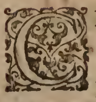

GEORGIVS

BVCHANANVS

CAROLO VTENHOVIO F.

S.

Ensor meorum carminum V-
tenhoui,meos
Commendo fratres hos tibi;
Fratres quidẽ fraterrimos: hoc
est,malos,
Crassos,ineptos,garrulos.
Tu necte,plecte,cæde,fac gemant suis
Variata terga funibus.
Sin pectus illis non sit insanabile,
Medentis vt ferant manum:
Vnus mederi poteris,artes cui suas
Indulsit vni Delius,
Sic vt profunda conditum caligine,
Ab vsque lethæis vadis
Nonnum euocaris,grauiter iratis sua
Parcis retexi stamina:
Et ius Latinæ ciuitatis & togæ
Resuscitato indulseris:
Et qui latebat ante squallidus situ,

Graiíſque vix notus ſuis,
Cultu Latino nunc ſuperbus ambulans
Vates vetuſtos prouocat.
Hunc ſuſcitare qui potueris mortuum,
Fors & meos fraterculos
Sanare penitus ſi minus queas,tamen
A fauce mortis erues.
Nec id laboro delicato in ocio
Vt ſuauiter curent cutem:
Satis ſupérque eſt ſi malignè victitent,
Pannis & annis obſiti,
Laceri flagellis,aridi,famelici,
Quæ vita digna eſt fratribus:
Diuque viuant & pœnas luant diu,
Mortémque timeant & velint.

GEORGII

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI

Franciscanus & fratres.

VNde nouus rigor in vultu? tristísque seueris
Frons caperata minis, tardíque modestia gressus?
Illáque frenatæ constans custodia linguæ?
Quò lepor, & risus abiêre saléſque venusti?
Nec pila delectat, nec rauci in puluere circi
Flectere cornipedem, volucrem nec ducere visco,
Nec leporem canibus, nec certo comminus ictu
Figere ramosi viuacia pectora cerui?
Sæpe mihi humanæ meditanti incommoda vitæ,
Spésque leues trepidósque metus, vanósque labores,
Gaudiáque instabili semper fucata sereno,
Non secus ac nauis lato iactata profundo,
Quam venti, violénsque æstus, canúsque magister
In diuersa trahunt, tuto subducere portu
Decreui quodcunque mihi superesse fugacis
Fata sinent æui, sanctísque impendere curis.
Finem animæ, & stolidæ lacrymis commissa iuuentæ

Abluere insani cura commercia mundi.
O sanctum, festúmque diem, cùm cannabe cinctus
Obrasúmque caput duro velante cucullo,
Auspiciis Francisce tuis, animo insitus astris
Præcipiam æthéream terreno in corpore vitam.
Hic scopus, hæc meta est, plenis huc tendere velis
Mens auet, vt, stabili tandem statione potita,
Irrita fallacis fugiat ludibria mundi.
Si tibi propositum est, sancta compendia vitæ
Carpere per virtutis iter, nucibúsque relictis
Exerere immersam cæca caligine mentem, &
Ad fontes penetrare boni, tenebrísque remotis
Tollere perspicuos animi ad cœlestia visus,
Vota quidem laudo, & magnis congratulor ausis:
Sed si degeneris recti seduceris vmbra,
Et sequeris vanum transuerso tramite fastum,
Dum tempus te résque sinis, cecinisse receptum
Ne pigeat, temerè incœptos nec flectere cursus:
Neu tu sinceri rectéque monentis amici
Despice consilium, nec te plus obsitus annis
Error, & insani moueant deliria vulgi,
Quàm ratio simplex & nullis oblita fucis,
Et veri inuentrix, sed nec me oppedere cœlo
Crede, nec in Diuos rediuiuam attollere Phlegram.
Nanque ego sum teneris semper veneratus ab annis
Pontifices, sanctósque patres, quos candida virtus
Reddidit æterna dignos in sæcula fama.
Attamen haud quoties longo sub syrmate rasum
Cerno caput, tortum funem, latúmque galerum,
Atque fenestratum soles captare cothurnum,
Cernere me Paulum credo: nam veste sub illa
Sæpe latent sæui truculenta mente tyranni,

Sæpe

Sæpe latro, lurcóque vorax, & fœdus adulter,
Et simulatus amor, falláxque modestia vultus,
Quæ tegit innumeras sub ouillo vellere fraudes.
Ergo caue ne te falso sub nomine mendax
Simplicitas fors transuersum seducat, & illuc,
Vnde referre pedem nequeas, trahat: & puerum olim
Me quoque penè suis gens hæc in retia mendax
Traxerat illecebris, nisi opem mihi fortè tulisset
Cœlitus oblata Eubuli sapientia cani.
Et quoniam, vt video, morbo cruciaris eodem,
Siue nocens gramen, magicíve potentia cantus,
Seu genij fraus fortè mali tibi sustulit omne
Iudicium, sæuo mentem excantante veneno,
Experiar furias purgamine mentis eodem
Expugnare tibi, quo me sine fine furentem,
Gaudentémque malis, indulgentémque furori
Eubuli eripuit diuina scientia docti.
Tu modo ne dubita, monitis nec certius istis
Esse puta insanæ quod ructauere Sibyllæ.
Ergo vbi lustrali nouies te asperseris vnda,
Signarísque nouem crucibus, totiésque meracum
Hauseris helleborum, niueo cum flore reuulsum
Moly tenens, memori quæ dicam mente reconde.
Hæc licet à sanctis olim gens patribus orta,
Clara quidem niueo morum candore refulsit,
Impleuítque sua venientia sæcula fama,
At nunc posteritas vera pietate relicta
Degenerem quæstum, sordésque secuta, caducas
Cogit opes, ficta & sub Relligione pudendos
Occultat mores, & famæ innixa parentum
Seducit stolidum pietatis imagine vulgus.
Et ne fortè tibi præstringat lumina vanus

Splendor, & attonito velut ad spectacula vultu
Suspicias sanctæ simulachra euanida vitæ,
Eia age spectemus quid sit, quod vulgus, & ipsi
Pontifices rerum domini, summíque Monarchæ
Tantùm admirentur, quid raso vertice caluum
Conferat esse caput, quid longo syrmate talos
Vsque tegi, soleásque æstiuum admittere solem,
Et quæ prætextu lateant portenta sub illo,
Quæ monstra abscondat vestis sinuosa, quid artis
Vana superstitio, mentes vt fascinet æquas,
Est commenta, suas quàm vendat callida nugas.
Principiò huc omnes tanquam ad viuaria currũt,
Queis res nulla domi est, quibus est irata nouerca,
Quos durus pater, aut plagosi dextra magistri
Territat, aut legum timor, aut quos dedita somno
Exercet nullis Lethæa ignauia curis:
Deinde quibus gelidus circum præcordia sanguis
Obstitit ingenio, quos sacro à fonte Camœnæ,
Quos Pallas Phœbúsque fugat, quos sidere toruo
Aspicit infausto volucer Tegeaticus ortu,
Hi cùm infrugifera spatium triuere iuuentæ
Musarum in studiis frustra, iam mollibus vmbris
Sic fracti, nec bella pati, nec ducere remos,
Nec terram incuruo norunt suspendere aratro:
Ergo famem aduersus, violentáque frigora brumæ,
Hic sibi desidiæ portum, atque ignobilis otî
Esse rati, huc properant: illis custodia portæ
Creditur, ast aliis cura est commissa culinæ,
Hic hortos fodit, hic viduas circumuenit: illi
Pinguius ingenium est, rus ibit, fallet agrestûm
Vulgus hebes, pueris fragrantia poma, puellis
Amuleta dabit, tenero redimicula collo,

Donec

Donec blanditiis, fabellísque admirandis
De laruis, áeque empusis, & lumine cassis
Tandem captatum traheret in sua retia piscem.
Adde his quos febris, quos vexat dira phrenesis,
Aut alius cerebri expugnator morbus: in ipsa
Morte siti, cùm iam medicus spondere salutem
Desierit, longa stolidi vertigine iurant
Se, (quodcunque æui placati numinis ira
Iam deploratæ dignetur iungere vitæ)
In Franciscano victuros esse cucullo.
Hîc aliquis sancta pietate Paterculus ardens
Protinus insternit fuscam cum cannabe vestem,
Et caput exscalpit cerebrosum, & somnia blanda
Garrit in auriculam, meritorum mille trecentos
Promittit modios, venias inculcat, olympum
Defuncto spondet, viuo spondere paratus,
Captatæ potius quàm vel semuncia prædæ
Vna breuis pereat. Tum spe lactatus inani
Interea miser ægrotus iubet optima quæque
Deferri ad monachos, argentea vasa, tapetas,
Molliculas vestes, & quicquid venditur auro,
Quatenus aut illis nudos fas tangere nummos.
Verùm hæc pinguiculis tenduntur retia turdis,
His cœlum venale patet: si Codrus & Irus
Pauper obit, cessat pietas, non cymbala clangunt,
Nænia nulla sonat, serie nec candida longa
Pompa præit, nullo planguntur funera luctu.
Sed nec Funigera minor est accessio turba,
Cùm mens vesano inflammata cupidine vultum
Affingit spernentis opes, vilíque paratu,
Incessúque graui, & ficta probitate loquendi
Seducit stolidam pietatis imagine plebem.

Nec prius ille furens animi satiabitur ardor,
Ambitióque procax, donec cum fune cucullo
Abiecto induerit regali tempora mitra,
Et quantum fas est mortali accedere cœlo,
Scandat, & in terris cœlestes tractet habenas.
Sunt quoq; qui sordes fœdósque hoc tegmine mores
Posse latere putent, misero vt dent verba popello,
Dum vitæ infami speciosum obtexere velum
Contenti, introrsus pleni ambitionis & iræ,
Inuidiæ & fraudis, Christi prædentur ouile,
Incautum occulto vulgus fallente veneno.
Adiice præterea quos præceps alea nudat,
Quos Venus eneruat, quos & potatio pernox
Eiecit patriis laribus, quos vrget egestas,
Et quibus haud quaquam res sunt in amore secundæ,
Fastosæque inopes exclusit limen amicæ,
Quos scelus infamat, tutor quos vrget auarus,
Huc, velut ad tutum cunctis est cursus asylum.
Hoc procerum è numero crescit generosa propago
Funigeri gregis: hi patres quibus ille superbit
Ordo sacer, seges hæc orbis moderatur habenas,
Quos metus, ira, furor, mens tarda, ignauia, crimen,
Ambitio, res aduersæ, fastidia vitæ,
Durus amor, durus pater, implacata nouerca,
Et mendax virtutis amor collegit in vnum.
Nanq; velut quondam cùm res aduersa premebat,
Ad laqueum, ad præceps, ad toxica, flumina, pontes,
Atque truces gladios, caligantésque fenestras,
Cursus erat, duram cupienti euadere sortem:
Sic modò cùm sceleris pudor, aut formido seueri
Iudicis, aut grauior cunctis infamia pœnis
Vrget, ad hunc scopulum Francisci in syrmate fune

Cingi-

Cingimur, & tanquam pariter cum vertice radi
Mens etiam scelerata queat, de sacrilegis &
De parricidis, de furibus, atque cinædis,
Nos faciet cœli subitos rasura colonos.
Dira suum nunquam mutant aconita vigorem
Vimque mali, quamuis auro gemmáve bibantur:
Atque asinus, quanquam Tyrio conspectus in ostro,
Semper erit tardus, lea sæua, dolosus ichneumon,
Vrsa vorax, auidus vultur, bos mitis, hirundo
Garrula: sic animi non mores exuit atros
Vestis hyperboreas superans candore pruinas.
Nec simul exuuiis positis Massyla venenum
Vipera deponit, nec tigris monte relicto
Mitior ingenio est: sic nec transcurrere montes,
Aut mare, vel populi cœtus vitare, vel atra
Veste tegi, aut niuea, corióve, aut fune recingi,
Aut mendicatum semper corrodere panem,
Turbatæ poterit mentis sedare tumultus.
Semper enim quocunque loco, quocunque recessu
Degeris, vsque licet Riphææ frigora brumæ
Fugeris, aut calidam vicino sole Syenem,
Te dolus & mentis malesuada cupido sequetur,
Et vigil occultis cruciabere pectora curis.
Nec si marmoreis circundatus vndique claustris
Fugeris aspectus hominum, te sæua relinquet
Tempestas vesani animi, te conscius horror
Mentis aget vigilem, tibi diras tristia formas
Somnia nocte ferent, te insano turgida fastu
Gloria sublimem ventosis euehet alis,
Dum furit effractis tandem perrumpere clathris.
Scilicet is nuper contemptus homuncio, qui nec
Prima elementa sonis poterat distinguere certis,

Et quem nec stabulo purgando, olidæve popinæ
Præficeres, rasus, sophiaque auctore cucullo
Tectus, erit subito doctus, sapiens, & honestus,
Et grauis, & prudens: iam de balatrone modestus,
De lenone pudens, & de latrone seuerus,
Et frater superûm, & cœli penè insitus aulæ.
Frater dixit: Ita est fratres vetuêre: Cauendũ est.
Frater erit iudex, causam committere non vis
Fratribus? in sanctos quicquam caue dicere fratres:
Tantum iuris habet cerebelli insania calui.
Et miramur adhuc simili si errore vetustas
Crediderit Cadmo serpentis dentibus olim
Esse satos comites, vel si Pagasæus Iason
Horruerit magicos terra prægnante tumultus,
Cùm modò qui fuerat caprimulgus, tressis agaso,
Scurra vagus, subitò mutatus numine mentem,
Fiat Aristoteles, Xenophon, Plato, Zeno, Cleanthes.
Nunc quibus hæc studiis gens desidiosa popellum
Captet, & in laqueos viduas trahat, omnia turbet,
Inuoluátque orbem tenebris, & mobile vulgus
Fascinet, occulto sensim serpente veneno,
Si vacat expediam: fraudes, ludibria, furta,
Philtráque, & arcanas tibi pandere moliar artes.
Primùm vbi detonso vesano vertice, caudex
Qui fuerat, fit homo subitus, ceu vomere Thusco
Erutus ille Tages, vates iam doctus in ipso
Nascendi articulo: discit componere gressus,
Cancellare manus, caput inclinare sinistrum,
Versus humum spectare, oculis defigere limis
Omnia, pallori similem confingere vultum,
Sulphuris affuso circum os, & tempora fumo;
Effugere occursus hominum compescere risum

Si quis

Si quis adest, coràm reticere, utérque precandum
Inuitis oculis lacrymas simulare, boatu
Rancidulo templis natiuum frangere cantum:
Cùm bibitur, calicem digito cohibere sinistro,
Conceptis verbis de somno surgere, mensam
Ponere, adire, referre, iubere, orare, salutem
Dicere, conceptis vrinam reddere verbis,
Scire quibus nodis & quot distinguere funem
Fas sit, vbi facilis pateat venatio præda,
Quo pueros fallas, quo tu sermone puellas
In Venerem accendas, viduas quæ retia capient,
Quo regum teneas aures, quæ munera placent
Terrarum dominos, quo vulgus mobile fuco
Decipias, quibus ægrotos in limine vitæ
Illaquees verbis, & testamenta resignes.
Hæc sunt Funigeræ miranda procœmia sectæ,
Vera rudimentà, & sanctæ præludia vitæ:
Hoc est, cur aliquis patriam, charósque propinquos
Abneget, & dulces obliuiscatur amicos:
Cur vagus, exul, inops, erro, peregrinus & exlex
More feræ toties mutet præsepe, tot annos
Scurra procax currat, cunctos allatret, in omnes
Sæuus, blandus, atrox, inimicus, amicus, vt aluus
Imperat: hæc illis lex vna & regula vitæ est.
Hæc vbi iam praui docilis præcepta iuuentus
Imbibit, & vitæ sese deuouit inerti
Protinus è caluo senior grege, lippus, inermis
Gingiuas, tremulúsque manus, rugísque verendus
Incipit arcanæ latebras euoluere sectæ,
Et sophiam abstrusam placidis recludere dictis:
O iuuenes, inquit, quos torti vincula funis,
Quos tonsura eadem, soleæque fenestra reclusa,

Par votum, vestésque pares, atque otia iungunt:
Iam mihi vis raris variantur tempora canis,
Vox fragilis, latus infirmum, gressúsque labantes.
Iam propè decurso spatio spectare propinquam
Fata iubent metam, iam quinquagesima messis
Sub calido semper placidè transacta cucullo,
Liberat officiis vitæ. fortuna benigna
Me tamen haud frustrà longum seruauit in æuum:
Nam ceu Tiresias Ithacum Priameius heros
Magnum Anchisiaden iterúmq; iterúmq; monebat,
Quos peteret tutò portus, quò flectere cursus
Deberet, leuibus fugeret quæ littora velis:
Cur ego vos, animæ nostræ pars maxima, amicis
Non monitis horter? digressum & pauca sub ipsum
Edoceam? iuuat exhaustos iterare labores,
Et sulcata meis percurrere littora remis.
Principio cùm vestra ætas sic mollibus vmbris
Sit fracta, vt nec bella pati, nec frangere remis
Æquora, nec terram possit versare ligone,
Et fuget Aonias socors ignauia Musas,
Huc animos iuuenes certatim aduertite, & acri
Mente Seraphinæ mysteria discite sectæ.
Sancta quidem certis fulcitur secta columnis,
E quibus in primis locuples Confessio largo
Prouentu est, gnauum non deceptura colonum,
Vt seges agricolam fallat, pulsatáque tristi
Grandine vix raris spumet vindemia prælis,
Et pecus abstulerit belli furor, vnica nunquam
Artifici imponit Confessio callida docto.
Hoc telo armatus noster se Regibus ordo
Terribilem ostendit, solióque extrusit auito
Quos visum est, alios ad summa cacumina rerum
Extulit,

Extulit, & multa stabiliuit cæde tribunal.
Nanque vbi cunctorum census, secretáque mentis
Noueris, in promptu est tibi coniurata fouere
Pectora consiliis, timidúmque in fœdera vulgus
Cogere, vt ignotas possint expendere vires,
Vel proceres merito de te bene prodere regi.
Ergo, (vos siquidem numerandi crimina cura
Detineat,) matrona locum ditissima primum
Vendicet, aut dulci assuetus damsta lucello.
Proxima mercator teneat loca: tertius ordo
Nobilium est, quos aut ditat quæsita rapinis
Præda, vel innocuo manus oblita sanguine ciuis
Reddidit insignes: post hos, aut diuitis aulæ
Assecla, aut famulus, ancilla, puella, puellus:
Sed neque lenonem, nec tu contemne latronem,
Spes modò sit lucri: qui nil quod donet habebit,
Ες κόρακας. Quis enim sterili committere sanus
Semen agro curet? quis inanes irriget hortos?
Hîc vbi secretam penitus demissus in aulam
Pectoris, arcanas latebras cognoueris, omnes
Tum facies rerum, tum vafrum Protea finge,
Cùm tibi crediderit virgo, quod credere matri,
Quod socius socio, quod nolit nupta marito,
Tum pete securus quidvis, tum vincula captis
Iniice, tunc humeris quemvis super aggere fascem.
Nam semel arcana tibi qui penetralia mentis
Nudauit, penitúsque alto sub corde repostos
Detexit sensus animi, timet, horret & odit,
Quamuis dissimulet: sed mens malè conscia pallet
Ne commissa tegas malè vino liber, & ira
Commotus, magnóque satis non munere cultus.
Hoc vbi fertilior præda est deprensa capistro,

Posce, iube, rape, stringe, omnem dum spongia succum
Egerat, exhaustúmque penum in tua cogere claustra.
Nec tamen ætatis, nec te discrimina sexus
Prætereant. Prima quoniam lanuginis ætas
In Venerem est præceps, lucris addicta senectus,
Virgo capi facilis blandæ dulcedine linguæ,
Vana superstitio mentes exercet aniles,
Mercator dulci postponit numina lucro.
Si matrona potens, vel prædæ victima opimæ
Incidit in casses, cautus confinge petendi
Mille nouas artes: caries annosa columnas
Diruerit, sacram Boreas nudauerit ædem,
Claustra latus magna pandant adaperta ruina;
Desint ligna foco, nemorum si diues abundet:
Si locuples agri est, atrum corrodere panem
Finge tuos fratres, languescant pocula vappa:
Rustica cortis aues, agnos, hœdósque petulcos
Mittat: ab vrbanis sacræ pete stragula mensæ,
Posce sacras vestes, quódque oras ambiat aurum,
Quod calicem fractum instauret, quod lignea pingat
Signa, quod in vitreis possit splendere fenestris:
Det miles prædæ partem, furtíque latrones,
Mercator fuluis redimat periuria nummis.
Et quoniam teneræ nequeunt donare puellæ
Munera, dent quod habent, quod securè dare possunt:
Quæ data non pereunt, quæ frustra non data perdunt.
Segnior in Venerem si qua est, accende monendo,
Pande voluptatísque, modos formásque latentes,
Quærendóque doce Veneris quem nesciat vsum.
Talia quærenti facilem quæ commodat aurem,
Sit licet antiquis magis illa seuera Sabinis,
Nosse volet, notum quod posse iuuare putabit.

Inter-

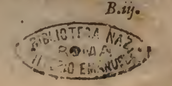
Interdum tanquam cupias reprehendere luxum
Vestis, & accensum gemmis quod fulgurat aurum,
Lacteolas furtim dextra constringe papillas,
Inque gradum fractos digito compone capillos,
Et pede tange pedem, dextram dextra, oribus ora:
Sic (dices) rides, sic molliter oscula iungis:
Oscula commissas inter luctantia linguas:
Sic te tractandam prabes, tractatáque gaudes:
Sic pede, sic digito, sic tu promittis ocello,
Hoc loqueris nutu, tali noctem abnuis ore:
Sic per inoffensas graderis secura tenebras,
Sic aperis limen, sic nullo murmure claudis.
Hac animo memori pracepta recondite fratres:
Quaque locus, tempúsque dabunt, qua sexus & atas
Permittent: hinc diues opum venit annua cura:
Spésque voluptatum, chara sine crimine fama.
Quòd si quis sancta fugiat commercia secta,
Sentinámque tua nolit mandare cloaca,
Illius ancillas, famulósque accerse loquaces:
Inquire in mores, passim sere crimina, in aurem
Omnibus obganni secreta piacula: quòd si
Criminibus non vlla locum fortuna ministret,
Actáque sincerè constet pars maxima vita,
Hareticum clama nitidum pratexere fucum
Occulti sceleris maculis, tacitóque veneno.
Sic hos in laqueos trepida formidine, & illos
Credulitate trahes, vel spe, vel fraude, vel arte,
Vt captum teneas intra tua retia piscem,
Grande scelus leuibus contentus plectere pœnis.
Nec precibus longis, lacrymísve piacula dele
Horrida sed nummis loculos, non pectora fraude
Exauri, vel templa iube vel claustra vel aras

Extruat, aut multis redimat ieiunia Missis.
Hoc quoque præmoneo super omnia, corda iuuentæ
Infice, sopitos accende libidinis ignes:
Semina flagitij in vacuo turgentia campo
Vsque foue, plenos sceleris dum reddere fructus
Poßint, & latè in pingui regnare nouali.
Hic ager, hæc seges est, hæc nostræ vinea sectæ.
Hunc igitur multo scelerum pinguescere cœno
Effice, & infusis hunc exaturato cloacis.
Non tam Rhiphæa metuenda iniuria bruma,
Atque superfuso tellus submersa profundo,
Aridáque in solitis candens feruoribus æstas,
Quàm ne discußis tenebris resipiscere mundus
Incipiat, quàm ne patefacto lumine veri
Inspiciat nostras plebecula stulta tenebras.
Sed iam ruricolis labor impendendus, apricos
Iam lustrare iuuat campos, pérque ardua montium
Ire iuga, & l tos indagine claudere saltus.
Ecquis iö iuuenes tenebris, & inertibus vmbris
Posthabitis, strepitúque vrbis, nigráque popina
Audet in aërois nemorum conscendere tractus?
Bacchatósque choris Nympharum accedere fontes?
Pratáque purpurea sempet renouata iuuenta?
O mihi si calido ferueret corpore sanguis
Integer, & validæ vires, firmatáque neruis
Membra suis, quàm prata libens & florea tempe
Aspicerem, & viridis captans vmbracula siluæ,
Et tremulæ lene murmur aquæ, cantúsque volucrum,
Languida sepositis releuarem pectora curis!
Nunc quoniam hæc nobis inuidit serior ætas
Commoda, & effœtis membris ignaua voluptas,
Vestrum opus hoc iuuenes, vestra hæc vindemia, laxas

Ferte plagas, laqueos innectite, tendite casses,
Arváque fumigero resonent pecorosa molosso.
Primùm igitur qui rura petis, si mollia tardo
Membra labant auo (cum nos equitare parentis
Francisci praecepta vetent) aut vilis aselli,
Aut hinni ambigui, aut sterilis preme tergora mulae:
Carpe viam pedibus iuuenis. nec munera desint,
Quae faciles capiant animos, pictaeve tabellae,
Aut scelerum veniae, simulachráve plumbea, imago
Chartea, vel paucis venalia munera nummis.
Nam neque piscator sapiens radiantibus auro
Piscem hamis captat, nec serica retia tendit.
Saepe & odoratis oneretur mantica pomis,
Saepe pirum, primámque manu decerpito ficum.
Pisce etiam piscis capitur, grus capta volantes
Fallit saepe grues, nec sperni vilia credas
Munera diuitibus. Cernis quàm parua feroces
Vincla feras teneant, quàm paruos currat ad hamos
Mulus: virga tenet grandem viscata volucrem.
Adde, quòd haud cunctis est vtile retia siluis
Tendere, nec mulus quauis capietur in vnda,
Nec laqueo accipitres venatur callidus auceps,
Nec cererem dabit omnis ager, nec Massicus humor
Aspera purpureis vestit dumeta racemis.
Dispice propterea, quo tendas retia saltu,
Cui laqueos praedae, quem fallat linea piscem.
Nec tibi sum (multis licet hoc arrideat) auctor,
Vt sacra dissimulet teneram rasura puellam,
Quae fessa anxiferis soluat praecordia curis,
Ambigua quanuis sexum mentita figura
Decipiat multos, tamen hinc discrimina mille,
Mille manent casus: saepe haud frustrata sagaces

Suspicio occulti pandit vestigia furti,
Sæpe etiam læsi grauis imminet ira mariti,
Persequitúrque fugam, & rapta pro coniuge sæuit
Bella ciens. sacræ non illum infamia sectæ,
Non pudor, aut pietas poterit cohibere furentem:
Dedecus in vulgus profert, rumoribus iras
Expiat, in cunctas serpit noua fabula cœnas.
Aut si turgidior mouit præcordia bilis,
Vel resecat ferro peccantia membra, vel arcto
Fune ligans tendit, vel terga capútque colurno
Fuste domat, sanctā haud veritus temerare coronam.
Arbitror & vobis notum, quod contigit olim
Burdegalæ, nec, si ignotum est narrare pigebit.
Obfuit exemplum patribus, fortasse nepotes
Instruet. Eximia quidam pietate probatus
Frater erat, quo non quæstus studiosior alter,
Nec magis edoctus laqueo implicuisse tenaci
Pinguiculas viduas, stupidóque imponere vulgo.
Hic vbi iam multos prædator callidus annos
Santonicos lustrasset agros, & vtrumque Garumnæ,
Littus, & antiquæ felicia rura Tholosæ:
Tandem Burdegalam fatis vrgentibus intrat
Cum consorte viæ, nouies cui turgida pleno
Orbe diem admorat partus Lucina propinqui.
Illa rudis miles, tumidi dum crimina celat
Iam matura vteri, colluctatúrque dolori,
Audet iter, longósque viæ perferre labores,
Nec timet irato sese committere ponto:
Tantus amor sacræ penitus se addicere sectæ.
Ecce autem pronum dum findit puppe Garumnam
Fluctuat & tumidis pinus vexata procellis,
Heu bene celati patefecit damna pudoris.
Dum

Dum timor introrsus gemitúsque & verba retentat,
Dum labor in veras cogit prorumpere voces,
Editus in medijs infans euagiit vndis.
Pars facti nouitate stupet, quódque audijt ipsa
Vix audisse putat: petulantior altera risu
Personat: ast alius tumida succensus ab ira
In mare præcipitem monachũ, & cum prole parentem
Proturbare iubet, letóque abolere nefandum
Dedecus, & monstro miseram releuare carinam.
Hinc tumidos fluctus, pontóque furente procellas,
Ventorúmque minas, & apertam Numinis iram.
Si quis adest animi pius, & moderatior iræ,
Occultare cupit facinus, parcítque benignus
Errori, humanos prudens expendere lapsus,
Agnoscítque suas alieno in crimine vires.
Ergo dum trepidant discordia pectora vulgi,
Nautarúmque fremit per littora rauca tumultus,
Infelix frater turbæ sese insinuans clam
Tramitibus cæcis elabitur, oráque velans
Vertice demisso peregrinas exul ad vrbes
Mœstus abit, pœnásque domi, famámque sinistram
Formidans, miserámque gemens cum prole puellam,
Quam solam, atque ægram nuda liquisset in acta,
Inter inhumani risum & ludibria vulgi.
Ipse ego tum validus, viridíque in flore iuuentæ,
Nec linguæ nec vocis inops, nec flectere corda
Plebis inexpertus stolidæ rumore secundo,
Vix tamen aduersæ gliscentia murmura famæ
Flectere, vix potui populi compescere voces,
Sæpe licet verbis factum execrarer amaris,
Auctorem sceleris comitem licet esse Lutheri
Iurarem sanctæ latitantem nomine sectæ.

Nec minus in terra comes est infamis libera
Pusio, sed forsan minus est formidinis illic,
Quòd Veneris nullo produnt commercia partu.
Sed quid opus toties sese obiectare periclis,
Et non parsura cuiquam committere famæ,
Cùm liceat tutò, liceat rumore secundo
Vndique securos Veneris decerpere fructus?
Néve mihi fatuas ruris sectare puellas,
Custodésque gregis calido sub sole recoctas:
Sed si qua est matrona potens, & militis vxor
In locuplete domo viduas exercita noctes:
Dum bello externis vir debacchatur in oris,
Interea vacuos valido tu Marte penates
Oppugna, nec blanditiis, nec parce querelis,
Nec precibus: primus si non patefecerit arcem
Impetus, haud animi timidus frangare, sed infer
Arma audax, viduæ interdum miserere puellæ,
Ingratum nunc finge virum cum pellice noctes
Ducere, deserto dum secubat illa cubili:
Crede mihi obsepti perfringes claustra pudoris,
Atque aliquà inuenies aditum, votóque frueris,
Præsertim occultos tibi cum Confeßio sensus
Nudet, & integrum non sit simulare pudorem.
Sic tibi per cunctos graßari impunè penates
Fas erit, & geminos pariter decerpere fructus.
Nanque vbi prostrati perrupit iura pudoris
Fœmina, neglecto redimet sua gaudia sensu.
Penè mihi exciderat, quod primùm pene monére
Debueram gnauos ruris genialis alumnos,
Vt quid quæque domus præstet, quid vir, mulierve
Quæque, sit in memores id cura referre tabellas,
Ne, noua cui fuerit prouincia tradita sorti,

Annua

Annua vel redimit qui vectigalia, vel qui
Hospes ad externas, vt fit, proficiscitur vrbes,
Erret inops animi, dubiùs cœnaque larisque,
Quæ petat ignarus, quæ vitet tecta, quid inde
Speret, vbi certum faciant mendacia quæstum.
Atque vbi successor te tardum exceperit æuo
Iunior, huic tabulis descriptum tradere censum
Non satis, arcanis muliebria nomina saltem
Punge notis, si qua est animo obfirmata rebelli,
Si qua procax, simplex, incesta, proterua, benigna,
Cuique notent mores propriis discrimina signis.
Sed me præteritæ suauissima mentio vitæ
Longius ac volui tenuit. Pars maxima rerum
Restat adhuc, sanctæ columen, caput, anchora sectæ.
Nam vaga sub certas comprendere crimina formas,
Et se prodentes animi pernoscere mores
Artis opus modicæ est, celerique addiscitur vsu,
Inque peragrandis sola est industria villis.
At verò è celsâ sublimem sede cathedræ
Mille oculos in se intentos, auresque tenere,
Et velut iniectis tot circunflectere frenis
Ora hominum, & resides animos turbare tumultu,
Et molli alloquio trepidos componere motus,
Magnæ mentis opus, cui sit solertia prudens,
Ingeniumque capax, proiecta audacia, promptus
Sermo, pudor nullus, firmum latus, acer in ore
Cui vigor, & vocis sonus asper, lenis, acerbus,
Vt res cunque feret: cui vultus cereus, omnes
Transire in forma docilis, mens subdola, fallax,
Et recti praui que tenax: pro tempore fingat,
Dissimulet, simulet, præsens vbi postulat vsus.
Hæc quotus in turba quisque est tot millibus vnus

Qui præstare potest? nisi si cui fortè benignus
Deucalion raro finxit præcordia saxo.
Nec tamen expectet quisquam dum rhetora fingēs
Diuitis eloquij prima incunabula pandam,
Et vulgata scholis passim præcepta reuoluam,
Tradere quæ possit triuialis cura magistri,
Vos ô Calliope precor aspirate canenti,
Maius opus moueo: sed nec per deuia Tulli,
Aut Fabij longos te circunducere tractus,
Aut per Aristotelis spineta asperrima conor.
Commodius patefiet iter, qua nulla salebra
Offendet pulsata pedem, qua semita nostris
Trita rotis noto deducet limite gressus,
Mollia cliuosi dirimens compendia prati.
Primùm iter ingressus tenerum de fronte pudorem
Excute: nec vacua est vnquam pudor vtilis aluo,
Nec decet audacem nisi ficta modestia scurram.
Quòd si natura vitio malè firma ruborem
Frons trahit, & subitas confundit purpura malas,
Tum tibi vel frictus, vel Bacchi largior vsus,
Curáque & assiduæ meditatio garrula rixæ
Durabit solidum rubicunda per ora cruorem.
Nec te grammaticas opus est ediscere nugas,
Et tetricis languere scholis, tantùm elige gnomas
Priscorum è libris paucas: tria commata Tulli,
Virgilij totidem versus, vel carmen Horatî
Dimidium, hæc omnis ceu condimenta loquelæ
Semper habe in promptu, sic crescit opinio, surget
Hinc decus, & stupidi magna admiratio vulgi.
Noui ego, qui tantum ter quinque Latina teneret
Verba, sed ingenij sic dexteritate valebat,
Vt quocunque loco, de re quacunque parata
Semper,

Semper, & ad nutum posita in statione teneret,
Ταῦτ' ἀπαμείβόμενος. nec te vox barbara turbet,
Aut temerè erumpens lingua titubante solœcus:
Tot sanctos oppone patres, mysteria sacra
Turpe est grammaticis submittere colla capistris.
Nec mihi displiceat primo muliebria passus
Flore æui, hinc effrons audacia nascitur, atque
Fœmineum in morem rixandi insana voluptas.
Cura sit in primis tibi linguam armare veneno
Verborum, Aetna animas, animas tibi torreat Hecla,
Tartara sulphureis voluant incendia fumis
Mixta, tibi nigris Phlegetontias vnda cerastis
Bulliat, & miseras lacerent cacodæmones vmbras,
Donec fracta crepent longis subdentibus ossa.
Nec minus horrendos purgatrix flamma vapores
Euomat, æterno nisi quòd non æstuet igne,
Sed precibus vinci queat, & lustralibus vndis
Extingui, Bullis minui, Missisque leuari.
Hic ager est diues, nostríque colonia Papæ:
Nectaris hic fons est, hæc vectigalia nostri
Ordinis, hæc fatuo tenduntur retia vulgo.
Ista relegatos cœlesti à limine manes
Contineat sedes, donec mercede soluta
Extrahat è calida exactos fornace sacerdos.
Is musset Missas, veniis venetur, & vndis
Irrorans, magicis findat caua busta susurris:
Sed tantum dites cruciatu liberet vmbras.
Ista tibi ad populum clamanti silua ministret
Tela: nec vt desint metuas, dum scripta manebunt
Virgilij, dum Lombardi rhapsodia, Thusci
Nugæ Antonini, sacri commenta legentur
Gregorij, vel mendici mendacia Thomæ.

Néve ruant lapsis tam diu tecta columnis,
Quæ super æternam posita est Ecclesia petram,
Tu Petrum super ædifica, qui claudere cœlum,
Tartara qui solus possit, nec tartara tantùm
Soluere, sed loculos fatuorum, arcæ sed auaræ
Vincula, sed stantem plenum ad præsepe iuuencam.
Hæc qui sacrilegis ausit conuellere verbis
Schismaticus sit, & Hæreticus, sit torris Auernæ
Olla, opifex scelerum, Furiarum filius, Orci
Germen, & in mentem quicquid tibi splendida bilis
Suggeret: hic omnes tonitrus, huc fulgura linguæ
Congere próque focis hîc depugnetur & aris.
Frigida tu Christi, & comitum præcepta seueris
Linque scholis: aut si quis adhuc antiqua requirat
Antiquarius, & veterum ieiunia patrum,
Tu mihi crede tuæ semper memor esto culinæ.
Et quoniam in proceres vulgus maledicta libenter
Accipit, & fandi hæc latè patet area: bella
Furta, latrocinia & vis, fraus, iniuria, cædes,
Atque ingens scelerum semper sese offeret agmen:
Illic tela tua poteris distringere lingua.
Res tamen hæc populo longè est gratissima, quando
Ordo sacerdotum est acri perfusus aceto.
Nec locus est alius fœcundior, vt neque in vlla
Parte magis vita regnante libidine tetra.
Hîc & crassorum licet abdomen monachorum
Arripere, hîc luxum, cœlóque minantia tecta
Pontificum, fractíque malis alimenta popelli
In fumum & cinerem conuersa, domestica castra
Scortorum, scelerum artifices, mollésque cynædos,
Lenones, scurras, balatrones, psallère doctos
Semiuiros, gestire manu, pede plaudere terram,
Et con-

Et condire nouis exotica fercula succis:
Præsulis hæc sancti quando est non vltima virtus
Maiorum à magna non degenerare culina.
Interea fac stet mendicus ad ostia Christus,
Imploretque fidem vinosi antistitis algens,
Et sitiens, saniémque vno non vlcere stillans,
Nec ferat vllus opem, nisi fortè canicula blanda,
Et saturo domino clementior vlcera lambat.
Hic poteris totum Bernardum effundere, manes
Ex Acheronte ciere, animaque audire querelas
Implorantis opem. Sed quid numeramus arenam
Littoris? hîc nunquam mihi crede oratio deerit,
Dum Papa omnipotens Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiúmque Pater coleatus habebit.
Ne nimium Sodomam tamẽ, infamémque Gomorram
Ingere, doctores ne culpa redarguat ipsos.
Hac vbi iam fueris sat debacchatus arena,
Et proceres licuit populo laniare secundo,
Collige paulatim tete, proceresque iacentes
Erige, sint sontes, & nullo à crimine puri:
Non tamen his cuiuis fas obgannire, nec arcto
Soluere colla iugo, quamuis moderetur habenas
Sacrilegus Iudas, Romanáque templa gubernet,
Trudat & innumeros ad pallida tartara manes,
Priuato mutire nefas: rapiátque, ferátque,
Et laceret totum conuulso cardine mundum.
Tu tacitus specta (dices) mundíque ruentis
Vindictam permitte Deo: citiúsque parentis
Inualidi iugulum ferro reclude, profana
Quàm violes dextra rasi malè sanus honorem
Verticis, vxorem quamuis manifestus adulter,
Et natos, natásque tuas compresserit, & te:

Sed nube, atque tace potius, nullúmque recuses
Flagitium, quàm traducas quos vnctio sanctos
Et rasura facit, sacraque licentia Bullæ.
His vbi præceptis molles calfeceris aures,
Tum licet adijcias magna primordia Missæ:
Quóque sacerdotum gentem decorarit honore
Cœlituum pater: vt soli sibi fingere numen
Murmure verborum possint, tenuíque farina
E massa generare Deum, genitúmque repentè
Frangere, sacrato fractum mersare falerno,
Visceráque, & carnes, cúmque albis ossa medullis,
Semianiméśque artus auidam demergere in aluum:
Tanta sacerdoti cùm sit permissa potestas,
Quam neque purpurei possint sibi sumere reges,
Quisquis & æthereos bonus angelus incolit orbes,
Quisquis & infernas malus angelus incolit vmbras,
De pane vt numen faciant, de numine φφ:
Vnde homini fragili hæc proiecta audacia, vt ausit
Christophorum vel Christiuorum violare nefando
Sacrificum verbo, aut sceleratam impingere dextram?
Sic in sacrificos iaciens conuicia vulgus
Conciliare potes: sic rursum auertere læsi
Iram sacrifici poteris, cùm numinis instar
Efficies sacrosanctum, atque à formidine duri
Iudicis exemptum: quamuis fregisse paternum
Vicini clament iugulum, matrísque morantis
Vota Sibyllinam laqueo finisse senectam.
Nam velut ex vsu est cunctis afferre timorem
Ordinibus, cunctos sic conciliare necesse est,
Vnde vel exigui fulgebit specula lucri.
Vnum illud moneo, atq; iterúmque iterumq; monebo,
Et tamen haud vnquam monitum satis esse putabo,
Tar-

Tarsensis fuge scripta senis, fuge toxica nostri
Ordinis. O primis vtinam periisset in annis,
Aut mansisset adhuc hostis: licet, antè renatus
Viuifica quàm lympha esset, tam multa dedisset
Funera grassatus ferro, ingentíque procella
Afflixisset adhuc tenerum pietatis ouile:
Plus tamen adscriptus nobis, plus factus amicus
Obfuit: & nisi Funigeri præsaga parentis
(Cornua cui nomen dederant) oracula fallant,
Tempus erit, cùm Paulinis malè credula scriptis
Turba sacerdotes templis expellet, & aris:
Quæque propè in terris ædes imitantur Olympum
Diruet, & cineres diuorum atque ossa profundo
Merget, & immisso victricis lumine veri
Ostendet populo mysteria nostra profano.
Illa meo (siquidem ventura est) serior æuo
Hora precor veniat. Sed vos quibus imminet ingens
Tempestas, vigilare decet, cunctósque monere
Opportunè, importunè ne incauta iuuentus
Occulta attingat prorsus mysteria Pauli,
Néve in vulgares vesana audacia linguas
Transferat, indocto non committenda popello.
Quæ quia non penitus fas est abolere, probata
Tot serie annorum (quæ cautio proxima) saltem
Efficite vt vulgus tenebris velut abdita cæcis
Sorbonæ hæc senibus lippis tractanda relinquat:
Sed tum cùm resides acuerunt pocula sensus.
Nostra licet super has sit secta extructa columnas
Præcipuè, non pauca tamen, nec parua supersunt:
Sed propè iam vulgata, nec artis egentia nostræ,
Nec vocis: sed quisque sibi quæ tradat, & vsu
Addiscat, thalamos ceu conciliare iugales,

Aut malè coniunctas cau∫ando ∫oluere tædas,
Aut vbi depren∫o rupta e∫t concordia mœcho
Vxori à duro veniam impetrare marito.
Illa tamen patribus ∫eges olim vberrima no∫tris
Fingere nocturnos lemures, manés∫que vagantes
Lu∫trali compe∫cere aqua, magicis∫que ∫u∫urris,
Frigida nunc tota e∫t po∫tquam na∫uta iuuentus
Pectora cra∫∫orum malè credula ridet auorum:
Nec credit ni∫i quæ ∫criptura te∫te probaris:
Coniurata licet magnis Sorbona ∫igillis
Figmenta affirmet. Verum melioribus annis
Hæc thalami clau∫as frangebat machina portas,
Hæc te∫tamenti tabulas mutabat, & ibat
Vir peregrè Romam, aut Solymã, dum tædia mœchũ
Iam ∫ibi permi∫∫i caperent lecti: a∫t vbi diues
Vmbra oblita ∫ui paucas in funera Mi∫∫as
Legarat potiús∫que ∫uis bona linquere natis
Duceret excedens, quàm no∫tros vngere caules,
Non impunè nefas ∫oliti id perferre priores.
Is dolor arma dedit genero∫is fratribus vndam
Ad Ligeris, quà diues agri, quà diues Iacchi
O∫tentat longè formo∫a Aurelia turres.
Et ni∫i cauta parum pietas in fraude paranda
Inter tot vigiles Argos depren∫a fui∫∫et,
Partus honor no∫tra foret & dignatio ∫ectæ.
Sæpe quidem nobis facinus mala multa: velut cùm
Alter in alterius damnum ∫e∫e ordinis armat.
Berna nouum ∫ibi Franci∫cum iam finxerat, & iam
Stigmata clara pedum, & manuum confixa patebant:
Ni vicina dolens auge∫cere commoda liuor,
Ficta renuda∫∫et magno ludibria ri∫u,
Nec damno leuiore. Itala ∫apientia maior

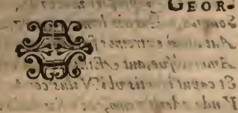
Illa ora, quæ Senensis tacitè Catharina
Vulnera dissimulans pensat mendacia quæstu,
Barbaricúmque ad sese his artibus attrahit aurum.
Sed tamen hoc æuo temerè miracula fingi
Noluerim, nisi monticolas inter crassósque
Pastores: nec pastores iam spernere tutum est:
Quando etiam in solas migrat sapientia siluas.
Quis rigidos Scotos gelidi sub vertice cœli
Aut animum, aut aures, oculósue habuisse putasset?
Et tamen ille catus vetularum Langius auceps
Cùm teter locus errori, & nox cæca faueret,
Non potuit celare piæ ludibria fraudis.
Campus erat latè incultus, non floribus horti
Arrident, non messe agri, non frondibus arbos,
Vix sterilis siccis vestitur arena myricis,
Et pecorum rara in solis vestigia terris:
Vicini deserta vocant. ibi saxea subter
Antra tegunt nigras Vulcania semina cautes:
Sulphureis passim concepta incendia venis
Fumiferam voluunt nebulam, piceóque vapore
Semper anhelat humus: cæcísque inclusa cauernis
Flámma furens, dum luctando penetrare sub auras
Conatur, totis passim spiracula campis
Findit, & ingenti tellurem pandit hiatu:
Teter odor, tristísque habitus, faciésque locorum.
Illic sæpe animas torqueri Langius, illic
Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces
Audijt, aut voluit credi audiuisse frequenter,
Et vitulabundos cacodæmonas, & per arenas
Caudarum longos sinuatim ducere tractus.
Sæpe etiam infernæ (quoties ieiunus adibat
Antra) sibi visus nidorem haurire culinæ.

His vbi iam vul stolidas rumoribus aures
Imbuerat, parat Exorcismum, circulus ingens
Ducitur, hunc intra spatio breuiore minores:
In medio stabat palus, iuxtáque catinus
Plenus aquæ. sed cui cinerémque salémque sacerdos
Addiderat multo cum murmure, nec sine anhelis
Flatibus. hoc postquam scena est instructa paratu,
Langius ipse pater sacro venerandus amictu,
Circum omnem irrorat setosi aspergine sepiri,
Verbáque præcipiti contortuplicata rotatu
Conuoluens, cœlum ac terras adiurat, & vndas,
Et tremefacta imis Acherontia regna cauernis.
Et iam nox aderat secreti conscia sacri,
Iámque è vicinis populus conuenerat agris,
Matres atque viri, pueri innuptæq; puellæ,
Scire auidi quò tanta cadant promissa, nisi ille
Conscia secreti formidans lumina & aures
Esse procul magna iussisset voce profanos:
Quíve sacerdoti non illa luce disertè
Cuncta susurrasset tacituram crimina in aurem:
Laica ne trepidi fugiant commercia manes,
Néve inhians prædæ vel ieiunus cacodæmon
Inuolet, & laceret sceleratorum vnguibus artus.
Ducitur ad palum velut hostia rusticus ipse;
Ficta quidem gnarus cuncta, at formidine tanta
Attonitus, quàm si Stygia egressurus ab aluo
Aspiciat nudas mandentem Cerberon vmbras,
Siue animo timor à puero conceptus, aniles
Fabellæ haud modicus pueris plorantibus horror,
Siue locus fumo, & cæca caligine opacus,
Et velut infernæ terrebat imago culinæ.
Cætera submoto clàm cuncta peracta popello:

Sed

Sed tamen audiri gemitus, vocésque minantis
Dæmonibus, mixtaq́ preces, nullóque rogante
Interdum responsa dari: nunc tollere vultus
In cœlum, nunc figere humi, nunc plangere pectus
Langius, & sacra templum conspergere lympha,
Donec auis lucis prænuncia spectra moneret
Cedere, & in veterem se denuò condere nidum.
Tum templo egressi, dicenda tacenda referre
Langius, vmbrarum pœnas, flammæ rapidàm vim
Lustralis: quot carnifices cacodæmones ollas
Admoneant, verubus quot figant, fluctibus vmbras
Quot mersent gelidis, quot Missis cuique leuetur
Pœna, velut ciuis Stygio vixisset Auerno,
Ordine cuncta recensebat: neque credula deerat
Turba homini: purgatricis rediuiua fauillæ
Gloria crescebat, multùm indignante Luthero:
Et creuisset adhuc, nisi vel formidine captus,
Vel pretio victus, vel vino rusticus ille
Anormis comes, Exorcismi proditor eheu,
Cuncta reuelasset taciti mendacia sacri.
Ex illo fluere, & retro sublapsa referri
Spes prædæ, & nimium viuacis gloria veri
Crescere. Quapropter moneo dehinc fingite parcè
Somnia, nocturnos lemures, miracula, ni fors
Aut apud extremos fieri dicantur Iberos,
Americósve, aut Æthiopas, calidóve sub axe,
Et caput ignotis vbi Nilus condit arenis,
Vnde aderit nemo, qui testis dicta refutet.
Forsitan externos solertia fugerit hostes
Callida, sed pestem natam intra viscera, & ipsis
Hærentem venis hominum vix vlla cauebit
Cura, nisi nostros vis prouida numinis olim

Respexisset auos, iamdudum Funiger ordo
Proditus à propriis miserè periisset alumnis.
Si quis erit fratrum, qui suasu dæmonis ausit
Efferre in vulgus mysteria condita, fraudes
Occultas, ritus nocturni arcana, negatum
Depositum, cæsas post stupra nefanda puellas,
Quicquid & extinctis frater patrare lucernis
In fratres solet imberbes, hæc prodere si quis
Audeat, extemplò scelerato sanguine pœnas
Soluat, & æterna compostus pace quiescat.
Hæc sunt, quæ nostro liceat sermone monere.
Et iam plena epulis mensarum fercula fumant,
Latrantémq; fame stomachũ prope verba relinquũt.
Hactenus Eubulus, qui facta nefanda perosus,
Funigerûm pœnas etiam metuebat acerbas,
Orgia non veritus populo euulgare profano,
Is mihi carminibus lustrato, & sulphure, & ouo,
Et viua rorato vnda cerebrosa fugauit
Somnia de rasis, de cannabe, déque cucullis,
Inq; hominum nugis ad lucra nefaria fictis,
Nulla esse ad vitam docuit momenta beatam.

GEOR-

GEORGII

BVCHANANI SCOTI

Fratres Fraterrimi.

In Antonium Tomarium Abbatem.

O Fama prisci laudibus saecli tumens,
Praesens superbo despuens fastidio,
Accede, specta quid priorum temporum
Opponat aetas nostra magniloquentiae:
Non quod Platoni, rancidóve Socrati,
Sophisq́; falso dictitatis comparet,
Sed Christianae puritatis vnicum
Exemplar, vnum specimen, vnam imaginem,
Vnámque vitae corrigendae regulam,
Vnúmque Christi proximè vestigia
Qui persequatur, indicétque caeteris,
Vitámque vita penitus exprimat sua,
Antonium Tomarianum Antistitem.
Christi parentum nemo vidit alterum,
Nec ipsa mater nouit Antonî patrem.
Vterque pastor, noster hac parte est prior
Hic pascit herbis, ille verbis pauerat.
Vt quinque panibus ille quinque millia
Saturauit, iste (ne saturitas noxia
Animae inquinaret puritatem, vt arbitror)
Ad quinque panes quinque plebis millia

Redegit: vt si quid superſit, (vt reor)
Fragmenta poſſet abſque cophino tollere.
Vt ille verà vitis, hic verus meri
Eſt vter: ille verba ſeuit, hic viros.
Piſcator hic, piſcator ille, retia
Vterque tendit diſpari compendio,
Comprendit ille pauculos pauperculos,
At iſte clauſtra plena monachis pinguibus.
Aucupibus hic eſt atque venatoribus
Comitatus, olim vt ille piſcatoribus.
Et hic & ille crediti cum fœnore
Exactor aſper, dena vtrique altera decem
Talenta, quinque quinque pariunt altera.
Quæ ſparſit alius hic & ille colligit:
Quæ ſeuit alius, hic & ille demetit.
Cum publicanis atque peccatoribus
Libenter ille cœnitare dictus eſt,
Cum publicanis atque peccatoribus
Sic ratio noſtro ſemper eſt Antonio,
Vt penè decoris immemor, lucri memor
Publicanus eſſe non recuſet. Pauperum
Secuta Chriſtum turba ſemper eſt comes,
At iſte latè quàm patet vicinia,
Agris propinquos pauperes reddit ſuis,
Quorum caterua quæ nequit pedibus ſequi,
Diris, probríſque ſequitur & conuiciis.
Chriſti perunxit vna peccatrix caput,
Pedéſque lacrymis lauit, exterſit comis:
Iſtius humeros, colla, pectus, brachia,
Caput, pedéſque & crura, ventrem & ilia
Si ſcire cupias quot meretrices lauent,
Tergant, refoueant, induant & exuant,

Scies

Scies facilius quot capillos verticis
Ex area alba tonsor illi demetat:
Christus paternam iam reuisurus domum,
Fidis tuendum comitibus gregem dedit:
At hic Auernam iam reuisurus domum,
Monachis tuendum pinguibus gregem dedit.
Passim per agros iam cucullati patres
Oues sequuntur, & colono paupere
Cum prole pulso sordida laiè solum
Pastore monacho paret vni Antonio,
Vt per propinqua rura grex sit vnius,
Et vnum ouile, & pastor vnus. vnica
Sed pars omissa est, vnicam quam maximè
Agere decebat: Christus immeritò vt luit,
Sic iste meritò luere pœnas debuit.
Sed iusta si quid vota pauperum valent,
Quos laribus inopes expulit, sontem hæ manent
Inter comantes angue torto Erinnyas.

IN BELEAGONEM.

Beleago fomes & parens mendacij,
Ab ore cuius pauida veritas fugit,
Mali susurrat nescio quid clanculum,
At fama de illo non susurrat, sed palàm
Hoc vniuersus populus affirmat, quòd est
Beleago fomes & parens mendacij,
Ab ore cuius pauida veritas fugit.
Hoc igitur æquus æstimator iudicet,
An mentiatur populus vniuersus, an
Beleago fomes & parens mendacij,
Ab ore cuius pauida veritas fugit.

IMAGO AD PEREGRE VENIENtes religionis ergo.

FAre agè qui terras lustras vagus hospes & vndas,
Quid petis hinc? longè quæ tibi causa viæ?
Non Deus hic quisquã, nec imagine numẽ in ista est,
Nos lapis, & tantùm putria ligna sumus:
Vermibus esca, cibus tineis, domus hospita blattis,
Opprobrium cœli, ludibriúmque soli.
Non capiunt humiles numen cœleste penates,
Structa nec humanà saxea tecta manu.
Quem mare, quem tellus, quem nõ capit igneus æther,
Clauditur in nullo spiritus ille loco.
Vt Christum inuenias, animi secreta reuolue,
Aut lege fatidici quæ cecinere patres.
Aut quæ diues habet passim circumspice mundus,
Hæc vera est ædes, hoc penetrale Dei.
At quisquis picto gaudet dare basia trunco,
Crassáque puluereo lingere saxa croco,
Dignus morte perit, qui mortua viuus adorat,
Et vitæ in fragili spem sibi ponit humo.
Si te picta iuuant, cariem ne perline trunci,
Sed vera mentem simplicitate tuam.
Hac ratione domi poteris reperire, quod omnes
Erro vagus terras, sic peragrando, fugis.

AD PASQVILLVM.

PRæsule de Paulo præsul doctissime vatum,
Pasquille dic quid sentias.

Nil melius paulò factum est antistite Paulo,
Et peius est Paulo nihil.

Ad Elisabetham Sereniss. Angliæ Reginam, Ode.

Qvanuis vetusto stemmate splendeas,
Regina, princeps optima principum,
Quacunque magnum sol per orbem
Flammiferos agitat iugales:
Quanuis feroci Marte subegeris
Hostes rebelles, & populi feros.
Motus, & insanos tumultus
Lenieris, sine cæde, victrix:
Virtutis inter tot titulos tua, &
Laudum perennes fulget adoreas
De fauce auarorum latronum
Relligio pia vindicata.
Iam nulla saxis figimus oscula,
Nulla è sepulchris tracta cadauera
Gemmis refulgent, fascinántque
Indociles animos popelli.
Non otiosa dedita neniæ
Mendica fratrum turba rapacium
Passim vagatur, collocátque
Fœmineo insidias pudori.
Sub te licebit principe liberè
Christum fateri, ficta refellere,
Mysteriúmque veritatis
Seposito reserare fuco.
Ergo salutis sollicitum tuæ
Cœleste numen peruigil excubat,
Et impiorum inauspicata
Vota facit, retegítq; fraudes.
Super dracones fortis inambula,
Sæuam leonum frange ferociam:

Per aspides erra, & per oras
Quas Libycus basiliscus afflat:
Cœli fauor te, te pietas tua,
Te supplicantûm continuæ preces
(Prædonibus quos ex auaris
Eripis) incolumem reducent.

PISTORIS ET PICTORIS
Dialogismus.

COntendunt specimen pistor pictórque vter edat
Pulchrius, hic fuco doctior, ille foco.
Hic fecisse Deum se iactat: Rettulit ille,
Corpus ego verum, tu simulacra facis.
Dentibus assiduè teritur Deus hic tuus, inquit:
Corrodunt vermes, rettulit ille, tuum.
Pictor ait, Multos meus integer astat in annos,
Sæpe vna innumeros deuorat hora tuos.
At tibi vix toto Deus vnus pingitur anno,
Pistor ait, decies mille dat hora mihi
Parcite, ait mystes, frustra contendere verbis:
Nil sine me poterit vester vterque DEVS.
Et quia vtrunque Deum facio, mihi seruit vterque:
Namque hic mendicat, manditur ille mihi.

AD IDOLORVM CVLTOREM.

MAnè, Pater noster, cum surda Idola salutans
Ingeminas, sana mente videre loqui.
Saxeus illo ipso magis es, me iudice, saxo:
Quippe patrem saxum qui fateare tuum.

IN EVNDEM.

OScula, serta, rosas das & libamina saxo?
Téque pium dici, cum facis ista, cupis.

Quid

Quid tibi pro tanta maius pietate precemur,
Quàm vt fias numen tu quoque quale colis?

IN HYPOCRITAM
quendam.

ILle vides naso qui incedit sesquipedali,
Qui quicquid loquitur sesquipedale sonat.
Qui longo gaudet voces producere tractu,
Qui semper longo syrmate verrit humum:
Qui latus exhaustum non vna sindone vestit,
Qui capiti inducit pilea plura pilis:
Rarus sermo, grauis gressus, talaris amictus,
Vt vère, egregij sunt ea signa Sophi.
Sed cur sacrificos gaudet stipare cinædos?
Cur sapiens stolidos sic sine fine colit?
Auctio sectorum cordi est, non actio sectæ,
Donec sector erit, nempe secutor erit.

IN PIVM PONTIFICEM.

VEndidit ære polum, terras in morte relinquit,
Styx superest Papæ quam colat vna Pio.

IN IVLIVM.

STare diu haud poterãt, mundúsq; & Iulius vnà,
Omnia perdendi tam ferus ardor erat.
Ergo ne ante diem mundi structura periret,
Ad Styga discessit Iulius ante diem.

IN PAVLVM PONTIFICEM.

PAulus ab Hebræo scis quantum distet Iuda?
Hic cœli Dominum vendidit, ille domum,

IN PONTIFICES.

PRædicat Paulus, contemnit fœdera Clemens,
Sacrilega tractat Iulius arma manu.
Et quisquam sceleris nomen formidat inane,
Auctores scelerum qui videt esse Deos?

IN ROMAM.

HI colles, vbi nunc vides ruinas,
Et tantùm veteris cadauer vrbis,
Quondam cæca LVPIS fuêre lustra,
Donec per freta vectus Arcas exul,
Pani, pelleret vt LVPOS, Lycæo
LVPERCALIA festa dedicauit:
Nudos currere iussit & LVPERCOS,
Sacrum & collibus addidit LVPERCAL.
Sed vis insita, contumáxque flecti,
Peruicit genius laborem & artem,
Et per sæcula longa ne perirent
Istis semina collibus LVPINA,
Tristes progenuit solum LVPINOS,
Lætos progenuit LVPOS salictum,
Et coniux LVPA Faustulo tyranni
Albani pecoris fuit magistro:
Et qui mœnia prima condidere,
Nutriuit LVPA Romulum Remúmque.
Et Floralia festa sunt LVPARVM,
Et quondam in media fuit suburra
Vico vrbis celeberrimo, LVPANAR,
Et quos Fabricios graues putabis,
Obserua, inuenies LVPOS voraces,
Et quas Sulpitias reare castas,
Obserua, inuenies LVPAS salaces,

Et ne posse Deos LVPIS *carere*
Credamus, sacer est LVPVS *Gradiuo,*
Et LVPOS *mare laneos & amnis*
Sub cryptam media vomit suburra,
Nec putris soboles araneorum
Non cognomine nobilis LVPORVM *est.*
Totam denique quantacunque Roma est,
Nascentem, vegetam excute, & ruentem,
Nihil comperies nisi LVPERCOS,
LVPERCALE, LVPOS, LVPAS, LVPANAR.

IN EANDEM ROMAM.

NOn ego Romulea miror quòd pastor in vrbe
Sceptra gerat, pastor conditor vrbis erat.
Cúmque LVPÆ *gentis nutritus lacte sit auctor,*
Non ego Romulea miror in vrbe LVPOS.
Illa meum superat tantùm admiratio captum,
Quomodo securum seruet ouile LVPVS.

IN EANDEM.

ROma armis terras, ratibúsq; subegerat vndas,
Atque ijdem fines orbis & vrbis erant.
Vincere restabat cœlum, perfregit Olympum
Priscorum pietas aurea Pontificum.
At bona posteritas, ausis ne cedat auitis,
Tartara præcipiti tendit ad ima gradu.

PASQVILLVS LOQVITVR.

ESse putas forsan me fragmina trunca columnæ,
Vel de præcipiti saxa voluta iugo.
Falleris, ille ego sum Pasquillus in vrbe Quirini
Notus, & in formas impiger ire nouas.

Nunc putor inducto Cyllenius esse galero,
Me facit aequoreum fuscina sumpta Deum.
Adde mihi citharam, fiam manifestus Apollo,
Pampineos thyrsos adde, Lyaeus ero.
Pallada me clypeus, Phoeben facit aureus arcus:
Da fulmen, Iuno dixerit esse Iouem.
Sum pax, sum bellum, lis, & concordia fio:
Nunc volucris, pennis, nunc fera tecta pilis.
Denique transiero cuncta in miracula rerum,
Sed puero Roma non licet esse mihi.
Hoc quoque ero per purpureos aliquando cinados,
Si liceat laxas non habuisse nates.

IN DIONEM ET CLEMENTEM.

EBria cùm dubio titubans vestigia passu
Vix regit, & blaeso blandulus ore sonat:
Cum lacrymis oculíque madent, pectúsque falerno,
Sanctè festa Dion se coluisse putat:
Sic etenim suasit multos diffusus in annos
Ritus ab antiquis vsque petitus auis.
At Clemens dum sancta legit monumenta parẽtum,
Dum populo ad coeli limina pandit iter:
Otia legitimo violat dum festa labore,
Ritè diem festum se coluisse putat.
Sic etenim veterum suadent exempla parentum,
Oréque veridici prodita iussa Dei.
Vtrum igitur laudas? quando defendit vterque,
Legibus hic, causam moribus ille suam.
Si liceat iustè causas expendere, festum
Ille colens violat, hic violando colit.

FRA-

FRATRES FRATERRIMI.

CVm monachi fratres sint quos vel cadida vestis
Vel nigra, vel gemino mixta colore tegit:
Quanta tamen miseros agitat discordia fratres!
Quàm non fraterna fœdera pacis amant!
Non ita germanum reducem trux oderat Atreus,
Atrea visceribus non satur ille suis.
Mitius Oedipodæ soboles exarsit in iras,
Mitior indomitas incitat ira feras,
Euentu ô simili cesset fraterna simultas,
Et dirimat caluos exitus iste patres.
Dentibus & gladiis in mutua funera currant,
Ira nec extremi cesset in igne rogi.

IN PANTALABVM.

DIcunt Grammatici suos Cucullos,
Dicunt rhetores horridos Cucullos:
Et quisquis Latias semel Camœnas
Vel primis modò contigit labellis.
Sic olim in Satyris Cucullum Aquinas
Et durum & venetum poeta dixit.
Verùm Pantalabus seuerus ille
Franciscanus, & horridus sophista,
Clamosæ & Sophiæ senex magister,
Dicit perpetuò suam Cucullam,
Laudat perpetuò suam Cucullam,
Per sacram quoque deierat Cucullam,
Per sacram quoque peierat Cucullam:
Suósque edocuit Cuculliones,
Sacra spem sibi ponere in Cuculla.
Prudens id facit ille, ne quid erres,
Non lapsu temerario loquendi,

Nec quòd sic genus ille fœmininum
Ardet iam miser impotente amore,
Caluo vertice, languidóque pene,
Sed quòd relligiosa res sit illi,
Cùm deest fœmina masculis abuti.

IN EVNDEM.

SI quis iam tremula piger senecta,
Morbo, aut vulnere languidus recumbat,
Statim Pantalabus sagax odorem
Sentit funeris, & cadauer, antè
Quàm coruique, canésque, vulturésque,
Et sagacius acribus Molossis
Per vestigia certa certus ædes
Aegroti petit esuritor audax,
Pulsa coniuge, liberis, propinquis,
Ceras delet, & oblinit priores,
Natos abdicat, occinitque in aurem
Morbo desipientis, & senecta
Deliri senis, vt caput Cucullo
Obducat, moriatur in Cucullo?
Amorem superûm sacrum Cucullum,
Timorem cacodæmonum Cucullum,
Cuncti delitias poli Cucullum,
Id vnum canit, vrget, orat, instat,
Id vnum reboat, sonat, tonátque,
Id vnum tamen expedire nescit
(Negotî quod erat caput) beati
Quî fit vt moriamur in Cucullo,
Cùm nemo bene viuat in Cucullo.

DE MONACHIS S. ANTONII.

DIceris Antoni porcos pauisse subulcus
 Viuus, adhuc monachos lumine cassus alis.
Par stupor ingenij est, ventrísque abdomen vtrisque,
 Sorde pari gaudent, ingluuiéque pari.
Nec minus hoc mutum pecus est brutúmque suillo,
 Nec minus insipidum nec minus illepidum.
Cætera conueniunt, sed non leuis error in vno est,
 Debuit & monachis glans cibus esse tuis.

IN QVENDAM PRÆSVLEM.

CVm te Mula vehit nihilo te indoctior ipso,
 Et nitet (vt par est) murice vterque pari.
Quòd non te procerésque colant, & vulgus adoret,
 Presbyteris, clamas, nullus habetur honos.
Non tum cessat honos, præsul cùm spernitur excors,
 Sed cùm regnat ὄνος, tum malè cessit honos.

IN PANTALABVM.

VIs te miremur, putri quòd verme cucullo
 Vndante absumpto viscera pelle patent.
Impia quòd stolido vendas mendacia vulgo,
 Quòd laudet nugas plebs malè sana tuas:
Quod malè dum cantas, quos non intelligis hymnos,
 Rancida de balba sibila nare sones:

Quòd tribus anticyris caput insanabile radas,
Quòd bibat immundam calceus vdus aquam:
Quod tunicam fluxam nodosa cannabe cingas,
Cum melius fauces stringeret illa tuas.
Miramur certè, sed non cum deside vulgo,
Sed velut Harpyias, Gorgonas aut Furias.

FRATRES EXTRA MVNDVM.

Pene, manu, lingua, fratres munda omnia fœdant,
In mundo meritò sese habitare negant.

IN PETRVM GONELLVM
Dominicanum.

IN vino audiuit verum latitare Gonellus,
Sesquipede extento pinguis aqualiculo.
Sic ne, ait, in nugis frustra consumpsimus annos,
Et tulimus tetrica iurgia lenta schola?
Ergo vale sterilis veri Sorbona, tuúmque
Accipe discipulum docta taberna nouum.
Ex illo ad crassam scrutatur dolia fecem,
Peruigil & noctes perbibit, atque dies.
Tandem consumptis fœcunda in pocula nummis,
Hoc veri inuenit, Nil scio, nil habeo.
Solandóque sui lepidè ludibria damni,
Socrate se iactat non minus esse sophon.

IN EVNDEM.

CVm vetus effuso biberetur milite vinum,
Nec fore maturum spes foret vlla nouum:
Immatura pater biberet ne vina Gonellus,
Matura Stygias morte petiuit aquas.

ADVENTVS IN GALLIAM.

IEiuna misera tesqua Lusitaniæ,
Glebaque, tantùm fertiles penuriæ
Valete longùm. At tu beata Gallia
Salue bonarum blanda nutrix artium,
Cœlo salubri, fertili frugum solo,
Vmbrosa colles pampini molli coma;
Pecorosa saltus, rigua valles fontibus,
Prati virentis picta campos floribus,
Velifera longis amnium decursibus,
Piscosa stagnis, riuulis, lacubus, mari:
Et hinc & illinc portuoso littore
Orbem receptans hospitem, atqui orbi tuas
Opes vicissim non auara impertiens:
Amœna villis, tuta muris, turribus
Superba, tectis lauta, cultu splendida,
Victu modesta, moribus non aspera,
Sermone comis, patria gentium omnium
Communis, animi fida, pace florida,
Iucunda, facilis, Marte terrifico minax,
Inuicta, rebus non secundis insolens,
Nec sorte dubia fracta, cultrix numinis
Sincera, ritum in exterum non degener.
Nescit calores lenis æstas torridos,
Frangit rigores bruma flaminis asperos,
Non pestilentis pallet Austri spiritu
Autumnus æquis temperatus flatibus:
Non ver solutis amnium repagulis
Inundat agros, & labores eluit.
Ni patrio te amore diligam, & colam
Dum viuo, rursus non recuso visere

Ieiuna miseræ tesqua Lusitaniæ,
Glebásque tantùm fertiles penuriæ.

BRASILIA.

AFrica deseritur, miles mendicat egenus,
Vt sine tuta fugax oppida Maurus habet.
Accipit obscœnos Brasilia fusca colonos,
Quique prius p.... foderat, arua fodit.
Qui sua militibus tollit, dat rura cynædis,
Iure sub aduerso nil bene Marte gerit.

IN COLONIAS BRASILIENSES, vel Sodomitas.

DEscende cœlo turbine flammeo
Armatus iras Angele vindices,
Libidinum iam notus vltor
Exitio Sodomæ impudicæ.
En rursus armis quòd pereat tuis
Lustrum Gomorrhæ suscitat æmulum
Syrûm propago, & execrandæ
Spurcitiæ renouat palæstram.
Pars illa mundi quam sibi propriam
Sedem dicauit mollis amœnitas
Luxúsque, sub fœdis colonis
Seruitium tolerat pudendum.
Abominandis arsit amoribus
Strigosus æstu, pauperie & fame,
Glandis vorator virulentum
E rhaphanis redolens odorem.
Quem, rêre, ponet nequitiæ modum
Frenis libido libera? & insolens
Humanioris ferre victus
Illecebras meliore cœlo.

O Chri-

O Christiani infamia nominis,
O fœda labes & nota temporum,
O turpium turpísque causa, &
Exitus, & pretium laborum.
Ignota rostris verrimus æquora,
Gentes quietas sollicitauimus
Terrore belli, orbísque pacem
Miscuimus misero tumultu.
Per ferrum & ignes & mare naufragum
Secreta rerum claustra refregimus,
Ne deesset impuris cinædis
Prostibulum Veneris nefandæ.
Gens illa nullos mitis in hospites,
Et ora victu assueta nefario,
Portenta conspexit Cyclopum
Sanguinea dape fœdiora.
Nunc Scylla sæuos exere nunc canes,
Nunc nunc Charybdis vortice spumeo
Conuolue fluctus, & carinas
Flagitiis grauidas resorbe.
Aut hisce tellus in patulos specus,
Aethérve flammis perde sequacibus
Turpes colonos, Christianæ
Dedecus opprobriúmque terræ.

IN ANTISTITEM QVENDAM.

ESse Lutheranum rumor te Posthume clamat:
Sed tuus Antistes te tamen esse negat.
Tam scortaris ait quàm si vel Episcopus esses,
Et potas dubiam peruigil vsque diem.
Nec memor es Christi, nisi cùm iurare libebit,
Nec scis scripturæ vel breue Iota sacræ.

Nempe per hac ſueuit nunquam fallentia ſigna
Ille vigil ſanas noſcere paſtor oues.
Quiſquam igitur dubitat, rumórne an Epiſcopus er-
Tam bene commiſſam qui ſibi nouit ouem. *(ret,*

IN CODRVM.

ILle ſenex ciuis rigidíque exemplar honeſti,
Codrus, heri paruo conditus eſt tumulo.
Sed neque funerea præceſſit nænia pompa.
Penſilibus ſignis nec nituere faces:
Lurida nec pullam ſumpſit cognatio veſtem,
Tinnula nec mœſtos æra dedere ſonos:
Funera nec denſæ celebrarunt agmina turbæ,
Præfica nec luctum ſollicitauit anus:
Vix datus eſt tumulus. Codrum ſi rêre fuiſſe
Fortè Lutheranum, fallere, pauper erat.

IN CHRYSALVM.

FLaua Ceres longi ſpes interceperat anni,
Aruerat pigro vinea toſta gelu.
Morbus oues rapuit, furto pariere capellæ,
Inter opus fracti ſuccubuere boues.
Plena domus belli ſubitò eſt direpta tumultu,
Et malè celatas latro refodit opes.
Ergo opibus caris cum Chryſalus eſſe ſuperſtes
Nollet, & in laqueum iam ſua colla daret:
Succurrit laqueum nummis venire quaternis:
Ergo nos gratis nec moriemur, ait.
Enſis adeſt, ſtricto transfigere pectora ferro
Dum parat, & ſumptus hîc quoque adeſſe videt:
Tanti foſſor ait, tanti veſpillo, ſacerdos,
Cereus, & tanti cymbala rauca crepant:

Et

Et precibus pretium est etiam, pretiúmque sepulchro:
Ergo placet rapidis mergere corpus aquis.
Dúmque cadit, Certè quamuis mare, dixit auarum es,
Attamen hic gratis, credo iacere licet.

SOMNIVM.

Manè sub Auroram nitidæ vicinia lucis
Pallida venturo cùm facit astra die:
Arctior irriguos somnus complectitur artus,
Demulcens placido languida membra sinu.
Cum mihi Franciscus nodosa cannabe cinctus,
Astitit ante torum stigmata nota gerens.
In manibus sacra vestis erat, cum fune galerus,
Palla, fenestratus calceus, hasta, liber.
Et mihi subridens, Hanc protinus indue, dixit,
Et mea dehinc mundi transfuga castra subi.
Linque voluptates cum sollicitudine blandas,
Vanáque continui gaudia plena metus.
Me duce spes fragiles, & inanes despice curas:
Et superûm recto tramite limen adi.
Obstupui subita defixus imagine, donec
Vix dedit hos tandem lingua coacta sonos.
Pace, inquam, vestri liceat depromere verum
Ordinis, aut humeris conuenit ista meis.
Qui feret hanc vestem, fiat seruire paratus,
At mihi libertas illa paterna placet.
Qui feret hanc, ponat perfricta fronte ruborem:
At non ingenuus nos sinit ista pudor.
Qui feret hanc, fallat, palpet, pro tempore fingat:
At me simplicitas, nudáque vita iuuat.
Nec me Phthiriasis, nec rancida cantio terret,
Inque diem ignauæ viuere more feræ:

Ostia nec circum magno mugire boatu,
Si tamen his nugis atheris aula patet.
Peruia sed raris sunt cœli regna cucullis:
Vix Monachis illic creditur esse locus,
Mentior, aut peragra saxo fundata vetusto
Delubra, & titulos per simulachra lege:
Multus honoratis fulgebit Episcopus aris,
Rara cucullato sternitur ara gregi.
Atque inter monachos erit hæc rarissima vestis:
Induat hanc, si quis gaudeat esse miser.
Quod si tanta mea tangit te cura salutis,
Vis mihi, vis animæ consuluisse meæ?
Quilibet hac alius mendicet veste superbus:
At mihi da mitram, purpureámque togam.

PALINODIA.

Visus eram nuper cœli procul aurea supra
Sidera, Gorgoneo scandere vectus equo:
Quâ secat in geminas orbem via lactea partes,
Et Iouis ad magni lumina pandit iter.
Fas mihi sit mundi reserare arcana latentis,
Fas mihi sit vera pandere visa fide.
Non ego Phlegræis venio speculator ab armis,
Rursus vt attonitum terreat Ossa polum.
Nec mihi furtiuæ damnarunt crimina flammæ,
Viscera Caucaseis dilanianda feris:
Nec mea garrulitas sacræ malè conscia mensæ
In refugo meruit flumine ferre sitim.
Sacra fero, miranda cano, memoranda reuoluo,
Vt colat æternos impia turba Deos.
Rursus vt ingrato superûm clementia mundo
Nota sit, & quisquis numina nouit, amet.
Ergo vbi siderei steteram prope limina templi,
Expli-

Explicuit fuluas regia vasta fores.
En subito duri me Iudicis ante tribunal
Increpitans, magno murmure, turba trahit.
Rasus erat vertex, facies irata, minaxque,
Et breuior tristi barba supercilio.
Omnibus vnus erat cinctus, color omnibus vnus,
Qui solet esse asinis, anseribusque feris.
Qui color in salice est, & Palladis arbore, qualem
Hospita Threicij gurgitis ales habet.
Et nisi fluxa sinus talos penderet ad imos,
Cercopithecorum penula vestis erat.
Idem cinctus erat, cultus, vultúsque colórque
Iudicis, & paribus frons caperata minis.
Vno alijs dispar discrimine, quòd foret acri
Aut stimulo spina sanguinolenta manus:
Aut rigida forsan nimis obluctante puella,
Fœminea palmas cuspide fixus acus.
Is quassans caput, & suffusus lumina flamma,
Irato tales fudit ab ore sonos:
Túne, ait, in nostros ausus blaterare sodales,
Nil veritus caluos tot violare senes?
Prodere nec populo mysteria nostra profano,
Sanctáque funereæ spernere iura togæ?
Linguipedes ridere patres, sanctámque coronam,
Et mendicatos absque pudore cibos?
Quid cum fratre soror clausa sine lumine cella,
Quid tiro imberbis cum seniore gerat?
Frustra pontifices cœlo, nos æqua potestas,
Frustra nos Regum sceptra verenda timent:
Si tibi fas nostræ est impunè illudere sectæ,
Si plebs exemplo sollicitata tuo
Rideat, exerta comitetur sannio lingua,

Pérque vias digito stulta iuuenta notet.
Vos,age,quid statis? scelerato auferte lacernam,
Vt vitium lingua cætera membra luant.
Nec mora,diripiunt fratres à pectore vestes,
Sectáque nodosa cannabe terga notant,
Alternántque vices,& acerbant verbera verbis,
Verba oculis,oculos nutibus atque minis.
Dum feriunt,numerant ad singula verbera Diuos,
Grata foret cunctis ceu mea pœna Deis.
Nec mea carnifices fratres lassant mala,quamuis
Deficerent Diui,deficerétque dies.
Perdiderat rabiésque modum,plagaque figuram,
Atque vnum in toto corpore vulnus erat.
Talis erat(si vera fides) Hieronymus olim,
Dum studium ob Tulli vapulat ante Deum:
Sic cute direpta Satyrum videre Celenæ
Tibia cum blandæ est victa canore lyræ.
Vt primùm fari licuit,méque ipse recepi
Nudus,& in nuda sanguinolentus humo,
Clamabam,Nunc parce pater,nunc parcite fratres,
Cæde mea sanctas conscelerare manus.
Parce pater,sic ille sacer Seraphicus ordo
Floreat auspiciis sanctior vsque tuis:
Sic mendicantum genti turba inscia veri
Affluat,& nunquam credula desit anus:
Vestra nec incauto pateant mendacia vulgo,
Nec videat crassos plebs tunicata dolos:
Et noua sub patribus tironum turba seueris,
Inueniat quæstus ingeniosa nouos:
Seu malè lustratis manes exire sepulcris,
Fingere,seu tacita somnia nocte libet,
Relligio nubes animis offundat agrestum,

Obiiciat

Obiiciat tenebras sancta Lauerna suas.
Quæque vident oculi se non vidisse reantur,
Déque fide facti sit dubitare nefas.
Quòd si fortè sacra lateat sub veste puella,
Quæ releuet longæ tædia lenta viæ:
Aut tenuet multa crassum farragine corpus,
Si caro spiritui quando rebellis erit:
Callida decipiant animos commenta profanos,
Et vetet vlterius quærere velle Timor.
Fallat & incautos pietatis imago maritos,
Et capiat faciles sicula tenta nurus.
Sic tibi, si quando iunges per stagna, lacúsque
Cum ranis socias altisbúsque preces,
Nulla tuum superet cornix vel rana canorem,
Oréve præcipitet mobiliore sonos.
Siue tibi pulex, fraterve pediculus obsit,
Et tenuem signet pustula multa cutem,
Innocuos vngues vtriusque à sanguine serues,
Neu tibi cognata pollue cæde manus:
Sed tua fraterno pietas dignetur amore
(Vt solita est) vulpes carniuoróśque lupos:
Et quibus indulsit vitam pater omnibus idem,
Siue ferat tellus, seu ferat illa fretum,
Mortua tu comedes animalia, culpa profani
Sit populi, iis vitæ corrupuisse moras.
Quæcunque in sacram fratrum conuicia vestem
Non verita est olim fundere lingua procax,
Cuncta recantabo, maledicta priora rependam
Laudibus, & fratrum nomen in astra feram.

Palinodia.

VOBIS *relligio est sincero assuescere recto,*
Relligio est Christi facta, fidémque sequi:

Raráque simplicitas, & rara modestia vobis,
Et virtus rara est, & probitatis honos:
Fastus inauditus, nulláque libidine victum
Robur, nec duro fracta labore manus:
Classica non placidos turbant Mauortia somnos,
Nil opus insano verba locare foro:
Semina non aruo, non vitem credere sulco,
Nec dare nubifero vela necesse Noto:
Sed veluti mures alieno parta labore
Carpitis, & vitam ducitis angelicam.
Vos chorus, & cantus, nitidi vos floribus horti,
Cinctáque porticibus tecta superba tenent.
Quicquid vbique labor per dura pericula quærit,
Quod clam fur aufert, latro palámve rapit,
Vos penes est fructus, penes est vos vsus & esus,
Ad dominos redeunt damna, pericla, dolor.
Copiáque & luxus vobis in paupere vita est,
Nil est, & superant multa, nihílque deest.
Vos pro me misero fratres orate, patrémque
Flectite, pro vobis sic roget ille Deum:
Sic flectat: Nos interea, quod possumus vnum,
Facta recantatis splendida carminibus
Dicemus: Teneræ nec furta silebo iuuentæ
Addita nec manibus stigmata, nec pedibus.
Et quæ longa forent numeranti singula, at vnum
Non est fas numeris præteriisse meis,
Fortè furens malè morigeri petulantia membri
Vrebat patrem sæuius igne pium.
Quid faceret? peteret sanctarum claustra sororum?
Claustra procul, nusquam sancta propinqua soror.
Vulgiuagum peteret populo spectante lupanar?
Nequitiæ fieret proditor ipse suæ.

Eloquio

Eloquio matres blando tentaret honestas?
Ferre nequit longas ficula tenta moras.
Ergo velut taurus crabronum cuspide fixus,
Corripuit, rabies quà stimulabat, iter.
Nudus & in gelida stratus niue membra volutat,
Et fingit globulos, perterebrátque niuem,
Imponítque suo veluti collaria peni,
Et iubet optata conditione frui.
Hac, ait, Æmilia est, hac est generosa Corynna,
Hac illa est longis Gellia flaua comis.
Deinde alias numerat præstanti corpore nymphas,
Nomine formosæ nulla corona caret:
Tum veluti Cossus spoliis insignis opimis,
Per fora, per vicos victor amoris ouat.
Parcite, clamabat, me parcite dicere sanctum,
Non ego sum, (ceu vos creditis esse) pius.
Sum miser, & meritò duro sic plector ab hoste,
Nequitiæ pœnas persoluóque meæ.
Pene coronato populus dum spectat ouantem,
Hic silet, hic risu personat, ille dolet.
At miseræ matres, nuptæ innuptæque puellæ
A lacrymis siccas non tenuere genas.
Illa quidem iustis res annumeranda triumphis
Inter facta pij prodigiosa patris.
Quòd quanuis asinis membrosior omnibus esset,
Et Venerem in nulla perdomuisset equa:
Tot tamen haud multis mulos genuisset in annis,
Quot nec in vmbriferis Menala celsa iugis.
Vt pater audiuit sancti præconia membri,
Lætior ad laudes iam meliórque suas,
Arrisit, tremulósque abiit prurigo per artus,
Et me cum somno deseruêre minæ.

GEORGII

BVCHANANI SCOTI,

Elegiarum Liber.

Quàm misera sit conditio docentium literas humaniores Lutetiæ.

ITE leues nugæ, sterilésq; valete Camœnæ,
Gratáque Phœbæo Castalis vnda choro.
Ite, sat est: primos vobiscum absumpsimus annos,
Optima pars vitæ deperiítque meæ.
Quærite quem capiat ieiuna cantus in vmbra:
Quærite qui pota carmina cantet aqua.
Dulcibus illecebris tenerum vos fallitis æuum,
Dum sequitur blandæ carmen inerme lyræ.
Debita militiæ molli languescit in vmbra,
Et fluit ignauis fracta iuuenta sonis.
Ante diem curuos senium graue contrahit artus,
Imminet ante suum mors properata diem:
Ora notat pallor, macies in corpore toto est,
Et tetrico in vultu mortis imago sedet.
Ocia dum captas, præceps in mille labores
Irruis, & curis angeris vsque nouis.
Nocte leues somnos resolutus compede fossor

Car-

Carpit, & in mediis nauta quiescit aquis:
Nocte leues somnos carpit defessus arator,
Nocte quies ventis, Ioniòque mari:
Nocte tibi nigra fuligo bibenda lucernæ,
Si modò Calliopes castra sequenda putes:
Et tanquam Libyco serues curuata metallo
Robora, & Herculea poma ferenda manu,
Peruigil in lucem lecta atque relecta reuolues,
Et putri excuties scripta sepulta situ.
Sæpe caput scalpes, & viuos roseris vngues,
Irata feries pulpita sæpe manu.
Hinc subitæ mortes, & spes prærepta senectæ,
Nec tibi fert Clio, nec tibi Phœbus opem.
Si caput in cubitum lassa ceruice recumbat,
Et sopor exiguus lumina fessa premat:
Ecce, vigil subitò quartam denunciat horam,
Et tonitru horrifico lumina clausa quatit.
Excutit attonito somnos sonus æris acuti,
Admonet & molli membra leuare toro.
Vix siluit, iam quinta sonat: iam ianitor vrget
Cymbala, tirones ad sua signa vocans.
Mox sequitur longa metuendus veste magister,
Et humero læuo mantica terga premit.
Dextera crudelis in pueros armata flagello est:
Læuà tenet magni fortè Maronis opus.
Iam sedet, & longis clamoribus ilia rumpit,
Excutit implicitos ingeniòque locos.
Corrigit, & delet, mutat, vigilata labore
Promit, in obscuro quæ latuere diu.
Magna nec ingeniis æui explorata prioris
Eruit, inuentas nec sibi celat opes.
Alter abest, petitúrque alter, mercede parato

Qui vocet, & fictos condiat arte dolos.
Ille caret caligis: huic rupta calceus alter
Pelle hiat: ille dolet, scribit & ille domum.
Hinc virgæ, strepitúsque sonant, fletúque rigantur
Ora, inter lacrymas transigitúrque dies.
Dein nos sacra vocant, dein rursus lectio, rursus
Verbera: sumendo vix datur hora cibo.
Protinus amota sequitur noua lectio mensa,
Excipit hanc rursus altera, cena breuis:
Surgitur, in seram noctem labor improbus exit,
Ceu breuis ærumnis hora diurna foret.
Quid memorem interea fastidia mille laborum,
Quæ non ingenua mente ferenda putes?
Ecce tibi erronum plenas ex vrbe phalanges,
Terráque ferratis calcibus icta tremit:
Turba ruit, stolidásque legentibus applicat aures,
Quales Phœbææ Phryx dedit antè lyræ.
Et queritur nullis onerari compita chartis,
Esse & Alexandrum nullo in honore suum:
Nec grauidum pleno turgescere margine librum,
Neglectúmque premi vile Guidonis opus.
Curritur ad montem magno cum murmure acutum,
Aut alias ædes, sicubi Beta sapit.
Quid referam quoties defenditur acer Orestes,
Carmina vel numeris cùm caruere suis?
Archadico iuueni quod læua in parte mamillæ
Nil salit, iratus clamat vterque parens:
Conqueritur nullo labentia tempora fructu,
Tótque diu sumptus deperiisse suos.
Æstimat & nostros non æqua lance labores:
Temporis & nulla damna rependit ope.
Adde, quòd Aonidum paupertas semper adhærens
It comes,

It comes, & castris militat ipsa suis:
Siue canas acies in Turcica bella paratas,
Siue aptas tenui mollia verba lyræ:
Siue leui captas populi spectacula socco,
Turgidus aut tragico syrmate verris humum:
Denique quicquid agis, comes assidet improba egestas,
Siue poema canis, siue poema doces.
Bella gerunt vrbes septem de patria Homeri:
Nulla domus viuo, patria nulla fuit.
Æger, inops patrios deplorat Tityrus agros,
Statius instantem vix fugat arte famem.
Exul hyperboreum Naso proiectus ad axem,
Exilium Musis imputat ille suum.
Ipse Deus vatum vaccas pauisse Pheræas
Creditur, Æmonios & numerasse greges.
Calliope longum cœlebs cur vixit in æuum?
Nempe nihil doti quod numeraret, erat.
Interea celeri cursu delabitur ætas,
Et queritur duram tarda senecta famem.
Et dolet ignauis studiis lusisse iuuentam,
Iactáque in infidam semina mœret humum:
Nulláque maturis congesta viatica canis,
Nec faciles portus iam reperire ratem.
Ite igitur Musæ steriles, aliúmque ministrum
Quærite: nos aliò sors animúsque vocat.

MAIÆ CALENDÆ.

FEsta vocant, lætísque comes lasciuia festis,
Et chorus, & choreæ blandus amicus Amor.
Ludit & admissis leuis indulgentia frenis,
Et leuat assueto libera colla iugo.
Interea vigiles paulùm secedite curæ,

Et genitor curæ dure facesse labor.
Este procul lites,& amara iurgia linguæ,
Mixtáque flebilibus mœsta querela sonis:
Dum renouat Maius senium reuolubilis aui,
Et tenerum verno pingit honore solum:
Dum cœli iuuenile decus,mundíque iuuenta,
Per non ingratas ítque redítque vices,
Inque recurrentes sine fine reuertitur ortus,
Et nunquam fessis sæcula lustrat equis,
Hunc iocus,hunc tenera mensem cum matre Cupido
Vendicat:hunc risus,& sine felle sales:
Hunc hilaris Genius,Genij & germana Voluptas,
Et pellucentes Gratia picta sinus.
Ipsa suo Cypris præsens aspirat honori,
Et recreat flamma splendidiore polum:
Ipsa nouos cultus,niueóque monilia collo
Induitur,Marti ceu placitura suo.
Lætus Amor iaculis Sicula fornace recoctis,
Splendida sanguinea spicula cote terit.
Has linit ambrosia,linit illa felle sagittas,
Et renouat flamma lucidiore faces.
Cernis vt Assyrios latè Dea fragret odores,
Implicet & flauas verna corona comas?
Vt manus Eois radiet stellata smaragdis,
Vt fluat in nitidos aurea palla pedes?
Lustret vt intento choreas puer improbus arcu,
Vt tenera fundat spicula certa manu?
Vt face nunc iuuenes,face nunc petat ille puellas,
Asperáque inuicto fœdere corda domet?
Quà Dea progreditur fragrant per compita flores,
Et media placidum frondet in vrbe nemus:
Quà Deus ingreditur,festi per compita plausus,

Et vox

Et vox lætitiæ testis in astra volat.
Applauditque deæ stratis mare leniter vndis,
Lætáque lasciuis squamea turba choris.
Applaudúntque Deo pueri, innuptæque puellæ,
Queîs rudis in vacuo pectore flamma calet.
Plaudit vtrique Deo quicquid creat humidus aër,
Quicquid alit tellus, æquora quicquid alunt.
Rara procellosa fugiunt in vellera nubes,
Mollior arboreis sibilat aura comis:
Purior auratis Pyroeis splendescit habenis,
Phœbus ab æquoreis purior exit aquis:
Herba comis, tellus nitet herbis, frondibus arbor,
Luxuriat lætum læta per arua pecus.
Carcere liber equus spaciis lasciuit apertis,
Iactat & vndantes per fera colla iubas.
Tondet ouis pratum, petulans salit agnus in herba,
Pro niuea taurus coniuge bella gerit.
Rupis inaccessæ scandunt dumeta capellæ,
Hœdus & infirma prælia fronte mouet.
Interea pastor geniali stratus in vmbra,
Discutit incomptis tædia lenta modis:
Nunc & odorata somnos inuitat in herba,
Nunc strepitum captat prætereuntis aquæ:
Intentúsque sedet liquidas piscator ad vndas,
Dum tremulum fallax linea sentit onus:
Forsan & elusos quærit quibus instruat hamos,
Explicat aut cauta retia longa manu.
Pampinus apposita complexus brachia silua,
Vestit adoptiuis robora nuda comis.
Poma nemus pingunt, meditatur vinea botros,
Prouentu segetis diues inundat ager.
Tityrus in calathis tibi lilia Thestyli cana

Seruat, & in calathis aurea mala suis,
Cúmque suis nidis Prognen, Prognésque sororem,
Et te cum nidis blanda columba tuis.
Garrula per virides ludunt examina ramos,
Et tenui siluas gutture mulcet auis.
Basia Chaoniæ iungunt lasciua columbæ,
Ingemit extinctum tinnula mater Ityn.
Hanc iuuat ad nitidum pennas extendere solem,
Hæc querulam pleno conuolat ore domum:
Hæc luteum suspendit opus, fugit illa per auras,
Et liquidas alis stringere gaudet aquas.
Ridet ager, rident siluæ, micat igneus axis,
Et placidum sternit lenior aura fretum.
Hinc procul ergo abeant cruciantes pectora curæ,
Vanáque quærendæ sollicitudo rei.
Pone supercilium capulo vicina senectus,
De tetrica rigidas excute fronte minas.
Vtque nouus, posito veteri squalore senectæ,
Pandit odoriferas fertilis annus opes:
Póstque pruinosæ languentia frigora brumæ
Rura nouat veris floridioris honos:
Vos quoque paulisper placidos diffundite vultus,
Aspera cum duris ponite iussa minis.
Carpite dum fas est fugitiuæ gaudia vitæ,
Credite vos iuuenes esse, fuisse senes.
Vt sua munifico diffundit præmia vultu
Omniferos pandens copia larga sinus!
Vt vetat ignauæ reparans incommoda brumæ,
Turpia sollicitæ damna timere famis!
Pandite sepositas quas celant horrea fruges,
Parcáque congestas arca refundat opes.
Nec tenebris claudat generosum cella Lyæum,

Quem

Quem dat arenoso Vasconis vua solo:
Qui, nisi depromis, acri languescit aceto,
Téque monet vitæ commoditate frui.
Vos quoque turba, feri, pueris inuisa magistri,
Qui geritis dura lenta flagella manu,
Ponite difficiles in idonea tempora vultus,
Incutiant nullos verbera secta metus.
Parcite plagosis ferulis, virgaque sonora,
Nec scuticæ teneras lædat habena manus:
Candida nec mœstis suffundite fletibus ora,
Nec fœdet niueam pustula rupta cutem.
Post sua Pierijs succedent otia Musis,
Largáque Castalius fœnora reddet ager.
Interea iuuenes molles celebrate choreas,
Et genium festis exhilarate iocis.
Læta fugent lites, ludis concedite luctus,
Pro rixa risus, crimine carmen eat.
Nec tetrici nuptas custodia dura mariti
Arceat, aut dura ianua clausa sera:
Sollicitæ timidas nec matris cura puellas
Cogat in obscura delituisse domo.
Pandite lacteolas (iussit Cytherea) papillas,
Excipiant flauas lactea colla comas.
Luceat igniferis Sidonia pella pyropis,
Pulcra verecundus purpuret ora pudor.
Hæc sunt militiæ Mauortia tela potentis,
Tela triumphatis imperiosa Deis:
Tela, quibus fusis iuuenilis millia turba
Plurima cùm pereant, plura perisse petunt.
Dum choreas ætas, dum blandi gratia veris,
Libera dùm festis gaudia Maius habet,
Carpe rosas, & (ni carpas) peritura ligustra,

Et vitæ credas hæc simulacra tuæ.
Horrifer vt Boreas agri genialis honorem
Exuit, vt canas fundit in arua niues;
Frondibus vt spoliat siluas, vt floribus hortos,
Pigrâque concretis flumina frenat aquis:
Sic tibi deformes mutabunt tempora canis,
Contrahet & vultus arida ruga tuos.
Pendebit laxata cutis, rubigine dentes
Squalebunt, oculos inficiétque rubor.
Mellea deficiet facundæ gratia linguæ,
Imminet en vitæ frigida bruma tuæ.
Dum nos ergo sinunt fata inuidiosa, senecta
Temporis vtatur vere, iuuenta suo.

AD BRIANDVM VALLIVM SENATOREM Burdegal. pro Lena apologia.

POsse putet quisquam fieri, doctissime Valli,
In famulas Veneris durus vt esse queas?
Idem posse suos in fontes flumina labi
Credat, & auersis astra redire rotis.
Et tamen in fontes vt flumina lapsa recurrant,
Et retrò auersis astra ferantur equis:
Non erit in Veneris Vallî censura ministras
Aspera, nec rigidis contrahet ora minis.
Non ea rusticitas, rigor est nec tetricus illi,
Cordáque montanis asperiora feris:
Sed facilis candor, doctísque exculta Camœnis
Pectora, quæ sæuæ nil feritatis habent:
Quæ iocus & salibus capiat condita venustas,
Quæque iuuent risûs, gratia blanda, lepos.
Adde quod est leuibus non impenetrabile telis

Cor

Cor tibi: sensisti tu quoque quid sit amor.
Inter & ingenuas, praestas quibus omnibus, artes,
Materiam flammis repperit ille suis:
Cùm tibi iucundo pectus premeretur amaro,
Serperet in curas & noua cura tuas,
Quae tibi mens? quae vita, animi miserande fuisset,
Tum tibi, si fidam lena negasset opem?
Olim tu quod eras, alios nunc esse putato:
Quaeque tibi fuerant, ijs modò grata puta.
Aut potius, iuuenes ceu sis reuolutus in annos,
Ante tuum hanc causam finge tribunal agi.
Finge ream lenam, iuueni quòd morte sub ipsa
Officij fuerit fida ministra sui:
Quòd medico certam nullo spondente salutem,
Spem misero vitae fecit, opémque tulit:
Quòd natum patri, ciuem seruauerit vrbi:
Haec age quo poenae nomine digna putes?
At vos maiorum requiescite molliter vmbrae,
Vestráque purpureo floreat vrna croco,
Qui bene seruati statuistis praemia ciuis,
Vt premeret fortes querna corona comas.
Illo debuerat mulier tam strennua nasci
Tempore, virtuti cùm suus esset honos.
Clarior haud esset Laiys Laurentia fastis:
Aut Dea, quae nuda vult meretrice coli.
At nunc inuidiae est virtus: contemptus honesti,
Neglecto recti pondere, regna tenet.
Quae foro tot caperent statuas, si digna fuissent
Reddita virtuti dona virago tua?
Quae nunc, me miserũ, es rea criminis, id modò crimen
Si sit, quo dempto viuere nemo potest.
Officium si crimen erit, si nocte diéque

Aspera blandiloqua frangere corda prece:
Vincula si Veneris sunt noxia, legibus arce:
Nulla dehinc ornet limina festus Hymen.
Ne liceat grauibus medicos accersere morbis,
Si nullum, medicos qui vocet, esse licet.
Sin & blanda Venus generantûm secla propaget,
Et medicam morbis addere fas sit opem:
Poscere sin fas est, quæ fas fecisse, rogare
Et medicum, & Venerem conciliare licet.
Quòd si parua licet magnis componere, lenæ
Munere comperies quot placuisse Deos?
An ne aliud quàm lena Venus? quàm leno Cupido?
Quæque præest primis pronuba Iuno toris?
Quique domas duras Domiti, & Domiduce puellæ
Ductor ad externos cùm venit illa lares?
An ne iugatiuum tibi, Pilumnúmque Premámque,
Pertundam, & Subigum, téque Hymenæe canam?
Cúmque Libentina Manturnam, Volupiámque,
Et quæ de timida virgine nomen habet?
Sedula multorum, Valli, si lena deorum
Impleuit partes, crimen id esse putas?
Dedecus est homini, quod numinis æquat honores?
Res erit huic pœnæ quæ dedit astra Deis?
Sed neque connubijs præsunt hæc numina solis,
Et sine connubio est non inamœna Venus.
Respice Pieridas, Valli, tua numina, Musas,
Virgo in virgineo vix erit vlla choro.
Orphea mulcentem siluas agnoscit, & amnes
Calliope genitrix, Vraniéque Linum.
Furta tegens vteri reliquas facit esse pudicas:
Quæ casta est? sterilis, vel sine teste parens.
Nec tædis super astra fides seruata maritis,
Nec

Nec patrem appellas ipse Gradiue Iouem.
Fortè pudicitiæ sæclis fuit ampla vetustis
Gloria: sed titulo gloria sola tenus.
Quam nunc vtilitas, mos, consensúsque recusat
Publicus, haud falso si licet ore loqui.
Cùm mare, cùm tellus homines populetur, & ignis,
Tot pereant morbo, tot fera bella necent:
Cúmque hominum in peius solertia callida semper
Inueniat causas in sua fata nouas:
Tun' prohibere potes Veneris commercia? lenas
Si tollis, Veneris commoda quanta vetas?
Tun' prohibere audes Veneris commercia? sola
Humanum poterunt quæ reparare genus?
Nam neque Partheniys nũc quercubus editur Arcas,
Curetes pluuio nec geniti imbre cadunt:
Nec grauida fratres funduntur nube bimembres,
Nec viuunt Pyrrhæ saxa animata manu:
Myrmidonas nusquam gignit formica, nec vsquam
Ficta Prometheo spirat imago luto.
Vna quidem superest, superest ars vnica, Valli,
Quæ reparat nostrum, continuátque genus.
Huic quota pars restat detracto munere lenæ,
Siue torus, Veneris seu vaga furta placent?
Lena toros auget fœcunda prole maritos,
Ne serie soboles deficiente cadat.
At si legitimi seruentur fœdera lecti,
Opprimet illustres quanta ruina domos?
Iuppiter & Bacchus succurret munere lenæ,
Atque geret partes Mars & Apollo viri.
Gignet Alexandrum serpens, qui Persida vincat,
Perniciem Libyes Scipiadémque draco,
Aut personatus iuuenis sub nomine amicæ

Sacra Bonæ intrabit non temeranda Deæ.
Sed neque coniugium coniux castum expetet ullus,
Si quicquam sano in pectore mentis habet.
Quæ casta est, tetrica est eadem, tristísque nec octo
Diducit risu mensibus ora quater.
Oscula dat veluti puella cum syndone mater,
Funera quæ nati luget acerba sui.
Prætereo prudens quos nox, thalamúsque torúsque
Continet occultos & sine teste iocos:
Quos mihi si tollis, nec casta Lucretia coniux
Hac placeat lecto conditione meo.
At quæ furtiuæ Veneris commercia nouit,
Mille virum tristem leniet illa modis.
Si peregrè it, plorat: redeuntem amplectitur, vlnis
Comprimit, exanimis deficit inq; sinu:
Accusátque moras, & verbis oscula iungit:
Oscula dum iungit, fletibus ora rigat.
Et queritur ceu læsa prior suspiria ducens,
Percursátque agili sedulitate domum.
Hæc bona si doctæ debent connubia lenæ,
Quantum illi cœlebs debeat ergo torus?
Debet ei cœlebs, gelido quòd sidere brumæ
Non cubet occlusas frigidus ante fores:
Fabula quòd non sit vulgi rumore sinistro,
Apta quòd officijs tempora liber agat.
Ipse tibi es testis (quid enim manifesta negemus?)
Ars lenæ quantum commoditatis habet:
Quæ si opera quondam te destituisset amantem,
Venisset studijs heu mora quanta tuis?
Publica Burdegalæ prohibent decreta lupanar:
Iudicio lenæ nec licet esse tuo.
Quid facient inopes iuuenes, peregrináque turba?

Quid

Quid miseri mystæ, Funigeríque greges?
Quid monachi reliqui? quorum tentigine neruos
Assiduè vexant vina, iuuenta, quies?
Claudere cùm precibus possint Acheronta polúmque,
Et cœli, Stygias & reserare fores,
Securè vt precibus possint intendere, apud te
Illorum iustas fac valuisse preces.
Adde quòd è furto proles felicius exit,
Quàm cùm legitimo vincula more ligant.
Nempe quod assuetæ Veneris fastidia gignit
Copia, nec gratum quod licet, esse solet.
Sensus hebes languet, torpétque ignaua voluptas,
Acrius ardescit sæpe repulsus amor.
De Iunone Ioui satus est modò Mulciber vnus,
Claudus, ab Aetnæis squalidus vsque rogis.
Mars furto, & Pallas, Phœbus, Bacchúsq; Venúsq;
Et qui saxificæ Gorgonis ora tulit:
Quíque tulit cœlum, quíque extulit igne parentem,
Quémque suum auctorem Martia Roma vocat.
Quósque foret longè numerare molestius, vndæ
Quàm Libycæ fluctus si numerare velis.
Nec tamen hîc metuit liuor confingere crimen,
Esse vbi par merito gratia nulla potest.
Nec satis hoc visum est meritis non præmia reddi,
Sed vitij officio nomina falsa damus.
Peccet vt hic vulgus, queísque ignorantia crassa
Obsita Cymmeria pectora nube premit,
Absit ab ingenio, Valli, fœdissima labes,
Barbaries mores nec notet ista tuos.
Quod fuit officium quondam melioribus annis,
Vt vitium, crimen, nequitiámque putes.
Nam neque vim vertit, natiuáque nomina rerum

Vt niueas tingit cana senecta comas.
Nec si mutarit tempus cum corpore formam,
In vitium virtus degenerare potest.
Sola manet patiens aui, securáque damni,
Nec metuit longas temporis vna moras.
Virtutem appellem? quid ni? quæ noxia nulli,
Eximia multis commoditate placet.
Vt tibi non prosit, seris neque seruiat annis,
Vtilis at nato forte erit illa tuo.
Attamen haud Veneris tibi sic deferbuit ardor,
Nulláque sub docto pectore flamma calet,
Vt veteres penitus possis abdicere amores,
Nulláque Cyprigenæ gaudia nosse deæ.
Nulla quoque vt capias, nimium liuoris iniqui est,
Queis careas, alios velle carere bonis.
Nam licet acer equus senio sit fractus inerti,
Bellica cùm raucæ signa dedere tubæ,
Mente furit, terrámque ferit pede, surrigit aures,
Robore adhuc retinens deficiente minas.
Ductor & emeritis Martem qui deserit armis,
Et procul à castris otia lentus agit,
Instruit exemplis iuuenes, hortatibus implet,
Nec sibi calcatos obstruit ille vias.
Absit, vt inuideas alijs tendentibus illuc,
Quò tibi, sed lenæ munere, facta via est.
Per Charites, Musásque tuas, Valli optime, quarum
Funguntur lenæ carmina sæpe vice.
Mystica per Veneris, quarum est lena vna sacerdos,
Pérque Cupidineas, tela timenda, faces.
Per Veneris comites Bacchum, risúsque, saléque,
Quæque hilarent genium gaudia læta tuum,
Vel mitte innocuam, vel lenam absolue nocentem,

Si-

Si modò quòd lena est, lena sit vlla nocens.
Finge tibi pariter cunctas procumbere lenas,
A quibus officium sedulitatis habes:
Finge tibi pariter cunctas astare puellas,
Oréque blandiloquo talia verba queri:
Aut vnà damnato omnes, aut crimine solue,
Iuncta etiam nostris est tua causa malis.
Damna, si damnare potes, quæ noxia nulli,
Grata sua multis sedulitate fuit:
Quam nemo accusat, quam nemo coarguit, idem
Quin testis culpam publicet ipse suam,
Illa potest mores, populo vel teste, tueri,
Legitimus quæstus nunc facit esse ream.
Si vitium esse putes, poteris non credere factum:
Si factum credas, ne vitium esse putes.

AD PTOLEMÆVM LVXIVM TASTÆVM, & Iacobum Tenium, cùm articulari morbo laboraret, CIↃ.D.XLIIII.

O Anima Ptolemæe mea pars altera, túque
Altera pars animæ Teni Iacobe mea,
Scire iuuat quid agam? viuo modò, si modò viuit
Pondus iners, animæ corpus inane suæ.
Sed tamen ingratas ceu viui ducimus auras,
Et trahit exanimem languida vita moram.
Ignea vis febris rapido sic perfurit æstu,
Vt minus Aetnæi sæuiat ira rogi.
Torrida concretis lapidescunt viscere grumis,
Et latebras renum calculus vrit atrox.
Vt Cereris possint, vt Bacchi munera credi,

Tacta Medusæis obriguisse comis.
Sed tamen hæc nostri leuis est accessio morbi,
Et pars immensi vix numeranda mali:
Humor enim cunctos latè diffusus in artus,
Quâ iungunt flexus ossibus ossa suos,
Obsedit cæcas pigro marcore lacunas,
Cunctáque torpenti frigore membra ligat.
Ex humeris pendent sine robore brachia laxa,
Nec fluidum ceruix sustinet ægra caput:
Genua labant, & crura tremunt, laßique recusant
Tam celeres nuper, me modò ferre pedes.
Sic ego defunctus iam viuo, mihíque superstes
Et vita amisso munere, fata moror.
Quódque mihi superest fugitiuæ lucis, id omne
Diuidit in pœnas Parca seuera meas.
Nam dum lenta subit neruos pituita, cauísque
In latebris tabes viscida membra coquit:
Tunc ego felicem Tityum atque Promethea clamo,
Vna quibus tantùm viscera carpat auis.
Non ita distentis laxantur corpora neruis,
Cùm petitur dubij criminis indicium:
Non ita vexatæ tenduntur vincula nauis,
Cùm Notus insano miscuit astro freto.
Hic vbi desæuit, succedit calculus: illum
Protinus enascens acrior hydra subit.
Aut caua tinnitu demurmurat auris acuto,
Aut facit arentem febris anhela sitim:
Aut sensim illabens lentus pulmonibus humor,
Vexatum tußi quassat vtrunque latus.
Interea medicus decocti vligine ligni
Oppugnat lentam persequitúrque luem.
Hic cibus, hic potus tenuatos recreat artus,

Et cum vicina prælia morte gerit.
At macie informi ſuccum populante refugit
Et vigor & vultu qui fuit ante color.
Squallidus obſedit faciem ſitus, oſſáque præbent
Membra per arentem dinumeranda cutem.
Et velut in ſpeculo ſe lumina cernere nolint
In latebras penitus retrò abiere ſuas.
Denique vos animis talem me fingite, quales
Ad tumulos manes credit adeſſe timor.
Qualia pinguntur miſeris ſimulachra figuris
Terrificæ Mortis mortiferæque Famis.
At neque Taſtæus, nec Teuius aſſidet, ore
Suauiloquo longum qui vetet eſſe diem:
Nec mihi delicias blandi facit oris Alanus,
Nec lepida alludit garrulitate Petrus:
Nec recreant animum doctis ſermonibus ægrum,
Cætera Vaſconicæ turba diſerta ſcholæ.
Sed nec amicitiæ mihi pectora cognita certæ
In medijs hîc me deſeruere malis.
Sæpe mihi medicas Groſcollius explicat herbas,
Et ſpe languentem conſilióque iuuat:
Sæpe mihi Stephani ſolertia prouida Carli
Ad mala præſentem triſtia portat opem.
Turnebus Aonij rariſſima gloria cœtus,
Officijs vacuum non ſinit ire diem.
Cæteráque vt ceſſent gelidè, pia cura ſodalis
Et patris, & patriæ ſuſtinet vſque vicem.
Iſta leuant animum, cùm tellus luce retecta eſt:
At cùm ſol vitreis præcipitatur aquis,
Ingeminant mœſto pallentes agmine curæ,
Fingit & informas ſomnia mille ſopor.
Illa mihi veſtros per cæca ſilentia vultus,

Oráque per tenebras conspicienda ferunt.
Alloquiísque leuant animum fallacibus ægrum,
Et prohibent longas noctibus esse moras.
Sit licet hæc nimium leuis, & fugitiua voluptas,
Dulce tamen caris sic quoque posse frui.
Fors & nocte istuc etiam me somnia portant,
Et statuor vestrum pallidus ante torum:
Et tenuis fundens suspiria mœsta querela
Commiseror vitæ fata sinistra meæ.
Hoc vetet illa mihi sors hactenus aspera, surda
Nec saltem hîc nostras abnuat aure preces.
Et vos obscura suauissima pignora noctis
Somnia, pennato concita turba gradu
Efficite absentes dolor hic ne tangat amicos,
Solus & è nostris sim miser ipse malis.
Quòd si Parcarum non exorabile numen
Ruperit ante suum stamina nostra diem,
Sera mei fidos accedas fama sodales
Funeris, & longa quàm pote falle mora.
Et vos vnanimes lacrymis absistite amici,
Neu gemitu manes sollicitate meos.
Si quis erit sensus supera quid agatur in aula,
Libera cùm vinclis corporis vmbra fugit,
Vester erit luctus nostræ quoque lugubris vmbræ,
Nec mihi mors longi meta doloris erit.

AD FRANCIS. OLIVARIVM, FRANCIÆ Cancellarium, nomine scholæ Burdegal.

SI pudor audaces fineret suus esse Camœnas,
Et qui virginibus purpurat ora metus,
Omnis Aquitani properaret turba Lycæi
Ante tuas supplex manè rubente fores.

Quod

Quod tamen ingenuus fari pudor impedit illas,
Promptus & in sexu debiliore rubor:
Vna iubet teneris tibi cognita scilicet annis
Pauca quidem hæc verbis nos memorare suis.
Penè suum rediit circumfluus annus ad ortum,
Et propè defessis Phœbus anhelat equis,
Ex quo pauperies inopes miserabilis vrget
Pieridas iuueni numina nota tibi.
Si fera barbaries trepidos vastaret agrestes,
Et quateret bello mœnia durus Iber:
Publica priuatas lenirent damna querelas,
Iunctáque cum populi sollicitudo metu.
Nunc mala tempestas belli desæuiit, vrbes
Pax fouet, & pleno copia larga sinu.
Rura quies secura colit, mercator inermis
Impauido tutas remige sulcat aquas.
Cætera tranquillæ senserunt commoda pacis,
Cùm mala nos bellis asperiora premant.
Quid modò squallentes turpi rubigine mores
Profuerit studiis excoluisse bonis?
Quid modò barbariem iuuet expugnasse rebellem,
Inque triumphato figere castra solo,
Si tamen incolumi Francisco & prole secundum
Te quoque post regum sceptra, tenente locum,
Nos tenet obsessos misere crudelis egestas,
Nec sinit Aoniis credere semen agris?
Hæc quoque non nostræ pars est postrema querelæ,
Si tibi neglectæ destituamur ope.
Cùm tamen ad summos per nos sis vectus honores,
(Ingenuo verum si licet ore loqui)
Quis neget insontes tali sub clade Camœnas,
Et non horrendi criminis esse reas?

Si nec Oliuari saltem tibi credita causa est
Nostra patrocinij digna fauore tui:
Si mala non puris vitiemus pocula succis,
Mistáque cum liquidis toxica demus aquis,
Non petimus velum deprensæ obtendere culpæ:
Plectantur pœnis crimina quæque suis.
Aut si per steriles comites frustremur arenas,
Non habeat faciles nostra querela deos.
Sed neque per steriles comites frustramur arenas,
Enecat iniectum nec sibi semen ager.
Conueniant quamuis Latiæ, Francæque Camœnæ,
Quásque colit vasto, Teutonis ora solo,
Non sumus indecores Latijs Francísque Camœnis,
Quásque colit vasto Teutonis ora solo.
Sin piget, & tanti non sunt commercia nostra,
Et nimio sumptu credimur esse graues,
Id quoque ne pigeat citò spem præcidere vanam,
Vulnera nec lenta nostra fouere mora.
Hæc vbi spes aberit, vicinos altera Iberos,
Aut petet aurifero littora flaua Tago:
Aut modo pacatos trans æquora lata Britannos,
Aut iuga Sithonia semper operta niue.
Qualibet excipient Musas loca: nam neque deerit
Inter inhumanos hospita terra Getas.
Tu modò per si quid iuueni indulsere Camœnæ,
Cùm numeris aures detinuere tuas,
Aut ope præsenti miseras solare, & egenas,
Aut saltem auxilij spem citò tolle tui.

AD ALISAM E MORBO PALlidam & macilentam.

VEráne te facies miseranda ostendit Alisa,
An ne oculos fallax decipit vmbra meos?

Sed

Sed neque decipiunt oculos modus oris & artuum,
Et Charitum quales vix rear esse pedes.
Et tua qui semper sequitur vestigia, siue
Discere vult gestus, siue docere, decor.
Sed quota me miserum, pars hac illius Alisa est
Inter Hamadryadas qua modò prima fuit?
Heu color, & vultus sine rusticitate modesti,
Et lepor, & blandis ira proterua minis!
Heu vbi letiferas spirantia lumina flammas,
Et matutinis æmula labra rosis!
¿An tibi Thessalici vis perniciosa veneni
Torret ad arcanos cerea membra focos?
Aemulus an liuor te perdidit? & Venus ipsa
Indoluit formæ dicta secunda tuæ?
At tibi ego infelix senium deforme timebam;
Et cum rugosis pallida labra genis,
Et quæcunque olim longinqui temporis ætas
Inuida formosis damna parare solet.
Sed tenero securus eram de flore, nec vnquam
Credideram tantum fata ego posse nefas.
Vos ô quas penes est vitæque necísque potestas
Sortita nimiùm regna superba deæ:
Quale decus primo fraudatis flore iuuentæ,
Debuit hoc vestris non licuisse colis.
Si vos fortè iuuant fletus prope busta recentes,
Et semper lacrymis tincta fauilla nouis,
Carpite maturósque senes, vetuláſque rigentes,
Sparsáque vix raris tempora cana comis.
Carpite quos inopis torquent fastidia vitæ,
Quíque velint annos præcipitare suos.
Parcite formosis, breue ver dum transuolet æui,
Parua mora haud parui muneris instar erit.

O fera Perſephone nimium dilecta tyranno,
Quem luctus miſeri, vincláque ſæua iuuant,
Non ego te facie credo placuiſſe marito,
Sæuitia captus palluit ille tua.
Túne potes virides annos fraudare iuuentæ?
Et modò naſcentem præſecuiſſe comam?
Tótque animas anima perdes crudelis in vna,
Heu fruſtra votis ſæpe vocata pijs!
At puto non longùm lætabere, ſi modò verum eſt
Ditis inhumani pectus amore capi.
Sit licet & ferro ſit durior ære rigenti,
Aſperior furijs ſit licet ille ſuis,
Hanc ſemel aſpiciat, feritas placata quieſcet,
Atque hunc, qui vincit omnia, vincet Amor.
Tum tibi prælatam neglecta dolebis Aliſam,
Et viduum flebis frigida ſerà torum.
Quin animum noſtris frange exorata querelis,
Victuraque breuem temporis adde moram.
Quod tibi das, nobis poteris tribuiſſe videri,
Et lacrymas nobis, & tibi deme metum.

DE LEONORA PIERIDIS
Lenæ filia.

QValiter vt Phrygij crepuit tinnitus aheni,
Cymbala mellificas rauca morantur apes,
Sic mea ſe ſiſtit, placidè & Leonora renidet,
Aera ſimul curua concrepuere manu.
Hoc amat, hoc ſequitur, ſtupidis hîc vultibus hæret,
Hos auida ſolos combibit aure ſonos.
Non ferus argutas ſonipes ſic arrigit aures,
Et furit vt triſtes concinuere tubæ:
Non ita Mæonias matres ſtimulante Lyæo

Thyades

Thyades effusis exiliere comis:
Non ita semimares Berecynthia tibia mystas
Cogit ad insanos membra secare modos:
Vt furit auditi crepitu Leonora metalli,
Gestit & assuetis obstupefacta sonis.
Cor salit, os ridet, lętis nitet ardor ocellis,
Palpitat & trepido sanguine vena micans.
Conferat huc magicos Circe Perseïa cantus,
Conferat Aeæis gramina lecta iugis.
Aes Leonora modò audierit, nec carmina vires,
Lecta nec Aeæis obtinet herba iugis.
Nec tamen ære capi nymphæ præcordia miror,
Aera mouent magnos sæpe minuta deos.
Est dea, Thessalicis sed cum rubet icta susurris
Luna, laboranti fert sonus æris opem.
Quid reare? an cæcis rerum contagia causis
Naturâ certâ corpora lege trahunt?
Ferro adamas, fuluo gaudet Leonora metallo,
Scilicet ingenio paret vterque suo.
Audijt Aonio ductos vbi pectine montes,
Et nemora Orpheis capta fuisse modis,
Et citharam auratam contendit, & aurea plectra,
Aureáque Orphea fila fuisse lyræ.
Et Danaen pluuio felicem prædicat auro,
Aureáque hac merito iudice dicta Venus.
Hinc licet Aeacides precibus contendat Achilles,
Forma, annis, factis, nobilitate potens,
Si pretium accedat, pretio concedet Achillis
Cum precibus virtus, forma, iuuenta, genus.
Hoc videt, hoc audit sentítque, ad cætera surdam,
Nec credas oculos hanc, nec habere manus.
Nec coram statuis procumbit ad oscula sacris,

Lamina ni primos integat alba pedes:
Pulsáque templorum cùm turribus æra resultant
Tum canere ad Veneris prælia signa putat:
Hoc facit vt pigros senio tardósque podagra
Illa sacerdotes impatienter amet.
Sustinet amplexu demortua membra fouere,
Molliáque ad canas oscula ferre comas:
Et fluere in vultus spumantis fila saliuæ,
Et gelido nasi rore madere sinus.
Eque oculis putrem stillantibus ebibit imbrem,
Et scabri dentis læta venena vorat:
Frigentésque nouat iuuenilibus ignibus artus,
Excitat & niuea languida membra manu.
Tantùm in amore valet sperati amor improbus æris,
Tot iuuenum pallens vota cadauer habet.
Sed neque carnificis dextram fugit illa cruenti,
Munera carnificis si modò dextra ferat.
Nec simul infremuit venis furiosa libido,
Subijcere ærato membra recuset equo.
At vos ô Mystæ Veneris iustissima cura
Queis florem ætatis deuouet illa suæ,
Hoc pro tot meritis saltem præstate, senecta
Cùm tumulo ingesti pulueris ossa teget,
Aenea ne querulos dent tintinnabula pulsus,
Nec trepidis manes sollicitate sonis.
Nam semel arguti murmur si clanxerit æris,
Vmbra etiam cœlum linquet, vt æra petat.

IN EANDEM.

ERgo mihi nunquam nisi personata videnda es?
Cernere nec faciem fas Leonora tuam?
Alloquar absentem præsens? in luce serena
Tanquam sint tenebræ, non videam quid amem?

Osculer,

Osculer, amplectar, tractem quod cernere non est?
Et tecum veluti te sine semper ero?
Non ego Penelopen, si non videatur, amabo:
Gorgona si videam, Gorgona forsan amem.
Illa vel Oedipodas, vel Phineas vrat amicos,
Quæ faciem metuit ne tueare suam.
Per te, per verum, quicunque est ille, colorem,
Pérque oculos, oculos qui rapuere meos:
Quisquis is est, verum vultum permitte videri,
Te volo, personam nolo videre tuam.
Dummodo certus amem, quidvis patienter amabo,
Cùm tegitur Virtus, creditur esse nefas.
Dum cutis exiguas viscato polline mendas
Illinis, ingentes suspicione facis.
Nam cùm vera latent vero maiora timentur,
Et mens quid paueat nescia, cuncta pauet.
At tibi nec labris vultum deformis equinis
Aethiopum calido venit ab axe pater,
Decolor aut fusci genuit te filia Mauri,
Candida sed patriæ nympha colore suæ.
Vtque fores nigro nigra Aethiopissa parente,
Ne metuas nigram ne tamen vllus amet.
Candida mens fusci pensabit damna coloris,
Quæ facie ingrata est, simplicitate placet.
Nec sapor est vnus cunctis iucundus, odórque,
Nec facies oculis omnibus vna placet.
Simplicitas me nuda iuuat, mihi basia pura,
Seruabis monachis oscula picta tuis.
Illos picta iuuent, quibus est sub tegmine duro
Relligio mores dissimulare suos.

DE NEÆRA.

SEruitij iuga dura & iniquum exosus amorem,

Eripui dominæ me,rapuique fugam:
Sensit Amor,pedibus celerem velocius alis
Vrget,&, A nobis sic fugitiuus abis?
Dúmque facem rotat,vt languentes colligat ignes,
Extinctam lacrymis hanc videt esse meis.
Ergo auidus pœnæ,tedæque iratus inermi
Omnia de pharetra spicula fundit humi:
Omnia me contra iaculatur,& omnia frustra,
Pectoribúsque hærent spicula mille meis.
Cor,iecur & pulmo tot saucia facta sagittis,
Quo facerent iaculis,non habuere moram.
Non tot in actæa patuere foramina cera,
Tecta nouo populo cùm noua fingit apis.
Non ita pro foribus stamen tralucet, Arachne
Hostibus aligeris præmeditante dolos.
Feruida tot telis non proficientibus ira
Fugit ad auxilium dia Neæra tuum.
Et capiti assistens te dormitante capillum
Aureolum flauæ tollit ab orbe comæ.
Et mihi ridenti(quis enim non talia vincla
Rideat?)arridens brachia vinxit Amor:
Luctantémque diu,sed frustra,euadere,traxit
Captiuum,dominæ restituitque meæ.
Et nunc ille ferox,ipsique rebellis Amori,
Ah pudet,& solitus fortia verba loqui.
Iussa fero stimuli patiens,nec iniquus habenis,
Et trahor iratæ præda relictus heræ.
At vos quos oculis melior Venus aspicit æquis,
Cunctáque non durus vota secundat amor:
Ne gaudete,meis nec læti illudite damnis,
Quæ mea sors hodie est,cras fore vestra potest.

GEOR-

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI,

Siluæ.

Ad CAROLVM V.Imp.Burdegalæ hoſpitio publico ſuſceptum,nomine Scholæ Burdegalenſis, anno CIↃ.D.XXXIX.

Vaſconidis regnator aquæ generoſe Garumna,
Cui toties Latios faſces,totiéſque curule
Fas ebur,& veteres,ingentia nomina,patres
Cæruleo excepiſſe ſinu,non contigit vnquam
Hoſpitij tibi maior honos,licet vſque vetuſti
Temporis æterno ſeries repetatur ab æuo:
Roma atauos quanuis,magnæ licet æmula Romæ
Proferat antiquos tellus Byzantia patres.
Auſoniæ regalis honos,decus orbis Iberi
Carolus, Arctoi ſoboles Mauortia Rheni
Vaſconicam ſubit hoſpes humū, quem publica poſcūt
Vota orbis,famulas cui porrigit obuius vlnas
Albula,natiui quem tentat turbidus auri
Delitijs reuocare Tagus,quem iure paterno
Cærulei repetunt prima incunabula Rheni,
Cernere quem cupiunt gemino ſub ſole ſuperbi
Barbaricis ambo exuuijs hinc Iſter,& illinc

Bragada Marmarica lentus sulcator arena.
Burdegalam tamen ille tuam, tua tecta Garumna
Ingens hospes init, tibi maiestate remissa
Imperij decrescit apex, tectóque minori
Cæsareus succedit honos, priuata subire
Culmina dignantur Latij diademata regni.
Sic Hecale Aegiden, sic te Tyrinthia proles
Ceperunt rigidi mapalia nuda Molorchi:
Sic posita quondam sceptri grauitate perustos
Iuppiter Aethiopas, canámque reuisere Tethyn
Gaudet, & alternis interserit otia curis.
Ergo hospes positísque minis, ventísque Garumna
Compositis, Borea non obluctante vel Austro,
Tranquillus, mitísque adsis, vultúque sereno
Crispentur tremulæ Zephyris felicibus vndæ.
Depositum tibi grande orbis, tibi publica vota,
Spémque suam credit, rectorem gentis Iberæ,
Ausoniæ dominum, Boreæ pugnacis alumnum,
Victorem Libycæ terræ, Scythicæque timorem,
Quem colit occasus, Boreas amat, vltimus horret
Ortus, & infidi metuit solertia Mauri.
Cernis vt effractis popularia flumina claustris
Accurrant, properént que tuis se iungere Nymphæ
Fluctibus, Oceanus refluis vt plenior vndis
Maiores conuoluat aquas, cupidæque videndi
Nereides, Nereúsque pater, Tritónque canorus,
Et senior Glaucus, viridísque examina Phorci
Discursent tremula per stagna liquentia caudæ?
Tu quoque magnanimûm quãuis stirps Carole auorũ,
Magnanimis sis maior auis, te Gallia quanuis
Obuia sollicitet, quanuis cunabula pandat
Rhenus, & Austriaci reuocent molimina sceptri,

Burdegalæ exiguos ne dedignere penates
Hospitio sancire tuo, quæ dispare quamuis
Fortuna splendore tuo, paruóque paratu
Te capit hospitio, studio in te forte fideli,
Atque animo regum ingentes æquauerit aulas.
At famæ si danda fides, subiere minores
Numina sæpe casas, ac non ingrata voluntas
Hospitis, & magnum cepit mens grata Tonantem.
Obsequijs concede pijs, concede fauori
Burdegalæ, totam tibi quæ cum ciuibus vrbem
Deuouet, vt seri possint meminisse nepotes
Quæ loca tu quondam, quæ tecta impleueris ingens
Hospes, & externis veniens peregrinus ab oris,
Discere magnanimi cupiat vestigia Carli.
Si locus hic superest, inter si nomina tanta
Admittunt tenues communia gaudia Musas,
Versibus incultis Aquitanis turba Camœnis
Dedita te studijs patronum, & pacis adorat
Auctorem, facilésque vias, facilésque recursus
Exoptat, Pylios & cùm superaueris annos,
Iam tibi promissam super aurea sidera vitam.

DESIDERIVM PTOLOMÆI Luxij Tastæi.

VSque adeò patrij sordet tibi ripa Garumnæ,
Pictones vt scopulos, atq; horrida tesqua frutetis
Durus ames? nec te sociûm pecorísq; larísq;
Cura tenet, nec quam socijs pecoríque laríque
Prætuleras, cui sæpe rosas, cui sæpe solebas
Pallida cum niueis vaccinia ferre ligustris:
Quam tu sideribus, quam tu componere soli,

Ausus eras, cui nitidis radiantia gemmis
Sola tibi purum fundebant lumina lumen.
Nunc tamē (heu nunquā constās in amore voluptas)
Tu procul hinc steriles rupes colis immemor Agrij
Vasconicique gregis, Nymphaeque oblitus amatae:
Forsitan & stupidas bona carmina perdis ad aures,
Interea nostris pastoria fistula siluis
Muta silet, mutae pecudes, mutaeque volucres,
Nec strepit assueto Zephyri leuis aura susurro.
Noctua successit philomelae, & acanthidi bubo,
Stryxque nocens pueris, & tristis ad omina cornix
Raucaque fluminea recinunt conuicia ranae.
Sic vbi fausta sedet volucris, non gutture lato
Mulcet agros, non intractus lasciua volatu
Emicat aërios, tristi sed murmure mœstum,
Et lugubre sonans sedet in dumis desertis
Abdita, turbatis deformis & horrida pennis.
Ipse ego cùm calamos mœsti solatia luctus
Sumere tentarem, crudúmque leuare dolorem
Carmine, vix primis admoram labra cicutis,
Siue fuit casus, seu (quod magis auguror) omen,
Et mala quae mentem nunquam praesagia fallunt,
Flebile raucisonae responsauêre cicutae.
Ipsae etiam in tumidis Nymphae Oceanitides vndis,
Ipsae etiam in placidis Nymphae Dardonides antris,
Ipsi etiam montes, ipsae etiam conualles
Audita longas per noctem iterare querelas.
Sed neque te tantùm, (quanquam te flumina lugent)
Nec tantùm Nymphae, siluae, volucrésque feraeque,
Quantum te in solis solus gemit Agrius antris.
Illum ego congressúsque hominum & consortia tecta
Vitantem, tacita per muta silentia silua

Dum

Dum sequor, & voces capto, & vestigia seruo,
Hæc memini mœsta conuicia fundere lingua,
Pictones ô scopuli, & nudis imperuia saxis
Culmina, & exigua malè pinguia culta Crotellæ,
Quæque paris raras tantùm silua horrida glandes,
Ah! quibus infames magicis in collibus herbas
Gignitis? Aeæi quæ vis occulta veneni
Hinc procul in vestris Ptolemæum detinet oris?
Certè ibi purpureis non lotos aquatica baccis
Quæ tenuit socios tardè redeuntis Vlyssei,
Non Cereri lustratus ager, non commoda bubus
Pascua, non virides generoso palmite colles,
Qualia Vasconicæ felicia iugera glebæ.
Cateráque vt constent, non quæ dedit vbera primùm
Hîc genitrix, non quod tua primùm infantia cœlum
Hausit, & infirmis pulsus vagitibus aër,
Reptatúmque solum puero, non falce notata
Silua sub hirsuto seruat tua carmina libro,
Carmina nequicquam memorem spondentia mẽtem.
Quid tamen hoc prodest, patrij quod ripa Garumnæ
Et virides frondes, & amœnam in frõdibus vmbram
Prima tibi dederit, si tu non tangeris istis?
At te si capiunt inamœno robore colles,
Quódque per incultas arescit gramen arenas,
Raráque quæ canis languet vindemia saxis,
Ipse suas vites, sua pinguia culta Garumna
Oderit, & nulla redimitus arundine frontem
In mare per steriles lentè prorepet arenas.
Quid precer ô siluæ vobis, quid saxa, quid vndæ?
Quid campis precer, & pecori, pecorísque magistris,
Quos mihi, quos patriæ Ptolemæus prætulit oræ?
Silua neget glandes, & Bacchi munera colles,

Torreat arua sitis, scabies pecus, atra magistros
Pestis, & insani perimant contagia morbi,
Sospite Tastæo patriæque mihíque sibíque,
Immemor vt visat memores inuitus amicos.
Hei mihi! quid silua & campi meruere? quid vndæ?
Quid pecus, & pecoris quid commeruere magistri?
Hæc ego denoueam, patrijs quæ prætulit aruis
Pascua Tastæus? piget, & mea vota retracto:
Rursus & iratæ linguæ maledicta recanto.
Glande nemus, fœtu pecus, vua vitis abundet,
Puráque perspicuis manet de fontibus vnda,
Pabula dent campi, siluæ pastoribus vmbras,
Sub quibus arguta carmen modulentur auena.
Quæ te cunque tenet tellus, quæcunque tenebit,
Siue per æstiferas Libyæ sitientis arenas
Pastor aget pecudes, Boreæ seu iuncta niuali
Rura coles, Libycum Boreas riget imbribus axem,
Et rigor Arctous tepido mitescat ab Austro,
Et quacunque feres gressus, tibi balsama sudet
Quercus, mella rubis, tribulísque legatur amomum,
Dum neque terra ferax mellis, neque diues amomo
Esse tibi patrio videatur amicior aruo.
Me miserum! quid vana queror? procul ille remotis
Saltibus externos forsan suspirat amores.
At vos ô venti, túque ô pulsata querelis
Aura meis toties, & amari conscia luctus
Partem aliquam duras Ptolemæi perfer ad aures.
Ille licet scopulis (quod non puto) durior ipsis
Fiat, & antiqui (quod nolim) oblitus amici,
Cùm tamen audierit gemitus, moturáque rupes
Verba mei luctus, nostro ingemet ille dolori,
Dicet &, Hic nostræ fuit admirator auenæ,

Plura

Plura locuturo vultum sub nube recondens
Tristior occiduas Phœbus descendit in vndas.

DESIDERIVM LVTETIÆ.

O Formosa Amarylli, tuo iam septima bruma
Me procul aspectu, iam septima desinet æstas:
Sed neque septima bruma niualibus horrida nimbis,
Septima nec rapidis candens feruoribus æstas
Extinxit vigiles nostro sub pectore curas.
Tu mihi manè nouo carmen, dum roscida tondet
Arua pecus, medio tu carmen solis in æstu,
Et cùm iam longas præceps nox porrigit vmbras,
Nec mihi quæ tenebris condit nox omnia, vultus
Est potis occultare tuos, te nocte sub atra
Alloquor, amplector, falsáque in imagine somni
Gaudia sollicitam palpant euanida mentem.
At cum somnus abit, curis cum luce renatis
Tecta miser fugio, tanquam mihi tecta doloris
Semina subiiciant, & solus mœstus in agris,
Quà vagus error agit feror, & deserta querelis
Antra meis, syluásque & conscia saxa fatigo.
Sola meos planctus Echo miserata gementi
Adgemit, & quoties suspiria pectore duco,
Hæc quoque vicino toties suspirat ab antro.
Sæpe super celsa prærupta cacumina rupis
In mare prospiciens, spumantia cærula demens
Alloquor, & surdis tacto irrita vota procellis.
O mare! quæque maris vitreas Nereides vndas
Finditis, in vestros placidæ me admittite portus:
Aut hoc si nimium est, nec naufragus ire recuso,
Dummodo dilectas teneam vel naufragus oras.
O quoties dixi Zephyris properantibus illuc,

Felices pulchram visuri Amaryllida venti,
Sic neque Pyrene duris in cotibus alas
Atterat, & vestros non rumpant nubila cursus,
Dicite vesanos Amaryllidi Daphnidos ignes:
O quoties Euro leuibus cùm raderet alis
Aequora, dicebam, Felix Amaryllide visa,
Dic mihi num meminit nostri? num mutua sentit
Vulnera? num veteris viuunt vestigia flammæ?
Ille ferox contrà rauco cum murmure stridens,
Auolat irato similis: mihi frigore pectus
Congelat, exanimes torpor grauis alligat artus.
Nec me pastorum recreant solamina, nec me
Fistula, Nympharúmque leues per prata choreæ,
Nec quæ capripedes modulantur carmina Panes:
Vna meos sic est prædata Amaryllis amores.
Et me tympana docta ciere canora Lycisca,
Et me blanda Melanis amauit, Iberides ambæ,
Ambæ florentes annis, opibúsque superbæ.
Et mihi dotales centum cum matribus agnos
Ipsi promisere patres, mihi munera matres
Spondebant clàm multa, meum nec munera pectus,
Nec niuei mouere suis cum matribus agni,
Nec quas blanditias teneræ dixêre puellæ,
Nec quas delitias tenere fecere puellæ.
Quantum ver hyemem, vietum puer integer æui,
Ter viduam thalamis virgo matura parentem,
Quàm superat Duriũ Rhodanus, quã Sequana Mũ-
Lenis Arar Sycorim, Ligeris formosus Iberum, (dã,
Francigenas inter Ligeris pulcherrimus amnes,
Tantum omnes vincit Nymphas Amaryllis Iberas.
Sæpe suos vultus speculata Melanis in vnda
Composuit, pinxítque oculos, finxítque capillum,

Et voluit, simul & meruit formosa videri.
Sæpe mihi dixit, Animi malè perdite Daphni,
Cur tibi longinquos libet insanire furores?
Et quod ames dare nostra potest tibi terra, racemos
Collige purpureos, & spes ne concipe lentas.
Sæpe choros festos me prætereunte Lycisca
Cernere dissimulans, vultúsque auersa canebat,
Hæc, pedibus terram, & manibus caua tympana pulsans:
Et Nemesis grauis ira, atq; irritabile numen,
Et Nemesis læsos etiam punitur amores.
Vidi ego dum leporem venator captat, echinum
Spernere, post vanos redeuntem deinde labores,
Vespere nec retulisse domum leporem, nec echinum.
Vidi ego qui mulum peteret piscator, & arctis
Retibus implicitam tincam spreuisset opimam,
Vespere nec retulisse domum mulum, neque tincam.
Vidi ego qui calamos crescentes ordine risit
Pastor arundineos, dum torno rasile buxum
Frustra amat (interea calamos quos riserat, alter
Pastor habet) fragiles contentum inflare cicutas.
Sic solet immodicos Nemesis contundere fastus.
Hæc & plura Melanis, & hæc & plura Lycisca
Cantabant surdas frustra mihi semper ad aures.
Sed canis antè lupas, & taurus diliget vrsas,
Et vulpem lepores, & amabit dama leænas,
Quàm vel tympana docta ciere canora Lycisca
Mutabit nostros vel blanda Melanis amores.
Et prius æquoribus pisces & montibus vmbræ,
Et volucres deerunt siluis, & murmura ventis,
Quam mihi discedent formosæ Amaryllidos ignes:
Illa meum rudibus succendit pectora flammis,
Finiet illa meos moriens morientis amores.

FRANCISCI VALESII, ET MARIÆ Stuartæ Regum Franciæ & Scotiæ, Epithalamium.

VNde repentino fremuerunt viscera motu?
Cur Phœbum desueta pati præcordia anhelus
Feruor agit, mutæque diu Parnassidos vmbræ
Turba iterum arcanis renouat Pæana sub antris?
Nuper enim, memini, squallebat marcida laurus,
Muta chelys, tristis Phœbus, citharæque repertor
Arcas, & ad surdas fundebam vota sorores.
Nunc Phœbi delubra patent, nunc Delphica rupes
Panditur, & sacro cortina remugit ab antro.
Nunc lauro meliore comas innexa sororum
Turba venit, nunc Aoniæ, non inuida lymphæ
Irrigat æternos Pimplei ruris honores,
Lætáque Pieriæ reuirescit gloria siluæ,
Fallimur? an nitide tibi se Francisce Camœnæ
Exornant? tibi serta parant, tibi flore recenti
Templa nouant? mutúmque diu formidine Martis
Gaudent insolitis celebrare Helicona choreis?
Scilicet haud alius nemoris decerpere fructus
Dignior Aonij, seu quem numerare triumphos
Fortè iuuat patrios, seu consecrata Camœnis
Otia. sic certè est. Hinc læto compita plausu
Cuncta fremunt, legúmque exuta licentia frenos
Ludit. Hymen, Hymenæus adest, lux illa pudicis
Exoptata diu votis, lux aurea venit,
Venit. Habes tandem toties quod mente petisti,
O decus Hectoridûm iuuenis, iam pone querelas,
Desine spes nimium lentas, iam desine longas
Incusare moras, dum tardum signifer annum
Torqueat, ignauos peragat dum Cynthia menses.

Grande

Grande mora precium fers: quod si prisca tulissent
Sacula, non raptos flesset Menelaus amores:
Et sine vi, sine cade Phrygum Cytherea probata
Soluere Priamida potuisset pramia forma.
Digna quidem facies, quam vel trans aquoris astus
Classe Paris rapiat, vel coniurata reposcat
Gracia, nec minus est animi tibi, nec minor ardor
Quàm Phrygio, Graioue duci, si postulet arma
Coniugij tutela tui. Sed mitior in te
Et Venus, & teneri fuit indulgentia nati,
Qui quod ames tribuêre domi, puerilibus annis
Cœptus amor tecum creuit, quantúmque iuuenta
Viribus accessit, tanto se flamma per artus
Acrius insinuans tenerum pascebat amorem.
Non tibi cura fuit, qua sæpius anxia Regum
Pectora sollicitat, longinqua obnoxia flamma,
Nec metus is torsit, veri prænuncia fama
Ne vero maiora ferat, dum secula prisca
Eleuat, & primum forma tibi spondet honorem:
Cera nec in varias docilis transire figuras
Suspendit trepidam dubia formidine mentem.
Nec tua commisti tacitis suspiria chartis,
Rumorísque vagam timuisti pallidus vmbram,
Ipse tibi explorator eras, formaque probator,
Et morum testis: nec conciliauit amorem
Hunc tibi luxuries, legum indignata teneri
Imperio, aut primis temeratius ardor ab annis,
Sed sexu virtus, annis prudentia maior,
Et decori pudor, & coniuncta modestia sceptris,
Atque hac cuncta ligans arcano Gratia nexu.
Spes igitur dubia, lentéque facessite cura,
Ipse tuis oculis tua vota tuere, probásque,

Speratósque leges sine sollicitudine fructus,
Nulláque fallacis delusus imagine somni
Irrita mendaci facies conuicia noctis.
Expectatus Hymen iam iunget fœdere dextras,
Mox etiam amplecti, mox & geminare licebit
Basia, mox etiam non tantùm basia. sed tu
Quamlibet approperes, animo moderare, beatum
Nobiscum partire diem, tu gaudia noctis
Solus tota feres: quanquam neque gaudia noctis
Solus tota feres: & nos communiter æquum est
Lætitiam gaudere tuam, communia vota
Fecimus, & sacras pariter placauimus aras,
Miscuimúsque preces, & spésque metúsque tuósq;
Sensimus affectus, ægrè tecum hausimus vna
Tædia longa moræ. Superi nunc plena secundi
Gaudia cùm referant, sensus peruenit ad omnes
Lætitiæ, mentémque ciens renouata voluptas
Crescit, & exultant trepidis præcordia fibris.
Qualis vbi Eois Phœbus caput extulit vndis
Purus, & auratum non turbidus extulit axem,
Cuspidæ iucundæ lucis percussa renident
Arua, micat tremulo crispatus lumine pontus,
Lenibus aspirat flabris innubilus aër,
Blanda serenati ridet clementia cæli.
At si nubiferos effuderit Aeolus Austros,
Et pluuijs grauidam cælo subtexuit vmbram,
Mœsta horret rerum facies, deformia lugent
Arua, tument fluctus, campis grauis incubat aër,
Torpet & obductum picea caligine cælum.
Sic ex te populus suspensus gaudia, curas,
Mœrorésque trahit, rosea nec sola iuuenta
Florida, nec spatijs quæ te propioribus ætas
Inse-

Insequitur, genio indulgent, vultúque soluto
Lusibus exhilarant aptos iuuenilibus annos.
Hunc posita vultus grauitate seuerior ætas
Lætatur celebrare diem, matrésque verendæ
Non tacitò hunc, tacitóque optat virguncula voto.
Quid loquar humanas admittere gaudia mentes?
Ipsa parens rerum totos renouata per artus
Gestit, & in vestros penitus conspirat honores.
Aspice iam primùm radiati luminis orbem
Semper inexhausto lustrantem lampade terras,
Vt niteat, blanda vt flagrantes mitiget ignes
Temperie, vt cupido spectacula vestra tueri
Purpureo vultus maturior exerat ortu,
Serius occiduas currus demittat in vndas,
Vt gelidos repetens flamma propiore triones
Contrahat æstiuas angusta luce tenebras.
Ipsa etiam tellus virides renouatur amictus,
Et modò pampineas meditatur collibus vmbras,
Et modò messe agros, modò pingit floribus hortos;
Horrida nec tenero cessant mansuescere fœtu
Tesqua, nec armati spina sua brachia vepres;
Nec curuare feros pomis auiaria ramos:
Inque omnes frugum facies bona copia cornu
Soluit, & omniferum beat indulgentior annum,
Pignoris hoc spondens felices omine tædas.
Fortunati ambo, & felici tempore nati,
Et thalamis iuncti, vestram concordia mundi
Spem fouet, aspirat votis, indulget honori:
Atque vtinam nullis vnquam labefacta querelis
Coniugium hoc canos concordia seruet in annos,
Et mihi ni vano fallax præcordia Phœbus
Impulit augurio, quem iungis sanguinis ortus,

Et commune genus proauûm seriéque perenni
Fœdus amicitiæ solidum, quem more vetusto
Sancta verendarum commutuum fœdera legum,
Nulla dies vnquam vestrum diuellet amorem.
Vos quoque fœlici lucent quibus omine tædæ,
Quò studium, populíque fauor, quò publica regni
Vota precésque vocant, alacres accedite: túque
Tu prior ô Reges non ementite parentes,
Hectoride iuuenis tota complectere mente
Quam dedit vxorem tibi lex, natura sororem,
Parentem imperio sexus, dominámque voluntas,
Quàm sociam vitæ tibi coniunxere parentes,
Et genus, & virtus, & forma, & nubilis ætas,
Et promissa fides, & qui tot vincula nectens
Firmius arctat amor totidem per vincula nexus.
Si tibi communi assensu connubia Diuæ
Annuerent, Paris vmbrosa quas vidit in Ida,
Permittántque tuo socias tibi iungere tædas
Arbitrio, quid iam voti licet improbus optes
Amplius eximiæ delectat gratia formæ?
Aspice quantus honos frontis, quæ gratia blandis
Interfusa genis, quàm mitis flamma decoris
Fulguret ex oculis, quàm conspirarit amico
Fœdere cum tenera grauitas matura iuuenta,
Lenis & augusta cum maiestate venustas.
Pectora nec forma cedunt exercita curis
Palladijs, & Pierias exculta per artes
Tranquillant placidos Sophia sub iudice mores.
Si series generis, longúsque propaginis ordo
Quæritur: hæc vna centum de stirpe nepotes
Sceptriferos numerare potest, hæc regia sola est,
Quæ bis dena suis includat sæcula fastis:
Vnica

Vnica vicinis toties pulsata procellis
Externi immunis domini, quodcunque vetustum
Gentibus in reliquis vel narrat fama, vel audet
Fabula, longæuis vel credunt sæcula fastis,
Huc compone, nouum est. Ampla si dote moueris,
Accipe dotales Mauortia pectora Scotos.
Nec tibi frugifera memorabo hîc iugera glebæ,
Aut æris grauidos & plumbi pondere sulcos,
Et nitidos auro montes, ferróque rigentes,
Déque metalliferis manantia flumina venis:
Quæque beant alias communia commoda gentes.
Hæc vulgus miretur iners, quíque omnia spernunt
Præter opes, quibus assiduè sitis acris habendi
Tabifico oblimat præcordia crassa veneno.
Illa pharetratis est propria gloria Scotis,
Cingere venatu saltus, superare natando
Flumina, ferre famem, contemnere frigora & æstus:
Nec fossa & muris patriam, sed Marte tueri,
Et spreta incolumem vita defendere famam,
Polliciti seruare fidem, sanctúmque vereri
Numen amicitiæ, mores, non munus amare.
Artibus his, totum fremerent cùm bella per orbem,
Nulláque non leges tellus mutaret auitas
Externo subiecta iugo, gens vna vetustis
Sedibus antiqua sub libertate resedit.
Substitit hîc Gothi furor, hîc grauis impetus hæsit
Saxonis, hic Cimber superato Saxone, & acri
Perdomito & Neuster Cimbro. Si voluere priscos
Non piget annales, hîc & victoria fixit
Præcipitem Romana gradũ, quem non grauis Auster
Reppulit, incultis non squallens Parthia campis,
Non æstu Meroë, non frigore Rhenus & Albis

Tardauit, Latium remota est Scotia cursum:
Solaque gens mundi est cum qua non culmine montis,
Non rapidi ripis amnis, non obice silua,
Non vasti spatiis campi Romana potestas,
Sed muris fossaque sui confinia regni
Muniuit, gentesque alias cum pelleret armis
Sedibus, aut victas vilem seruarit in vsum
Seruitij, hic contenta suos defendere fines
Roma securigeris prætendit mœnia Scotis:
Hic spe progressus posita Carronis ad vndam
Terminus Ausonij signat diuortia regni.
Neue putes duri studijs assueta Gradiui
Pectora mansuetas non emollescere ad artes,
Hæc quoque cum Latiū quateret Mars barbarus orbē
Sola prope expulsis fuit hospita terra Camœnis.
Hinc Sophiæ Graiæ, Sophiæ decreta Latinæ,
Doctoresque rudis formatoresque iuuentæ
Carolus ad Celtas traduxit: Carolus idem
Qui Francis Latios fasces, trabeamque Quirini
Ferre dedit Francis, coniunxit fœdere Scotos,
Fœdere, quod neque Mars ferro, nec turbida possit
Soluere seditio, aut dominandi insana cupido,
Nec series æui, nec vis vlla altera, præter
Sanctius, & vinclis fœdus propioribus arctans.
Tu licet ex illa numeres ætate triumphos,
Et coniuratum cunctis è partibus orbem
Nominis ad Franci exitium, sine milite Scoto
Nulla vnquam Francis fulsit victoria castris,
Nulla vnquā Hectoridas sine Scoto sanguine clades
Sæuior oppressit: tulit hæc communiter omnes
Fortuna gens vna vices. Francisque minantes
Sæpe in se vertit gladios: scit belliger Anglus,

Scit ferus hoc Batauus, testis Phaëthontias vnda,
Nec semel infaustis repetita Neapolis armis.
Hanc tibi dat coniux dotem, tot sæcula fidam
Coniunctámque tuis sociali fœdere gentem,
Auspicium fœlix thalamis concordibus, armis
Indomitos populos per tot discrimina, felix
Auspicium bellis venturaque omina palmæ.
At tu coniugio Nymphe dignata superbo
Te licet & Iuno, & bellis metuenda virago,
Et Venus, & Charitum larga indulgentia certet
Muneribus decorare suis, licet ille secundus
Spe votísque hominum Francæ moderator habenæ,
Et solo genitore minor tibi Regia sceptra
Submittat, blando & dominam te prædicet ore,
Sexum agnosce tamen, dominæque immunis habenæ
Hactenus, imperio iam nunc assuesce iugali.
Disce iugum, sed cum dilecto coniuge, ferre:
Disce pati imperium, victrix patiendo futura.
Aspicis Oceanum saxa indignatus vt vndis
Verberet, & cautes tumida circunfremat ira:
Rupibus incursat, demolitúrque procellis
Fundamenta terens, scopulísque assultat adesis.
Ast vbi se tellus molli substrauit arena,
Hospitióque Deum blandè inuitauit ameno,
Ipse domat vires, placidúsque & se minor ire
In thalamos gaudet non toruo turbidus ore,
Non spumis fremitúque minax, sed fronte serena
Littus inoffensum lambit, sensímque relabens
Arrepit facilis cerni, & ceu mollia captet
Oscula, ludentes in littore lubricat vndas.
Cernis vt infirmis hedera enitatur in altum
Frondibus, & mollis serpens in robora flexu

Paulatim insinuet sese, & complexibus hærens
Emicet, & medijs pariter caput inserat astris:
Flectitur obsequio rigor, obsequióque paratur,
Et retinetur amor. Neu te iactura relictæ
Sollicitet patriæ, desideriúmque parentis:
Hæc quoque terra tibi patria est, hîc stirpe propinqui,
Hîc generis pars magna tui, multósque per annos
Fortunatorum series longissima Regum,
Vnde genus ducis, rerum moderatur habenas.
Quoquò oculos vertes, quoquò vestigia flectes,
Cognatis pars nulla vacat, locus exhibet omnis
Aut generis socios, aut fastis inclyta gentis
Ostentat monumenta tuæ. Iam vt cætera mittam,
Hîc te qui cunctis meritò præponderat vnus
Expectat longè pulcherrimus Hectoridarum,
Penè tibi stirpis communis origine frater.
Mox etiam fratrem quod vincat amore futurus,
Et matrem, & quicquid consanguinitate verendum
Lex facit, & legum quàm iussa valentior vlla,
Naturæ arcanos pulsans reuerentia sensus.
Hîc quoque, ni iustis obsistent numina votis,
Falsáque credulitas frustra spem nutrit inanem,
Filius ore patrem referens, & filia matrem
Sanguine communi vinclum communis amoris
Firmabunt, breuibúsque amplexi colla lacertis
Discutient blando curarum nubila risu.
Hunc vitæ mihi fata modum concedite, donec
Iuncta Caledoniæ tot seclis Gallia genti
Officijs, pactísque & legum compede, fratrum
Subdita dehinc sceptris animo coalescat, & vndis
Quos mare, quos vastis cœlum spatiísque solúmq;
Diuidit, hos populum Concordia nectat in vnum,

Aequana

Aequaua æternis cœli Concordia flammis.

DEPLORATIO STATVS REI GALLICÆ, sub mortem Francisci secundi Regis.

O Dea quæ nimijs successibus inuida fastus
Spésque premis timidas, si Gallia fortè secundis
Non moderata animum rebus, si prodiga linguæ,
Improba si voti tua numina læserit, iræ
Pone modum, & fessis propius bona consule rebus.
Quicquid enim pœnæ meruit vel noxa vel error,
Cladibus eluimus: quos non infecimus amnes
Sanguine? naufragijs mare teximus, ossibus agros?
Oppida quot spoliata! suis viduata colonis
Rura quot incultis horrent squalentia dumis!
Pax quoque non fido vultum fucata veneno
Sæuior incubuit bello: Dum thura litamus
Ignibus & superis læti instauramus honores,
Ipse gubernator fortunæ victima ad aram
Immatura suo turbauit gaudia luctu,
Concußitque vna pariter labefacta ruina
Omnia: finito vix tandem eluximus anno:
Iam lacrymæ rediere nouæ, cumulata feruntur
Funera funeribus, & clades clade, nouóque
Vulnere crudescit propè iam coitura cicatrix.
Ita etiam tetro Discordia fœta veneno
His mains meditata nefas de sede silentum
Euocat infernas supera ad conuexa sorores,
Inque animos odij fundens mala semina & iræ,
Et procerum mentes priuata ad commoda torquens
In commune vetat socias extendere curas.
Quæ iam dedecoris, quæ damni exempla supersunt?
Quæ non pertulimus vel mox ventura timemus?

Cladibus infestos etiam satiauimus hostes,
Inuidiæ arbitrio pœnas expendimus, ista
Sint satis erroris culpæve piacula nostræ.
Accipite hæc superi, fractæ seriéque malorum
Assidua afflictæ faciles succurrite genti,
Inque feros belli clades conuertite Turcas.

DE EQVO ELOGIVM.

CAetera rerum opifex animalia finxit ad vsus
Quæq; suos: Equus ad cũctos se accõmodat vn⁹:
Plaustra trahit, fert clitellas, fert esseda, terram
Vomere proscindit, dominum fert siue natatu
Flumina, seu fossam saltu, seu vincere cursu
Est salebras opus, aut canibus circundare saltus,
Aut molles glomerare gradus, aut flectere gyros,
Libera seu vacuis ludat lasciuia campis.
Quòd si bella vocent, tremulos vigor acer in artus
It, domino & socias vomit ore & naribus iras.
Vulneribúsque offert generosum pectus, & vnà
Gaudia, mœrorem sumit ponítque vicissim
Cum domino: sortem sic officiosus in omnem
Vt veteres nobis tam certo fœdere iunctum
Crediderint mixta coalescere posse figura,
Inque Pelethrònijs Centauros edere siluis.

GENETHLIACON IACOBI SEXTI Regis Scotorum.

CRefce puer patriæ auspicijs felicibus orte,
Expectate puer, cui vatum oracla priorum
Aurea compositis promittunt sæcula bellis.
Túque peregrinis toties pulsata procellis
Penè tuo toties excisa Britannia ferro,

Exere

Exere læta caput, cohibe pacalis oliua
Fronde comam, repara flammis fœdata ruinis
Conuulsa, & pulso cote squallida tecta colono.
Pone metum, æternam spondent tibi sidera pacem.
Iam neque Saxonidæ Scotos, nec Saxona Scotus
Infestus premet, & cognato sanguine ferrum
Polluet, & miseras prædando exhauriet vrbes,
Sed quibus antè feri tractabant arma Gradiui,
Iam dehinc pacatis coniungent fœdera dextris.
Vos quoque felices felici prole parentes,
Iam tenerum teneris puerum consuescite ab annis
Iustitiæ, sanctúmque bibat virtutis amorem
Cum lacte & primis pietas comes addita cunis,
Conformétque animum, & pariter cũ corpore crescat.
Non ita conuersi puppis moderamine claui
Flectitur, vt populi pendent à principe mores.
Non carcer, legúmque minæ, toruaque secures
Sic animos terrent trepidos formidine pœnæ,
Vt veræ virtutis honos, moréśque modesti
Regis, & innocui decus & reuerentia sceptri
Conuertunt mentes ad honesta exempla sequaces.
Sic vbi de patrio rediuiuus funere Phœnix
Auroræ ad populos redit, & cunabula secum
Ipse sua & cineres patris, inferiásque decoris
Fert humeris quacunque citis adremigat alis,
Indigenæ comitantur aues, celebrántque canoro
Agmine, non illa species incognita tantum,
Aut picturatæ capiunt spectacula pennæ,
Quàm pietas, pietas etiam intellecta volucrum
Sensibus: vsqueadeò recti Natura per omnes
Diffudit rerum viuacia semina partes,
Sic in Regem oculos populus defigit, & vnum

Admirantur, amant, imitantur, sequ. suisque
Ex hoc ceu speculo tentant effingere mores.
Quod non sanguinei metuenda potentia ferri
Exprimet, & nitido florentes aere phalanges,
Hoc praestabit amor, certat cum principe vulgus
Officiis, & amat cùm se deprendit amari:
Et domino seruit, quia non seruire necesse est.
Quásq; bonus princeps laxat sponte arctas habenas,
Deposcítque iugum quod vi cogente metúque
Reiecturus erat. contra indulgentior ille
Réxque patérque suis adimit, subit ipse labores,
Quaeque iubet primus praeit, & legum aspera iussa
Mollia parendo facit, erratísque suorum
Parcere non durus, sibi inexorabilis vni
Ille, nec in cultu superet, mensáque domóque
Quem posuit natura modum, nec more ferarum
In Venerem praeceps, sed certo fine pudoris
Casta colat sancti genialia foedera lecti.
Quis bombyce ausit cultus foedare viriles,
Si ferat indigenam maiestas regia vestem?
Quis de lege tori tanquam sit dura queratur,
Cùm teneat Regem, cui non temulentia turpis
Principe sub sicco? patrios quis frangere mores
Audeat, ignauóque animum corrumpere luxu,
Ipse voluptatum cùm princeps frena coërcet,
Et nimium latam vitiorum comprimat herbam?
Talem Romulidae tranquilla pace fruentem
Sacrificum videre Numam, Solomonta potentem
Palmifer Euphrates: non illis lethifer ensis,
Non bellator equus firmauit regna, nec axis
Falcifer, aut densis legio conserta maniplis,
Sed pietatis amor, sed nulli noxia virtus,

Fretáque præsidio Maiestas iuris inermi.
At qui gemmiferos victor penetrauit ad Indos
Dux Macedûm, quíque Ausoniam tenuere superbo
Imperio reges, aut ferro, aut tabe veneni
Effudêre animas, & cædem cæde piarunt.
Scilicet humano generi natura benigni
Nil dedit, aut tribuet moderato principe maius,
In quo vera Dei, viuénsque elucet imago.
Hanc seu Rex vitijs contaminet ipse pudendis,
Siue alius ferro violet vel fraude, seueras
Sacrilego Deus ipse petet de sanguine pœnas,
Contemptúmque sui simulacri haud linquet inultum.
Sic Nero crudelis, sic Flauius vltimus, & qui
Imperio Siculas vrbes tenuêre superbo,
Effigiem fœdare Dei exitialibus ausi
Flagitijs, ipsa periere à stirpe recisi.
Sic qui se iusti macularunt sanguine Serui,
Et qui legitimos ferro flammáque petiuit
Rectores patriæ Catilina nefarius, acti
In furias misero vix tandem funere vitam
Inuisam posuêre, ignominiáque perenni
Fœdauere suam ventura in sæcula gentem.
Hæc tenera addiscat, maturo exerceat æuo,
Et regnare putet multò se latius, ora
Hesperiæ fuscos quàm si coniunxerit Indos,
Si poterit rex esse sui, Rex esse suorum.

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI,

Hendecasyllabi.

IN NEÆRAM.

CUm primùm mihi candidæ Neæra
Illos sideribus pares ocellos
Ostendistis ocelluli miselli,
Illa principium fuit malorum,
Illa lux animi ruina nostri.
Sic primis radijs repente tactus
Totus intremui cohorruíque,
Vt leues nemorum comæ virentum
Primis flatibus intremunt Fauoni:
Et cor iam meditans ad illam abire
Per pectus trepidánsque palpitánsque
Iámque euadere, iámque gestiebat:
Ceu solet puer artubus tenellis
Quem nutrix gremio fouet, parentem
Affectare oculis & ore, parua
Iactans brachia: ceu solent volucres
Adhuc inuolucres volandi inani
Infirmas studio mouere pennas:
Tu mens prouida, virium suarum

Quippe

Quippe conscia, ne locus dolosis
Esset insidijs miselli ocelli,
Vos ad pectoris excubare portas
Insomni statione iussit. At vos
Siue blanditijs dolisve capti,
Seu somno superante, siue sponte
Consensistis, herúmque prodidistis,
Fugit córque animúsque, me relicto
Excorde, exanimo: quod ergo fletu
Nunc satisfacere arbitremini vos,
Nil est, quem lacrymis mouere vultis
Non adest animúsque córve: ad illam
Ite: oratéque & impetrate ab illa,
Ni exoraritis, impetraritísque,
Faxo illam aspiciatis vsque & vsque,
Donec vos ita luce reddat orbos,
Vt me corde animóque fecit orbum.

AD EANDEM.

SEu procacibus annuas ocellis,
Seu minacibus abnuas ocellis,
Iuxtà me miserum Neæra perdis,
Spe torques modò credula timentem,
Nunc formidine maceras dolentem,
Spes, si lumine respicis benigno,
Lentis ignibus vstulat medullas:
Timor, lumine si aspicis maligno,
Pigro frigore congelat medullas.
Sic iactor miser huc & huc timores
Spésque inter dubiæ patens procellæ:
Nec vnquam vigili quiesa cura
Vita nóxve diésve mî refulsit.

O sæuissime numinum Cupido,
Si infensus pariter fauénsque perdis,
Quis portus mihi spem feret salutis?

AD EANDEM.

QVantum delitias tuas amabam,
Odi deterius duplo, ampliúsque
Tuam nequitiam & procacitatem,
Postquam te propius Neæra noui.
At tu si penitus perire me vis,
Si vis perditè amem, & magis magísque
Totis artibus imbibam furorem,
Sis nequam magis, & magis proterua.
Nam quo nequior es, proteruiórque,
Tanto impensius vror inquieto
Ventilante odio faces amoris,
Et lentas iterum ciente flammas.
Quòd si sis melior, modestiórque,
Odero minus, & minus te amabo.

AD EANDEM.

RIsus, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Ioci, delitiæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Hinc facessite: Iam vale Neæra,
At tu Mens bona, sanitas, salúsque,
Continentia, castitas, pudórque,
Et modestia, veritásque simplex,
Fraudes acribus intuens ocellis,

Et

Et quisquis malesana corda amantum
Funestis Deus eximis venenis,
Adsis: adsere me mihi, impotentis
Vix tandem dominæ iugo solutum.
Frustra blanditiæ appulistis ad me,
Frustra nequitiæ venitis ad me,
Frustra delitiæ obsidebitis me:
Frustra me illecebræ, & procacitates,
Et suspiria, & oscula, & susurri
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Frustra iam aggrediemini dehinc me.
Quid me mollibus implicas lacertis?
Quid procacibus intuere ocellis?
Quid fallacibus osculis inescas?
Ne labris labra inepta, pectorive
Pectus confere, machinis nec istis
Vllus iam superest locus, nec arti:
Non sum stultus ut ante. Iam Neæra
Vale, dum bona, dum pudica nobis
Charis charior æstimata ocellis.
At postquam es mala & impudica, nobis
Vili vilior æstimata cœno.
Eheu me miserum: statim voluta
Vnda lucida per genas sinúsque
Insultat tremulo fugax rotatu,
Et per turgidulas fluens papillas
Sensim gemmeus intumescit imber,
Molles agglomerans decenter orbes.
Ergo hæc possum ego lentus intueri?
Cernam ferreus ergo saxeúsque
Corrumpi malè tam bonos ocellos?

Hæc si possum ego lentus intueri,
Possum & ferreus esse saxeúsque.
Quin vos mens bona, sanitas, salúsque
Continentia, castitas, pudórque
Et modestia, veritásque simplex
Fraudes acribus intuens venenis,
Et quisquis malesana corda amantum
Funestis Deus eximis venenis,
Hinc facessite: vos adeste rursus
Risus, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Ioci, delitiæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Sic me viuere, sic mori suaue est.

AD ANTONIVM GOVEANVM.

SI quicquam Goueane fas mihi esset
Inuidere tibíve, Teuióve,
Et te nostro ego Teuio inuiderem,
Et nostrum tibi Teuium inuiderem.
Sed cùm me nihil inuidere sit fas,
Vel tibi Goueáne Teuióve,
Si fas est quod amor dolórque cogit,
Vobis imprecor vsque & imprecabor,
Vterque vt mihi sed citò rependat
Hoc prauum ob facinus, malúmque pœnas:
Te mi Teuius inuidere possit,
Tu possis mihi Teuium inuidere.
Ambobus mihi si frui licebit,
Cœlúm Dijs ego non suum inuidebo,

Sed sortem mihi Dij meam inuidebunt.

AD NEÆRAM.

CVm das basia, nectaris Neæra
Das mî pocula, dapes deorum;
Vt factus videar mihi repente
Vnus è numero deûm, deísve
Si quid altius est, beatiúsve.
Sed nectar mihi dulce basiorum
Sic fallacibus imbuis venenis,
Vt qui nunc fueram Deus, Deísve
Si quid altius est beatiúsve,
Præceps in Stygium datus barathrum
Degam Erinnyas inter, aut barathrum
Si quid sit Stygium infra Erinnyásve:
Sic statim mihi cor, iecur, medullas
Et venas tacitè malum pererrat,
Sic corpus mihi tabe colliquescit,
Ardet ignibus, æstuat venenis,
Sic mentem mala pestis occupauit;
Vt sit nectare suauius venenum,
Vita mors potior, labor quiete,
Sanitate furor, salute morbus.

IN BELEAGONEM.

IVdæum Beleago quòd negas te,
Et vis testibus id probare magnis:
Erras, testibus ista non probatur
Res, (vt scis puto) mentula probatur.

IN GELLIAM.

CVm conchis grauis æquoris Britanni,
Et rubri maris, Indicique onusta

Incedis ſpolijs, nitéſque Serum
Molli ſtamine, mille cum venenis,
Fuco, polline, lacte, purpuriſſa,
Ceruſſa, marathro, œſipo, ordeóque
Oris, Gorgona nudam adulteraſti,
Orbémque ad ſpeculi diu refinxti,
Cùm tectoria coaluere prima,
Cruſta cùm patitur coacta ſolem.
Prodis Gellia ceu recens Promethei
In fornace recocta, flagitáſque
Ecquid tum videare: Picta bellè.

AD GVLIELMVM LVRIVM LONganum Senatorem Burdeg.

ORabam modò blandius Camœnas,
Vt dignum mihi carmen explicarent
Longani auribus, eruditione
Dignum, & iudicio politiore,
Cum mì talia reddit vna, ad illum
Nec tuis precibus locúſve opúſve eſt:
Nos ſic diligit, excolit fouétque,
Vt non diligat amplius Minerua.
At ſaltem mihi Diua carmen inquam,
Commendatior illi vt eſſe poſſim,
Qui ſic diligit vnicè Camœnas,
Qui ſic diligitur ſacris Camœnis,
Concede. Illa refert, Ineptè tantùm
Te noſtri comitem chori eſſe dicas,
Et communibus in ſacris miniſtrum,
Hoc illi ſatis eſt, ſacris Camœnis
Qui ſic diligitur, ſacras Camœnas
Qui ſic vnicè amat, colit, fouétque, vt

Pro-

Probétque omnia quæ probent Camœnæ,
Probéntque omnia quæ probet, Camœnæ.

AD THEODORVM BEZAM.

PRæsul optime, sacra Christiana
Qui castè colis & facis, canísque,
Ad te carmina mitto nec Latino
Nec Graio sale tincta sed Britannis
Nata in montibus horrida sub Arcto,
Nec cœlo neque sæculo erudito.
Quæ si iudicio tuo probentur,
Vt classis modò in vltima referri
Possint centurias, nihil timebo
Censuram inuidiæ, nihil morabor.
Senati critici seueritatem,
Nihil grammaticas tribus: mihi vnus
Beza est curia, censor, & Quirites.

ADAMAS IN CORDIS EFFIGIEM sculptus, annulóque insertus, quem Maria Scotorum Regina ad Elizabetham Anglorum Reginam misit, anno CIↃ.D.LXIIII.

NOn me materies facit superbum,
Quòd ferro insuperabilis, quòd igni,
Non candor macula carens, nitoris
Non lux perspicui, nec ars magistri,
Qui formam dedit hanc, datam loquaci
Circumuestijt eleganter auro:
Sed quòd cor Dominæ meæ figura
Tam certa exprimo, pectore vt recluso

Cor si luminibus queat videri,
Cor non lumina certius viderent.
Sic constantia firma cordi vtrique,
Sic candor macula carens, nitoris
Sic lux perspicui, nihil doli intus
Celans, omnia denique aqua prater
Vnam duritiem. dein secundus
Hic gradus mihi sortis est fauentis,
Talem Heroida quod videre sperem,
Qualem spes mihi nulla erat videndi,
Antiqua Domina semel relicta.
O si fors mihi faxit, vtriusque
Nectam vt corda adamantina catena,
Quam nec suspicio, æmulatióve,
Liuórve, aut odium, aut senecta soluat:
Tam beatior omnibus lapillis,
Tam sim clarior omnibus lapillis,
Tam sim carior omnibus lapillis,
Quàm sum durior omnibus lapillis.

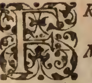

GEORGII

BVCHANANI SCOTI,

Iambon liber.

D. GALTERO HADDONO MAGISTRO libellorum supplicium sereniss. Angliæ Reginæ.

Frustra senectã Haddone prouocas meã,
Læta ad iuuenta munia,
Musásque, longo desides silentio,
Arenam in antiquam vocas.
Aetas choreis cum vigebat aptior,
Et lusibus decentior,
Vix me in Britannis montibus natum & solo
Inerudito & sæculo
Raræ audiebant, raræ adibant fontium
Deæ sacrorum præsides.
Nunc cùm capillis sparserit canentibus
Decliuis ætas tempora,
Cùm pulset annus penè sexagesimus,
Animíque langueat vigor,
Surdus roganti Phœbus aurem denegat,
Musæ vocantem negligunt.
Nec Phyllidis me nunc iuuat flauam comam

Præferre Bacchi crinibus,
Nec in Neæra perfidam superbiam
Sauos Iambos stringere.
Nec si quis olim stimulus ingenio additus
Animum excitabat languidum.
Sed missionem cum senecta flagitet
Iustam, valetudo imperet,
Libens quiesco & acquiesco legibus
Peioris æui aheneis:
Tibíque, cui sors liberali dextera
Opes, honores, otium
Natura mentem vegeto adhuc in corpore
Diuiniorem indulserit,
Applaudo (solúm quod queo) magno gradu
Parnassi ad alta culmina
Feliciore ætate eunti, & alite,
Et enthea vi pectoris.
Nam si quid olim effœta mens felicius
Nunc temerè fundat, id Deæ,
Cui nostra Musa dedicata est, debeo,
Non viribus mei ingenî:
Hæc est Thalia nostra, nostri pectinis
Hæc est magistra & arbitra,
Quæ sola Phœbo digna cantat, & cani
Est digna Phœbi barbito,
Aut alia si qua barbito Phœbi parem
Nostra Dea æquat barbiton.
Quòd si Dearum vtrinque mentes copulet
Amica vis concordiæ,
Sermone qui nunc vix pedestri repo humi,
Plebeia fingens carmina,
Arcana rupis Delphicæ silentia

Sitúque

Sitúque longo squallidos
Tripodas mouebo,& masculo dicam sono
Iucunda pacis ocia.
Dicam Gradiuum vinculis coërcitum,
Legum coactam iniuriam
Parere frenis,vim repressam,& aurei
Beata saecli,commoda.
Et nostra si quid audiendum vox dabit,
Laudi Dearum seruiet.
Virtute quarum Pax agros Britanniae,
Vrbes fides,fora aequitas,
Et templa pietas,impijs erroribus
Procul relegatis,colet.

IN LEONORAM.

MAtre impudica filia impudicior,
Et lena mater filiae,
Vos me putastis esse ludúmque & iocum
O scorta triobolaria,
Sacrificulorum pauperum fastidia
Relicta mendicabulis?
Vos ne videret gurgites,ne pasceret
Vir filiae vsque ad vltimos
Profugit Indos:nec viae longinquitas
Nec nota feritas gentium,
Nec belluosi rapida saeuities freti
Ab instituto terruit.
Nullum periclum,nulla monstri est vastitas
Quam perpeti non maluit,
Quàm vos videre duplices voragines
Famae reíque prodigas.
Externa potiùs arma,quàm domesticam

Vult ferre turpitudinem.
Ergo solutis liberata vinculis
Libido & helluatio
Capere paribus arma ferre viribus,
Inuicta pariter vtraque.
Pariter voraces, pariter insatiabiles,
Pestésque morum compares.
Nec alba sparsis saxa Sirenum ossibus.
Tot perdidere naufragos,
Nec quæ Sicanas obsident angustias
Scylla & Charybdis, quot bonis
Vos exuistis, vos Conimbricæ scholæ
Scopuli, iuuentutis lues.
Barathrum peculî, busta famæ, opprobrium
Et dedecus viciniæ.
Qua spe superbæ furitis, aut fiducia
Prostibula plebis infimæ?
Quas nunc egestas, mox egestatis malis
Vrgebit acrior fames:
Cùm pretia vestri, ætate quamuis integra,
Ventrem voracem non alant:
Cùm corporis totius infamis labor
Vnam gulam non expleat:
Nec comparatis digna quæ saltem foret
Vili supellex fornice.
Ergo ruentem quæ refulciat domum
Neptem parentis artibus
Instruite & auiæ, quæ breui cadauera
Effœta quæstu vos alat.
Lucro tenello adsuescat æuo. Lubrica
Leonora fugiunt tempora.
Iam iam senectus verticem tinget comis

Canis,

Canis, rubebunt lumina.
Rugosa facies respuet tectoria
Hiulca sulcis grandibus,
Decliuis ætas pendulas soluet genas,
Rubigo dentes atteret.
Quæ nunc misella ætatis inflexu iaces
Inopíque monacho nausea es,
Pertusa nautis, & coquis, & seruilis,
Ad omnium vsque tædium.
In tegete vili vilius quod vendere
Quàm te queas, nil suppetit.
Quo nuditatem, quo famem pelles modo,
Et solis æstum, & frigora?
Cùm te coquorum turba iam spernat salax,
Cùm seruuli fastidiant,
Nempe vnde quæstum es auspicata improsperum
Eò reuertendum est tibi.
Mendica Fratrum amica mendicantium
Te adscribe rursus in gregem.

AD EANDEM.

VTriusque iuris carniúmque & piscium
Leonora docta, dic rogo,
Quo iure sese condiit noster coquus?
Vt vnus è tot millibus
Iuuenum vnus, inquam, placeat & sapiat tibi?
Non ille genere nobilis,
Formáve gratus, aut dicax facetijs,
Cultúsve doctis artibus:
Sed qui subulcus melior esset, quàm coquus,
Aut nauta certè, aut baiulus.
Quod si coquus te caperet vnus, id tamen

Ego vos amaui? brachijs
Foui, refouique, & fatigaui meis
Viscata labra basijs?
Plebi lupanar prostitutum sordida
Vocare amores pertuli?
O fraus, amórque, & mentis emotæ furor,
Et impotentes impetus
Quò me abstulistis? vindices Erinnyes
Quæ vapulat: i crimine
Vestrum ad tribunal? non enim Cupidinis
Dolui sagitta saucius:
Sed vestra adustus, vestra adustus lampade,
Furore vestro insanij.
Ergo pudendis liberatus vinculis,
Meique iuris redditus,
Sancti Saluti sospitatrici meæ
Et has catellas ferreas,
Monumenta duri seruitî, & tabellulam
Hanc Sanitatis indicem
Per eam receptæ, & memoris animi pignora
Dono, libénsque dedico.

IN EANDEM.

VIndemiales feriæ claudunt Scholas,
Iuuenes penates patrios
Repetunt: per vrbem solitudo: in ædibus
Mœstum silentium: fores
Rarus cucullus obsidet tuas: sonat
Stridore raro ianua.
Quid ages misella? sæuientis inguinis
Pruriginem quis leniet?
Frustra angiportus, viculos, forum grauis

Lenone calatho dexteram
Perambulabis: clausa frustra ad ostia
Spectans trahes suspiria,
Cùm feruor imis æstuabit artubus,
Libidinosum cùm iecur
Vis vlcerabit acris, impatiens moræ,
Cùm flamma viua concitam
Aget per vrbem: qualis altis montibus
Matres equorum agit furor
Per saxa, & aspris inuium rubis nemus,
Et imbre fluctus turgidos:
Qualis per Idam mugientem adulteram
Sequuta Solis filia:
Cùm te furoris vis, pudore fortior,
Leonora sic raptauerit,
Tunc ego vicissim lætus adspiciam tuam
Securus animi insaniam,
Duræque Amori vindici superbiæ,
Nemesique soluam victimam.

AD RECTOREM, SCHOLÆ Conimbricæ Mursam.

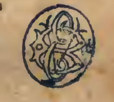
O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
Miramur omnes hîc tuam potentiam.
Beleago regni quantula est bellua tui,
Vt nil sub eius subditum non sit pedes?
Nil ille manibus non auaris inquinet?
Capros, & hircos, suculas, oues, boues,
Et vniuersa pecora mactat, venditat.
Volucrésque cœli vendit, & pisces maris
Quicunque ponti semitas perambulant:
Pepones, cucumeres, pruna, porros, & nuces,

Cosel-

Cosellianos quæ per hortos germinant,
Coriandra, cepas, allium, nasturtium,
Samarcianos quæ per hortos pullulant.
O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
Desideramus hîc tuam prudentiam.

IN BELEAGONEM.

HVic, quem parentis colere debueras loco,
Beleago, viuo spolia detrahere cupis,
Quod tu capella non facis, nisi mortua,
Lanium sciebant esse te cuncti. gradum,
Vt carnifex sis, inde paulatim facis:
Ne quæstus vllus non ferat lucrum tibi.
Vt carnifex sis, artis, auspicium tuæ
Aliunde malim feceris. Vísne vt tibi
Dicam vnde possis optimè? vt si etiam parum
Ex arte facias, nil tamen peccaueris:
Suspende teipsum. & si ineptè id feceris,
Omnes probabunt ceu foret factum optimè.

IN EVNDEM.

BEleago, vt ipse testis est, si quid tamen
Firmum est, quod ille testis affirmauerit,
De gente nullam contrahit Iudæ notam.
Idem libellos, lectulos, & lintea,
Scabella, scamna, stragula, & tapetia
Vendit, reuendit. quin & è medio luto
Collecta scruta vendit, atque interpolat.
Lac, oua, pullos, allia, & cucurbitas,
Pepones, cucumeres, brassicam, lactuculas,
Positis ad omnes viculos custodijs,
Domi vt reuendat carius, præoccupat.

Foríque ſolus arbiter boarij eſt:
Foríque ſolus arbiter piſcarij eſt:
Foríque ſolus arbiter olitorij eſt:
Foríque ſolus arbiter cupedinis:
Forúmque cunctis publicum magis foris
Res contrahentum conſpicit ſemper domi.
Piſcator, olitor, lanius, auceps, & coquus
Illo abſque nullum contrahunt commercium,
Nec mula ſenio fracta, nec mulus tripes,
Nec aſinus æger, nec caballus morbidus
Venum ſine illo poterit ire interprete.
Cuncta vnde poſſit confici pecunia
Vendit, reuendit, præſtinat, habet quæſtui.
Nec vllus opifex, emtor eſt, aut venditor,
Merx, ars, negotium, vnde leuis odor lucri
Spirat, quod ille non ſagax præſentiat,
Non anteuortat, occupétque & deuoret.
Aut ſi id negatur, portiunculam tamen
Prærodat aliquam, ſolus & magnarius
Mercator, idem ſolus & ſcrutarius.
Si quis tot artes tractat vnus ſordidas,
Hoc axe natus, gente nec Iudæus eſt,
Beleago dicam has tractat artes ſordidas,
Hoc axe natus, gente nec Iudæus eſt.

IN EVNDEM.

BEleago cunctas nouit artes vnicè,
Has præter vnas quas docet.
Beleago cunctas tractat artes commodè,
Has præter vnas, quas docet.
Nec fœnerator alter illo doctior,
Nec caupo quiſquam argutior,

Mango

Mango nec vllus morbidos peritius
Seruos, equósque adulterat.
Nec in macello ponderum minutias
Sic lanius vllus exigit,
Lancem dolosam deprimítve cautius
Fractis adaugens ossibus,
Seplasianæ nec taberna lucrio
Interpolare astutior,
Nec publicanus è propinquis quispiam
Ad omne lucrum acutior.
Et inter artes sordidas monopolium
(Nam id laudo quod librarius)
Exercet, vnus & veteramentarius,
Et vnus est scrutarius.
Negotiator vnus est magnarius,
Et, si Lauerna fauerit,
Ni fallor, vnus esse volet aquarius,
Vnúsque latrinarius:
Sector, coactor, quadruplator, institor,
Textórque, pictórque, & coquus.
Has tractat artes ille non incommodè,
Has nempe didicit, & tenet.
Quas est professus se tenere, non tenet:
Nec tractat artes, nec docet:
Nec scit docere: scire nec penitus studet.
Sed olida conuictoribus
Vt ponit hirci latera pro veruecibus,
Coruósque pro caponibus,
Picásque caueæ mortuas in carcere
Pro phasianis suggerit.
Sic ille misero credit auditorio
Se facilè posse imponere:

Veterum Sophorum sic nouis mendacijs
Adulterare dogmata.
Cùm syllogismi implicitus hæret retibus,
Nutátque, sudátque, & stupet.
Dein ceu solutum sit probè impudentia
Quod peccat ignorantia,
Et ridet ipse, & cæteris est risui.
Cur ergo quæ nescit, docet?
Quæ scit docere, non docet? mendacium,
Quod prima ei sit artium.
Aduersus artis eius vt θεωρήματα
Ne peccet imprudentia,
Quæ nescit, illa scire profitetur palam
Se: scire, quæ scit, pernegat.

E GRÆCO SIMONIDIS.

Primùm seorsim à fœmina mentem Deus
Creauit: illam ex hispida setis sue,
Cui cuncta cœno fœda sordido domi
Humi suppellex turpiter prouoluitur.
Illota & ipsa veste turpis, squalida
Pinguescit alto desidens in stercore.
Aliam è scelesta vulpe formauit Deus,
Quæ cuncta nouit, nec boni quicquam aut mali
Ignorat. hoc in genere plurimum boni
Inest, malíque plurimum: ac sæpe temere
Modò huc, modò illuc flectit ira mobilis.
Alia parentem moribus refert canem,
Maledica, cuncta audire, cuncta cernere
Intenta, & acri cuncta figens lumine,
Passim errat: & si neminem conspexerit,
Oblatrat. hanc vir nec minis compescere

Queat,

Queat, nec ira turgidus si excusserit
Ei silice dentes, nec suaui blandiens
Sermone, nec si sedeat inter hospites:
Sed pertinaci iurgio incassum fuerit.
Hanc fabricarunt terream Dij, inutile
Onus marito, nec boni quicquam aut mali
Quæ norit: vnum id docta tantùm, gnauiter
Comesse: & algens bruma cùm induxit niues
Horrens, sedile propius ad focum admouet.
Nunc animum ad illam verte quæ nata est maris
Modò læta totum gaudet ac ridet diem,
Vt hospes illam laudet intuens domi,
Nullámque iuret fœminam vsquam gentium
Bonis honestísque hac priorem moribus.
Altâs nec vlli facilis aspici, neque
Patiens adiri propius, indomitúmque furit,
Ceu fœta catulis accubans teneris canis,
Insuauis, aspra, tristis, ex æquo hostibus
Eadem atque amicis: instar instabilis freti,
Quod nunc per æstum leniter stratum iacet
Fluctu quieto, & gaudium nautis parit:
Plerumque vasto sæuiens cum murmure
Attollit vndas. illius planè refert,
Quæ nata ponto fœmina est, imaginem,
Ingenio, & ira, ceu fretum, mutabili.
E cinere & asina exercita molestijs
Effícta, tandem vix coacta vi & minis,
In officio erit. desidens in angulo
Noctem diémque se cibis ingurgitat,
Focúmque sese propter etiam ingurgitat.
Ad Veneris autem furta amicum quemlibet
Aduentitantem suscipit promiscuè.

Mustella genuit aliud infelix genus,
Miserúmque, forma nulla cui sit gratia,
Nil suaue, nulla illecebra, nil amabile,
Inane amoris atque mansuetudinis:
Et coniugalis negligens tori, viro
Præsente, acerbo nauseat fastidio:
Furtísque multis noxia est vicinia,
Necdum immolatis vescitur etiam sacris.
Aliam equa molli genuit exultans iuba.
Fugitans laboris & operum hæc seruilium est:
Nec admouebit aut molæ manum, aut cribrum
Tollet, domo nec efferet sordes, neque
Furno assidebit, verita ne fuligine
Contaminetur. se coacta coniugi
Simulat amicam: bis quotidie, interim
Ter abluit se, & spargit vnguentis, comam
Densam per humeros fusa flore verticem
Vmbrata, pulchrum cæteris spectaculum,
Miserum marito: ni tyrannus quispiam
Sit, réxve, gaudens apparatu huiusmodi.
Hæc è parente simia est: qua Iuppiter
Non tribuit homini pestilentius malum.
Huic singularis oris est deformitas:
Gradiens per vrbem risui est passim omnibus.
Ceruice circum vix caput flectit breui,
Depygis, arens osseis crura artubus.
O, tale monstrum quisquis amplexu fouet,
Miserum maritum. callet instar simiæ,
Mentésque moréesque omnium: nec soluere
Risu ora curat, nec studet quicquam boni
Facere: sed vnum id cogitat totum diem
Secúmque versat, arte qua tandem scelus

Desi-

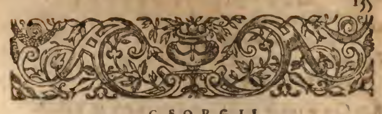
Designet aliquod maximè nefarium.
Ex ape creata coniugis felix vir est,
Quæ sola nulli crimini est obnoxia,
Vitámque longam & floridam facit viro,
Charóque chara consenescit coniugi,
Fœcunda pulchræ & splendidæ propaginis,
Intérque cunctas fœminas spectabilem
Decore circum gratia ambit vndique
Diuina: segnes nec frequentat circulos,
Vbi de Venereis fabulantur fœminæ.
Tales mulieres Iuppiter longè optimas,
Et singulari præditas prudentia,
Præbet benignus & fauens mortalibus.
At reliqua genera callido Iouis dolo
Creata cuncta sunt, & apud homines manent,
Has nempe pestem Iuppiter grauissimam
Produxit, etiam vt ferre siquid commodi
Videantur, ipsum id sit marito incommodum.
Nec integrum vnquam transigit lætus diem,
Qui cum muliere degit vnà: nec famem
Diram à familia contubernalem, deúmque
Hostem repellet facilè. Cùm vir maximè
Animo videtur lætus, aut fato Deûm,
Aut hominis ergo, tum reperta criminis
Occasione comparat se prælio.
Nam sicubi ædes vxor vllas incolit,
Nunquam hospes hilarè poterit illic excipi,
Quòd si qua frugi existimetur maximè,
Longè supra omnes illa damnosissima est,
Nempe oscitante coniuge: at vicinia
Lætatur errore eius. & nuptam ad suam
Animum retorquens quisque laudat propriam,

Culpat alienam coniugem: cum cæteris
Nec esse parili sorte nos cognoscimus.
Nam maximum istud Iuppiter genuit malum,
Vinclúmque nodo strinxit insolubili,
Vnde explicauit Pluto morte plurimos
Mulieris ergò conferentes dexteras.

E GRÆCO.

PEnes tonantem est exitus rerum Iouem,
Fili, arbitratu cuncta qui gerit suo.
At mens hominibus nulla momentaneis
Est, in diémque viuitur mortalibus,
Prout quidque numen singulis finiuerit,
Diuina blandis interim spes somniis
Fouet vniuersos vana voluentes, diem
Expectat iste crastinum, ille plurimas
Messes: nec vllus non sibi mortalium
Promittit hilarémque & opulentum proximum
Annum: sed alium tristis ante terminum
Mors occupauit: morbus alium lugubris
Extinguit: alios Martio in certamine
Domitos nigrantes Pluto mittit ad domos:
Aliis procellis æstuantis æquoris
Iactans supremum claudit vnda spiritum,
Quos vita curis tristis exercet malis
Hi lacrimosa ad fata rete nexili
Solis relinquunt sponte lumen. Sic mali
Immune nihil est, mille sed mortalibus
Parcæ minantur, ac inexplicabilis
Dolor, & calamitas. Si mihi tribuant fidem,
Se nullus vltro cruciet indulgens malis,
Animum tenaci nec dolore exerceat.

GEOR-

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI,
Epigrammatum lib. I.

In Avlvm.

MNam mihi promissam iubeo numerare
Calenum:
Abnuit ille: Aulũ cõsulo caussidicum.
Is mihi iudicio suadet cõtõdere: caussam
Suscipit: hac quicquam iustius esse negat.
Quam mihi dum peragit decimumq; exiẽdit in annũ,
Pæne decem decies iam periere minæ.
Ne lis quod superest exhauriat æris & æui:
Vito reum pariter caussidicúmque meum.
Certum est nil posthac promittentíve Caleno,
Hortanti aut Aulo credere. Causa vale.
Quæris vtrũ fugiam magis? Aulum. nanque Calenus
Verba dare, ast Aulus vendere verba solet.

Ad Ioannem Bellaivm Cardinalem.

CVm scelus admissis orbem popularet habenis,
Et premeret dirum sub pede iura nefas:
Impietas nullo voluente elementa magistro
Credebat numen nomen inane dei.

At tibi, Bellai, pastoria credita cura
Absoluit, si fas dicere vera, Iouem.
Esse putant homines cœlo mortalia curæ,
Quòd cura videant credita sacra tua.

AD CAROLVM MARILLACVM VIENnæ Allobrogum Episcopum.

REbus in angustis tibi quōdam exceptus amicè,
Atque tuus meritò tempus in omne cliens,
Tam tibi successum fortuna gaudet amica,
Quàm tu inopem quondam commiseratus eras.

IN POSTHVMVM.

NEscio an inspexti Narcissi, Posthume, fontem:
Hoc scio, delirας Posthume amore tui.
Ille tamen meritò: nam quod malè sanus amabat
Antè quidem id multis caussa furoris erat.
At tua non paulò est maior vesania, qui te,
Sed sine riuali, Posthume solus ames.

DE CODRO ET CÆSARE.

PRo patria in strictos Codrus ruit impiger enses,
In patriam flammas Cæsar & arma tulit.
Ille suo patrias firmauit sanguine leges:
At patriæ peperit sanguine Cæsar opes.
Nemo tamen regum iactat se nomine Codri.
Cæsareum nemo non sibi nomen auet.
Quæ ratio? in promptu est. nam qui nunc sceptra tuen-
Illius oderunt, istius acta probant. (tur

AD AMICVM DIFFICILEM.

ODisti Selium: teneris mihi semper ab annis
Carus, & illæsa perstitit ille fide.

His

Hîc mihi tu Pyladen, & inanem mentis Oresten,
Et Samiæ iactas pectora fida scholæ:
Méque vocas ficti fucatum nomen amici,
Quòd nec amemus idem, nec fugiamus idem.
Ergo tibi ius est nostros odisse sodales,
Nec mihi fas hostem fiet amare tuum?
Scilicet haud æqua iamdudum lege coimus,
Nec ferimus parili conditione iugum:
Cùm per me tibi sint vel iniqui frena doloris
Libera, tu noster vis famuletur amor.
Nil igitur, dices, veteri tribuetur amico?
Do: sed amicitiæ iure reposco vicem.
Odero, si iubeas, Selium tibi scilicet hostem,
Si, mihi tu Selium quod sit amicus, ames.

IN PINVM PRO FORIBVS SCHOLA-
rum Calend. Maij erectam.

Laurus erat Phœbo, nunc est sacra pinea silua.
Ambiguo geminum certat honore nemus.
Montibus in celsis siluarum gloria pinus:
Irriguas Laurus gloria propter aquas.
Vtraque perpetua est semper formosa iuuenta,
Et nunquam positis suspicienda comis.
Hæc formosus erat puer, hæc formosa puella:
Hæc succo, hæc sacræ frondis odore placet.
Si conferre iuuat fructus, victoria certa est,
Laurea nam baccas, carmina pinus habet.

IN EANDEM.

Credite carminibus deductas montibus ornos:
Credite Threiciam saxa sequuta chelyn.

Res noua priscorum superat miracula vatum,
Carminis illa comes silua erat, ista parens.

IN CODRVM.

VLtimus Actæa Codrus regnauit in aula:
Rex Italo primus Cæsar in orbe fuit.
Nempe imitatores inuenit dira tyrannis:
Æmulus in patriam rarus amoris erat.

E GRÆCO.

EBibat vndosum castris Germania Rhenum,
Deucalioneis æquore abundet aquis:
Non tamen æterna diuina potentia Romæ
Incolumi nobis Cæsare fracta cadet.
Sic Iouis aeriæ quercus radicibus hærent,
Cùm Borea frondes discutiente cadant.

AD MARGARITAM VALESIAM Nauarræ Reginam.

SI qua fides famæ super aurea sidera Iuno
Magnanimo pariter cum Ioue sceptra tenet.
Ingenio pollet Cyllenius, arte Minerua,
Eloquio Peitho est grata, decora Venus.
Iura Themis præbet, vigilant ad plectra Camœnæ,
Temperat hic terras, temperat alter aquas.
Omnia non ausa est vni tribuisse vetustas,
Omnibus esse parem nec rata posse Iouem.
At tu cùm regni molimina tanta gubernes,
Et cedant formæ tempora prisca tuæ:
Carmine contendis Musis, atque arte Minerua,
Eloquio dubium est, ingeniòne prior.
Quæq; tuis paret tellus latissima sceptris,

Formidat fasces, iustitiámque colit.
Iure igitur præstas homines, quando omnia præstas,
Singula quæ magni vix potuere Dei.

IN ZOILVM.

FRustra ego te laudo, frustra me Zoile lædis.
Nemo mihi credit Zoile, nemo tibi.

AD AMICVM QVENDAM.

AD cœnam sese dixit tuus affore vates.
Dixit: sed vates dicere falsa solent.

AD LVDOVICVM REGIVM.

CVm tibi Pieridum largè sint dona, nec vlli
Sit datus Aoniæ purior haustus aquæ,
Tu tamen altrices vincis pietate Camœnas,
Quas inopes opera, consilióque foues.
Regia de cunctis res est bene velle mereri,
Et genus erga hominum, qua licet, esse pium.
Regia res sanè: sed plus quàm regia res est,
Officiis hominem vincere posse deas.

AD LEONORAM.

ECquid sis formosa rogas, Leonora, frequenter:
Nec nisi iurato vis adhibere fidem.
Sic mihi nũquam Helene, sic nunquã Leda sit vxor,
Vt nec par Helene, nec tibi Leda fuit.
Dî simul, heroésque has sed patienter amarunt:
Verùm quisquis amat te Leonora, furit.

AD EVNDEM.

QVum bene texisti sexcentis Gorgona vultus
Fraudibus, artifici sæpè refecta manu,

Pulchra tibi,speculóque tuo, Leonora,viaeris:
Me speculo testem,si libet,adde,licet.
Sed qua pulcra quidem facta es ratione, Megaram
Formosam fieri sic ego posse puto.

IN EVNDEM.

OMnia quod Leonora putăt te vĕdere,falsŭ est:
Nam faciem,tibi quæ cætera vendit,emit.

IN BELEAGONEM.

GEns duplex,Beleago,tuo de stemmate certat,
Nititur & causam quæque probare suam.
Nulla tuis dictis quod sit constantia,Maurus
Iudicium Libyci sanguinis esse putat.
Signa sui generis credit Iudæus acumen,
Quódque tibi est lucri tam furiosus amor.
Tu Lusitano genitum te sanguine iactas:
Nec tamen hoc aliter,te nisi teste,probas.
O vtinam indiciis,alióve id teste probares:
Aut te certa foret testificante fides.
Sed mihi si credas, testis potes esse tibi ipsi
Vtilis:hac vna sed ratione potes.
Quæ tibi pro fictis vis credi,ficta negato:
Et quæ vera cupis credi,ea vera nega.

IN CONVENTVM EPISCOPORVM.

CVm mihi linigeræ species est visa cohortis,
Maius & humano frontis honore decus:
Anxia mens dubiis pulsabat pectora curis,
Secum agitans homines crederet,ánne deos.
Sermo,oculi,vultus,gestus,cultúsque,animúsque,
Omnia diuini plena stuporis erant.

Is ni-

Is nitor in vultu, gestu decor, ore venustas,
Vis oculis, verbis gratia, mente vigor.
Dum loca, dum comites, dū membra simillima nostris
Adspicio, rursus mens negat esse deos.
Dum negat, affirmat, dubitat mens anxia, Phœbus
Perplexo inuoluit talia verba sono:
DISSIMILES *similésque, vides hominíque Deóq;.*
Non Dî, non homines sunt, & vtrunque vides.
Qui pote? diuina. nempe hoc te dicere velle
Auguror, esse homines corpore, mente deos.

IN AMICVM QVENDAM.

VNus eras, memini, quondam de plebe, nec alter
Te minus in tota turgidus vrbe fuit.
Nunc te aliū credis, veterémque haud noscis amicū,
Splendidus in Tyria quòd spatiere toga.
Falleris: hanc & ouis, qua tu nunc veste superbis,
Ante tulit, nec adhuc est aliud, nisi ouis.

E GRÆCO.

NVper Achæmenidæ fuimus, nūc arua Menippi,
Ac dominis erimus præda subinde nouis.
Hic sua nūc credit, quondam sua credidit ille:
At sua Sors verè dicere sola potest.

IN LEONORAM.

MEntitur veros facies tibi picta colores,
Et speculi mendax te tibi imago refert:
In digito annellus mentitur aëneus aurum,
Mentitur gemmam vitrea gemma probam.
Quicquid contigerit te cùm mendacia discat,
Miremur linguam dicere falsa tuam?

IN EANDEM.

LEna parens Leonora tibi est, & filia lena est,
Lena est, quæ faciem viscida creta tegit,
Et quot habet vetulas vicinia sunt tibi lenæ,
Et lena est toto fiscina nota foro,
Quàm bene vix tandem tot possunt vendere lenæ,
Haud equidem mercem suspicor esse bonam.

IN MIDAM.

SOrs tibi nominibus nocuit male grata duobus
Quòd dederit sophiæ, stultitiæque parum.
Si tibi stultitiæ plus esset, stultus haberi.
Posses, si sophiæ plus foret, esse sophos.
At tu μωρόσοφος sapiens es morio, stultus
Es sapiens, & nec morio, nec sapiens.
Nunc tamen vt Curius præsentia sæcula damnas,
Nunc stolida fingis garrulitate iocos:
At sophiam simulans per longas proderis aures:
Dissimulans sophiam, dissimulare nequis.
Vnde igitur viues nulla Mida præditus arte,
Si tibi nec stulto, nec licet esse sopho.

IN NÆVOLVM.

NÆuole dum clamas, vt stentora vincere possis,
Omnis homò est animal nocte diéque boans;
Iam tibi dilapsa est propè nonagesima messis,
Iam tremit inualido curua senecta gradu:
Vertice iam laui vix tres hæsere capilli,
Et cernis, quantum noctua mane videt.
Semper & e gelido distillat stiria naso,
Et fluit in madidos longa saliua sinus:
Nec tibi gingiua dens vnus & alter inermi est:

Nec

Nec plus rugarum simia scalpit anus:
Iam capulum spectas, iam Ditis limina pulsas,
Exspectátque tuas iam Libitina faces.
Nauole si pudor est, nugarum desine tandem,
Omnis homo, clamans Nauole, nullus homo es.

AD NEÆRAM.

QValiter ad solem foliis morientibus arent
Candida virginea lilia secta manu,
Paullatim lento sic maceror igne Neæra,
Vt primùm radij me tetigere tui.
At mihi dum roseis tractim das oscula labris,
Sentit & attactus debilis vmbra tuos,
Mens redit, & vigor ignescit, velut herba resurgit,
Cùm leuis arentem recreat imber humum.
Ergo quando oculis pereuntem me oscula sanant,
Et mea in arbitrio vitáque mórsque tuo est,
Perde, neca, vt visum est, sed dum pereo, oscula iunge,
Sæpe vt sic viuam, sic volo sæpe mori.

AD EANDEM.

NE fugitiuum animũ nostrũ ad te perde Neæra,
Seu domino dura es, siue benigna suo.
Si mihi dura manes, fugitiuum at suspice nostrum:
Si facilis mihi sis, hunc facilis quoque ama.

IN LEONORAM.

PIcta tibi est facies, mendax est lingua, manúque
Æneus annellus, vitrea gemma nitet.
Quis tibi vel verum credet Leonora loquenti,
Quando tui nunquam pars caret vlla dolo?

IN EANDEM.

PVtris odor ſpurco ſtomachi qui manat ab antro
Ne lædat, laurum cùm Leonora voras,
Amnigenæ ignigenæ facis vt iungatur Iaccho,
Et nunquam ſicco ſobria Nympha Deo.
Quæque ſuum viuēs ſeruauit morte pudorem,
Mortua nunc per te damna pudoris habet.
Nec potuit, quamuis contectis cortice membris,
A lenocinio tuta manere tuo.
Quid tibi non credam de te Leonora licere,
Tam male cui concors conciliatur amor?

E GRÆCO RVF.

QVi te videt beatus eſt,
Beatior, qui te audiet
Qui baſiat, ſemideus eſt,
Qui te potitur, eſt Deus.

DE NEÆRA.

ILla mihi ſemper præſenti dura Neæra,
Me quotiès abſum ſemper abeſſe dolet.
Non deſiderio noſtri, non mæret amore,
Sed ſe non noſtro poſſe dolore frui.

AD PONTICVM.

ARida torreret tibi cùm præcordia febris
Pontice, nec vitæ ſpes foret vlla tuæ,
Munera ſpondebas, cælúmque in vota fatigans
Fundebas miſeras ore tremente preces.
Audit vota Deus, febrim tibi pellit, & aſſem
Oblatum facilis pro nebulone capit.
At tu ideo ſanctus vis & Dîs carus haberi,

Téque

Téque virum credi scilicet esse pium.
Vir bonus esse potes, cuius caput asse redemptum est,
Iudicióque tuo, iudicióque Dei.

PRÆPOSTERA PIETAS.

CVm patre nil viuo tibi conueniebat: iniquis
Litibus exstinxti, dissidiúsque senem.
Defunctum nunc thure colis, tumulúmque coronas
Floribus, & magna mole sepulchra locas.
Quamlibet his tumeas, pietas præpostera certè est,
In patre nil præter funus amare patris.

E GRÆCO.

NEmo meas cumulet violis fragrãtibus vmbras,
Nec mihi Pyramidum mole sepulchra locet,
Siquis amat, viuo largum se præstet amico,
Talibus officijs dum locus esse potest.
Verùm vbi consumptos Lachesis mihi finiet annos,
Vel fracta incultis horreat vrna rubis.

IN PHILLIDEN.

PHilli omnes deamas, redamat te Philli nec vllus:
Miraris, fieri id qua ratione queat?
Nempe ideo cunctos quòd ames discrimine nullo.
Hæc ratio est, cur te nullus amator amet.
Odero vis igitur cunctos? malè colligis istuc,
Nec te odisse velim: sed nec amare veto.
Quidnam igitur suades vt amer? sic suadeo, Nullum
Oderis: ast vnum Philli, vt ameris ama.

E GRÆCO PHILODEMI,
lib. septimo.

DIues eras, & amator eras: nunc pauper, amore
Es liber, præsens ô medicina, fames.

Quæ te delicias, dulcémque vocabat Adonin
Menophile, nomen nunc rogat illa tuum,
Qui genus? vnde domo? iam te docet vsus opinor,
Quod cui res deerit, nullus amicus erit.

E GRÆCO POSIDIPPI, seu Cratetis.

QVod vitæ ingrediaris iter? si rura labore,
Si domus est curis anxia, lite forum,
Si mare sollicitat terror, metus vrget habentem
Rem peregre: ast inopem cura molesta coquit:
Sollicitudo toris genialibus adstat: es expers
Coniugis, id sæua est degere more feræ:
Proli ærumna comes: quasi manca est orba senecta,
Robore canities, mente iuuenta caret.
Primùm ergo optandum est non nasci: proxima vota
Ærumnas fato præueniente mori.

CONTRARIA SENTENTIA VERISI-milis, ex Metrodoro.

QVoduis vitæ iter insistas. Si rura, voluptas,
Tecta quies habitet fama decúsq; forum.
Rem mare suppeditat, comitatur gloria ditem
Si peregre it: nemo conscius est inopi,
Felix vita toris genialibus adstat: es expers
Coniugis, & cura pondere liber eris.
Deliciæ patrum, soboles: minus angeris orbus.
Robusta est ætas prima, secunda pia:
Commoda quum vitæ tot sint, vota vtraque damna,
Non nasci, aut hausta luce, repente mori.

AD ROGERVM ASCHAMVM anglum, qui librum cum honorifico elogio, & sui amoris significatione miserat.

AMplector Rogere tuum vehementer amorem,
Et nimiù doctum pignus amoris amo,
Nec minus est animus genitor mihi gratus amoris,
Quæq; animum virtus ornat, amátq; tuum:
Nec minus est gratus magni comes error amoris,
Et nimio cæcum pectus amore mei.
Et cùm cuncta probem, virtutem, munus, amorem,
Et nimio fatum pectus amore mei:
Absque errore meo vellem fas esset amare
Errorem de me dulcis amice tuum.

IN GELLIAM.

POsse negẽ in varias se vertere Prothea formas?
Vertumnum vultus sumere posse nouos?
Quæq; pia pauit sceleratum fraude parentem:
Quíque tuos petiit Deianira toros:
Cùm toties iuuenes vultus de pixide sumas,
Quottidie in faciem Gellia versa nouam,
Posse negem è puero iuuenes Iolaon in annos
Mutari subitò, Callirhoésq; genus?
Æsonáque in viridem succo rediisse iuuentam,
Et qua Nysais Bacchum aluere iugis?
Nulla dies non te cum spectet mane puellam,
Nulla dies non te vespere cernat anum?

AD LEONORAM.

NVpta prius mater fuerat: deîn debilis ætas
Efficit hanc lenam nunc Leonora tuam.

At meretrix quàm nupta prius tu filia, matrem
Vincis, mox nata lena futura tua,
Quid lena neptis, meretricis filia patre
Ex monacho tantis laudibus adiiciet?
Adijcit, & primis hanc atque hāc vincit in annis,
Pene infans matris iam quoque lena sua.
Scilicet ante annos generosi seminis arbor
Protinus in fructus luxuriare solet.

AD PEIRIDEM.

CArnem vt emas Peiris venalis filia prostat,
Et pretium cenæ fit Leonora tuæ.
Crede mihi hoc facinus superat feritate Cyclopas
Et Læstrigoniæ facta cruenta gulæ.
Nam neque Cyclopum Cyclops in corpora sæuit,
Antiphates socios nec laniauit atrox.
Hostis eis tumidísve hospes eiectus ab vndis,
Fluctibus aut lacera præda fuere rates.
Tu referre putas nihil an sit ciuis, an hospes,
Dúmque vores, cura est nil tibi quale vores.
Vtque vores alios, truculentior ista ferarum
Sæuitia est, natam posse vorare suam.

COENA GAVINI ARCHIEPISCOPI Glascuensis.

PRæsulis accubui postquam conuiua Gauini,
Dîs non inuideo nectar & ambrosiam
Splendida cœna, epulæ lautæ ambitione remota,
Tetrica Cecropio seria tincta sale:
Cœtus erat Musis numero par, nec sibi dispar
Doctrina, ingenio, simplicitate, fide.
Ipse alios supra facundo prominet ore,

Qualis

Qualis Castalij præses Apollo chori.
Sermo erat ætherii de maiestate tonantis,
Vt tulerit nostræ conditionis onus:
Vt neque concretam diuina potentia labem
Hauserit in fragili corpore tecta hominis:
Nec licet in serui dominus descenderit artus
Naturam exuerint membra caduca suam.
Quisquis adest dubitat scholáne immigrarit in aulã
An magis in mediam venerit aula scholam.
Iuppiter Æthiopum conuiuia solus habeto,
Dum mihi concedas præsulis ore frui.

E GRÆCO.

Liber eràm, vacuo mihi cùm sub corde Neæra
Ex oculis fixit spicula missa suis.
Deinde vnum euellens ex auricomantè capillum
Vertice captiuis vincla dedit manibus.
Risi equidem, fateor, vani ludibria nexus,
Hoc laqueo facilem dum mihi spero fugam:
Ast vbi tentanti spes irrita cessit, aenis
Non secus ac manicis implicitus, gemui.
Et mòdò membra pilo vinctus miser abstrahor vno:
Quo dominæ nutus me violentus agit.

E GRÆCO.

Robora si linguæ Demosthenis æqua fuissent,
Nõ Macedũ Graias Mars populasset opes.

IN HOMINEM VANVM.

Dum blitea insani compilas scripta Doleti,
Et blateras nullo iurgia tincta sale,
Quicquid agunt alij præ te contemnis, & vni

Se tibi dat Phœbus, Pieridésque fauent.
Solus agas rectè per me licet omnia: sed dum
Omnia te solo iudice solus agas.

AD LEONORAM.

NEscio tot mœchi tibi cum Leonora fuissent,
Cur monachum nata dixeris esse patrem:
Ni grege de tanto, qui nocte diéque ruebant,
Nemo minus monacho forte pudendus erat.

AD LEONEM.

CVm strepis assiduè fulgentibus arduus armis,
Horrida cũ iaculo est dextera, & ense latus,
Cùm seges impexa tibi prominet arida barba,
Cùm riget in tristes frons caperata minas,
Te timidum dici vulgo indignaris, & esse
Indicia hæc quenquam non metuentis ais.
Qui timet assiduè, est timidus. timidus Leo es ergo:
Semper enim à nullo ne timeare, times.

AD IVLIVM CÆSAREM SCALigerum.

DVm nunc niualis Aquilo constringit gelu
Lapsus rapaces fluminum,
Nunc densus Auster vallium decliuia
Nimiis inundat imbribus,
Pedésque glacie vel vacillant lubrica:
Vel in profundo hærent luto,
Cunctos leuabat spes labores vnica
Doctum videndi Iulium.
Hac spe ferebat pes viæ molestias
Omnes libenter, & oculis
Iam tum imputabat gaudium: lætus animus,

Bonis futurus ebrius,
Prægestiebat, iam velut voti sui
Fructu beato perfruens.
Sed lux Agni quinta nunc agitat mihi
Fastidiosa dum mora
Cumulat viarum incommoda, & mens anxia
Spes pendet inter & metus.
Quamuis laboris omnia ingratissimi
Sint plena, res mihi vnica
Magis molesta est cæteris molestiis,
Non intueri Iulum.

AD REGINAM NAVARRÆ MARgaritam Borboniam.

NObilis Ascreis facta est Pandora Camœnis,
Nobile Lemniacæ scilicet artis opus.
Et decor, & nitidos finxit reuerentia vultus,
Blandáque virgineus pinxerat ora pudor,
Addidit ingenij volucer Tegeæus acumen:
Egregias artes scire Minerua dedit.
Læta Venus lætum capiti aspirauit honorem:
Adiecit lepidos mellea Suada sonos.
At bona ni spernat præsentia liuor iniquus,
Et sua vix laudet sæcula lentus honos.
Non minor est doctæ tibi Margari gratia linguæ,
Nec minor eximio fulgurat ore decor:
Nec genitus Maia, nec Pallas amicior illi,
Quam tibi, nec Pitho, nec magis æqua Venus.
Cætera Di pariter vobis tribuere benigni,
Plus tamen hoc æqua parte dedere tibi:
Illa nouas pestes mortalibus intulit agris,
At tibi ius fásque est cum pietate comes.

IN IOANNEM SOLO COGNOMENTO Maiorem, vt ipse in fronte libri sui scripsit.

CVm scateat nugis solo cognomine Maior,
Nec sit in immenso pagina sana libro:
Non mirum titulis quod se veracibus ornat:
Nec semper mendax fingere Creta solet.

AD LEONORAM.

ET scio te pictam, scio te Leonora voracem,
Et scio inexpletæ gurgitem auaritiæ:
Et scio te pueris carnem pro carne dedisse,
Nec tibi fumosos displicuisse coquos:
Et scio te monachis mendicis claudere limen,
Inguine nec limen tristius esse tuo.
Et plus quàm vellem, plus quàm me scire necesse est.
Et plus quàm deceat, denique cuncta scio.
Et cum cuncta sciam videor fore sanus: at vnum
Nescio, cuncta sciens, cui malè sanus amem.

NOMINE HENRICI KILGRÆI Angli ad Antonij Cocci doctissimi filiam egregiè doctam, quæ postea Kilgræo nupsit.

ET decor & facies cum simplicitate venusta,
Insidiosa oculis, imperiosa animis:
Et motura feras docti vox pectoris index,
Pæne parem superis te facit esse deis.
Si par eximiam decoret constantia formam,
Efficiet superos hæc tibi pæne pares.

AD MORTEM, EIDEM HENrico scriptum.

SPes fallax, vanaq́ preces, & inania vota,
Et lachrymæ, & damno læta Erycina meo,
Parcite, sopitis & me mihi reddite curis.
Sit mora tormento suppliciisque modus.
Quod si nulla ægram releuent obliuia mentem,
Nec contenta ferus vincula laxet amor:
Tu saltem miserere animæ non digna ferentis,
Mors, medicina meis vna relicta malis.

EIDEM SCRIPTVM.

IN me consumpsit vires fortuna maligna,
Quaq́ serunt hominum fata reguntque vices.
In me consumpsit sic tela facésque Cupido,
Vt spatium plagæ non sit inane nouæ.
Quíque patet miseris ad cuncta pericula portus,
Non recipit fessam mors mihi sæua ratem.
Ambiguóque via stanti ad confinia vitæ
Lumina mors claudit: vita manere negat.
Cogor ad hoc tantum ingratas producere luces,
Sufficiat pœnis vt mea vita nouis.
Quæ mea condicio est, cui tam præpostera lex est
Fatorum, vt sit mors viuere, vita mori.

EIDEM, AD DOMINAM NAVIgaturam.

VNde meo sperem requiem, mea vita, dolori,
Si fortuna meis non satiata malis
Perstat adhuc sæuire, odiisque tenaciter vrgens
Armat in exitium cuncta elementa meum.

Spes & vota ferunt rapidi per inania venti.
Vnde prius solita est flamma alimenta trahit:
Vnda rapit, raptum id spatiis terra inuida longis
Diuidit: vnde animæ vita erat vna meæ.
Te quoque forte etiam capient obliuia nostri,
Certè animum hæc vret sollicitudo meum.
Hac ego si merui torqueri pectora cura,
Vt metuam nostri ne memor esse velis,
Nō querar, aut lacrymis crudū exsaturabo dolorem,
Ne lacrymæ nostro sint medicina malo.
Dignus enim es tales pœnas expendere, quisquis
Sustinet à vultu viuus abesse tuo.

DE MELLINO SANGELASIO.

MEllinum patri, sale carmina tingere iussit,
Parceret vt famæ Musa Catulle tuæ.

IN DIVITEM AVARVM.

DAs inopi diues, sed qualia reddere possit
Munera. Nōne hoc est dicere? Redde mihi.

DE ADAMANTE MISSO A REGINA
Scotiæ ad Reginam Angliæ.

HOc tibi quæ misit cor, nil quod posset, habebat,
Carius esse sibi, gratius esse tibi.
Quòd si fortè tuum ipsa remiseris: illa putabit
Carius esse sibi, quàm fuit ante tibi.

E GRÆCO.

PAuper eram iuuenis, senio confectus inerti
Sum locuples, miserè sorte in vtraque miser.
Quando frui poteram rebus, mihi copia deerat:

Copia nunc superest, fructus & vsus abest.

E GRÆCO.

F*Ata ferunt, fer fata, ferent: sin fortè repugnas,*
Et te ipsum crucias, nec minus illa ferent.

ALITER.

S*I te fata ferunt, fer fata: ferere. Ferentes*
Fata ferunt: rapiunt, si minus illa feras.

E GRÆCO.

M*Ors velut immineat præsentibus vtere rebus:*
Parce, velut fati sera sit hora tui.
Verè etenim sapiens est is, qui certum adhibere
Nouit auaritiæ, luxuriæq́; modum.

IN DOLETVM.

C*Armina quòd sensu, careant, mirare, Doleti?*
Quando qui scripsit carmina, mente caret.

E GRÆCO ANACREONTIS.

E*T terra sicca potat,*
Terrásq; silua, & aura
Siluas, & æquor auras,
Et sol repotat æquor,
Et luna solem. Iniquè
Incessistis sodales
Me, quod bibam libenter.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI

IVSTA ET ICONES.

Epigrammatum Lib. II.

IVSTA.

IACOBO IIII. REGI Scotorum.

FAma orbẽ replet, mortẽ sors occulit: at tu
Desine scrutari quod tegat ossa solum.
Si mihi dent animo non impar fata sepulchrum,
Angusta est tumulo terra Britanna meo.

MAGDALENÆ VALESIÆ REGINÆ Scotorum, XVI. ætatis anno extinctæ.

REgia eram coniux, & regia filia, neptis
Regia, spe & votis Regia mater eram.
Sed ne transgrederer mortalis culmen honoris,
Inuida mors hîc me condidit ante diem.

EIDEM.

IN me certarunt totas expromere vires
Natura, & virtus, gloria, mórsque suas.

Esse

Esse bonam tribuit virtus: natura decoram:
Esse breuis vita mors inimica dedit:
Viuida perpetuum sed gloria floret in auum,
Vt penset vitam perpete laude breuem.

EIDEM.

NAta bis octonos Valesia Magdalis annos
Hîc immaturo funere rapta iacet,
Quàm rapta inuitis, lacrymis miserabile vulgus,
Mœstitia proceres, vir pietate probat.

BRIANDO VALLIO.

DIgnus erat Pylio canescere Vallius auo,
Hospite si tanto digna fuisset humus.
Ergo seni, quo nil melius, nec doctius orbe
Permenso vidit sol, Deus astra dedit.

CRITTONI.

CRitto suo cupiens aliquid superesse sepulchro,
Nec semel in Stygios totus abire lacus.
Omnibus appingit fastosa insignia vitris,
Nec titulis vacua est vlla fenestra nouis.
O spes flux a, breuis fama fiducia, mendax
Gloria cum primo deperitura Noto.

GVLIELMO BVDÆO.

GAllia quòd Græca est, quòd Græcia barbara non est.
Vtraq; Budæo debet vtrumq; suo.

EIDEM.

SVnt vniuersi splendor orbis Gallia,
Et Galliarum splendor est Lutetia,

Splendor Camœnæ sunt sacræ Lutetiæ.
Budæus ornat vnus innocentia,
Splendore vitæ, litteris solertia
Orbem, Camœnas, Galliam, Lutetiam.

GILBERTO KENNEDO COMITI
Cassilissæ.

HIc situs est heros humili Gilbertus in vrna
Kennedus, antiquæ nobilitatis honos:
Musarum, Martísque decus, pacísq; minister:
Et columen patriæ consiliúmque suæ.
Occidit insidiis fallaci exceptus ab hoste,
Bis tria post vitæ lustra peracta suæ.
Parce hospes lacrymis, & inanem comprime luctum,
Non miserè quisquam, qui bene vixit, obit.

IACOBO SILVIO.

SIluius hîc situs est, gratis qui nil dedit vnquam,
Mortuus & gratis quod legis ista, dolet.

IACOBO FABRO.

QVi studiis primus lucem intulit omnibus, artes
Edoctum cunctas hæc tegit vrna Fabrum.
Heu, tenebræ tantum potuere extinguere lumen?
Si non in tenebris lux tamen ista micet.

FLORENTIO VOLVSENO
Scoto.

HIc Musis Volusene iaces carissime, ripam
Ad Rhodani, terra quàm procul à patria?
Hoc meruit virtus tua, tellus quæ foret altrix
Virtutum, vt cineres conderet illa tuos.

IN ROBERTVM CARMICRVCIVM, sanctæ crucis Abbatem.

DAt titulos, dat opes, dat Crux mihi nomina gentis,
Addictúsq; cruci cũ patre frater erat.
Crux fueram cunctis: mihi ne crux vndique desit,
Membra mea en moriens do crucianda cruci.

IN EVNDEM.

COrpore cum fœdo species sit fœdior oris,
Fœdum pectus habet, fœdius ingenium.
A Cruce Parca dedit nomen præsaga futuri,
Haud alia hoc dignum morte cadauer erat.

IOANNI DIGVALLO, ARGVMENTO sumto ex Adami Otterburni Equitis clariss. Hexametris.

NOmine Ioannes, Diguallus origine, flamen
Flamine natus erat, quem tegit iste lapis.
E patrio censu nec nummo ditior vno:
Scriptura primas accumulauit opes.
Sedulus hinc Petri coluit mensarius vrbem,
Hinc tumor, hinc res, hinc gloria, luxus, opes.
Et velut hinc etiam traxisset stemmata gentis,
Ornatur titulis parma superba nouis.

AD ADAMVM OTTERBVRNVM.

LAna mea est, inquis, tua tela est, cum tibi reddo
Hæc de carminibus carmina facta tuis
Synthesin è propria textam si dem tibi lana.
Gloria Palladiæ non minor artis erit.

Nec minus insignis Lysippus laude feretur,
Aere licet fingat signa animosa tuo:
Tolle (ais) hinc artē. lanam mihi redde, quid autem
Ars tua materia deficiente potest?
At mihi furtiuæ si reddas vellera lanæ,
Nuda tamen pretium merx feret ista suum.
Hac vos de tabula Pictores lege colores
Tollite: Dædalia cesset in arte labor.
Nulla Tarentino liuescat lana veneno,
Nec rubeant Tyriis vellera cocta focis.
Deserat algentem dehinc pauper Mulciber Aetnā:
Mendicent Steropes: algeat Acmonides.
Subtrahe materiam, nihil artem posse fatemur:
Sed pretium gemmis maius ab arte venit:
At mea sedulitas fumos non colligit istos:
Si non culpabor sat mihi laudis erit.

FRANCISCO BELCIERIO SVPREmo in Senatu Burdeg. Præsidi.

FRanciscus hic est Belcierius situs,
Virtute honores adsequutus maximos,
Princeps virorum in principum cœtu diu
Præses, notatus labe nulla, splendida
Fama, modestis opibus, ingenti omnium
Mœrore raptus ordinum, quanuis senex
Felice felix prole fato cesserit.
Quicunque transis parce lacrymis, & tibi
Tuísque talem posce vitam & exitum.

ANDREÆ GOVEANO.

ALitę non fausta genti dum rursus Iberæ
Restituis musas, hîc Gouean̄e iaces.

Cura

Cura tui Musis fuerit si mutua: nulla
Incolet Elysium clarior umbra nemus.

INNOCENTIO FONTANO BVRDEG.
Poetæ & Causidico.

A Fonte nactus nomen Innocentius,
Diéque natus Innocentibus sacro,
Legatus à Republica Lutetiam
Missus, parœciæ hospes Innocentum,
Viuos reliquit Innocentibus die
Sacro. Innocentum corpus in Fano iacet,
Fontem sepultum propter Innocentum.
Vita peracta propter innocentiam
Cælum innocentes, inter animus incolit.

PETRO PLANCIO PARISIENSI.

FEssus Atlantiades toties transmittere nubes,
Tænariam toties ire, redire viam:
Ante Iouem supplex stetit, & finire labores
Postulat, aut socium qui releuaret onus.
Aequa petis (ait ille) petísque in tempore: nam te
Qui iuuet, aut nemo, aut Plancius vnus erit.
Sæpe ego per tenebras vidi cùm scanderet alpes
Concreta gelidum findere marmor aqua,
Vidi cùm fessos cursu prauerteret Euros,
Et Zephyri lentos ante volaret equos:
Non labor insomnis, non sæua iniuria brumæ,
Non sitis æstiferi cùm furit ira canis:
Non salebris colles, non cœno vndante paludes,
Non scopulis torrens impediebat iter.
Quid referam ingenium, magnæque capacia curæ
Pectora, custodem depositique fidem?

Eloquiúmque potens mandatis addere pondus,
Comere res tenues, promere difficiles?
Et facilem quanuis ad cætera munia mentem,
Difficilem falli muneribúsque capi?
Hunc age quam primum volat ille & mole relicta
Corporis, Eridanus qua Ligus vrget aquas.
Astra, deûm plaudente choro, nouus incola scandit
Plancius & superum iußa minister obit.
Felix licet, vsque tuis decus, & dolor ingens,
Vltima nos donec mittet in astra dies.

EIDEM.

CVra, fides, labor, ingenium, vigilantia, Planci,
Fecerunt carum ciuibus eße tuis.
Iam virtus hominúmque fauor spondebat honores,
Et meritis regum conciliatus honor.
Sed vulgaris honos meritis minor: ergo abiisti
Illo, vbi virtuti verus habetur honos.

HENRICO BORBONIO SVMMÆ spei adolescenti.

BOrboniæ spes illa domus, patriæq́ patrísque,
Nunc patris & patriæ, Borbonidúmq́ dolor,
Heic situs Henricus, violas adsperge viator?
Neu bona quæ fuerat vita, reare breuem.
Sat vixit, bene qui vixit, spatium breuis æui
Ignaui numerent tempore, laude boni.

PATRICIO BVCHANANO FRATRI.

SI mihi priuato fas indulgere dolori,
Ereptum frater te mihi iure fleam:
Nostra bonis raros cui protulit artibus ætas,

Et

Et niuea morum simplicitate pares.
At si gratandum lætis est rebus amici,
Gratulor immensis quod potiare bonis.
Omnia quippe pia vita & sinceriter acta,
Præmia securus non peritura tenes.

IOANNI RANSFORTO
Equiti Anglo.

HUnc Ransforte tuo cineri Buchananus honorē
Dat meritum, duro custos in exsilio.
Mens generosa atauos non est mentita vetustos:
Pace, tua est pietas cognita, Marte manus.
Cultus erat simplex, sine luxu splendida mensa,
Ara domus miseris, arca benigna bonis.
Non libertatem fandi peregrina tyrannis,
Non animum fregit patria serua tuum.
Mens inuicta malis fesso de corpore cessit,
Iam pulso exitij, seruitijq; metu.

CAROLO COSSÆO BRIXIACI
Comiti.

CArolus hic situs est modica Cossæus in vrna,
Pyramidum dignus cui tegat ossa labor:
Patria Brixiacum, genus alto è sanguine Cossi,
Nec proauum inferior nobilitate torus,
Ingenium felix, facies gratissima, vicit
Nemo manu iuuenem, consilióque senem.
Quæcunque armiferis inimica est natio Francis,
Auxit eum titulis Marte coacta nouis.
Cū Batauo Germanus, Iber, Ligur, Insuber, Anglus,
Laudauere fidem, ceu tremuere manum.
Quod mortale fuit, rapuit mors: fama virescit,

Dum domus Hectoridum regia sceptra geret.

ALEXANDRO COCBVRNO.

OMnia quæ longa indulget mortalibus ætas
Hæc tibi, Alexander: prima iuuenta dedit.
Cum genere & forma generoso stemmate digna,
Ingenium velox, ingenuúmque animum.
Excoluit virtus animum, ingeniúmque Camœnæ
Successu, studio, consilióque pari.
His ducibus primùm peragrata Britannia, deinde
Gallia ad armiferos qua patet Heluetios.
Doctus ibi linguas, quas Roma, Sion, & Athenæ,
Quas cum Germano Gallia docta sonat.
Te licet in prima rapuerunt fata iuuenta,
Non immaturo funere raptus obis.
Omnibus officiis vitæ qui functus obiuit,
Non fas est vitæ de breuitate queri.

ROGERO ASCHAMO ANGLO.

ASchamum extinctũ patriæ, Graiæq́; Camœnæ,
Et Latiæ veræ cum pietate dolent.
Principibus vixit carus, iucundus amicis,
Re modica, in mores dicere fama nequit.

DIANÆ.

VEnatrix Regum iacet hac sub mole Diana,
Fracta annis, nec tum sponte pudica fuit.
Omnia quæ rapuit, tandem nil amplius optat:
Sed quod nunc satura est, gratia Parcæ tibi.

IAC. STVARTO SCOT. PROREGI.

QVamuis flere nefas te cælo, Iacobe, receptum,
Tot populis nunquam mors fuit vna dolor.

Nullo

Nullo vnquam tantam se ingessit pectore virtus,
Signa nec ostendit tam manifesta sui.
Nullo vnquam impietas gauisa est funere tantum,
Nec sibi plus iuris credidit esse nefas.
Icta licet tanto genitrix sit Scotia luctu,
Tam genitum gaudet, quàm perisse dolet.

IOA. HAMILTONO FANI ANDREÆ Archiepiscopo.

PRostibulum plebis miseræ, lupa publica mater,
Fecit vt incerto de genitore fores.
Vix tandem inuentus prolis cupidúsque & egenus,
Qui te progeniem diceret esse suam.
Sed generis mansere notæ, mens subdola, fallax
Lingua, animus gaudens sanguine, dextra rapax,
Luxuries parti male peius prodiga, fornix
Pro thalamo, nummus numinis instar erat.
Adiunxti his vitiis naturæ plurima sponte,
Dignus Hamiltona dum cupis esse domo.
Stemmate sed falsô nihil à te dignius actum est,
In cruce quàm laqueo quod tua colla dares.

EIDEM.

COrpus Hamiltoni iacet hac antistitis vrna:
Impurus lassat spiritus Eumenidas.
Prodigio tandem respirat libera tellus,
Ad Stygium gaudet noxia turba lacum:
Dum totus ruit in pœnas vnius Auernus,
Stat rota, nec Phlegyas flagra, facésque timet.
Sisyphus in saxo sedet, haurit Tantalus vndam,
Et Tityi, lasso vulture, fibra iacet.
Quæ multis cæso quæsita est gloria monstro,

Iure sub hanc propriam crux, laqueúsque tulit.
Exitus vt iustus, sic iusta iniusta fuerunt,
Corpore sacrilego quod caruere canes.

IOANNI IVELLO.

REgina gemina pari labore,
Verùm non animo pari, Iuelle,
Fecerunt, pietas vt eßet orbi
Illustris tua. Sæuiendo ferro
Et igne altera id egit, vt niteret
Virtus temporibus probata duris:
Vt aurum solet ignibus recoctum.
Iusto te altera prosequens honore
Produxit patriæ in theatrum: & oris
Tot dotes, animíque adhuc latentes
Ostendit populo: sed eruditis
Et plenis pietatis, entheóque
Feruore ingenij libris, nepotum
Famam in sæcula dum tuam propagas,
Illiúsque odio, istiúsque amore
Maiorem ipsi tibi celebritatem
Famæ in tempora cuncta comparasti.

EIDEM.

IVelle, mater quem tulit Denonia,
Nutríxque fouit erudita Oxonia,
Quem Maria ferro & igne patria expulit,
Virtus reduxit, Præsulem fecit parens
Elisabetha docta doctarum artium:
Puluis pusillus te sepulchri hîc contegit.
Quàm parua tellus nomen ingens occulit?

ICONES.

SATVRNVS.

AVrea sæcla olim me paupere Rege fuerunt:
Lis,vis,fraus,aberant:omnia pacis erant.
At nunc iustitiam mentita iniuria diues,
Lis,vis,fraus,auri sæcula nuda premunt.

IVPPITER.

LArgus opis,nec auarus opum dũ regna tenebã:
Inde mihi cælum fama benigna dedit.
Hæc æquat virtus humili de plebe Quiritem
Regibus:hæc homines efficit vna Deos.

MARS.

MAgna quod euortã Mauors sũ iure vocatus,
Quàm validus dextra,tam rationis inops.
Vis,furor,ira,pauor,comites sunt, & mihi testes,
Quantum consilij vis ferat orba mali.

SOL.

SOl oculus mundi,longum mortalibus annum,
Inq; vicem noctes metior,atque dies.
Luminis est vita fons,per quem fructus & vsus
Vtilibus,pulchris gratia rebus adest.

VENVS.

ALma Venus,rerũ genitrix,hominũq; voluptas,
Curarum requies, publicus orbis amor.
Hi quoque qui tetricis inuadunt crimina verbis,
Vultu dissimulant,dissimulant & amant.

MERCVRIVS.

QVot Protei vultus, tot sût mihi nomina & artes,
Nulla est ingenio fraus malè nota meo.
Tam catus & mendax, vafréque impostor, vt esse
Possim chemistes, augur, & astrologus.

LVNA.

QVòd maculas vultus alieno lumine fuco,
Muto cuncta, marem nunc peto, nunc fugio,
Quòd vaga, quòd nunquã constans, vis discere cau-
Fœmina sum, vxoris forsan imago tua. (sam?

TEMPVS.

SVm genitor veri, domitor liuoris, operti
Index, astrorum filius atque comes.
Me sequor, & fugio mea per vestigia. nunquam
Cùm sim, quottidie nascor & intereo.

VICTORIA.

SI tam consilio firmet Victoria mentem,
Quàm palpat sensus, lætitiáque capit:
Anteferenda aliis cunctis foret vnica: verùm
Fortunæ raro est mens bona iuncta bonæ.

ALCYONE.

SOluere quæ vita potuerunt stamina Parcæ,
Soluere coniugij non potuere fidem.
Alcyone vnus amor Ceyx viuus fuit: idem
Alcyone Ceyx mortuus vnus amor.

HELENA.

Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
Non, Iouis & Ledæ filia, pulcra potes.
Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
Et Iouis & Ledæ filia casta potes.

EADEM.

Mille petita procis, totidem repetita carinis,
Mille poetarum fama, labórque fui.
O si nota minus, minus & formosa fuissem,
Maxima matronæ est laus latuisse probæ.

PENELOPE.

FOrmosam, viduam, ditemq́ in flore iuuentæ
Inter tot iuuenes Penelopea procos,
Qui te seruatam bis denos credidit annos,
Non oculis tantùm captus, opinor, erat.

DIDO.

CAsta, decens, generosa animi, Phœnissa peregi
Fœmina, mágnanimis vix imitanda viris.
At tu sacratam, Maro, labe adspergere famam,
Conaris, famæ non sine labe tuæ.

SOPHONISBA.

VIuere post victã patriam, patremq́, domumq́,
Non potero dominis mancipium Ausoniis.
Morte manu mittar. poteram fœlicius ante,
Non iterum tædis conciliata nouis.

ALEXANDER MACEDO.

FAma dira fames, sitis & vesana cruoris
Rex Macedo vitæ carnificina tuæ:

Non sine extingui potuerunt iustius vllo,
Quàm potando sitis, quàm comedendo fames.

IDEM.

MAgnus Alexander, prædo clarissimus, orbis
Exitio viuens, ludibrio moriens,
Perdere quem nequit Mars armis, Bacchus inermis
Perdidit, immisto cum Stygis amne mero.
Fama dira fames extingui hoc fine, cruoris
Hoc fine extingui debuit atra sitis.

LAVRENTIVS VALLA.

QVid celebras Marios, Curios, fortéq; Camillū,
Miratrix veterum Martia Roma ducum?
Omnibus iis egit potiorem Valla triumphum:
Vnde tuus cuncta in sæcula viuet honos.

IDEM.

MOnstra animi, domuere sophi, quæ terra vel or
Protulit Herculea sūt superata manu. (cus
Portentis Latium sermonem Valla leuauit
Inuicto expugnans pectore barbariem.

MARIA REGINA SCOTIÆ
puella.

VT Mariā finxit natura, ars pinxit: vtrumque
Rarum & sollertis summum opus artificis.
Ipse animum sibi dum pingit, sic vicit vtrumque
Vt natura rudis, ars videatur iners.

EADEM ADVLTERA.

SI mihi tam fœdus, tam dirus auunculus esset,
Sæcli huius Mariæ fœmina prima forem.

Sed

Sed vitiis, quibus euertit Regna omnia, famam
Polluit ille suam, polluit ille meam.

CAROLVS LOTHARINGIVS
Cardinalis.

IAm furor humanus Furias laßarat, inermes
Torpuerant angues, torpuerántque faces,
Cùm te vis inimica bonis, Carle, edidit, vnus
Pro furiis possis qui satis esse tribus.

MARGARITA REGINA NAVARRÆ.

ESse aliis videor fœlix patre Rege, viróque,
Et nato, & proauis edita sceptrigeris.
Ast ego fœlicem, si sum, me iudico, rerum
Quòd Dominus famulam me velit esse suam.

MARIA REGINA ANGLIÆ.

SVm Marie, malè grata viro, malè grata marito:
Cœlo inuisa, mea pestis atrox patria.
Nulla aberat labes: nisi quod adfuit addita custos
Fida pudicitiæ forma maligna meæ.

IN ELISABET. ANGLIÆ REG.

CVius imago Dea, facie lui lucet in vna,
Temperie mixta, Iuno, Minerua, Venus?
Est dea: quid dubitem? cui sic conspirat amicè
Mascula vis, hilaris gratia, celsus honos:
Aut Dea si non est, Diua est quæ præsidet Anglis,
Ingenio, vultu, moribus æqua Deis.

IN EANDEM.

QVæ manus artificis tria sic confundit, vt vno
Gratia, maiestas, & decor ore micent?

Non pictoris opus fuit hoc, sed pectoris, vnde
Diuinæ in tabulam mentis imago fluit.

AD THOMAM RANDOLPHVM Anglum.

SAepe tibi Randolphe iubes me pingere Regem,
Qualem optem, tribuat si mihi vota Deus.
Accipe: SIT primùm veræ pietatis amator:
Effigiem summi se putet esse Dei.
Pacem amet: & , si res poscat, sit ad arma paratus:
Exuat in victos arma, odiúmque simul.
Nolo nimis parcus, nimium sit nolo benignus;
Vtraque regno æqua est exitiosa lues.
Non sibi, sed populo sese putet esse creatum.
Et se communem ciuibus esse patrem.
Puniat inuitus cùm res iubet esse seuerum:
Publica cùm poscent commoda, lenis erit.
Viuat, vt exemplar populo sit recta sequendi,
Sit vultus prauis terror, amorq́ bonis.
Excolat impensè ingenium, corpúsque modestè:
Luxuriem frenet cum ratione pudor:
Iam tacitus tecum tentas me fallere, tanquam
In tabula nostram qui mihi pingis heram.

IN SYLLAM.

NVlla cadaueribus quod crux vacet, aut cruce cãpus,
Quòd lacera in portis omnibus ora patẽt:
Quòd sonat attrita feralis compede carcer,
Squallet & humanis ossibus albet ager:
Artibus his Regem dici te Sylla seuerum,
Et patriæ, affectas, vt videare Pater.
Sic mihi se medicus doctum per funera iactet:

Sic

Sic fracto laudes Automedonta iugo.
Nauita naufragijs celebretur: perdere ciues
Sit laus egregij saeua per arma Ducis.
Perdere non populum, generosi est gloria Regis.
Pro populo Regem, est gloria vera, mori.

AMOR.

QVis puer ales? Amor. Genitor quis? Blãdus ocel(li
Ardor. Quo natus tempore? Vere nouo.
Quis locus excepit? Generosi pectoris aula.
Quae nutrix? Primo flore iuuenta decens.
Quo nutrit victu? Illecebris, vultúque modesto.
Qui comites? Leuitas, otia, luxus, opes.
Cur Puero belli semper furiosa cupido?
Impellunt auidae spes, trepidíque metus.
Non metuit mortem? Non. Quare? Saepe renasci,
Saepe mori decies hunc breuis hora videt.

CHRYSALVS.

DIues opum, pauperq; animi plus possidet auri
Chrysalus, in fulua quã vehit Hermus aqua.
Possidet, inclusum sed caeci carceris vmbris:
Nec procul infernis, vt reor, à tenebris.
Et decies vna, vel saepius, inspicit hora,
Et numerans miseras vsque fatigat opes.
Nec satis hoc: centum ferratis limina portis
Addita, centenis ferrea claustra seris.
Custodésque canes, atque horridus aere satelles
Excubat ad clausas peruigilátque fores.
Non miser vxori, non audet credere natis:
Frigida non pictis quos habet Ara Deis.
Formidat, si vermis humo, mus exeat antro;

Si luteum Procne sub trabe figat opus.
Si trabibus laxam suspendit aranea cassem,
Esse putat nummis retia tensa suis.
Si sol rimosas penetret, vel Luna fenestras,
Et tenuem fudit lux inopina diem:
Oblinit extemplo rimas, ne scilicet auro
Inficiat radios ille, vel illa suos.
Nec minus obscuras formidat nocte tenebras,
Et latebras promptas ad scelus omne duces,
Ipse suam veluti furem luctatur in vmbram:
Gypsatas metuunt credula corda manus.
Huc labor, & miseri spectat vesania voti,
Et trepidi semper corde micante metus.
Post inopis curas, & inania tadia vita,
Diues vt ad Stygias isse feratur aquas.
Atque opibus mortem seu placaturus auaram,
Semper inops viuit, ne moriatur inops.

IOANNES STVRMIVS.

ORa vides Sturmi, sed & hac Germania sumit,
Hac pietas, Latio cum lubet ore loqui.
Hac Hermes: alio citius nec se putat ore
Flectere posse homines, flectere posse deos.

IDEM.

ORa hac sunt Sturmi pictura verba darentur
Si sua, de Phœbi pectore missa putes.
Nec falso expulsus iamdudum Phocidos antro
In Sturmi sedem pectore Phœbus habet.

IDEM.

NIl refert, Sturmi hac, an Phœbi dixeris ora:
Hoc Phœbus solet, hoc Sturmius ore loqui.

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI

STRENÆ, POMPÆ, VALENTINIANA,

Epigrammatum Lib. III.

STRENÆ.

AD REGEM SCOTIÆ Henricum.

TVrba frequens Iani fundit pia vota Kalendis,
Vt nouus exacto faustior annus eat.
Hic, ager vt multo sementē fœnore red-
Prospicit hic pecori, prospicit ille gregi. (dat,
Bellum miles auet, requiem mercator ab armis,
Diuitias alter poscit, & alter opes.
Sunt quibus in voto est ventosi gloria vulgi:
Sunt, quibus & damnis est caruisse satis.
Ast ego, ne lassem tua vanis æthera votis,
Optime Rex, opto, sit tibi certa salus:
Hoc satis est vnum: quoniam te sospite nobis,
Succedent Regno prospera cuncta tuo.

AD MARIAM REGINAM Scotiæ.

VT mihi magna tuæ fortunæ munera reddas,
Accipe fortunæ munera parua meæ.

AD EANDEM.

INuida nè veterem tollant obliuia morem,
Hæc tibi pro xenio carmina pauca damus.
Sunt mala: sed si vis, poterunt diuina videri:
Nam nunc quod magno venditur ære, bonum est.

AD DISCIPVLOS.

MOs vetus est Iani dare mutua dona Kalēdis,
Annus vt auspicio prosperiore fluat.
Et mihi quæ possim dare tantum verba supersunt,
Sed vestrum nemo vult, sibi verba dari.
Nil dare nō fas est, vanū est dare verba. Quid ergo
Restat? Verba dari qui sibi nolit, emat.

AD EPISCOPVM INDOCTVM.

CArmina portanti, Præsul, tua ianua clausa est:
Munera portanti ianua tota patet.
Præsulis ergo tenes perfecti munera solus:
Quippe animo cuius munera sola placent.

AD MARIAM SCOTIÆ REginam.

DA quod adest: opto quod abest tibi. dona darentur
Aurea, sors animo si foret æqua meo.
Hoc leue si credis, paribus me vlciscere donis:
Et quod abest, opta tu mihi: da, quod adest.

AD IACOBVM STVARTVM
Morauiæ Comitem.

SEra Iacobe quidem ſunt, paruáq; munera noſtra.
Hac in re vitium ſi quod ineſſe putas:
Ne ſectare meam, ſed contra corrige culpam,
Et cito, ſed larga munera redde manu.

LOQVITVR ADAMAS IN CORDIS effigiem ſculptus, quem Maria Elizabethæ Angl. miſit.

QVod te iampridẽ fruitur, videt, ac amat abſens,
Hac pignus cordis gemma, & imago mei eſt.
Non eſt candidior, non eſt hæc purior illo.
Quamuis dura magis, non mage firma tamen.

AD IACOBVM MORAVIÆ COMITEM.

QVod tibi parua damus, multi te ducere parui,
Atque ea non hilari ſumere fronte putant.
Falle malas linguas, maledicta Iacobe refuta:
Magnáque munifica dona repende manu.

AD ELIZABETHAM ANGLIÆ REGINAM Kal. Ian anno CIƆ. IƆ.LXIIX. Buchananus Ianum alloquitur.

IAne pater, ſolis partes qui verſus in omnes
Quidquid habet tellus ante retróque vides:
Proſpice quæ poſſim non dedignanda Kalendis
Saxonidûm dominæ mittere dona tuis.
IAN. *Me, puto, ſcis inopem, de Dîs non ditibus*
Et veteri tantum ſimplicitate rudem. (vnum,
Poſce deos alios. dat opes Saturnia, formam
M.

Pulcra Venus, cultum flaua Minerua animi.

BVCH. *At Dea nil istis eget hac, cui dona parantur:*

Iuno opibus, studiis Pallas, & ore Venus.

IAN. *Posce tuas Musas. sunt & sua dona Camænis,*

Parua licet magnis non malè grata Deis.

BVCH. *Quæ dent Pierides tenues modò verba supersunt.*

Nemo, reor, sanus vult sibi verba dari.

IAM. *Pacẽ adeas igitur. nam Pax ditissima Diuũ:*

Commoda quæ cupiant, Crœsus & Irus, habet.

BVCH. *Hæc quoque Saxonidæ iam Pax dedit Heroinæ,*

Atque omne in regno ius dat habere suo.

IAN. *At tibi res quamuis desit, puto vota supersunt:*

His opibus diti par potes esse Midæ.

BVCH. *Dicis opes inopes: sed & hinc vix munera spero,*

Cum videam votis vix superesse locum.

Ecquid enim huic optem, cui fors virtúsque benignè,

Et natura suas accumularit opes.

IAN. *Cuncta licet superent, superest quod ditibus optes,*

Perpetuus vitæ perstet vt iste tenor.

BVCH. *Hac sequar. à votis, quibus vnis esse benigno.*

Sors mihi dat, xenium auspiciúmque petam.

Sit tibi qui nunc est animus, Regina, perennis,

Cæteráque haud animo deteriora tuo.

Annuit, & Ianus mihi vultu arrisit vtroque,

Et mea dicta ratam iussit habere fidem.

AD IOANNEM HAVARTAM.

SI nisi pro genere & meritis Hauarta dabuntur
Munera, rarus erit, qui tibi dona feret.
At si mente dei pura, sine munere lati
Placentur, salsa vel sine thure mola,
Proxima dis etiam tur non te virgo reamur
Posse animi pura simplicitate capi?
Hac ego spe fretus, quamuis exilia dona,
Ingenij fatus carmina mitto mei.
Quod si rusticulum non dedignabere vatem,
Promta erit obsequio nostra Thalia tuo.

AD MILDREDAM GVLIELMI CÆCILII vxorem, matronam virtute & eruditione præstantem.

MVnera quæ tibi do Iani Mildreda Kalendis,
Ditia si non sint, commoda, forsan, erunt.
Non Arabum messes, gemmásve oriente petitas
Sed tibi do, noster qualia reddit ager.
Qua neque latrones possint, neque tollere fures
Clam, nec, si cupias perdere, perdideris.
Non tibi qua donet quicquid Tagus egerit auri,
Muneribus nostris vberiora dabit.
Quod si magna putes, nullo sumptu atque labore
Maxima de simili reddere messe potes.
Parua licet credas, sunt & sua commoda paruis:
Parua quod expectet qui tibi parua dedit.
Denique qualia sint, bona parua, exilia, magna,
Ipsa iube, arbitrij res erit ista tui.
Nec mihi si cupias non æqua rependere fas est,
Reddere nec melius deteriúsve potes.
Nulla tamen magici latet hic insania cantus,

Nec mala fraus animo sint procul ista meo.
Scire cupis quo tanta cadant promissa lubenter,
Quòdcunque optaris tu mihi, id opto tibi.

AD EANDEM.

QVod Mildreda mihi carmen pretiosius auro
Miseris, ingenio gratulor vsque tuo.
Atque etiam grates agerem quòd miseris aurum,
Id nisi dixisses desipientis opes.
Si tamen hunc morbum tibi senseris esse molestum,
Nemo tibi medicus credo negabit opem.
At si quem scabies, rabiésve poetica vexet,
Sanari epota vix queat Anticyra.
Quid quod & hanc rabiẽ grauius symptoma sequatur
Addita pauperies vatibus vsque comes.
Quod nisi vitaris pestis contagia, donis
Carmina si certes vincere nostra tuis,
Prospice ne morbum mutes, & garrula egestas
Sit tibi dum fatuas das mihi diuitias.

AD EANDEM.

NI Mildreda tui viri, patrísque
Mouerer reuerentia, haud abiret
Impune hoc facinus meas Camœnas
Quod corrumpere nixa sis, & auro
Castas prostituas prius puellas,
Contentas nemorum antea virentum
Vmbris, frigore fontium sacrorum,
Riui & murmure leniter strepentis:
At nunc barbarico superbientes
Luxu, & diuitijs tuis priorem
Vix norunt comitem, Moràsque nectunt,

Et

Et me segnius audiunt vocantem.
At tu, si sapies, dehinc cauebis
Ista me ratione prouocare.
Quod ni feceris, hanc benignitatem
Pœnitentia protinus sequetur.
Sic te carminibus molestè habebo,
Sic canam tibi, & obstrepam vsque & vsque,
Donec percipias, nec absque damno
Quanto carmina lætius refundat
Nostra hæc area, quam tua area nummos.
Exemplúmque dabo tibi, tuísque,
Ne nimis facili benignitate
Quis certare mea loquacitati
Vicino monitus velit periclo.

AD EANDEM.

VVlgus me vocat, & putat poetam:
Aula non putat, & vocat poetam.
Nam si crederet esse me poetam,
Auarum, puto, non putaret esse.
Aut si crederet esse non auarum,
Non pro carminibus malis, ineptis,
Incomtis mihi reddidisset aurum.
Quid causæ rear esse cur rependat
Probó rusticulum aula carmen auro?
Aula tam sapiens, & erudita,
Nec naris, neque iudicandi egena.
At at, iam videor tenere causam,
Quæ pro carmine dat malo bonum aurum,
Non dat carminis æstimationem:
Nec suum studium indicat legendi,
Sed fastidia vitat audiendi,

Nec me scribere, sed monet silere.
Et recte monet illa si poetis
Loquendi modus esset, & silendi.

AD AGNETEM CÆCILII FILIAM.

QVod tibi vis tacito voto, quod mater aperto,
Hoc tibi sors cito det, filia Cæcilij.

AD ANTONIVM CVCVM EQVITEM Anglum, & filias doctissimas.

CVcides, Antoni soboles generosa parentis,
Et sobolis doctæ doctior ipse parens,
Non ego Pieridas vobis in vota benignis
Nec precibus Clarium sollicitabo deum.
Cucides Aonidæ mihi erunt: pater, alter Apollo,
Ingenio vires sufficiétque meo.
Inde mihi surget xeniorum maxima merces,
Largáque de vestra munera fruge dabo.
Ludere me forsan perfricta fronte putetis:
Quod fieri alterius merce benignus amem.
Non ita nam cùm det deus omnibus omnia, lætus
Accipit e donis munera parua suis.
Vos quoque germanæ Dis tot virtutibus æquæ,
Et studiis docti docta propago patris,
Este Dei similes, nec munere pendite mentem:
Muneribus pretium mens generosa facit.

AD IACOBVM MORAVIÆ COMITEM.

SI magis est, vt Christus ait, donare beatum
Quàm de munifica dona referre manu:
Aspice quàm faueam tibi: sis vt dando beatus,
Non renuo fieri, te tribuente, miser.

AD MATTHÆVM LEVINIÆ COMITEM, Scotiæ proregem.

CVm mihi quod donẽ nil sit, tibi résque supersit,
Accipe cui dones officiosus opes.
Non ego sum nimius voti: ex tanto æris aceruo
Sufficient animo mollia pauca meo.
Denique da quiduis, podagrã modo deprecor vnam:
Munus erit medicis aptius illa suis.

POMPÆ.

APOLLO ET MVSÆ EXVLES.

SEdibus extorres bello, ad te fugimus, vna
Musarum castè quæ pia sacra colis.

Non querimur. magna exilium mercede leuatur,
Si fruimur vultu nocte diéque tuo.

Est mihi carmen Hymen, lusus conuiuia, cantus,
Materia ætati non aliena tuæ.

Sit procul à tragico semper tua vita cothurno:
Et mihi fas hostes sit celebrare tuos.

Digna Dea tibi sunt facies, virtúsque genúsque:
Concinet ergo inter te lyra nostra deos.

Sufficis æternum mihi sola in carmina. nulla est
Sanguinis Heroi tam numerosa domus.

Nî dea nata fores, mihi tanta potentia fandi est,
Protinus vt faceret te mea lingua deam.

Cura mihi historia est, vt per me mortua viuant:
Stent sua virtuti præmia, pœna malis.

Cætera consequerer numeris facile omnia, tantum
Virtutes possem si numerare tuas.

Digna coli cælo, terras cole. sydera nosse
Si iuuet, hic duce, me sidera nosse potes.

Metior hoc radio terras, mare, sydera: monstro
Quàm paruo humanus ludat in orbe labor.

POMPA DEORVM IN nuptijs Mariæ.

DIANA.

QVinq; mihi fuerãt Mariæ pater alme ministræ,
Et decus, & nostri gloria prima chori.
Hoc numero comitum cælo caput alta ferebam:
Súmque aliis nimium visa beata deis.
Nam Venus & Iuno successibus inuida nostris,
Vnam de numero surripuere meo:
Et nunc orba cohors numero sibi displicet, vno
Pleiadum languet ceu minor igne chorus.
Audeat hoc deinceps exuta licentia frenos:
Obiiciar sæuis incomitata feris.

IVNO.

SIt tibi venatus, mihi sint connubia curæ:
Contenta officio sit dea quæque suo.

VE-

VENVS.

CEsset amor, pariter cessabunt fœdera rerum:
In chaos antiquum cuncta elementa ruent.

CERES.

SI parili cinctæ fugiant connubia voto,
Rara tui fiet Delia turba chori.

PALLAS.

SI pariter fugiant omnes connubia nimphæ,
Nullus erit posthac virginitatis honos.

SATVRNVS.

SI tibi fas fuerit tædis arcere puellas,
Cur mihi fas non sit præsecuisse mares?

MARS.

VNde mihi miles? si totum transigat æuum
Fœmineum in sterili virginitate genus.

MERCVRIVS.

FRustra & ego doceã eloquium, liquidámq; palæstram,
Et celerem Eoa merce onerare ratem.

APOLLO.

DElia parce metu, meáq; hæc simul accipe dicta,
Quæ tibi veridico præscius ore cano.
Iuno vocat, Mariasque tuas iubet esse maritas,
Castáque legitimi iura subire thori.
Multiplicésque tibi Marios Mariásque rependent,
Accrescétque tuis longior ordo choris.

Semper prima nouæ ſobolis tibi ſeruet ætas:
Proxima Iunoni: cætera fata vetant.

IVPPITER.

QVinque tibi Mariæ fuerant, ſed quinque dearũ
Inſtar erant forma, moribus, ingenio.
Quinque deum digna thalamis, ſi iungere tædas
Mortali ſuperos ferrea fata ſinant.
At nunc florentis cum pars iucundior æui
Tota ſit in caſtris pene peracta tuis,
Altera militia eſt, atque altera caſtra ſequenda:
Iámque viris ætas ſeruiat apta viro.
Sic vicibus variis rerum immutabilis ordo
Permanet, & conſtat mutuus orbis amor.

TALTHYBIVS.

ALter Hymen lætis iam vocibus æthera pulſet,
Sit Maria vt tedis altera iuncta nouis.
Connubio quantum ſociat Venus aurea, tantum
Detrahitur numero caſta Diana tuo.
Vnáque iam supereſt Mariis de quinque Diana:
Hæc quoque iam ſocios reſpicit vna thoros.
At vos quas comites dignata eſt candida nuper
Delia virgineis aſſociare choris,
Sic Veneri læta lætam exercete iuuentam,
Augeat vt choreas caſta Diana ſuas.
Próque vna Marias multas donate Dianæ,
Vt Veneri ſponſas fœneret illa nouas.
Vt chorus alterius floreſcat vterque: viciſſim
Sentiat alterius ſemper vt alter opem.
Sic mutant elementa vices contraria, ſeſe
Aſſiduè perimunt, & perimendo nouant.

POM-

POMPÆ EQVESTRES.

TVRMA ÆTHIOPVM.

Fama tua virtutis ad hæc nos littora traxit
Vnde venit calidi mollior aura Noti.
Fama tui reges tanto super altior omnes,
Quàm tuus à nostro dissidet ore color.
Ergo vbicunque lubet deuotis vtere dextris,
Siue magis ratibus, siue placebit equis.
Experiare fidem bello vel pace licebit,
Seruiet imperio vitáque mórsque tuo.

TVRMA SEPTEMTRIONALIVM Equitum.

Nec minus Arctoas sparsa est tua fama per oras,
Nec minus Eoas, occiduásque domos,
Quàm per inaccessas Libyæ squalentis arenas,
Nec minus hoc cœlo pectora tangit honos.
Sunt animi, sunt dextræ animis seruire paratæ,
Et mens imperium prompta subire tuum.
Si Fortuna animis fuerit si viribus æqua,
Officiis in te non prior vllus erit.

A NEPTVNO MISSA TVRMA.

Nympha inter pulcras pulcerrima Neptuninas
Nympha Caledonia gloria magna tua.
Sola opibus digna Oceani, cum murice gemmis,
Quæque arbor facta est Gorgone facta lapis.
Nos tibi cæruleis Triton submisit ab vndis,
Iussit & hæc domini nomine ferre sui
Vtere Neptuno, ceu viribus est opus vndæ,
Siue ratis celeris, siue erit vsus equi.

Si minus hi placeant, sic cogita, in æquore natos
Assuetos solido non satis esse solo.

EQVITES VERSICOLORES.

HÆc acies equitum sub versicoloribus armis,
Fortunæ faciem fulget amicta suæ.
Tu modo si faueas, etiam fortuna fauebit.
Virtuti comes est scilicet illa tuæ.

EQVITES QVI IN GALEIS FEREBANT Palladem aduersus eos qui Cupidinem ferebant.

VRe, sed imbelles puer, ignibus vre puellas:
Bellica belligeræ tela relinque deæ.

ALIVS.

PAllas adest, hasta metuenda & Gorgone sæua:
Qui locus hic iaculis parue Cupido tuis?

ALIVS.

CÆcus amor: sapiens Pallas. temerarius illi
Impetus, huic ratio tela, manúmque regit.
Exitus in dubio non est, si casus inermis
Conferat armata cum ratione manum.

POMPÆ DEORVM RVSTICORVM DONA ferentium Iacobo VI. & Mariæ matri eius Scotorum regibus, in cœna quæ regis baptisma est consecuta.

SATYRI REGI.

SIluestres tibi Satyri dona
Damus agrestia, ruris alumni

Volucres

Volucres lati ruris alumnos:
Et prauertere solitos ventos
Malè confisos pedibus ceruos.
At cùm veniet robur ab annis
Capies acribus ipse Molossis
Capreas: claudes retibus apros:
Disces strepitu saepe quod vrbis
Iure anteferat rura voluptas.

NEREIDES REGINAE MATRI.

Vis dura ferri marmoris
Magnesii contagio
Imbuta veris: algidam
Ad Arcton acrem cuspidem.
Cuicunque virtus imbuit
Potente vi praecordia
Te spectat vnam cardini
Cuicunque coeli subiacet.
Arcana vis hac Indico
Nos traxit huc à litore,
Vt non trahat potentius
Ferrum, silex Heraclia,
Virtutis vt propius tuae.
Claro fruamur lumine,
Et patriis munusculis
Testemur obseruantiam.

NAIADES REGI.

NOn sic luciferi viator ortu
Gaudet, nauita non serenitate,
Faelix pusio nuncius tui ortus
Nostra vt pectora maesta recreauit.

Quare munera Naiades pusilla
Hac damus tibi: nec tamen pusilla;
Si non munere pectus æstimetur;
Verùm è pectore munus æstimetur.

FAVNI REGINÆ.

VIrtute, ingenio regina, & munere formæ
Fœlicibus fœlicior maioribus;
Coniugij fructu sed fœlicissima, cuius
Legati honorant exteri cunabula:
Rustica quem donis reuerentur numina, siluis
Satyri relictis Naiadésque fontibus,
Faunos in melius properantis pignora sæcli
Responsa ferre cœlitum rex hæc iubet:
Omnis in hunc rerum consensit machina regem,
Non forte lectum aut lege, sed fato datum.
Non aliter quàm natura nouere magistra,
Monstrante nullo apiculæ suum ducem.

ORCADES REGI.

MOntana dona montium colentes
Secreta Orcades nunc damus tenellos
Catulos ferarum: firmius vigebit
Cùm corpus annis, acribus Molossis
Sequeris ipse capreas fugaces,
Aprósque claudes nexibus plagarum
Ni forte malis auios per anfractus
Nemorum, relictis capreis, napæas
Captare capreis non minus fugaces,
Sed capreis capi minus pauentes,
Cupiésque siluarum horridos recessus
Præferre forsan oppidis superbis.

VALENTINIANA.

FEsta Valentino rediit lux: frigora languent,
Et liquat horrentes mitior aura niues.
Iam propior propiórque nouo se lumine vestit.
Phœbus, & aurato purior axe micat.
Findere iam tenero meditatur cuspide terram,
Gramen & in virides luxuriare comas.
Cortice laxato gemmas iam parturit arbos:
Mitis init regnum iam Cytherea tuum.
Pabula persultant lata pecudésque feraque,
Quisque sibi sociam iam legit ales auem.
Inde sibi dominam per sortes quærere in annum
Mansit ab antiquis mos repetitus auis:
Quisque legit dominam quam casto obseruet amore,
Quam nitidis sertis, obsequióque colat:
Mittere cui possit blandi munuscula veris,
Pallentes violas, purpureámve rosam:
Quæque suis vicibus nascentia sufficit annus
Munera, temporibus non aliena suis.
Nos quibus & iam flos melioris decidit æui,
Nec niteant horti, nec renouetur ager,
Serta tamen dominæ nostro ex Helicone petamus,
Frigoribus nullam depositura comam:
Et Veneri castæ castum libemus honorem,
Et veteres repetat sobria Musa iocos.

AD MARIAM FLAMINIAM sorte Reginam.

REgia Flaminea iamdudum sceptra teneres,
Si genus aut virtus regia sceptra daret.

Si det sceptra decus, dominaque potentia forma,
Non decor aut forma est dignior vlla tua.
Si studiis hominúmque fauent bona numina votis,
Iam tibi regna hominum vota precésque dabant.
Si dea non stabilis rerum moderatur habenas,
Surda aures, cæco lumine, mentis inops,
Heic neque surda fuit, nec cæca, aut mentis egena,
Cùm tribuit dextræ sceptra tenenda tuæ:
Aut si cæca fuit, si surda, aut mentis egena,
Virtutem cæcæ credo fuisse ducem.

AD EANDEM.

CVncta tuo cùm colla iugo det sponte iuuentus,
O post sceptrigeram forma secunda deam:
Esse tamen cæcam sortem ne crede, quod æuo
Me tibi mancipium deteriore dedit.
Commendent iuuenes aut forma, aut gratior ætas,
At solet in senibus certior esse fides.
Vt sua dant animos illis bona cognita, sic me
Sors tenuis dominam demeruisse iubet.
Ergo mei quanto minor est fiducia, tanto
Maior erit certam cura probare fidem.

AD EANDEM.

ACcipe quos fœtus tibi fertilis educat annus
Flaminia, ô æui flósque decúsque tui.
Non capiti ornatum, neque enim splendescere pulcer
Externi cultus munere vultus eget.
Sed magis vt noscas, vbi ver aspexeris anni,
Quàm cedant veri tempora verna tuo.

AD EANDEM.

FLoret ager, florent horti: se floribus arbor
Induit, honori cuncta seruiunt tuo.

Sed

Sed tamen altero lapsu natura recurrens
Variare poterat temporum credi vices,
Ni nostri ingenij quod iam defloruit auum,
Sterili in senecta parturiret carmina.
Carmina naturæ non edita sponte, sed auræ
Tui fauoris spiritum debentia.

AD MARIAM BETONAM PRIDIE regalium Reginam forte ductam.

REgno animus tibi dignus erat: tibi regia virtus:
Et poterant formam sceptra decere tuam.
Fortuna erubuit sua munera sola deesse:
Quæ tibi nunc plena dat cumulata manu.
Cúmque tibi immunem dederit liuoris honorem,
Non satis est tardam visa luisse moram:
Ni regina, orbis longè dignissima sceptro,
Gauderet regno læta subesse tuo.

AD EANDEM.

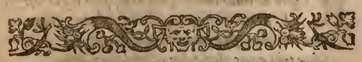
AN querar an potius fortunæ munera laudem,
Quæ me Betonæ mancipat imperio?
Quo mihi forma decens hoc tempore? cùm mihi nulla
Spes superest, quod sit mutua cura mei.
Si fortuna mihi melior, melioribus annis
In me munifica sic foret vsa manu.
In cinerem subito cecidissem versus, erátque
Quod mihi vita breuis, pœna futura leuis.
Nunc face sors lenta torret: nec dat mihi vitæ
Gaudia, nec subitam dat mihi mortis opem.
Sed seu vita manet, vel mors, hoc gratulor vnum,
Sub dominæ arbitrio est vitáque mórsque mea.

AD EANDEM.

QVæ melior meritis mihi sors Betona dedit te,
Hæc cito sed meritis det precor æqua tuis.

AD EANDEM.

HOrret hyems, nec prata niiēt, neq; floribus horti,
Vnde queam dominæ serta parare meæ.
Quique fuit cultu Musarum fertilis hortus
Ingenij, ætatis frigore stringit hyems.
Si tamen adspiret Zephyrus Betonidos aura,
Hic etiam in vernas luxuriabit opes.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI,

DE SPHÆRA LIB. I.

QVàm variæ mundi partes, quo semina rerum
Fœdere conueniant discordia, lucis & vmbræ
Tempora quis motus regat, æstum frigore mutet,
Obscuret Solis vultum Lunæque tenebris,
Pandere fert animus. Tu qui fulgentia puro
Lumine templa habitas oculis imperuia nostris,
Rerum sanctè parens audacibus annue cœptis:
Dum latè in populos ferimus tua facta, políque
Immensum reseramus opus: gens nescia veri
Vt residem longáque animum caligine mersum
Attollat cœlo, & flammantia mœnia mundi

Dum

Dum stupet,& vicibus remeantia tempora certis,
Auctorem agnoscat,tantam qui robore molem
Fulciat,æternis legum moderetur habenis,
Consilio innumerósque bonus conformet ad vsus.
Tu mihi Timoleon magni spes maxima patris,
Nec patriæ minor, Aonij nouus incola montis,
Adde gradum comes,& sacros accedere fontes
Nympharúmque choros,populóque ignota profano
Otia,nec damnis nec auaræ obnoxia curæ.
Tempus erit,cùm tu,veniat modò robur ab annis,
Spumantes versabis equos in puluere belli
Toruus,& in patriam assurges non degener hastam.
Interea genitor,Ligurum seu fulminet arces
Germanósque feros,& amantes Martis Iberos
Consiliis armísque premat,Francísve trophæis
Littora Phœbeás decoret testantia flammas.
Hoc quodcunque vides,circúmque,infráque,supráque
Voluere perpetuò labentia secula motu,
Omnia complexum gremio longæua vetustas
Admirata decus varium,pictique nitorem
Ætheris,& puros radiati luminis orbes,
Vno appellari consentit nomine mundum.
At quanquam moles omni sibi parte coherens
Vna sit,& nexis per mutua vincula membris
Conspiret,positásque semel rectore sub vno
Obseruet leges:non est tamen omnibus vnum
Partibus ingenium,non vis natiua:sed orbes
Astriferi,& nitidi sublimis regia cœli,
Immunis senij,& vultu immutabilis vno
Perpetuum seruat solida & sincera tenorem.
At quicquid gremio Lunæ complectitur orbis,
Permutat,variátque vices,trepidóque tumultu

Mens erecta polum leuibus supereuolat alis.
Ergo ita præscriptos elementa coercita fines
Cætera conseruant: sed tellus corpus in vnum
Cum liquidis coit ipsa vndis, cedúntque vicissim
Amplexúque fouent sese, alternísque fruuntur
Hospitiis, mixtæque vnum coguntur in orbem.
Orbis enim speciem grauitas sua fecit vtrique.
Nam quibus est pondus, procliuia corpora, mundi
In medium se sponte ferunt: sic humor aquarum
Ima petit, sic saxa iugis euulsa trahuntur
Syluarum cum strage: omnes sic vndique partes,
Quà vis nulla vetat, medium nituntur in orbem.
Inde rotundari libratis vndique massam
Ponderibus ratio conuincit: sin tibi sensus
Certior esse animo iudex videatur idipsum
Non tibi difficile est certis cognoscere signis.
Nam si plana foret facies telluris ab Indo
Littore ad Herculeam Calpen, cùm Phœbus eoo
Cardine depromit radiatæ spicula flammæ,
Non citiùs Gangem, quàm Gades tela diei
Lucida percuterent, & cùm Sol condit Ibero
Æquore flammam, vna cunctis mortalibus hora
Obsita nox tenebris fuscas offunderet alas.
At nunc paulatim tenebris aurora fugatis
Exserit Oceano placidum caput, aurea cùm fax
Euocat æstiferos stratis è mollibus Indos,
Humida nox riguos per nostra cubilia somnos
Fundit adhuc: Indos vbi nox inuoluerit vmbra,
Clara per Hesperios fundant se lumina colles.
Nempe quòd in modicum tellus erecta tumorem
Tardiùs his, illis citiùs vaga lumina terris
Diuidat, & cliuo radios frangente supino

Occidat his, illis surgat Sol, passibus æquis
Quem fugit & sequitur cæcis nox atra tenebris.
Nec minus id Lunæ poterunt monstrare labores,
Cùm procul à fratris radiis ferrugine vultus
Induit opposita in medio telluris ab vmbra.
Nam tenebris primis nobis cùm Luna laborat,
Post mediam Perses æra auxiliaria noctem
Personat & magicos vetat exaudire susurros.
Quid? quòd vbi Lunæ pars altera lumine cassa est,
Altera fraternis fulget pars æmula flammis,
Quà rubor infecit tenuem falcatur in arcum.
Corporis obscuri nam mobilis vmbra figuram
Exprimit, vnde fluit: reddúntque trigona trigonam,
Quadratam faciem quadrata, rotunda rotundam.
Ergo orbis cùm sit tellus, coeuntia Solis
Lumina cliuosa circum latera ardua terræ
Vndique constringũt vmbram, clausámque rotundãt.
Nam si plana foret facies telluris ab omni
Parte sui, nunquam tenebrescens cornua Phœbe
Fingeret, aut faciem vaga sumeret vmbra rotundam.
Quin & Parrhasia tellus decliuis ab Arcto est
Vsque Noti algentem quà sese exporrigit ortum.
Nam quo quisq; magis tepidos declinat ad Austros,
Hoc humilis Cynosura magis se deprimit, at quo
In Boream properas magis, hoc se Parrhasis vrsa
Altiùs attollit, similíque tenore deinceps,
Quantum terra tumens dorso consurgit iniquo,
Tantum se nobis aperítque & condit Olympus.
Nec te commoueat, quòd in altos edita montes
Pars terræ assurgat quædam, depressa profundis
Vallibus hæc sidat penitus, campósque iacentes
Explicet, humanos dum se conformat ad vsus.

Ista

Ista quidem nostris discrimina magna videntur
Esse oculis, terrámque negant planè esse rotundam.
Sin conferre solum iuuet ad radiantia mundi
Mœnia, & immensam, qua continet omnia, molem:
Ille tumor terræ, quem nos miramur, inanis
Vanescit, nullúmque facit penitus momentum.
Non secus ac vitreum si musca perambulet orbem,
Qui nobis penitus leuis videatur, & omni
Asperitate carens, sentit tamen illa tumorem,
Paruáque inæquali figit vestigia cliuo.
Non aliter fixura nisi sulcata dehiscat
Hîc rimis illic tumulis sibi machina dispar.
Nec minùs in faciem se colligit vnda rotundam
Pondere pressa suo, quà per decliuia terræ
Ire licet, certis potes id cognoscere signis.
Nam velut in terris: sic & sulcantibus æquor
Nunc polus assurgit, nunc se declinat, & vndas
Penè subit, ponto in cumulum crescente rotundum.
Aspice cùm plenis à littore concita velis
Puppis abit, sensim se subducente carina,
Linteáque & summo apparent carchesia malo.
Nec minus è naui terram spectantibus vnda
In medio assurgens, cùm littus condidit, alta
E specula mali (quamuis ea longiùs absit,
Quàm laterum crates, & tinea tecta carinæ)
Littora tota patent. Quid? quòd penetrabilis vnda
Corpus ὁμοιογενὲς *cùm sit, pars quæque minuta,*
Quantulacunque tamen magno cũ corpore formam,
Nomen, & ingenium ex æquo communicat: ignis
Non minùs est tepida latitans scintilla fauilla,
Laomedontæas quàm qui deiecerat arces:
Nec quicquã propriũ est huic, quod nõ vẽdicet æquo

Nunc memora Æthiopum mollíque auaria lana
Induit, & dites alio sub sidere monstrat
Syluarum exsuuijs Seras, nunc decolor Indus
Zinziber & piper accumulat, nunc cinnama diues
Cogit Arabs: nunc fœcundo de vulnere matris
Thus & Myrrha fluunt, pérque inscia vomeris arua
Congerit in cæcas aurum formica cauernas.
His animum illusi formis, duráque premente
Pauperie, & magnum magni spondente laboris
Spe pretium: linquunt patriámque thorúmq; larémq;
Grandæuósque patres, flentésque in limine natos,
Præcipitántque animas in aperta pericula viles
Auspice auaritia. Et quanquam furor omnib. idem,
Paulatim tamen ignoti formido coegit
Oceani littus legere, & considere ponto
Parciùs: at postquam cum lucro audacia creuit,
Veliuolas verrunt rostris spumantibus vndas.
Iam sordent spolia Æthiopum, paupérque Caliphus,
Ginneáque & nimio Congrus sub sole recoctus,
Et quicquid longis cumulauerat Africa seclis,
Aut nondum nostris mentem labefacta venenis
Spreuerat, vna animos rapit India, sola profundam
India diues opum ingluuiem expletura videtur,
Et votis factura modum, quà signifer annum
Circulus obliquans vicibus discriminat æquis,
Frigoribúsque pares alternos temperat æstus,
Lucri dira fames penetrat, non Seres & Indi,
Et quisquis primis tepefactus flatibus Euri
Mollia laniferis carpit velamina syluis,
Non quà vincendo fessum terra vltima Bacchum
Vidit pampineos moderantem tigride currus,
Quæque laboriferi finem dedit Herculis actis,

Et, quæ Pellæas sensit postrema sarissas,
Sufficiunt auidis animis: quà panditur orbis
Sub Noton Herculeæ fugiens compendia metæ,
Donec ad algentem trans Ægocerota Canopum
Ardua deuexi niteant fastigia cœli,
Fregêre ignotas remis audacibus vndas.
Et quicquid tenebris longa ignorantia cæcis
Obruerat, quà nec Romana aut Barbara traxit
Arma odium, bellíve furor, non prodiga vitæ
Gloria, non præceps audacia, non vagus error,
Quò neque nostrorum facunda licentia vatum
Ausa inferre pedem est, auri scelerata cupido
Irrupit: quærénsque viam per deuia mundi,
Dum nihil occultum, dum nil sibi linquit inausum,
Quod ratio longis visa est ostendere seclis,
Illa oculis hominum ostendit, terrámque fretúmque
Aeráque & gremio cœli versatile templum
Cætera complexum tumidos se cogere in orbes,
Et mundi effigiem per singula membra rotundam,
Pendentémque suo & libratam pondere terram
In media mediam mundi regione locatam:
Et circumfusos cunctis è partibus orbes
Ætheris, in medium toto procumbere nisu,
Inque globum cogi nitendo, in séque volutos
Nectere perpetuis redeuntia sæcula seclis.
Vna igitur cùm sit moles telluris & vndæ,
In speciem cogens sese omni parte rotundam:
Concauus hanc aer, qui circumuoluit, eandem
Ducat vt effigiem, ratione euincere promptum est.
Extima pars etiam volucri quæ cingitur igni
Ignis ab amplexu curuum sinuatur in arcum:
At leuitate sua viuacia semina flammæ

Alta

Alta petunt: donec Luna circumfluus orbis
Arceat, inque globum cogat coalescere fluxam
Materiam, rursus flammæ pars infera sese
Lubricat orbe cauo, cum scilicet vndique partes
Impellant sese, & sursum leuitate ferantur,
Postremæque premant, sempérque prioribus instent,
Quáque licet, tentent puro se adiungere cœlo.
Sic medium fugiens mundi, se flammea moles
Contrahit, ínque cauum infernè se circinat arcum.
Quattuor hæc simili cùm sint elementa figura
Prædita, non vno pergunt tamen incita motu
Ire: sed hæc sursum leuitas rapit, illa deorsum
Pondus, & hunc vnum dedit ijs natura meatum
At flammarum orbis, flammísque propinquior aer,
Quòd fluat in gyrum celeri vertigine raptus,
Indicat exitiale micans fax dira cometa,
Multáque, quæ liquidis flagrant incendia campis
Ætheris, Eoo cum nocte orientia cœli
Margine, & hesperio cum nocte immersa profundo,
Aut Phœbi cum luce parem seruantia cursum.
Non tamen hæc circum terras per inane rotantur
Sponte sua, volucri sed torta volumine raptat
Secum cuncta trahens domini violentia cœli.
Aeris & vario terræ pars proxima motu
Voluitur incertis semper vexata procellis.
Nam cùm Sol oriens radiorum spicula fundit,
Humentésque bibit rores, fumósque volucres,
Nube polus densa latet obrutus, humida molles
Vis abit in pluuias, aut grandine ruris honorem
Decutit, aut operit niueo ceu vellere montes,
Aut matutinis vestit dumeta pruinis.
At tenues nebulæ & sicci spiracula fumi

Cùm glomerant campo sese aeris, ilicet Auster
Imbrifer, aut gelida Boreas effusus ab Arcto
Nubila voluit agens & turbine pulueris atri
Verrit humum, siccísque furens bacchatur arenis.
Æquora nec latis latè circumsona terris
Non in se remeant rursum & tumefacta redundant
Perpetuo fluxu: Terra vna immobilis hæret
In sese incumbens, nec sursum limite recto
Nec fugit in dextram, aut læuam, sidítve deorsum,
Nec sese sua per vestigia voluit in orbem.
Nam cùm stelliferi sursum vndique machina cœli
Assurgat, tellúsque sua grauitate deorsum
Pressa fluat, recto quo limite cunque mearet,
Scanderet, & nitidis propiùs succederet astris,
Et benè dispositi turbaret fœdera mundi,
Quæ leuibus sursum, grauibus dant ire deorsum.
Cumque suum tetigêre locum, si nulla quietem
Vis peregrè infestet, tranquilla pace potiri.
Terra igitur nec sponte sua sesedere mundi
E media regione potest, nec viribus vllis
In latus impelli potis est, tolli ve premíve:
Cùm sit nulla vsquam tanta violentia molis,
Moliri quæ sede sua per vímque mouere
Congeriem terræ possit: Nec rursus in orbem
Se rotat, vt veterum falsò pars magna sophorum
Crediderat, Samij iurata in verba magistri.
Quippe astrorum ignes spectantia lumina falli:
Quod volucri circum torqueri turbine cœlum
Immota tellure putent: ceu littore puppis
Cùm fugit & vento radit vada salsa profundo,
Stare, ratem pigróque putes hærere profundo,
Cùm fugiant colles, syluaque vrbésque recedant.

Nox

Nox ita corporeos hebetat caligine sensus.
At tu chare puer nunc mecum lumina mentis
Huc intende, animóque orbem percurre sagaci,
Eque suis tenebris demersum protrahe verum.
Finge animo, pigris immoto corpore flammis
Stare polum, terram se circumuoluere in orbem,
Pérque ter octonas vmbrarum & luminis horas
Claudere perpetuum sua per vestigia gyrum,
Hanc neque vim cursus, celeres æquare sagittæ,
Nec poterunt alæ volucrum, nec flamina venti,
Nec quæ sulfureæ impellit violentia flammæ
Saxa, cauo inclusus quoties furit æstus aheno.
Ergo tam celeri tellus si concita motu
Iret in occasum, rursúsque rediret in ortum,
Cuncta simul quateret secum, vastóque fragore
Templa, ædes, miserísque etiam cum ciuibus vrbes
Opprimeret subitæ strages inopina ruinæ.
Ipsæ etiam volucres tranantes aera leni
Remigio alarum, celeri vertigine terræ
Abreptas gemerent syluas, nidósque tenella
Cum sobole, & chara forsan cum coniuge: nec se
Auderet Zephyro solus committere turtur:
Et procul ablatos terra fugiente Hymenæos,
Et viduum longo luctu defleret amorem,
Quid? cùm prima leues ineunt certamina Persæ,
Medorum & paribus stat contrà exercitus armis:
Stante polo, fugiente solo, dum missile ferrum
Aere suspensum vacuo volat: altera telis
Occurrens pars se indueret, pars altera nunquam
Vulnera perferret, tela & vertigine terræ
Hostibus ablatis, domini vestigia propter
Irrita conciderent. Quid cùm se concita tellus

Semper in occasum torquet, si cærula ponti
Aequora lenta iacent; pigrísque immota lacunis
Intereà, nónne aut terræ pars magna necesse est
Innatet æquoribus, naturæ & fœdere rupto
Vnda leuis rupes onerosas gurgite gestans
Non cedat, montésque altos non perforet humor,
Antè quidem indocilis minimos gestare lapillos?
Aut si terra vndis solida & non fracta resistat,
Quotidie partem obrueret pars humida ponti
Demersámque freto, quàm Sol modò viderat, hãc nox
Squalentem informi semper spectaret arena?
Quòd si terra pari contorta volumine secum
Aequora raptaret, quíque æquora concita tollit
Spiritus, impulsu ablatus traheretur eodem
Aequoris, & versi violenta in flumina ponti:
Nauita vel verrens abiegnis æquora palmis,
Vel latè expansis possit contendere velis
Præcipiti vanum cursu vincente laborem?
Nónne vides parua pueri crepitacula dextra
Cùm quatiunt? vel cùm neruo stridente sagitta
Missa volat? vel cùm follis de fauce reclusus
Ventus anhelantem fouet in fornacibus ignem
Séque gemit fundi? si paruo igitur momento
Cum sonitu impulsus fremat atque remugiat aer,
Quem fore spiramus sonitum? quæ murmura? tellus
Concita præcipitem dum se contorquet in orbem,
Tótque simul syluæ præruptáque culmina montium
Auram indignantem scindant, laceréntque forέntque.
Quid Solem loquar aut Lunam? quid cætera cœli
Sidera, quæ peragunt non æquo tramite cursum,
Inque chori ludum speciem, & nunc lumine iuncto
Mutua conspirant, spatiis nunc dissita longis:

Quæque

Quæque suum seruant diuersa lege tenorem?
Hæc si perpetua statione vnita manerent,
Non procul à fratris radiis ferrugine vultum
Nunc Phœbe indueret, nunc fratrem admota subiret,
Et trepidum subitis tenebris confunderet orbem.
Nec Sol æstiferi modò torrida brachia Cancri
Scanderet, imbriferos modò declinaret ad Austros,
Nunc, medio auratas cùm limite versat habenas,
A tenebris, paribus lucem secerneret horis.
Nec variis rerum vicibus, quæ terra pruinis
Obruta, quæ pigro torpebat frigore, lætis
Frugibus & blando florum vernaret amictu,
Et coqueret mites in apricis collibus vuas.
Nec Veneris iubar Oceano modò manè decoros
Exsereret vultus, & prauia lumina, Soli
Nunc præluceret vespertinis Hymenæis:
Regia si cœli pigra atque immota maneret?
Nec leuior fuit in positu telluris & vndæ
Error eorundem, qui mœnia celsa Crotonis
Incoluere sophi Lacedæmoniúmque Tarentum.
Quippe nihil toto naturæ in corpore claudi
Purius aut melius viuaci semine flammæ,
Omnibus vnde ortus nascentibus, omnibus auctus
Progenitis, vigiliísque ciens præcordia motus,
Qui meat in lentos discusso frigore neruos,
Insinuánsque animam æternam per membra caduca,
Conciliat fluxis cœlestia semina flammis.
Huic igitur multo visa est dignissima sedes
Arcanum penetrale orbis, mediique recessus:
Vnde adito è sacro partes effundere in omnes
Se queat, vt (si fas paruis componere magna)
Quod vegetat pigros cunctis animantibus artus

Sanguinis & vitæ fons cor, de pectoris antro
Vitalem sparget per cætera membra calorem.
Proxima post ignem est illis sita terra, nec vnam
Hanc statuêre tamen: sed & huic Antichthona terrã
Aduersam æternos circum ignem voluere gyros.
Hæc procul à vera quantum ratione recedant,
Percipe, nam grauibus cùm sit vis vna mouendi,
Sponte sua vt fugiant cœli conuexa, fluántque
In medium mundi centrum: vt terra infima sidat
Sponte sua, & media mundi statione necesse est
Aere libratum vacuo se fingat in orbem.
Nec minùs id certis facilè est cognoscere signis.
Si minùs à porta tellus distaret eoa,
Quàm Tartessiaco, qui fessos accipit axes,
Limite: iam Phœbus radiis insigne coruscis
Cùm caput exsereret, maiorem ostenderet orbem
Manè oriens, rursus ventura nocte minorem.
Sidera quid memorem? vel quæ labuntur eodem
Limite perpetuo, vel quæ non passibus æquis
Per liquidos cœli campos constanter oberrant.
Cùm propiora meant, maiori corporis auctu
Esse videbuntur nobis: dum longiùs absunt,
Pro spatij faciem ostendent ratione minorem.
Quin Solem obserua, cœli de culmine recta
Cùm ferit Æthiopas radiorum cuspide, nulla
Cùm teneros fœtus defendit pampinus vmbra.
Si propior terris lucis moderator eois
Tunc regeret currus: maior peragranda peracta
Lucis parte foret, cœli & fastigia paucis
Manè per aduersum cliuum Sol scanderet horis,
Serus in occiduum spatio maiore iugales
Conderet Oceanum. Contrà si terra propinqua

Hesperiæ metæ, longè distaret Eoa,
Manè diu Titan scandens sublime cacumen
Ætheris, hesperias citò præcipitaret in vndas:
Tempora nec lucis (nunc vt solet) ætheris alti
E solio spatiis medium secerneret æquis.
Præterea propior si Sol sese exserit Indis,
Quàm cadit Hesperiis, vmbras oriendo minores
Horis proijceret paribus, quàm littora Calpes
Cùm petit, in noctem quatiens decliuis habenas.
Corpus enim ad lumen si proponatur opacum,
Tam magis obscuras in longum porrigit vmbras,
Quàm magis à denso remouebis corpore lumen.
Nunc Sol æquales spatiis æqualibus vmbras
Cùm iaciat: spatiis cœlum vndique respicit æquis,
Ex æquo occiduæ, portæq; propinquus Eoæ.
Terra orbis calidum sed nec decliuis in austrum
Propendet, nec Mænaliam consurgit in vrsam,
Sed medio inter vtrumque polum discrimine pēdens,
circumfusum æquo distinguit limite cœlum.
Nónne vides? blandi cùm nuncia veris hirundo
Admonet æquales cum lucibus esse tenebras,
Aut cùm Libra dies noctésque examine iusto
Temperat, & mites fouet æstus mitior vuas,
Manè nouo surgens roseo cùm Phœbus Eoo
Fundit in humentes radiorum spicula terras;
Turritæque domus armatáque mœnia pinnis,
Et quæ finitimis excludit iurgia limes
Arbor agri, rectos ad sera cubilia Phœbi
Proijcit vmbrarum mucrones: rursus in vndas
Vespere discedens sero, cùm condit anhelus
Phœbus equos, roseos vmbrarum cuspis in ortus
Tenditur. at cùm Sol pluuios decliuis in Austros

Aegocerota tenet, vel cùm sublimis in Arcton
Emicat, æquoreíque accendit brachia Cancri:
Nunc Noton obliqua, Boream nunc appetit vmbra,
Sed media mundi tellus statione relicta,
Si se Parrhasiam magis acclinaret ad Arcton;
Omnis in algentem sese vmbra extenderet Arcton.
Sin magis humentes sese inclinaret in Austros:
Omnis in humentes sese vmbra extenderet Austros.
Sed neque si tellus medio non esset in axe
Inter vtrumque polum, subtracto lumine fratris
Delia telluris subita palleret ab vmbra,
Diuiso quoties æquali limite cœlo,
Obycit aduersum radiis solaribus orbem.
Nunc age telluris quæ sit mensura, quis illam
Ambitus in gyrum remeans circundet: ab imo
Linea quæ summas mundi penetraret ad oras,
Quanta sit & veterum quænam solertia molem
Sit dimensa animo tantam percurre sagaci,
Oblitúsque humiles curas, paulùm erige mentem,
Et mecum ingentes cœli spatiare per oras.
Chaldæi proceres (sic fama est prodita) vasti
Cùm campi incolerent æquor, latéque pateret
Aetheris immensi partes prospectus in omnes,
Innumeros primi stellas & nomina certa
Digessere, suis signantes astra figuris.
Illiciebat enim mentésque oculósque benigna
Temperies, aër tranquilla luce serenus
Semper, & æstiui facies in nubila cœli.
Ergo propositi victrix industria, certis
Finibus & spatiis numerorum inclusit Olympum:
Et qui Vectorem Phryxi Librámque pererrat
Circulus, in partes diuisit quattuor æquas.

Néve

Néve etiam exiguis spatiis mensura deesset,
In nouies denas visum est discerpere partes
Quadrantē, & totidem paruis in fragmina gyrum,
Qui spatiis vtrumque polum discriminat æquis.
Cúmque foret terris homini tam notior æther:
Turpe videbatur, qui tam longinqua sagaci
Ingenio eruerat, propriam non noscere sedem:
Quiq; velut patriā ipsum animo peragrasset olympū;
Degere natalis peregrinum in carcere glebæ,
Ignotum populis ignorandúmque propinquis.
Sed cùm frigoribus torpens, aut torrida flammis,
Aut infesta feris, squaleret maxima terræ
Portio, cùm monstris etiam crudelior ipsis
Barbara sæuities hominum loca culta teneret,
Prodiga nec vitæ, sitis insatiabilis auri
Sæuo auderet adhuc vitam committere ponto:
Ipse animus velox longum vincente laborem
Corpore mensuram patrij velut hospes Olympi
In cœlo inuenit. Terra nam plana iacentis
Assyriæ peragrans decies cùm sena viator,
Ac bina aduersam transisset millia in vrsam
In quadrante, poli quadrantem, mensus aheno
(Quem spatia extremas per lymbi sectilis oras
In nouies partitus erat dena instar olympi)
Inde per angustæ cœlum sublime dioptræ
Intuitus rimam solito sublimius vna
Parte super, cœlos transcendere repperit Arcton;
Repperit à veteris ceu se reflecteret vndis.
Hoc aliis sæpe atque alijs tentantibus, idem
Affuit euentus: sic experientia longa
Edidicit decies sex binaq; millia passûm
Respondere vni cœlesti è corpore parti.

Hunc igitur ratio numerum per fragmina circi,
Qui per vtrumq; polum productus limite recto,
Hinc atque hinc spatiis cœlum disterminat æquis,
Multiplicans: quantus terrarum circulus orbem
Ambiat, inuenit, Cùm terræ deinde rotundæ
Circuitum inuentum tres dissecuisset in æquas
Particulas: inter summum telluris & imum
Quanta foret penetrans per centrum linea vidit.
Nil adeò inculti montes, nil concita ventis
Æquora, nil oculis densi impenetrabilis orbis
Obstiterat moles animo, quin deuia rerum
Cerneret, & clara rationis lampade fretus,
Panderet infernas immissa luce tenebras.
Nec leuior labor est cœlo componere terram:
Vt collata simul cùm sint ratione sagaci,
Percipias rerum sit quantula portio, verbis
Quam nos magnificis in regna superba secamus,
Partimur ferro, mercamur, sanguine fuso
Ducimus exiguæ glebæ de parte triumphos.
Illa etenim moles per se spectata seorsim,
Magna quidem: si cum stellati tegmine cœli
Componas, puncti instar erit, vel seminis, vnde
Condidit innumeros senior Gargetius orbes,
Nam neq; si terræ spatium vitreíque profundi
Multiplices decies centena in millia passum,
Atque iterum totidem totidémque in millia ducas,
Mensus eris magno exiguam de corpore partem.
Nec labor & ratio poterit deprendere, terra
Circuitum astriferi quota pars æquauerit orbis:
Non magis, Oceani quàm si iubeat edere, quantam
Vrna breuis magno capiat de gurgite partem.
Nec, nisi terra foret puncti non sectilis instar,

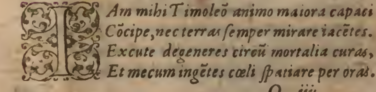
Dimidium cœli semper finiret horizon.
Signáque sex infra tenebris absconderet atris,
Altera sex æquo præcidens limite cœlum,
Contemplanda oculis semper daret obuia nostris.
Nec vaga cùm pleno turgescit Cynthia cornu,
Surgeret Hesperium Phœbo subeunte profundum:
Aut prono Hesperijs curru se tingeret vndis
Phœbus, ab Eois cùm fluctibus exserit axem:
Ni collata polo moles telluris & vndæ,
Penè atomi exiguæ speciémq; modúmque referret.
Nec minus id geminæ poterunt ostendere stellæ,
Omnia persimiles lucem faciémque modúmque,
Diuidit in partes hæc Cãcrum, hæc Scorpion æquas,
Has vigil obseruans castrorum ex aggere miles,
Aut dum nocturnas rate nauita diuidit vndas,
Vidit vt Eois quoties caput exserit vndis
Altera, sub Mauris se fluctibus altera semper
Condat, vt æquali dirimentes limite cœlum
Dimidium retegant oculis spectabile nostris,
Dimidium celent: sic vt finitor vtramque
Hâc atq; hâc mediam secet vno tempore stellam.
Hic, si luminibus spatium telluris iniquæ
Efficeret, nobis cœli spectanda pateret
Pars minor: at nunc seu spectes per plana iacentis
Assyriæ nitidum cœli remeabilis orbem:
Seu super aërij montis sublime cacumen,
Dimidio cœli non plúsve minúsve videbis:
Et Tartessiacis cùm Taurus mergit in vndis,
Scorpius Eois oriens emergit ab vndis,
Inq; vicem semper remeantes passibus æquis
Hic premit aduersos, hic fluctibus exserit ignes.
Nullum adeò montes ingestáque culmina celsis

Nubibus efficient momentum, totáve terræ
Machina, cum magno sic componatur olympo.
Non magis ac radiis volitantia corpora Solis
Cum Tauri collata iugis, aut Alpibus, aut quæ
Saxa Prometheis famam meruere catenis:
Aut si componas latè circumsona terræ
Æquora cum tenero, qui pingit gramina rore.
Hunc etiam auricomum qui prospicit omnia Solem
Aspice: qui quanto maior sit corpore terræ,
Post tibi perspicuis clarabimus argumentis.
Is tam mole ingens, tam claro lumine purus
Cùm nitet, & nulla nubis caput occulit vmbra,
Non multo apparet nobis pede longior vno.
Ergo is tantillum cùm sese ostendat: in axem
Ipse suum Phœbus si te super æthera tollat,
Inq; diem Phaëtonteas tibi cedat habenas,
Quantula de cœli spectanti vertice celso
Terra videretur? iam quantula portio cœli
Ipse sui Sol est? Solem quoq; qui vehit orbis,
Quantulus est cum stellígero collatus olympo?
Terra igitur cùm sit millesima portio Solis;
Pars orbis Sol parua sui: qui continet orbis
Solem, stelligeri exilis sit portio cœli:
Stelligero tellus si componatur olympo,
Nulla queat numeris ratio comprendere, tellus
Pars quota sit vasti, qui continet omnia, mundi.
Hæc illa est hominum sedes, hæc illa ferarum
Et volucrum domus: hoc angusto è carcere quantum
Surripit Oceani terræ circumfluus humor,
Quiq; per Herculeæ irrumpens diuortia metæ,
Europam Lybicis latè seiungit ab oris? (campos
Adde huc claustra Arabum, quæque arctant æquora

Hyrcanos: huc adde lacus laxásque paludes,
Et quæ præcipiti labefactant flumina montes
Vertice, vel pigris stagnant immota lacunis.
Dumq; hæc vi rapiunt, hæc orbem gurgite mergunt,
Conditur exiguæ sub aquis pars maxima terræ.
Quod superest, magno velut insula parua profundo
Innatat: hæc etiam quantum vel squalet arenis?
Vel tumet in vastos sine fruge, sine arbore montes?
Vel nimiis ardet flammis? vel frigore torpet?
Vel iacet humano indocilis mansuescere cultu,
Vel fœcunda malis animantum in funera succis?
O pudor, ô stolidi præceps vesania voti!
Quantula pars rerum est, in qua se gloria tollit,
Ira fremit, metus exanimat, dolor vrit, egestas
Cogit opes ferro, insidijs, flamma atq; veneno?
Scilicet & trepido feruent humana tumultu.

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI
DE SPHÆRA LIB. II.

IAm mihi Timoleō animo maiora capaci
Cōcipe, nec terras semper mirare iacētes.
Excute degeneres circū mortalia curas,
Et mecum ingētes cœli spatiare per oras.

Nec tibi Dædaliæ temeraria vincula curæ
Nectere opus, volucrésque iugis frænare dracones,
Montibus aut structis cumulare ad sidera montes.
Author ego, audendi dux, & per trita viarum
Antè feram gressus, quà primùm cœlifer Atlas
Strauit iter, quáque Herculeæ vestigia plantæ
Ire monent, necnon Scythica de rupe Prometheus
Pendulus, & volucer Perseus, & Latmius heros,
Et Cepheus tota pariter cum gente, ferásque
Qui sectatur adhuc cœlo venator Orion.
Nónne vides, vt nocte faces arx lucida cœli
Proferat, & tenebras flammarum lumine puro
Discutiat, pandátque viam, séséq; tuenti
Offerat, & quantum mortalia lumina fas est
Templa Deûm spectare, & cœlum immune senectæ,
Obuia sese oculis dant sidera cernere nostris?
Nec tamen iis ducibus nimiùm confide: tenebris
Corporeis oculorum acies hebetata, remotos
Non satis ad certam trutinam cœli exigit orbes.
At cognata polo simul ac mens libera curis
Tollit humo sese, & penetrans immane coruscum,
Paulatim tardos abstersa ærugine sensus
Ferre diem docet: abscedunt caliginis vmbræ,
Nudáque se nobis offert natura videndam.
Quòd si oculis fidas, rationis luce remota,
Corporeis: quicquid nos circum nocte diéque
Voluitur, esse vnum credas improuidus orbem.
At si cœlestes flammas ratione sagaci
Obserues, vt iuncta meent nunc lumina, vt amplis
Dissita nunc spatijs, liquidum per inane ferantur,
Hæc terras propiora secent, illa ardua mundi
Templa procul teneant: meritò dubitabis, an vnus

Tam varijs possit sedem dare motibus orbis.
Nam neque fas credi, ceu pinnis diuidit vndas,
Squamigerum pecus, & volucris secat aëra pennis,
Sponte animata suo se sidera voluere gyro.
Quicquid sponte sua atque anima vegetante cietur,
Se vario exercet motu: nunc dextra capessit,
Nunc abit in læuum: modò curuo limite in orbem
Circumagitur, modò progreditur retróque recedit:
Deniq; quò velox animi rapit impetus, omnes
Effingit species motus faciesq́, nec vnum
Perpetuò seruat certa sub lege tenorem.
Sæpe etiam alterna requie variante labori
Otia succedunt. At sidera passibus æquis
Perpetuum circa terras voluuntur in orbem,
Ocia nec durum renouant alterna laborem.
Non igitur stellas animæ vis viuida torquet,
Quæq; suam motu impellens sine fine perenni
Æqualíque tenore in partem semper eandem.
Sed neque fortuna temerè impellente feruntur
Sidera: nam fortis quæ vis temeraria voluit
Cuncta, nec æquali spatio, nec tempore certo
Constantes peragunt æterna in secula motus:
Sed sæpe externis velociùs incita causis
Deproperant cursus: sæpe indupedita quiescunt,
Aut fingunt lentos magno molimine gyros.
Vsque adeò iuncta est læta inconstantia forti.
Præterea pronum stellis natura meatum
Si daret, in mediam has ageret progressio partem.
Quippe quibus natura dedit se impellere sursum,
Apta ad natiuum tribuit quoque membra meatum
Corporis & speciem stellarum at corpora in orbem
Cùm veniant: alios nequeunt effingere motus,

Quàm se perpetuo sua per vestigia gyro
Voluere: corporibus quæ vis est vna rotundis.
Esse globos porrò cœlestia corpora stellas,
Ostendunt Lunæ facies: quæ seu noua cœlo
Cornua complexu meditatur libera, fratris
Æmula, seu Phœbi primo se vespere ponto
Exserit Eoo, seu qua se cunque videndam
Dat specie, teretem se fingere tentat in orbem.
Quando igitur nec sponte sua per inane rotari
Astra, nec incertos temeraria voluere lapsus
Deprendit ratio: superest vt fixa per orbes
Quæq; suos (veluti per tympana summa rotarum
Clauus inhæresciit, tabula vel nodus acerna)
Perpetuo maneant, & cùm se verterit orbis,
Astra suum peragant cum cœlo tracta meatum.
Et quia non vno semper per inane feruntur
Ordine, nec cœlum transcurrunt passibus æquis:
Esse pares numero cum motibus ætheris orbes,
Deprendit solers industria: semper vt imum
Ac propius terris Luna terat orbita cœlum,
Et minimum lento flexu voluatur in orbem.
Proximus huic, paruo sed proximus interuallo
Mercurius, lætóq; diem modò Lucifer astro
Præueniens, idem noctis prænuncius ignis
Hesperus, obseruant Solem propè passibus æquis:
Vt medius rerum Sol omnia lumine lustret,
Educet & foueat, flammis nunc celsius in Arcton
Emicet, humentes nunc se dimittat in Austros:
Dúmque his nunc propior, nunc illis admouet axem,
Et varius varium partitur lucibus annum,
Omnibus æquales faciat cum luce tenebras.
Altior hoc Mars sanguineo rubet igne cruentus.

Iuppiter hinc hilarat nitidum fulgore salubri
Æthera. Saturnus liuentis pallidus astro
Septimus, obscuras fuligine versat habenas.
Hos super octauum celeri volat agmine cœlum,
Mille oculis, mille igniculis sub nocte sopora
Discutiens atras piceæ caliginis vmbras:
Ne temerè in tenebris erret per opaca viator,
Ne temerè ignotis vagus erret nauita in vndis,
Ne vigil excubitor spatiis non diuidat æquis
Tempora, ne famulas lassent impensiùs æquo
Pensa manus, durum cantu fallente laborem.
Hos orbes tantùm veteres nouere, nec vltra
Esse rati quicquam, præter secreta Deorum
Templa: vbi nec morbi, nec luctus, & anxia cura
Sollicitant miseras trepida formidine mentes:
Sed secura quies, & nescia vita senectæ,
Et cum pace fides habitant, quæq; vltima terras
Deseruit nostris vitiis offensa nocentes.
Attamen assidua obseruans cœlestia cura
Lumina posteritas, cœlum non simplice motu
Credidit octauum celeres absoluere gyros.
Quin modò Manalsam paulatim vergere ad Arctō,
Nūc regredi, pluuiósq; magis deflectere ad Austros,
Sed lento & sensum propè decipiente recessu,
Vt duo vix vnam titubet per secula partem
E gradibus nouies vicenis: quippe latentis
Tot gradibus mundi cardo est secretus ab Arcto.
Hæc, quibus indulsit cœlum maiora benignum,
Ocia, & ingenij vires maturior ætas
Firmauit, quæsisse iuuet, pérq; ardua montium
Ire iuga, & quà nulla hominum vestigia signat
Orbita, secretos Musarum accedere fontes:

Temporáque incedant velati frondis honore
Vatibus Italiæ sueto: nos propter amœnum
Eridanum Phaëtontea repetamus in vmbra
Sparsa per astriferos latè miracula campos,
Quà Pelusiaci cura est progressa magistri
Contenti nouisse polos, dum classica cessant,
Nec ferus Aoniis Mars inuidet ocia Musis.
Octo igitur solos veterum solertia cœlos
Nouerat: & varij quot erant discrimina motus,
Æthera cœlestes tandem diuisit in orbes.
Nec tamen (hæc ratio quamuis monstrarit apertè)
Cessat adhuc cæcis inscitia mersa tenebris,
Oblatrare palàm, cœlum damnare quiete,
Ausa pigram celeri motu conuertere terram.
Cùm quibus indulsit sensum natura videndi,
Quotidie cernant noctis cedentibus vmbris,
Manè nouo Phœbum paulatim assurgere ponto,
Aut velut enasci longinquo ex æquore terræ,
Inde per aduersum cœli conscendere cliuum,
Donec propositi victor stetit arduus alto
Culmine, & in cunctas radiorum spicula terras
Direxit, mox æquoreas decliuis in vndas
Præcipitat celerem paruo moderamine currum,
Donec equos fessos Atlantide serus in vnda
Abluat, & furuæ cedat sua tempora nocti.
Sic vaga rorifera consurgit Delia biga,
Sic medij sensim potitur fastigia cœli.
Sic cadit in fluctus. Hac sidera lege serena
Nocte per ætherios voluunt sua lumina campos,
Primum humili, celsa mox lampade, rursus ad imum
Vsq; solum pressa, mox vt tellure vel vnda
Absorptum quærunt spectantia lumina lumen.

Deinde

Deinde vbi dimenso latuerunt tempore, rursus
Deproperant solitos solito moderamine cursus,
Perq; vias mundi liquidas sine fine reuersa
Perpetuo monstrant cælum se voluere gyro.
Nec minùs id fixis poteris cognoscere stellis:
Continuo cælum circum se voluere flexu,
Quotidiéque nouos, dum circumuoluitur, orbes
Claudere. Conspicuo Cynosuram in vertice mundi
Aspice sublimem, iunctámque Lycaonis vrsam,
Quíque sinu magno geminas complectitur Arctos,
Serpentem ingentes ingenti corpore flexus
Torquentem, & tota lucentem nocte Bootem.
Nónne vides, Cynosura breues vt colligat orbes?
Circundétque suam lenta vertigine caudam?
Vtq; Helice quanto gelidis Aquilonis ab auris
Longiùs abscessit, tanto volet ocyùs, vt se
Circumagens sulcet maioribus æthera spiris?
Laxiùs hæc etiam comitatur claustra Bootes,
Et quo quæq; magis septem semota trioni est
Stella, magis laxos in cælo circinat orbes.
Donec ad has ventum, quæ sero vespere ponto
Lumina demergunt: sed & hæ cælum esse rotundum
Significant, longos flectentes luminis arcus.
Quóque polo propior quæq; est, breuiore recondit
Se spatio sub aquis: quo vitat longiùs Arcton,
Hoc arcu breuiore volans per cærula cæli
Cernitur, & longam indulget sibi condita noctem.
Quando igitur totis qui lucent noctibus ignes
Perficiunt orbes totos, quæ mersa profundo
Sidera se condunt, arcu sinuantur, vt orbes
Fingere conentur: certum est se voluere in orbem,
Cuncta suo motu quod torquet sidera, cælum.

Nec mihi Democriti persuaserit acris acumen
Leucippúsque aut Cecropiis Epicurus in hortis,
Secretus turbæ strepitu, nasciq; moriq;
Quotidie stellas, Phœbeos fluctibus ignes
Extingui, aut vdæ tactu marcessere terræ,
Eq; solo rursus vel aquis emergere partu
Vsque nouo. Nam fortuito quæ parturit ortu
Casus, in iis nunquam manet inuariabilis ordo,
Et modus & facies, numerúsque & tempora partus,
Et concessa locis semper cunabula certis.
Sed neque vis tanta est brutæ telluris, & vndæ,
Vt subitò immensos educant luminis orbes,
Eductos perimant: nec si foret illa potestas,
Parte sui tellus vires proferret in vna
Perpetuò, vt nobis progigneret India stellas
Manè, sub æquoreis Atlas absconderet vndis
Vespere: quæ tellus à Calpe separat Indos,
Luminis infelix partu viduata iaceret.
Præterea tenuem cur nunc in cornua Lunam
Surgere, nunc pleno tumidam splendescere vultu
Cernimus, & certos incerti luminis orbes,
Nunc nitido monstrare die, nunc nocte sopora?
Cúmq; aliis semper facies maneat sua stellis:
Cur vnam inconstans tenet hæc constantia Lunam?
Quid loquar Arctoo stellas in culmine mundi
Æquoris immunes? quæ vis hæc lumina seruat
Semper inocciduo decorantia lumine cœlum,
Cùm neq; contingant terras, neque regna profundi
Nereos, vnde queant hebetes accendere flammas?
Quid? quòd & Arctophylax Ariadneaq; coronæ
Sidera, quæ flauis tota se nocte Britannis
Ostendunt, Pharia sub aquis merguntur in ora?

Ac

Ac, Rhodiis rara qui fulget luce, Canopum
Perpetua propè nocte Pharos videt, vltima tellus
Æthiopum nulla sidus condente latebra,
Spectat peruigiles præbentem noctibus ignes.
Quomodo quas Phariæ perimit contagio terræ,
Cernit inextinctas lucere Britannia flammas.
Aut Rhodys eadem gignit perimitque Canopum
Hora, Pharo tardè qui condit lumen, in oris
Æthiopum nunquam è cœli statione recedit.
Esse etiam cœlum nulla non parte rotundum,
Ostendunt celeres magnum per inane rotatus.
Nulla etenim molis facies diuersa citatos
Tam facili lapsu potis est absoluere gyros.
Nulla capax magis est cuncta inter corpora forma,
Ambitus æqualis omni quæ parte coercet,
Quàm globus: hac igitur non forma decentior vlla est
(Cætera complecti quod debuit omnia) cœlo.
Hoc tamen assidua scrutari sidera cura
Agnouere senes, quod cùm deprendere motus,
Fluxáque momentis distinguere tempora certis
Tentarent, spatiísque palàm metirier æquis,
Nulla foret studio huic diuersæ machina formæ
Apta, nisi ad speciem penitus tornata rotundam.
Quo minùs id dubites, animo tibi finge supremi
Diuersam cœli faciem, siue esse trigonam,
Siue æquo laterum ductu quadrare libebit.
Cùm liquidi per plana soli terrísque propinquus
Cursum ageret celerem Phœbus, germanáve Phœbi:
Maior eis moles, atque ingens corporis auctus
Esse videretur: rursus cùm flexus in alti
Angulus ablatos raperet fastigia cœli,
Contrahere angustos spatiis breuioribus ignes

Aspiceres, lucémque solo præbere malignam:
Qui nunc æquali discreti limite terris
Monstrant æquales (absint modò nubila) vultus.
Nam quòd ab Eoæ Phœbus cum lumine portæ
Exit manè nouo, vel cùm se vespere sero
Tethyos in thalamos recipit, maiore videtur
Orbe suis propiùs terras accendere flammis:
Non longi in causa est spatij distantia maior.
Cum neque plus distet, Phœbus sua spicula summo
Cùm iacit è cœlo, propior nec luceat imo
Margine, manè oriens, vel cùm se vespere condit.
Sed fumos & manè nouos & vespere terræ
Exhalant vapidæ, veram qui luminis augent
Longinqui speciem, & spectantia lumina fallunt.
Non secus ac altis quæ lucent cunque sub vndis
Corpora, decipiunt visus maioráque veris
Apparent, posita in medio quòd densior vndæ
Humor, inoffensos nequeat transmittere visus.
Nec mihi non aliqua niti ratione videntur,
Propterea mundum qui credunt esse rotundum,
Quòd Pater omnipotens, qui rerum prima creauit
Semina, & in varias ea iussit abire figuras,
Omnibus in rebus (quantum mortalia possunt
Æquari æternis, & non peritura caducis)
Ipse sui velit, vt quædam remaneret imago,
Atq; aliqua patrem soboles ex parte referret.
Sic quæ seminibus coëuntes quattuor omnes
Finguntur species nitidi sub tegmine cœli,
Quamuis mutatis pereant, redeántque figuris,
Quotidie tamen æterna se lege propagant.
Et cum morte gerit bellum natura, peremptum
Restituens simili redimuum in morte parentem.

Sic homines fragili quamuis è stirpe, perennant
Quà licet: & sobole æterni, compage caduci,
Æmula diuinis peragunt sua secula seclis:
Vtq; in eis propior diuinæ stirpis imago
Luceret, cœlo data mens, quæ corporis artus
Non solùm vegetet tardos, sed carcere cœco
Clausa micet, penetretq; ima caua viscera terræ.
Non illi obsistit solidæ impenetrabile massæ
Corpus, & obscuris Acherontia regna tenebris
Obsita, non atris obsessus nubibus aër,
Infirmásque acies oculorum hebetantia Solis
Lumina, non spatio vasto semotus Olympus
In se præcipiti semper reuolubilis orbe,
Omnia quin oculis peragraret pectoris: vt quæ
Abdidit, aut spatiis longis natura remouit,
Educta è tenebris propiúsque admota videret.
Illa igitur purum cœli cùm cerneret orbem
Damnatum nulla per secula longa senecta,
Nobiliore ortu, quàm obnoxia corpora morti,
Credidit esse satum, propiúsque referre parentem.
Vtq; Dei nullis natura coercita metis,
Principio medióque caret, nec finibus vllis
Clauditur, aut spatiis æui, sed totus vbiq; est:
Sic mundi in teretem facies coit vndique formam,
Vndiq; par similísq; sui, sine fine, sine vllo
Principio, nullis per tot labentia secla
Deterior damnis, aut auctior incrementis,
Et rediens in se lapsu sine fine perenni,
Nec motus medium aut finem aut exordia nouit.
Totus & in sese incumbens per inane profundum,
Non eget externis, vt pendeat, vndique causis.
Hæc mundi forma & series æterna mouendi,

Semper ad occasum sese vt conuertat ab ortu,
Quoq; abijt redeat totiésq; abiens rediensq;
Obseruet sedem veluti non mobilis vnam.
At verò quinque errones Titaniáque astra
Quamuis perpetua lustrent vertigine terras,
Semper & in partem quam stellifer orbis eandem
Nitantur, tamen haud æquis sua passibus vrgent
Lumina, sed lento magis ijsq; redítque recursu:
Quò magis ad terram quisque inclinatur inertem.
Scilicet ingentes cùm fingeret ætheris orbes
Cœlituum pater, atque hominum formaret ad vsus:
Proxima quæ nostros incurrunt lumina visus,
Si tam præcipiti vertigine torta mearent,
Quàm, gremio quæ cuncta suo suprema coercet,
Machina, tam celeres spectantia lumina motus
Deficerent, hebetésque oculos caligo repentè
Conderet, ad nullósque vsus properatio motus
Apta foret, paucis Phœbea recurreret horis
Et fugeret lampas, nec tempora commoda somno
Nox breuis, aut præceps lux opportuna labori
Divideret, toties reduces cum sole tenebræ
Omnia turbarent operum momenta, nec æstas
Concoqueret fruges, nec dulces pallor in vuas
Serperet, & lentè mitesceret acer amaror.
Gleba nec exiguo putrescens frigore venis
Imbiberet cupidis genitales ætheris imbres,
Nec breue ver blandos florum spiraret odores,
Sed properata æstas veris spoliaret honorem,
Pelleret æstatem autumnus, dum messis in herba
Turgeret: deformis hyems infirma necaret
Semina, solliciti spem deceptura coloni.
Ergo ille ætherij clemens moderator Olympi,

Ad varios hominum dum sese accommodat vsus,
Orbibus extremis celeres absoluere motus
Posse dedit, sed quos visus non sentit acumen,
Dissita tam longo spatio dum sidera spectat.
Ac dein paulatim motu interiore repressus
Impetus, & tardo flexu, quæ citima fulgent
Lumina, quæq; suos tali discrimine cursus.
Deproperant, oculis vt nec spectantibus obsint,
Nec turbent hominum nimium properata labores.
Sic spatium nouies ternis quod Luna diebus
Conficit, hoc vno peragit Sol aureus anno,
Assequitúrq; iterum germanam iterúmq; relinquit;
Lunaremq; suis claudit congressibus annum.
Mensibus octonis ter Mars velocior orbem
Assequitur Solis, duodenis Iuppiter annis,
Saturnus totidem, si ter sex insuper addas.
Quo magis hoc animo possis comprendere, finge
Esse simul cunctos Tauri sub fronte planetas,
Moliriq; suos non æquo tramite gressus.
Quo lenta se quisq; magis vertigine torquet,
Longius à Tauro spatio breuiore recedet.
Ac citiùs rursum occurret ter Luna nouenis
Lucibus, & claro Tauri sub fronte micabit:
Quò vix perueniet longo Sol aureus anno,
Mars geminis brumis, post bis sex Iuppiter æstus,
Altiferum quo bruma Deum tricesima ducet.
Quòd si oculis iuuet istius specimen tibi motus
Subijcere, in bibula labor est non magnus arena,
Per seriem octonos vt ducat circinus orbes,
Semper vt exterior spatiis breuioribus arcum
Ambiat internum, extremas cuiusq; per oras
Nominibus numeróq; æqualia pone planetis

Robora curſorum, lentiſq; perambulet orbem
Paſſibus internum interior, ſempérque deinceps
Quiſq; gradu paulò properet maiore, ſupremus
Ambitus atque idem longiſſimus, orbis imago
Signiferi, raptim pedibus peragretur anheli
Curſoris, qui tardigradus fugiatq; premátq;
Anguſto lentos ſignantes limite gyros.
Sic vbi veloces emiſit carcere currus
Prætor, & in magno feruent certamina circo,
Hic Veneto fauet, hic Praſino, & clamore ſecundo
Quiſque ſuos animans ſtudiis ardentibus vrget.
Dum teretem calidus metam circumuolat axis.
Interea ſi laſſus equus defecerit, aut ſi
Non ſatis increpuit lentis auriga flagellis,
Iniecitque moram fracto rota debilis orbe:
Dum reduci curru ſperata præmia palmæ
Victor habet, quintum gyrum vix vltimus implet
Præteritus toties, toties prior vrget & inſtat.
Nec me adeò fallit veterum ſententia multis
Credita iam ſeclis, penitúsque in mentibus hærens,
Orbis ad occaſum quòd ſeſe ſemper ab ortu
Torqueat extremus motu inuariabilis vno,
Ac reliquos orbes celeri vertigine ſecum
Corripiat, ſeſéque ſequi prope paſſibus æquis
Cuncta ſuis cogat famulantia legibus aſtra,
Quocunque incubuit: ſeptem tamen vſque reſiſtunt,
Quà licet errones, tentántque accedere ad ortum.
Illa, igitur proprio motu cùm ſemper ad ortum
Confugiant, pugnéntque aduerſos voluere gyros,
Aduerſos quoque ſigniferi vrgent ignibus ignes,
Inque dies paulum effugiunt retróque recedunt,
Nec ſemper cum ſupremo veſtigia cœlo
Iuncta

Iuncta ferunt, peragúntque suos æqualiter orbes.
Sed quo citerior quisque est, minùs impetus illum
Longinqui vincit cæli, quo quisque recedit
Longius à terris, propiúsque admotus Olympo est,
Hoc magis obsequitur, violentíque ætheris audit
Imperium, viq; obnitens licet vsque repugnet,
At lapsu sensum propè decipiente recurrit.
Sic quod tricenis spatium Saturnius annis
Regreditur cœlo contrà obluctante propinquo:
Lucibus hoc ipsum peragit ter Luna nouenis,
Tanto quippe minus longinquo obnoxia cœlo,
Quàm magis à domino semota est imperioso.
Néve vno geminos mirere in corpore motus
Aduersos, spectare iubent cùm concita remis
It ratis, aut vento radit vada salsa secundo.
Illa quidem properat, quà vis agit acta lacertis,
Aut vento impulsa, aut ablata rapacibus vndis,
Interea vector per pinea tecta carinæ
Ingrediens, lentóq; vrgens vestigia passu
Pergit in occasum, dum nauis currit in ortum,
Et pariter geminos fert vno in tempore motus.
Sponte suà hâc properans, illâc rapiente carina.
Obseruant exempla alij, vel musca per hastam
Cum subit aduersam, vel cùm subrepit in orbem
Se contrà vertente rota, & vertigine rapta
Tentat in obliquum sensim succedere cliuum.
Sic momenta duo contraria corpore in vno
Posse putant fieri: natura hunc sponte, sed illum
Vt peragi externa debentem exordia causa.
At mihi diuersos in corpore simplice motus,
Siue repugnantes, siue in contraria versos
Naturæ ingenio nemo persuaserit author.

Siue ille Aßyriis cœli obseruator in oris,
Siue Pharon propter, celsæ aut Carthaginis arces,
Seu fuerit doctis sophiæ scrutator Athenis,
Vnus enim est vno simplex in corpore motus
Simplice, nec rursus credam cœlum obice cœlo,
Aut tardare suos, aut retro flectere cursus.
Nempe ea corporibus solis concessa potestas
Est, vt se impediant, aut indupedita quiescant,
Aut alio remeent, quàm quo fert impetus illa
Natura, quorum euentis contraria pugnent
Euenta, vt flammæ gelidis, humentia siccis.
At quibus hæc insunt pereunt, perimuntq́; vicissim,
Et faciẽ immutant, minuúntq́;, augéntq́;, neq; vnquam
Inconcussa manent, æterna exercita pugna.
Sed cœli nulla facies vertente senecta
Permanet, euentis nullis obnoxia, nulli
In se propterea ciuili obnoxia bello.
Forsitan & quæras, quæ sit sine fine rotati
Materies cœli, nullam quòd fessa quietem
Accipiat, nullis per tot labentia secla
Deterior damnis, nullo pollentior auctu,
Solaq́; tot claudens fluxarum semina rerum
Nulla senescentis discrimina sentiat æui.
Primùm corporibus non est vis illa quaternis
Quæ renouant omnes genitali è semine fœtus,
Congressu vario permixta, abeuntia rursus
Interimunt, & perpetuis exercita pugnis,
Mutant innumeras variè coëuntia formas.
Nam si terra forent cœlestia templa, vel humor,
In medium ruerent mundi collapsa deorsum.
Quem sortita vnum sunt omnia pondera motum.
Sin foret atheria compages extima sphæra

Aura-

Aurarum leuibus flabris, tenuíve vapore
Ædificata, ignis rectà per inane mearet
Materies sursum: nullóque coercita vallo
Externis nullis offensibus indupedita
Difflueret per inane vagum, & dispersa periret,
Et nusquam in certa statione coacta maneret,
Nunquam intestina se vi glomeraret in orbem,
Clauderet & solido fluitantia corpora vallo,
Et sese fugiens nullo cum fine, sequénsque
Flecteret innumeros sua per vestigia gyros.
Nam quæ natura non impellente feruntur
Corpora, perpetuo nequeunt, æquíque tenoris
Voluere se motu: at natura non minus ignis
Pugnat, vt in gyrum redeat, quàm limine recto
Si ruat in præceps, terrámque petessat inertem.
Ergo cùm deorsum tellus moueatur & humor,
Sursum aer, sursum fugiat vegetabilis ignis,
Cælum in se rediens æternos circinet orbes:
Diuersam cæli vim materiámque fatendum est.
Quo minus id dubites, sic accipe, corpora cuncta
Naturalia sponte sua per seq; mouentur,
Permutántque locum, vis propria scilicet illis
Intestina ciens motum, natura vocatur.
Omne autem corpus vel simplex simplice motu
Deproperat cursum, vel mixtum mobilitate
Incerta, nunc huc agitur, nunc pellitur illuc
Semper, consilij quò pars violentior vrget.
Duplicia ast pura cum prædita simplicitate
Corpora sint, vel quæ nullis obnoxia damnis
Constituunt cæli firmis compagibus aulam:
Vel varijs vicibus varias subeuntia formas
Noctiuagæ Phœbes gremio comprensa tenentur.

Simplicibus totidem formas natura meandi
Corporibus tribuit, quædam voluuntur in orbem,
Et circa medium punctum indefessa recurrunt:
Aut centrum fugiunt alia, aut se limite recto
Præcipitant mediam properantia tangere metam,
Ni vetet & celerem sistat vis obuia cursum.
Quantũ in se est igitur, cùm nunquã Elementa rotũdos
In gyros currant, corpus quintum esse necesse est
Hæc præter, quod perpetuos sinuetur in orbes
Sponte sua, tanto diuinius omnibus illis,
Quanto sit formis præstantior omnibus orbis.
Quòd si natura vi cœli cærula templa
In sese remeent semper, peragántque perennes
Circuitus, etiam pars quantulacunque reuulsa
Corpore de cœli motu rapietur eodem,
Et globuli finget faciem de parte rotundi.
Sic, cùm se nubis grauidæ profudit ab aluo
Agmen aquæ pluuiæ, magnum per inane rotatæ
Se glomerant guttæ, & quà vis fert ponderis illas,
Ima petunt, & seu frondis, viridisve potitæ
Graminis hospitio pendent, coguntur in orbem,
Lubrica paulatim donec per saxa, per herbas,
Perque cauas valles, decliui tramite, matris
Cæruleum in gremium insinuatæ, sponte quiescant.
Nam cùm sit cœlum velut humor, & ignis & aer
Corpus ὁμοιομερὲς, si quid natura benignè
Indulsit toti cælo communiter, vni
Cuique dedit parti, ingenio vt frueretur eodem.
Ergo, cùm cœli vis sit natiua rotari,
Continuò pars nulla eius de corpore magno
Auulsa, in terras caderet, sursúmve volaret,
Sed seruaret eum, sibi quem natura meatum:

Primi-

Primigena cessit (se circum vt volueret) hora:
Quòd si nec (leuibus quæ vis primaua mouendi
Addita corporibus) sursum se limite recto
Tolleret, aut (grauibus quæ vis est vna) deorsum
Sideret, haud illi leuitatem, aut pondus inesse
Certum est, rectiuagi quæ sunt primordia cursus.
Non procul à vera reor is ratione recedet,
Qui neget, aut gigni natura viribus astra
Posse, vel affectum senio tabescere cœlum:
Aut obitu minui, cognati aut corporis auctu
Crescere: materiam nam vis contraria mutans,
Ex alijs alias mutat, reparátque figuras.
Frigida enim calor interimit, stringentia corpus
Frigora vitalem postquàm pepulêre calorem,
Mors subit, in tenues vanescit spiritus auras.
Aridáque humor alit, sitis & ieiunia longa
Paulatim extenuant, atq; humida corpora soluunt.
Nec nasci est aliud, quàm formæ accessio, fingens
Materiam, faciémq; nouam: mortémque vocamus,
Expulit assuetam cùm vis contraria formam.
At neque vis cœli est vlli contraria, nusquam
Euenta euentis cœli pugnantia certant,
Quæ varient eius faciem, muténtque vel æui
Dentibus attritum cogant succumbere fato.
Congeries nusquam est cognati corporis vnde
Augmina suscipiat, vel quo detracta recurrant
Corpora siderei molem attenuantia templi.
Quin & natura non expugnabile cœlum
Viribus, æternis longa obseruatio seclis.
Sensibus ostendit. Quæcunque obnoxia fati
Legibus occasus vicibus mutantur in ortus,
Sensus in ijs diuersa notat tria tempora, vel cùm

Crescendo augescunt, simul & cum tempore vires
Et molem accipiunt, vel mole & viribus aucta,
Quantum natura finit inuiolabilis ordo,
Crescendo ad summum iam peruenère cacumen:
Vel cùm victa situ, & defecta senilibus annis,
Sponte retro redeunt, auóque soluta fatiscunt.
Hæc data crescendi fato lex omnibus, aut quæ
Nata solo, sed fixa solo radice tenentur,
Aut quæ flexibiles animati corporis artus
Sponte mouent mutántque locum, volucrésq; feræque
Natáque cœruleis Neptunia monstra sub vndis:
Cúmque ipso quibus est maior cognatio cœlo,
Secla hominum hac certa fatorum lege tenentur,
Semper ab exiguis vt progressa incrementis
Augescant, & robur cùm tetigère iuuentæ,
Paulatim vires lenta minuente senecta
Declinent, iterúmque sua in primordia cedant.
At quibus à primis rerum natalibus vsq;
Cura fuit cœli faciem, motúmque, modúmq;
Obseruare, & solertis monumenta laboris
Postera per memores vulgare in secula fastos:
Nullum æui imperium sensère in corpore cœli.
Sic iisdem spatiis eadem interualla diremptis
Sideribus perstant: idem vultúsq; colórque
Et modus, & numerus, faciésque & partibus iisdem
Surgunt manè faces, sero & se vespere condunt,
Atq; iisdem accendunt, quibus olim lumina terris,
Asseruántque vnum nihil immutata tenorem.
Hæc ita cùm perstet rerum constantia certa
Immutabilis, æternoq; immobilis æuo:
Perstat item cœlum, scabraq; immune senectæ.
Non damna innúmeris seclis, non augmina sentit.
Nec

Nec tamen aduersis quamuis obnoxia causis
Aurea flammantis non sint palatia cœli,
Protinus orbatum credam natalibus orbem
Ingentem, sempérque nouum sempérque vetustum
Et sua non vlli debere exordia causæ,
Vique sua æterno peragentem secula motu.
Nam neque materiæ vis est ea, vt ipsa mouere
Se queat æternùm alterius non indiga causæ,
Quicquid enim specie motus quacunque mouetur,
Altera protrudit vis id violentior. Atqui
Cùm nequeat series esse infinita mouentium,
Quæ sese pariter fugiant sine fine premántque,
Esse aliquam primam vim naturámque necesse est,
Cætera quæ motus expers queat ipsa mouere
Sponte sua: non externis obnoxia causis.
Hanc veteres, ducti rationis lumine, cæcis
Naturæ in tenebris vidêre, & corpore cassam
Deprehendere potestatísve æuíve locíve
Limite conclusam nullo, exclusámve, sed omnia
Complexam, totámque in toto corpore mundi
Partibus & cunctis fusam, quæ viribus iisdem
Fulciat, & moueat, vegetet, foueátque nouétque
Quicquid in immensa est brutũ, aut vegetabile rerũ
Congerie, quam nec vox fando, oculúsque videndo,
Aut subtile queat complecti mentis acumen.
Sed nec magni operis moles, nec semper in orbem
Motus, & æterno manans de fonte caloris
Vis vegetabilis, & rerum inuiolabilis ordo
Ignorare sinit, nec gens tam barbara terris
Errat in incultis, vt non, cùm sidera spectet,
Fulguráque, & vasto tremefactum murmure cœlum
Audiat, esse Deum credat, vim scilicet illam,

Quæ regat immensam iusto moderamine molem,
Vt moueat nostros per tot miracula sensus.
Hanc igitur tantam vim, nec rationis egentem,
Tempore nec lassam, nec fractam viribus æui
Credere nos fas est, nec cogi viribus vllis,
Sed sponte æternos mundi conuertere motus.

GEORGII

BVCHANANI

DE SPHÆRA LIBER III.

HActenus in vasto latè exspatiatus Olympo,
Axe vago, nusquam hospitio, nusquam lare certo,
Collige Timoleon laxas paulisper habenas,
Ingentes campos immensique ætheris æquor
Circumscribe animo, & transuersis mœnia mundi
Digere limitibus mecum: & mens edita cœlo
Assuescat patriam paulatim agnoscere sedem.
Dum folijs aura crepitant, dum molle renidens
Pratorum conspirat honos, dum dexter Apollo,
Et non difficiles indulgent carmina Musæ.
Sidera præcipiti cursu reuolubilis æther
Indefessa trahit secum, noctésque diésque
Perpetuo remeans sua per vestigia gyro.
At penetrans paribus librata viscera terræ
Ponderibus medius stat nulla mobilis æuo
Axis, & hinc atq; hinc extremis partibus orbem

Stelli-

Stelliferum tangens, geminis determinat illic
Cardinibus mundum immotis, quos Græcia dixit
Ingeniosa polos, alter sublimis ad Arcton
Surgit, & æquoreis metuens se tingere lymphis
Conspicuum totis ostendit noctibus ignem,
Vicináque sibi fecit cognomen ab Vrsa,
Alter in aduersa mundi regione sub vndis
Conditur Oceani nostris incognitus oris
Antipodum latè regnis illustris ab Austro
Qui madidis illinc aduoluit nubila pennis.
Hi polum austrinum dixere, antarcticon illi:
Quod regat inferni per marmora spumea mundi
Nocte rates sera, Arcadica contrarius Vrsæ.
Inde ter octonas à cœli vertice partes
Diffugiens, cyclus cœlum secat Arcticus: illi
Nomen, ab Arctoo quod non procul axe recedat.
Altera maiori secat orbem linea gyro,
Quà Sol æquorei propior per sidera Cancri
Scandit, & æstiuas in longum porrigit horas,
Et lento repetens Atlantica littora flexu,
Contrahit angustas spatio breuiore tenebras.
Hanc vbi contigerit metam Phœbëius axis,
Rursus in humentes sensim delabitur Austros.
Et quia non flammis vnquam propioribus Arcton
Aspicit, æstiua locus à statione vocatur
Solstitium: æstiuum quoq; nomen sumit ab æstu
Circulus vndecies senis à vertice mundi
Exclusus spatiis. Medij post orbita cœli
Ingenti cingítque & diuidit æthera spira,
Lanigeri pecoris iustæq; exordia Libræ
Percurrens ab vtroq; polo par distat, vtrumque
Ex æquo spectat noctes æqualibus horis

Partitur cum luce æqua, cùm frigore flammam
Temperie iungens, autumno & vere tepenti
Hic hyemes nimias, nimios hic mitigat æstus,
Per ter tricenas distans à vertice partes:
Omnia quòd spatiis rerum momenta propè æquis
Diuidat Ausonio Æquator cognomine dictus.
Proximus à mundi media statione recedit
Solstitij hyberni gradibus ter circulus octo:
Brumalem nostris hunc appellamus in oris.
Quem sol cùm tetigit gelido Ægocerote potitus,
Et penitus pluuios sese deiecit in Austros:
Bruma riget nobis canis adoperta pruinis,
Terra latet glacie pigra, frænatur aquarum
Impetus, & nemorum Boreas populatus honorem
Spumiferos voluit pelagi cum murmure fluctus,
Et vix immensam sequitur lux turbida noctem.
At quibus aduerso domus est sub cardine cœli,
Perpetuáque vident fulgentem nocte Canopum:
Iis vix longa breui concedunt lumina nocti:
Et cùm sol mediam cœli terit arduus arcem,
Tum malè pubentes defendit pampinus vuas,
Tum pecori raræ præbent vmbracula syluæ.
Vltimus, aduersum qui circuit ambitus axem,
Ignotúmque polum, atque oculis astra inuia nostris:
Tótque suo distat spatijs à cardine, quantum
Circulus Arctous glaciali distat ab Arcto:
Tótque gradus fugit à brumali limite solis,
Arctoo æstiuus quantum secedit ab orbe.
Cingitur his cœli reuolubilis area spiris
Quinque, pari semper distantibus interuallo:
Vnde parallelis nomen fecêre Pelasgi.
Præterea gemini cœlum cinxêre Coluri,
In gemino sese scindentes vertice mundi.

Hi reliquos omnes, qui signant æthera, gyros
Transcurrunt, dirimúntque in partes quattuor æquas.
Aulidis. Phryxi vectorem diuidit alter
Piscibus, & surgens occulti à vertice mundi
Per Libram ad gelidā redit, vnde inceperat, Arcton.
Alter ab Arctoo decurrens vertice Cancrum
Separat à Geminis, inde inclinatur ad axis
Infirni caput, ac rursum Aegocerota pererrans
Hācimā dirimit brumam, & caudam ad Cynosura
In sese coiens, perfectum circinat orbem.
Hos, quia pars nobis semper latet abdita cæcis
Sub mundi aduersi tenebris, dixêre Coluros.
Alter ab æquatis tenebris cum lucibus, alter
Cognomen gemina Phœbi à statione recepit.
Hos super obliquo percurrit limite cœlum,
In latum gradibus bis senis æthera signans
Signifer, hospitiúmque deûm, moderator & anni,
Dispensans spatijs labentia tempora certis.
Hic auro grauidas Phœbus molitur habenas,
Hic varias ponitque, & sumit Delia formas,
Hic quinque Errones, sed certis legibus errant,
Exercéntque suas cœlo gradiente choreas.
Nam reliquos cœli, qui signant æthera, gyros
Longa hominum varios solertia finxit ad vsus.
Hi fugiunt aciem visus, tantúmque notari
Mente queunt sola, tenues sine corpore spira.
Ipse asper geminis, & multo balteus auro
Inuitat spectantum oculos, & nocte serena
Illustrat tacitum iucundo lumine mundum.
Néve oculos fugiat cupidos satiétve videndo,
Dum renouat mutátque vices remeabilis anni:
Nunc hanc, nunc illam dat terris cernere partem,
Et seu bruma diē in spatiis breuioribus arctet,

Torrida seu longas æstas exporrigat horas,
Seu ver autumnusq́ue æquent cum lucibus umbras,
Signa dies condit sex, & totidem retegit nox,
Dimidiúmque oculis pandit spectabile nostris.
Hunc quoque quà longo præcingit limite mundum
In partes veteres ter diuisêre quaternas,
Cuique suum nomen tribuentes, cuique figuram,
Cuique suos certis comprensos finibus ignes,
Qui fingunt varijs animantum corpora formis.
Primus ad auroram circùm caua tempora flexa
Cornua contorquens Aries, cœlestia pandit
Lumina signorum, ductórque & ianitor anni
Aurato insignis villo de nocte serena,
Ter sex exiguis variatus corpora stellis.
Has, vbi fraternis exurgit Delia flammis
Æmula, ceu domina cedens veniente recondit,
Destituens visus, & ni vicinia claris
Luceret stellis, etiam locus ipse lateret.
Hunc (quia vel Phryxum auexit Phryxíque sororē,
Cum fugerent sæuæ furias fraudémque nouercæ:
Vel quia per calidas Lybiæ squalentis arenas
Bacchus ab Eois agmen cum duceret oris,
Iámque siti nimia nimio sub sole labantes
Deficerent artus, fessis ostenderet vndas)
Iuppiter in cœli media regione locauit,
Quà secat æquatrix obliquam linea Zonam.
Quáque hyemes placido gelidas à vere Colurus
Separat, in partes hanc atque hanc diuidit æquas.
Proxima Sidonij fulgent illustria Tauri
Sidera: quinque Hyades per frontē & cornua sparsæ,
Fata gemunt fratris, fraternáq; fata gementes
Irrorant tepidis sitientes nubibus agros.

Laxa

Laxa etiam rutilis lucent palearia flammis
Tergáque, nec genibus pedibúsve illustria desunt
Sidera, nec segnis torpet sine lumine venter.
Vltima lucis egens tenues vanescit in auras
Pars: Athamanteum nisi qua pecus ante pusillis
Ignescit facibus cognatáque sidera iungit.
Hîc Atlantiadas extremum includere Taurum
Fama canit septem, sed septima rara videri
Abscondit mœstos tenui caligine vultus:
Seu dolor in causa est, & adhuc lacrymabile Troiæ
Exitium deflet, faciémque Electra recondit:
Siue timor, magnum fugiens quòd Oriona sese
Defendat tenebris: siue indignata cubile
Sisyphium lateat Merope, quòd sola sororum
Iussa sit imparibus connubia iungere tedis.
Hæ licet haud magnis illustrent æthera flammis,
Magnum nomen habent: quòd tẽpora cõmoda signẽt
Messibus, & sulcis semen mandare subactis.
Hoc igitur spatio procumbit poplite flexo
Taurus Agenoreus roseum conuersus ad ortum,
Ad gelidas arctos, æquantem lumina spiram
Noctibus effugiens: hunc Iuppiter intulit Astris
Vectura soluens pretium, quod ab Aside terra
Incolumem Europam Creteas vexit ad oras.
Iam mihi Ledæos concordia pectora fratres
Suspice perspicuis insignes corpora stellis,
Verticibus superant spiram, quà flectit habenas,
Arduus Æthiopas Sol cùm rapidissimus vrit,
Nulla Syenitas cùm protegit vmbra colonos.
Promeruit cœlum pietas, mortísque vicissim
Diuisa cum fratre mora, ditísque seueri
Alternè subeunda domus, data proxima sedes

Solstitio, liquidum quà cingens linea cœlum
Præcipiti dirimit confinia veris ab æstu.
Proximus his densos Cancer Iunonius ignes
Explicat, Herculeis ausus subrepere plantis
Forcipe vulnifica infestus, cùm scilicet heros
Comprimeret flammis crescẽtem in vulnera Lernam.
Hunc pede contritum Alcides occidit, in astra
Intulit occisum implacabilis ira nouercæ,
Pérque caput chelásque, & duri tegmina dorsi
Aspersit densas non multò lumine stellas.
Tum Nemees terror Lunæque horrendus alumnus
Aspicit aduersum aduersus consurgere Cancrum:
Hunc etenim Herculeis non æqua laboribus, inter
Sidera nutriuit Iuno: Tyrinthius heros
Exitium latè pecori dominísque ferentem
Immanem immanis prostrauit vulnere clauæ.
Cœlum Iuno dedit cæso, magnósque per artus
Accendit claras illustri lumine stellas.
Ponè subit pedibus Virgo subiecta Bootæ,
Luminibus flagrat caput, & manus & sinuosa
Collucent tunicæ, maturis lucet aristis
Spica manus dextræ: nec promptum exponere nomen
Virginis est, siue illa Ceres despectat ab alto
Arua, parens legum & frugum, natáque reperta
Iam placata, auidi fortunat vota coloni:
Siue Isis longis permensa erroribus orbem
(Nam Dea sic Phariis de Graia facta iuuenca)
Siue piam Liber, cum fleret fata parentis,
Imposuit cœlo Erigonem: seu lucida sedem
Vendicat hanc, terras fugiens Astræa nocentes,
Postquam operum socium primum mactare iuuencum
Impia sustinuit soboles æratis ahenæ.

Deinde

Deinde etiam versis cognata in funera dextris
Polluit innocuam natorum sanguine terram,
Æneáque in sæuum mutauit secula ferrum.
Nec procul autumni sæuus confinia signat
Scorpio, monstrum, ingens, latè per cærula cœli
Brachia protendens, & curua spicula caudæ:
Signiferi sextam metitur corpore partem,
Erigonæ propior chelarum exporrigit arcus,
Et speciem iustæ meditatur fingere libræ,
Vt cum luce pares vmbrarum examinet horas.
At magno tepidos propendens corpore in Austros
Effugit æquantem noctes cum luce Colurum.
Sidera pauca quidem rutilo splendore coruscant,
Cætera lucis egent hebeti marcentia flamma.
Iuppiter astra dedit cæso decus Orioni.
Nec mihi semifero Chiron indictus abibis
Corpore, nubigenûm iustissime Centaurorum,
Saucia crura gemens Lernæi tabe veneni.
Iratus morti instanti, nimiumque moranti
Crudeles Parcas crudeliáque astra vocabas.
Non tulit è iusto miseri senis ore querelas
Iuppiter: æternúmque dedit pro morte petita
Viuere, languidulísque ornauit corpora stellis,
Cruráque & intentum cœlo propè Scorpion arcum,
Iussit & autumni marcentis claudere metam,
Cum gelida donec faciat diuortia bruma,
In Tropico linquens Sol autumnum Capricorni.
Hîc anni taciturna quies, sine murmure venti
Alcyone tutos præstant super æquora nidos,
Terra gelu constricta iacet, nix candida molli
Vellere torpentes operit cum frugibus agros:
Donec debilibus flammis Phœbëius axis

Stellatum Aegocerota intrans, Aquilonis ad auras
Scandere paulatim tentet, nimiúmque morantem
Lucibus exiguis cogat concedere noctem.
Hunc cœlo imposuit Liber monumenta, Typhœa
Cum fugeret, Diíque in varias formidine formas
Mutati sese tegerent, volucrúmque ferarúmque,
Ipse sub hirsuti velatus tegmine capri
Vitauit calidas hac fraude Typhoeos iras,
In cœlóque sui posuit monumenta pericli.
Non procul inflexa lymphas effundit ab vrna
Phryx puer (Idæis tendentem retia syluis
Armiger in cœlum rapuit Iouis) ignibus olli
Ardet apex, ardent humeri, & cum pectore mammæ,
Et manus, & venter, genuum nitet ignibus orbis,
Stellatíque pedes, qua prona inflectitur vrna,
Stellarum liquidis series internatat vndis.
Hunc inter Phryxíque pecus, cœlestia pingunt
Aequora squamigeri Pisces: Borealibus auris
Hic propior maiórque, Noto vicinior ille.
Collucent paruis per leuia corpora stellis,
Alter ad alterius caudam se vertit, vtrumque
Bis senis faculis splendescens linea iungit,
Et dirimit, veteres quem cœli dicere nodum
Consueuêre, illinc quòd hyems finita reducat
In sese volucrem voluendis mensibus annum,
Nectat & extremos cum Phryxæo Ariete Pisces:
Dignatos cœlo Pisces, quòd mater amoris
Cùm fugeret sæuam cum prole Typhoeos iram,
Iámque iter hybernis Euphrates fluctibus auctus
Impediisset aquis, scindentes flumina pinnis
Lenibus in tuta statuerunt numina ripa.
Astra per hæc duodena regens Sol aureus axem

Par-

Partitur celerem duodenis mensibus annum,
Hunc medium spatiis æquis vtrinque diremptum
Linea percurrit, per quam Sol aureus axem
Semper agit, nusquámque suo de limite flectens
Hinc atque hinc senas magno de corpore partes
Signiferi cernit, per quas errantia cursum
Lumina permutant: propiùs vestigia Solis
Sæpe premunt, præeúntve aut æquis passibus ignes
Adiungunt famulos dextra læuáque, nec audent.
Longiùs à domini nitidis diuertere flammis.
At Phœbe nec signifero contenta vagari,
Quà patet in latum, nunc celsa excurrit in Arctos,
Nunc humili cursu madidos deflectit in Austros,
Explorans vigili terrarum deuia flamma.
Dúmque redit, mediam transuerso tramite spiram
Percurrens sæpe obscura ferrugine vultum
Ipsa tegit, sæpe obscura ferrugine fratrem
Induit, & subitis mortalia corda tenebris
Terrificat: Graij hinc fecêre Ecliptica nomen:
Sidera quòd spira hac Titania semper in vna
Deficiant, trepidísque negent sua lumina terris.
Est etiam occulti dirimens confinia cœli
Circulus à nostri, qui semper tangitur, orbis
Margine, Finitor vero cognomine dictus.
Nam quodcúnque supra est tellurem visile cœli,
Finit ab inferna seclusum parte, Polúmque
Diuidit in geminas æquali mole cauernas.
Harum sub terris semper latet altera, semper
Altera conspicua est, partes hic limes in omnes
Serpit humi, terra extremis & cingitur oris.
Nec tamen immota sese statione coercet,
Terrarum cœlíque affixus partibus iisdem:

Nec pariter mundo circumuoluente recurrit
Semper ad occasum, roseo fugitiuus ab ortu,
Ceu reliqua nitidum, qua cingunt æthera, spira:
Sed nunc Parrhasiam sensim se flectit ad Arcton,
Nunc pluuios Austros, modò sese inclinat ad Eurum,
Et Zephyros fugit aut sequitur vestigia Phœbi,
Et vespertinas Atlantis radit arenas,
Et quocunque moues gressum, tecum ille mouetur,
Et fugit, & sequitur cœlum terrásque recondens,
Ante retro condens, & quantum subtrahit vna
Parte, alia reddit, cunctásque volatilis oras
Permutat, sempérque nouus sempérque vetustus.
Finitor visus visu finitur, & omnem
Separat in geminas partes æqualiter orbem:
Si neque prospectum montes vallésque profundæ
Impediant, sed camporum se libera planis
Lumina diffundant spatijs, & cuspide visus
Vndique porrectum feriant nullo obice cœlum.
Hanc igitur quoties metam se sidera supra
Tollere cernuntur, stellarum credimus ortum:
Cùm subeunt oculos, & præcipitata relinquunt,
Occasum appellamus: & hoc se limite claudit
Lux intempestas fugiénsque sequénsque tenebras.
Et quanquam numero non est comprendere certo
Tot finitores, quòd cœli terminus idem
Omnibus in populis non sit, nec limes iisdem
Idem permaneat, minimo quoties momento
Mutauêre locum: tamen omnes cogere visum est
Sub geminas formas: nam, luces noctibus æquans
Circulus incumbens quibus est à vertice summo
Ad perpendiculum, partes is findit in æquas
Sic finitorem, vt quà iungit sectio partes,

Dimensis

Dimensis spatijs sic angulus exeat æquus:
Vnde fit, vt rectus rectè dicatur Horizon.
Hic orbis quibus est situs, vna nocte diéque
Conspiciunt totum se circum voluere cœlum,
Et geminus mundi vertex decliuis vtrínque
Radit Horizontem, geminóque in vertice stellæ
Perspicuè surgunt in omni nocte cadúntque
Et tarda in vetitum demergunt lumina pontum
At verò quando æquantis prope segmina cycli
Illinc obtusus, hinc angulus exit acutus,
Finitor sese obliquat, Polus alter in vndis
Conditur, Antipodum regnis illustris, at alter
Ducit in occidua puppes per cærula flamma,
Et dirimit cœlum ac terras obliquus Horizon,
Nec totum nobis facit vnquam visile cœlum.
Hos finitores sed partes semper in æquas
Innumeræ dirimunt scindentes æthera spiræ,
Pérque Polos ductæ, sic vndíque vt exeat idem
Angulus, at nomen, multis licet, omnibus vnum
A medio posuêre diei: sermone vocatur
Quippe μεσημέρινος Graio, sub culmine cœli
Linea quæ Phœbi medium discriminat orbem,
Pérque caput nostrũ gelidã hinc decurrit ad Arcton,
Inde Polum inferni lucentem in culmine mundi,
Quum medius rerum minimas Sol efficit vmbras.
Hanc quoque sub terris volucri cùm deuius axe
Attigit, effusum chaos illætabile noctis
Inuoluit nobis hominúmque boúmque labores,
Et simul occasu, simul æquis Phœbus ab ortu
Exclusis spatiis, media illic luce refulget,
Et nostro aduersum radiis illuminat orbem.
Quum nobis contrà nox intempesta silentes

Sternit aquas pelagi, ponunt sua murmura venti,
Pérq; nemus volucres, pecudésque feraq; per herbas,
Pérque maris magni scopulosa cubilia cete
Accipiunt mollem per languida membra soporem.
Is, quibus est semper terris aut vrbibus idem
Circulus, ex æquo semper dirimuntur ab ortu
Occasúque, vnóque iis Sol pariter momento
Arduus è medio fulgentis culmine cœli
Indicit requiem, & sextam denunciat horam.
Ne te prætéream veterum celeberrima vatum
Lactea carminibus via, lato limite cœlum
Quæ decoras, dirimísque, & sera nocte refulges,
Incurrísque oculis, toti & spectabilis orbi
Luce nites grata, quoties penetrabilis aer
Mittit inoffensos cœli ad palatia visus.
Et quia conspicuo facilis candore notaries,
Lactea nomen habes: vel quod (nisi fabula priscis
Vatibus imposuit) de magnæ lacteus humor
Vbere Iunonis fusus transuersa per astra
Cæruleum infecit candenti limite cœlum.
Sunt quibus ad superos, & magni tecta tonantis
Hâc iter esse placet: sunt, qui iam corpore functis
Manibus hic sedem credant restare beatis,
Curarum expertes vbi, securíque laborum
Perpetuum degant ceu Dij feliciter æuum.
Nec desunt Phaetonteæ vestigia flammæ
Qui credant retinere Polum, ceu deuius axis
Phœbæus rectore nouo prope mœnia mundi
Dixit ætherios flamma populante penates:
Nec qui, principio rerum cùm fingeret author
Partibus è variis orbem coeunte cauernà
Hinc atque hinc, cœli summis in partibus oras

Com-

Commiſſas, tenuiſſe notas, vt ſcilicet orbis
Hac velut extrema maneat compage cicatrix.
At quibus occultas rerum perquirere cauſas
Cura fuit, multas magno ſine lumine ſtellas
Exiguum credunt collata luce nitorem
Gignere, ſed qualem vel ſera crepuſcula reddunt,
Vel cum venturo palleſcunt ſidera Phœbo.
Hos inter quicquid ſpatij concluditur orbes,
In quinas ſecuit veterum ſolertia zonas.
Quarum quæ medium præcingit maxima cœlum,
Hinc ſpira æquorei Cancri finitur, & illinc
Clauditur humentes Capricorni limite ad Auſtros,
Orbita quà rapidis fertur Phœbea quadrigis.
His quia carceribus ſemper Titanius axis
Flectitur, & radiis ſubiectam torret acutis
Tellurem, antiqui Zonam dixêre peruſtam.
At, quod complexu ſpatium breuiore coercet,
Hinc qui Menaliam circumfluit ambitus Vrſam,
Illinc aduerſi amplexus faſtigia cœli,
Conſpicuus tantùm infernis Antarcticus oris,
Horrentes dixêre plagas, & frigore pigro
Torpentes, hebes obliqua quòd cuſpide Titan
Vix tenebras denſas vincat ſplendore maligno,
Et cæca obductum lateat caligine cœlum.
Has inter mediámque duæ latè æthera laxis
Amplexa pandunt ſpatiis, moderamine leni
Frigore quòd flammas hebetent & frigora flammis.
His quoque ſuppoſita ſecuerunt æquora terræ
In zonas totidem veteres: nam circulus Vrſas
Qui tenet amplexu, terras deſpectat inertes,
Frigore damnatas, tenebris, terráque ſepultas
Nocte, diem cum Sol poſt tempora longa reduxit,

Obliquos auertit equos, humilisque per oras
Circuit extremas decliuis mœnia mundi,
Porrigit & longam exiguis de collibus vmbram.
Ergo pigra iacet sine fruge, sine arbore tellus
Aut niuibus canis horrens, aut frigore torpens,
Obruta vel tetra caligine, rara ferarum,
Nulla per incultas hominum vestigia terras
Occurrunt, gelidis Boreas effusus ab antris
Sæuit, & horriferis flabris sua regna flagellat,
Iratique maris lento torpore ligatas
Sternit aquas, stringítque gelu Neptunia regna,
Marmoreum fundens per languida stagna rigorem.
Par habitus cœli atque soli sub cardine mundi
Aduerso, & similis concreti ignauia ponti.
Proxima post gelidas duplex plaga tenditur oras:
Sed quas cultura patientes mitior aer
Efficit, hinc flammis glaciem soluentibus, illinc
Frigoribus rapidum flammæ moderantibus æstum.
Altera finitima est aruis, quæ Parrhasis Arctos
Despicit, ad calidam à Thule porrecta Syenen:
Felix terra virûm ingeniis, & robore, felix
Frugibus, & fœtu pecorum, quæ postulat vsus
Natura, quæ luxuries profundere gaudet,
Quicquid deliciis peperit corruptior ætas,
Sufficit è gremio tellus fœcunda benigno.
At plaga ad algentem trans Ægocerota Canopon
Par cœlo, non æqua solo, propè tota refuso
Mergitur oceano, latè regna humida Nerei
Exercent canos vasto cum murmure fluctus.
Si qua patet magno tellus exorta profundo,
Barbaries inculta tenet, non legibus vrbes
Diuitibus tenues æquant, non pœna coercet
Carceri-

Carceribus sontes, nec sunt sua præmia laudi.
Sed fera sauities alterno sanguine gaudens,
Nec contenta odium fuso satiare cruore,
Ni laniet mandátque artus, dapibúsque nefandis
Exuat humanos polluto gutture mores:
Quale nec informes ursi, nec Parthica Tygris,
Nec leo Marmaricis patrat vastior in oris,
Cædibus aut nullis rabies expleta luporum.
At Tropicos inter magnæ pars maxima terræ,
Sub medio porrecta die, pulsatur anhelis
Solis equis, illîc semper nox æqua diei
Diuidit æquales tenebrarum & luminis horas.
Ergo quibus causas rerum quæsisse latentes
Cura fuit, studióque acri perfringere claustra
Abdita naturæ, & venturis prodere seclis,
Illic exustas flagranti sidere terras
Crediderant nullo sua viscera soluere fœtu,
Sed sterili squalere situ, Phœbúmque propinquum
Ignibus epotos in cœlum haurire vapores:
Hinc fore nec siccis vt sese attollat arenis
Herba, nemus nullas ramorum exporrigat vmbras,
Vixque ferant rapidum sitientes dipsades æstum.
At melior cœcas naturæ expendere causas
Libra Posidonij, medio sub limite cœli
Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
Esse putat, viridésque æterno gramine campos.
Nam si sub Tropico feruenti fusca Syene,
Atque vltra fuscam tellus porrecta Syenen
Æthiopum colitur populis, moderatior ora
Interioris ager gignet pecudésque virósque,
Quæque virum præsens pecudúmque expostulat vsus.
Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancri,

Quòd feriat recta radiorum cuspide torrens
Illic Sol propiùs, lentásque retentet habenas,
Acriùs infestat cuncta & violentiùs vrit.
At medio subiecta Polo moderatior arua
Sol coquit, & quanquam radiis sublimis acutis
Figat humum, vt vix vlla arbor se protegat vmbra:
At rapidus lapsu celeri sic transuolat axis,
Vt terra afflatu nocturni frigoris algens
Concipiat modicos properantis sideris æstus.
Namque ibi perpetuò cum sit nox æqua diei,
Absentémque diem non longa crepuscula condant,
Quo magis est tenuis, citiùs vim frigoris aer
Induit, & densæ subiens penetralia terræ
Visceribus cæcis, Stigiáque in sede sepultum
Euocat ignauum supera ad conuexa rigorem.
Quid? quòd vbi minimas hîc Phœbus cōtrahit vm-
Nudáque maturis æstas flauescit aristis, (bras
Cùm Scythicus radiis Taurus propioribus ictus
Squalentes tumulos, obsessáque culmina longis
Frigoribus, cœlo ostendit, canæque propinquo
Tabescunt à Sole niues, glaciéque soluta
In mare spumiferos præceps rapit impetus amnes:
Tum nebulam tenuem, & sicci spiracula fumi
Halat humus, cum Riphæis erumpit ab antris
Sudificus Boreas, rupésque & saxa flagellans
Nubibus aerias nudat squalentibus Alpes,
Et Taurum, & mediis insertum Caucasum astris,
Nigrantémque hyemem, & piceæ caliginis agmen
In medium cogit cœlum stridentibus alis,
Æthiopúmque solo sitientes irrigat herbas,
Temperat & nimios fœcundis imbribus æstus.
Indè ruens præceps altis de montibus, vnà
Tor-

Torrentes impellit aquas, pecudésque, ferásque
Villarum cum strage trahit, pérque arua refusi
Mille vias pandunt vasto cum murmure riui.
Quos vbi cæruleum Nilus collegit in alueum
Riparum impatiens, latè perplana iacentis
Ægypti diffundit aquas, genialiáque arua
Fœcundat Libyci felici vligine limi.
Quoque magis rapido cœlum candescit ab æstu,
Hoc magis obscuris vestit se nubibus aer,
Quo magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
Tela, minus densa cœlum nigrescit ab vmbra.
Nec minus aduersa mundi regione remotum
Cum Sol Ægocerota tenet contraria regna
Æthiopum pluuij flabris humescere ab Austri
Credibile est, & flamina Etesia, & annua cogi
Nubila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
Quà Zona occultum se torrida flectit ad axem.
Quamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis
Dia Posidonij mens, vis rationis, & author,
Vix paucis fecêre fidem, Calaica donec
Classis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
Fœcunda, & fuscos radiis propioribus Indos,
Deprêndit secreta orbis, tenebrísque sepulta
Eruit, innumeris & rura habitata colonis
Vidit, quà medium Phœbi terit orbita cœlum,
Percutit & recta subiectas cuspide terras
Taprobanen findens mediam, Brasiliáque arua
Arua voluptati teneræ blandísque dicata
Delitiis, quorum quà copia larga benignè
Et veris genialis honos fouet, aurea duræ
Mala ferunt syluæ, reddit vestita colores
Terra nouos, odor Ambrosius de suauibus halat
Floribus, & blandis volucrum strepit aura querelis.

GEORGII

BVCHANANI
SCOTI,

DE SPHÆRA LIB. IIII.

NVnc mihi stellarúmque ortus obitúsque canenti
Sis facilis, causas penitus dum promo latentes,
Cur lenta Oceanum fugiant hæc, illa repentè
Signa per obliquum properent ascendere cœlum:
Cur iterum salsas subeant hæc ocyus vndas,
Illa trahant tardos lento molimine gressus.
Cur vbi Sol mediam cœli conscendit in arcem,
Longior hîc, alibi contractior exeat vmbra.
Cur Phœbæa suas consumat pyramis vmbras,
Cur hîc æqua dies semper cum nocte recurrat.
Vna dies, & nox vna illîc finiat annum:
Qualiter è gremio magnæ telluris in oras
Luminis herba recens tenerum cum tollit acumen,
Et cœlo sese ostendit, tum dicimus ortum,
Aut quibus indulsit melior natura mouentem
Membra animam, lucem cum primũ hausêre parẽtis,
Mox egressa aluo, nata atque exorta putamus:
At cum fracta malis aut fessa senilibus annis
In gremium terræ recidunt, seséque resoluunt,
Effugiúntque oculos, occasum obitúmque vocamus.

Hæc ad sidereos motus sermonis egestas
Transtulit, aptauítque vocabula, scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emersit ab ima
Parte poli, nostrísque oculis impervia liquit
Regna, & ab infernis ascendens manibus, oras
Liminis exicit, qui nostrum terminat orbem.
Rursus vbi repetens inferni dema mundi
Transit horizontem, & nostris subtracta recondit
Sese stella oculis, obitum dixêre priores:
Ceu pereant salsis Neptuni immersa lacunis,
Quæ fugiunt nostros abeuntia lumina visus:
Aut vbi manè nouo redeunt Pontóque videntur
Exertare faces, subitò ceu nata decore
Cum retegunt vultus, stellarum hunc dicimus ortum.
Nec tamen occasûs simplex est nomen & ortus,
Nec modus & ratio: nam cum velocior ignis
Assequitur Solem, & radiorum luce corusca
Obsessus, latet, & languentia lumina condit,
Hunc primus vigil excubiis de nocte requirens,
Occasum vocat, has vicino Sole latebras.
Indè vbi iam Phœbo se profert manè relicto,
Stella iterum, & paulùm Solis velocior axem
Præuenit emergens, ortum dixêre Poetæ.
Heliacum vulgus nomen fecêre, quòd ortum
Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
Quin etiam quoties cœli per cœrula templa
Stella pari cursu iungit sua lumina Soli
Vnà oriens, pariter sera se nocte recondens,
Cosmicon hunc ortum Graij dixêre, Latini
Matutinum: obitus, primo cum vesperus ortu
Cum stella occiduo se condit in æquore, Graijs
Achronicos, Latio sed vespertinus habetur.

Stellatum Aegocerota intrans, Aquilonis ad auras
Scandere paulatim tentet, nimiúmque morantem
Lucibus exiguis cogat concedere noctem.
Hunc cœlo imposuit Liber monumenta, Typhœa
Cum fugeret, Díque in varias formidine formas
Mutati sese tegerent, volucrúmque ferarúmque,
Ipse sub hirsuti velatus tegmine capri
Vitauit calidas hac fraude Typhoeos iras,
In cœlóque sui posuit monumenta pericli.
Non procul inflexa lymphas effundit ab vrna
Phryx puer (Idæis tendentem retia syluis
Armiger in cœlum rapuit Iouis) ignibus olli
Ardet apex, ardent humeri, & cum pectore mammæ,
Et manus, & venter, genuum nitet ignibus orbis,
Stellatíque pedes, qua prona inflectitur vrna,
Stellarum liquidis series internatat vndis.
Hunc inter Phryxíque pecus, cœlestia pingunt
Aequora squamigeri Pisces: Borealibus auris
Hic propior maiórque, Noto vicinior ille.
Collucent paruis per leuia corpora stellis,
Alter ad alterius caudam se vertit, vtrumque
Bis senis faculis splendescens linea iungit,
Et dirimit, veteres quem cœli dicere nodum
Consueuêre, illinc quòd hyems finita reducat
In sese volucrem voluendis mensibus annum,
Nectat & extremos cum Phryxæo Ariete Pisces:
Dignatos cœlo Pisces, quòd mater amoris
Cum fugeret sæuam cum prole Typhoeos iram,
Iámque iter hybernis Euphrates fluctibus auctus
Impediisset aquis, scindentes flumina pinnis
Lenibus in tuta statuerunt numina ripa.
Astra per hæc duodena regens Sol aureus axem
Par-

Partitur celerem duodenis mensibus annum,
Hunc medium spatiis æquis vtrinque diremptum
Linea percurrit, per quam Sol aureus axem
Semper agit, nusquámque suo de limite flectens
Hinc atque hinc senas magno de corpore partes
Signiferi cernit, per quas errantia cursum
Lumina permutant: propiùs vestigia Solis
Sæpe premunt, praeúntve aut æquis passibus ignes
Adiungunt famulos dextra læuáque, nec audent.
Longiùs à domini nitidis diuertere flammis.
At Phœbe nec signifero contenta vagari,
Quà patet in latum, nunc celsa excurrit in Arctos,
Nunc humili cursu madidos deflectit in Austros,
Explorans vigili terrarum deuia flamma.
Dúmque redit, mediam transuerso tramite spiram
Percurrens sæpe obscura ferrugine vultum
Ipsa tegit, sæpe obscura ferrugine fratrem
Induit, & subitis mortalia corda tenebris
Terrificat: Graij hinc fecêre Ecliptica nomen:
Sidera quòd spira hac Titania semper in vna
Deficiant, trepidísque negent sua lumina terris.
Est etiam occulti dirimens confinia cœli
Circulus à nostri, qui semper tangitur, orbis
Margine, Finitor vero cognomine dictus.
Nam quodcúnque supra est tellurem visile cœli,
Finit ab inferna seclusum parte, Polúmque
Diuidit in geminas æquali mole cauernas.
Harum sub terris semper latet altera, semper
Altera conspicua est, partes hic limes in omnes
Serpit humi, terra extremis & cingitur oris.
Nec tamen immota sese statione coercet,
Terrarum cœlíque affixus partibus iisdem:

Nec pariter mundo circumuoluente recurrit
Semper ad occasum, roseo fugitiuus ab ortu,
Ceu reliqua nitidum, quæ cingunt æthera, spiræ:
Sed nunc Parrhasiam sensim se flectit ad Arcton,
Nunc pluuios Austros, modò sese inclinat ad Eurum,
Et Zephyros, fugit aut sequitur vestigia Phœbi,
Et vespertinas Atlantis radit arenas,
Et quocunque moues gressum, tecum ille mouetur,
Et fugit, & sequitur cœlum terrásque recondens,
Ante retro condens, & quantum subtrahit vna
Parte, alia reddit, cunctásque volatilis oras
Permutat, sempérque nouus sempérque vetustus.
Finitor visus visu finitur, & omnem
Separat in geminas partes æqualiter orbem:
Si neque prospectum montes vallésque profundæ
Impediant, sed camporum se libera planis
Lumina diffundant spatijs, & cuspide visus
Vndique porrectum feriant nullo obice cœlum.
Hanc igitur quoties metam se sidera supra
Tollere cernuntur, stellarum credimus ortum:
Cùm subeunt oculos, & præcipitata relinquunt,
Occasum appellamus: & hoc se limite claudit
Lux intempestas fugiénsque sequénsque tenebras.
Et quanquam numero non est comprendere certo
Tot finitores, quòd cœli terminus idem
Omnibus in populis non sit, nec limes ijsdem
Idem permaneat, minimo quoties momento
Mutauêre locum: tamen omnes cogere visum est
Sub geminas formas: nam, luces noctibus æquans
Circulus incumbens quibus est à vertice summo
Ad perpendiculum, partes is findit in æquas
Sic finitorem, vt quà iungit sectio partes,

Dimensis

Dimensis spatijs sic angulus exeat æquus:
Vnde fit, vt rectus rectè dicatur Horizon.
Hic orbis quibus est situs, vna nocte diéque
Conspiciunt totum se circum voluere cœlum,
Et geminus mundi vertex dicliuis vtrínque
Radit Horizontem, geminóque in vertice stellæ
Perspicuè surgunt ijs omni nocte cadúntque
Et tarda in vetitum demergunt lumina pontum
At verò quando æquantis prope segmina cycli
Illinc obtusus, hinc angulus exit acutus,
Finitor sese obliquat, Polus alter in vndis
Conditur, Antipodum regnis illustris, at alter
Ducit in occidua puppes per cærula flamma,
Et dirimit cœlum ac terras obliquus Horizon,
Nec totum nobis facit vnquam visile cœlum.
Hos finitores sed partes semper in æquas
Innumeræ dirimunt scindentes æthera spiræ,
Pérque Polos ductæ, sic vndíque vt exeat idem
Angulus, at nomen, multis licet, omnibus vnum
A medio posuêre diei: sermone vocatur
Quippe μεσημέρινος Græco, sub culmine cœli
Linea quæ Phœbi medium discriminat orbem,
Pérque caput nostrũ gelidã hinc decurrit ad Arcton,
Inde Polum inferni lucentem in culmine mundi,
Quum medius rerum minimas Sol efficit vmbras.
Hanc quoque sub terris volucri cùm deuius axe
Attigit, effusum chaos illætabile noctis
Inuoluit nobis hominúmque beúmque labores,
Et simul occasu, simul æquis Phœbus ab ortu
Exclusis spatiis, media illic luce refulget,
Et nostro aduersum radiis illuminat orbem.
Qúum nobis contrà nox intempesta silentes

Sternit aquas pelagi, ponunt sua murmura venti,
Pérq; nemus volucres, pecudésque feræq; per herbas,
Pérque maris magni scopulosa cubilia cete
Accipiunt mollem per languida membra soporem.
Is, quibus est semper terris aut vrbibus idem
Circulus, ex æquo semper dirimuntur ab ortu
Occasúque, vnóque iis Sol pariter momento
Arduus è medio fulgentis culmine cœli
Indicit requiem, & sextam denunciat horam.
Ne te præteream veterum celeberrima vatum
Lactea carminibus via, lato limite cœlum
Quæ decoras, dirimísque, & sera nocte refulges,
Incurrísque oculis, toti & spectabilis orbi
Luce nites grata, quoties penetrabilis aer
Mittit inoffensos cœli ad palatia visus.
Et quia conspicuo facilis candore notaries,
Lactea nomen habes: vel quod (nisi fabula priscis
Vatibus imposuit) de magna lacteus humor
Vbere Iunonis fusus transuersa per astra
Cæruleum infecit candenti limite cœlum.
Sunt quibus ad superos, & magni tecta tonantis
Hâc iter esse placet: sunt, qui iam corpore functis
Manibus hîc sedem credant restare beatis,
Curarum expertes vbi, securíque laborum
Perpetuum degant ceu Dij feliciter æuum.
Nec desunt Phaetonteæ vestigia flammæ
Qui credant retinere Polum, ceu deuius axis
Phœbæus rectore nouo prope mœnia mundi
Dixuit ætherios flamma populante penates:
Nec qui, principio rerum cùm fingeret author
Partibus è variis orbem coeunte cauerna
Hinc atque hinc, cœli summis in partibus oras
Com-

Commiſſas, tenuiſſe notas, vt ſcilicet orbis
Hac velut extrema maneat compage cicatrix.
At quibus occultas rerum perquirere cauſas
Cura fuit, multas magno ſine lumine ſtellas
Exiguum credunt collata luce nitorem
Gignere, ſed qualem vel ſera crepuſcula reddunt,
Vel cum venturo palleſcunt ſidera Phœbo.
Hos inter quicquid ſpatij concluditur orbes,
In quinas ſecuit veterum ſolertia zonas.
Quarum quæ medium præcingit maxima cœlum,
Hinc ſpira æquorei Cancri finitur, & illinc
Clauditur humentes Capricorni limite ad Auſtros,
Orbita quà rapidis fertur Phœbea quadrigis.
His quia carceribus ſemper Titanius axis
Flectitur, & radiis ſubiectam torret acutis
Tellurem, antiqui Zonam dixêre peruſtam.
At, quod complexu ſpatium breuiore coercet,
Hinc qui Menaliam circumfluit ambitus Vrſam,
Illinc aduerſi amplexus faſtigia cœli,
Conſpicuus tantùm infernis Antarcticus oris,
Horrentes dixêre plagas, & frigore pigro
Torpentes, hebes obliqua quòd cuſpide Titan
Vix tenebras denſas vincat ſplendore maligno,
Et cæca obductum lateat caligine cœlum.
Has inter mediámque duæ latè æthera laxis
Amplexæ pandunt ſpatiis, moderamine leni
Frigore quòd flammas hebetent & frigora flammis.
His quoque ſuppoſita ſecuerunt æquora terræ
In zonas totidem veteres: nam circulus Vrſas
Qui tenet amplexu, terras deſpectat inertes,
Frigore damnatas, tenebris, teträque ſepultas
Nocte, diem cum Sol poſt tempora longa reduxit,

Obliquos auertit equos, humilísque per oras
Circuit extremas decliuis mœnia mundi,
Porrigit & longam exiguis de collibus vmbram.
Ergo pigra iacet sine fruge, sine arbore tellus
Aut niuibus canis horrens, aut frigore torpens,
Obruta vel tetra caligine, rara ferarum,
Nulla per incultas hominum vestigia terras
Occurrunt, gelidis Boreas effusus ab antris
Sæuit, & horriferis flabris sua regna flagellat,
Iratique maris lento torpore ligatas
Sternit aquas, stringítque gelu Neptunia regna,
Marmoreum fundens per languida stagna rigorem.
Par habitus cœli atque soli sub cardine mundi
Aduerso, & similis concreti ignauia ponti.
Proxima post gelidas duplex plaga tenditur oras:
Sed quas cultura patientes mitior aer
Efficit, hinc flammis glaciem soluentibus, illinc
Frigoribus rapidum flammæ moderantibus æstum.
Altera finitima est aruis, quæ Parrhasis Arctos
Despicit, ad calidam à Thule porrecta Syenen:
Felix terra virûm ingeniis, & robore, felix
Frugibus, & fœtu pecorum, quæ postulat vsus
Naturæ, quæ luxuries profundere gaudet,
Quicquid delitiis peperit corruptior ætas,
Sufficit è gremio tellus fœcunda benigno.
At plaga ad algentem trans Ægocerota Canopon
Par cœlo, non æqua solo, propè tota refuso
Mergitur oceano, latè regna humida Nerei
Exercent canos vasto cum murmure fluctus.
Si qua patet magno tellus exorta profundo,
Barbaries inculta tenet, non legibus vrbes
Diuitibus tenues æquant, non pœna coercet
Carceri-

Carceribus sontes, nec sunt sua præmia laudi.
Sed fera sauities alterno sanguine gaudens,
Nec contenta odium fuso satiare cruore,
Ni laniet mandátque artus, dapibúsque nefandis
Exuat humanos polluto gutture mores:
Quale nec informes vrsi, nec Parthica Tygris,
Nec leo Marmaricis patrat vastior in oris,
Cædibus aut nullis rabies expleta luporum.
At Tropicos inter magna pars maxima terræ,
Sub medio porrecta die, pulsatur anhelis
Solis equis, illîc semper nox æqua diei
Diuidit æquales tenebrarum & luminis horas.
Ergo quibus causas rerum quæsisse latentes
Cura fuit, studióque acri perfringere claustra
Abdita naturæ, & venturis prodere seclis,
Illic exustas flagranti sidere terras
Crediderant nullo sua viscera soluere fœtu,
Sed sterili squalere situ, Phœbúmque propinquum
Ignibus epotos in cœlum haurire vapores:
Hinc fore nec siccis vt sese attollat arenis
Herba, nemus nullas ramorum exporrigat vmbras,
Víxque ferant rapidum sitientes dipsades æstum.
At melior cœcas naturæ expendere causas
Libra Posidonij, medio sub limite cœli
Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
Esse putat, viridésque æterno gramine campos.
Nam si sub Tropico feruenti fusca Syene,
Atque vltra fuscam tellus porrecta Syenen
Æthiopum colitur populis, moderatior ora
Interioris ager gignet pecudésque virósque,
Quæque virum præsens pecudúmque expostulat vsus.
Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancri,

Torrentes impellit aquas, pecudésque, ferásque
Villarum cum strage trahit, pérque arua refusi
Mille vias pandunt vasto cum murmure riui.
Quos vbi cæruleum Nilus collegit in alueum
Riparum impatiens, latè per plana iacentis
Ægypti diffundit aquas, genialiáque arua
Fœcundat Libyci felici vligine limi.
Quoque magis rapido cœlum candescit ab æstu,
Hoc magis obscuris vestit se nubibus aer,
Quo magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
Tela, minus densa cœlum nigrescit ab vmbra.
Nec minus aduersa mundi regione remotum
Cum Sol Ægocerota tenet contraria regna
Æthiopum pluuijs flabris humescere ab Austri
Credibile est, & flamina Etesia, & annua cogi
Nubila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
Quà Zona occultum se torrida flectit ad axem.
Quamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis
Dia Posidonij mens, vis rationis, & author,
Vix paucis fecêre fidem, Calaica donec
Classis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
Fœcunda, & fuscos radiis propioribus Indos,
Deprêndit secreta orbis, tenebrísque sepulta
Eruit, innumeris & rura habitata colonis
Vidit, quà medium Phœbi terit orbita cœlum,
Percutit & recta subiectas cuspide terras
Taprobanen findens mediam, Brasiliáque arua
Arua voluptati teneræ blandísque dicata
Delitiis, quorum quæ copia larga benignè
Et veris genialis honos fouet, aurea duræ
Mala ferunt syluæ, reddit vestita colores
Terra nouos, odor Ambrosius de suauibus halat
Floribus, & blandis volucrum strepit aura querelis.

GEORGII

BVCHANANI
SCOTI,

DE SPHÆRA LIB. IIII.

NVnc mihi ſtellarúmque ortus obitúſque canenti
Sis facilis, cauſas penitus dum promo latentes,
Cur lenta Oceanum fugiant hæc, illa repentè
Signa per obliquum properent aſcendere cœlum:
Cur iterum ſalſas ſubeant hæc ocyus vndas,
Illa trahant tardos lento molimine greſſus.
Cur vbi Sol mediam cœli conſcendit in arcem,
Longior hîc, alibi contractior exeat vmbra.
Cur Phœbæa ſuas conſumat pyramis vmbras;
Cur hîc æqua dies ſemper cum nocte recurrat,
Vna dies, & nox vna illîc finiat annum:
Qualiter è gremio magnæ telluris in oras
Luminis herba recens tenerum cum tollit acumen,
Et cœlo ſeſe oſtendit, tum dicimus ortum,
Aut quibus indulſit melior natura mouentem
Membra animam, lucem cum primùm hauſêre parentis,
Mox egreſſa aluo, nata atque exorta putamus:
At cum fracta malis aut feſſa ſenilibus annis
In gremium terræ recidunt, ſeſéque reſoluunt,
Effugiúntque oculos, occaſum obitúmque vocamus.
Hæc

Hæc ad sidereos motus sermonis egestas
Transtulit, aptauitque vocabula, scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emersit ab ima
Parte poli, nostrisque oculis imperuia liquit
Regna, & ab infernis ascendens manibus, oras
Luminis euicit, qui nostrum terminat orbem.
Rursus vbi repetens inferni deuia mundi
Transit horizontem, & nostris subtracta recondit
Sese stella oculis, obitum dixêre priores:
Ceu pereant salsis Neptuni immersa lacunis,
Quæ fugiunt nostros abeuntia lumina visus:
Aut vbi manè nouo redeunt Pontóque videntur
Exertare faces, subitò ceu nata decore
Cum retegunt vultus, stellarum hunc dicimus ortum.
Nec tamen occasus simplex est nomen & ortus,
Nec modus & ratio: nam cum velocior ignis
Assequitur Solem, & radiorum luce corusca
Obsessus, latet, & languentia lumina condit,
Hunc primus vigil excubiis de nocte requirens,
Occasum vocat, has vicino Sole latebras.
Indè vbi iam Phœbo se profert manè relicto,
Stella iterum, & paulùm Solis velocior axem
Præuenit emergens, ortum dixêre Poetæ.
Heliacum vulgus nomen fecêre, quòd ortum
Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
Quin etiam quoties cœli per cœrula templa
Stella pari cursu iungit sua lumina Soli
Vnà oriens, pariter sera se nocte recondens,
Cosmicon hunc ortum Graij dixêre, Latini
Matutinum: obitus, primo cum vesperus ortu
Cum stella occiduo se condit in æquore, Graijs
Achronicos, Latio sed vespertinus habetur.

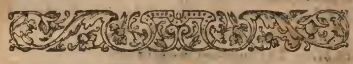
At quæ Sole nouo subitò exoriente recedunt
Vltima de cæli statione, & lumina Ibero
Æquore demergunt, & rursus nocte resurgunt,
Eoíque faces ostendunt margine cæli
Quum Sol Hesperias præceps descendit in vndas:
Cosmicum eum lapsum dicūt atque achronicum ortū.
Vespertinum ortum matutinúmque receptum
Ausonij dixêre senes: quíque arua colentes
Spectabant cæli faciem, quíque æquora velis
Permensi, & ducibus per spumea cærula stellis
Iunxerunt varias vaga per commercia gentes,
Et qui per memores signarunt secula fastos.
Nec tamen astrifero fulgentia sidera cælo
Omnibus in terris vno se tempore condunt,
Aut retegunt, cunctis neque sese æqualiter oris
Ostendunt spatio æquali, sed qua super vrbes
Euolat Æquator, luces cum noctibus æquans,
Sidera cuncta illis semper surgúntque cadúntque,
Momentis paribus lucent, paribúsque teguntur,
Condita sub terras vel condita lumine Solis.
Nec quicquam in latis flammarū atque ætheris oris,
Quod non sese illis voluendo præbeat anno.
At quibus à terra sese altius exserit Arctos,
Peruigiles totis hi cernunt noctibus ignes,
Qui sibi commissa nusquam è statione recedunt.
Quoque magis fugit à flabris Aquilonis acutis
Stella oriens, vigiles ostendit tardius ignes,
Et tanto subit Hesperias maturius vndas.
Sed quibus infernis lucens Antarcticus oris
Luminibus vertex præcingitur, omnia nobis
Nox tegit, æternísque latent obsessa tenebris.
Nec minus & nobis tota lucentia nocte

Astra

Astra latent illos, aut sera ex æquore surgunt,
Aut vix visa iterum ponto sua lumina condunt.
At quibus Assyria scrutari sidera cura
Propositum, variásque vices deprendere fati,
Non obitum stellæ unius speculantur, & ortum:
Sed signorum ortus numerant à limite cycli
Finitoris, vbi inferni liquêre recessus
Orbis & Eoi surgentes margine cœli
Inuisunt nostras alterno lumine terras.
Iidem obitum dicunt, quoties se sidus Iberum
In mare præcipitat, mandíque extrema latentis
Claustra subit, seu manè nouo, seu vespere sero;
Seu medio flagrante die, seu nocte sopora,
Cum pigra in placidâ mulcent obliuia terras:
Ergo ter octonas bis sex cum signa per horas
Collustrent terras, non æquis singula surgunt
Momentis, æquísve cadunt, sed tardius illa;
Hæc spatio breuiore suas ex æquore flammas
Attollunt, quamuis signis mensura sit vna
Omnibus, & partes æquè dirimantur in æquas:
Hos varios signorum obitus Chaldæus in orbe
Astrolabo cernens docuit ratione sagaci
Mensura incertos certa deprendere motus.
Nam cum ter quinas partes Æquator in horas
Perpetuò attollat, totidémque sub æquoris vndis
Deprimat, hinc statuit signis discordibus ortus
Esse modum, & iusto metiri examine, quanto
Tardius hæc illis spatio emergántque cadántque,
Et velut apposita motus deprendere norma.
Nam cum signa trahunt ponto surgentia secum
Æquantis cycli iusta plus parte, vocarunt
Rectum ortum: at plures quoties ex æquore partes

Signiferi emergunt, quàm spira, æqualiter orbem
Quæ secat ex æquóque à cardine distat vtróque,
Hunc rite obliquum signorum dixeris ortum.

Reliqua omnia huius Libri desiderantur.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI

De Sphæra, lib. V.

MAGNE animi heroes seclis melioribus orti,
Qui primi ingenij nixi pernicibus alis,
Perq; leues vecti stellas iôq; orbibus orbes
Implicitos, magni intrastis penetralia cæli
Ausi ingens facinus, penitus penitúsque repostas
Naturæ in latebris causas ratione sagaci
Detexistis, & in cæca caligine mersi
Certa ostendistis terris vestigia veri.
Non cæca ambitio vobis, non blanda voluptas,
Non vigiles curæ, non lucis pallida tabes,
Sublimes fregêre animos, quin inuia rerum
Sensibus humanis mentis penetraret acumen,
Eque deûm arcanis adytis per secula longa
Astrorum erueret cassas interprete leges.
Ergo nec imperium vos formidabile lethi,
Nec quæ cuncta domant longis obliuia seclis,
Sub latebrísque suis & cæca nocte coercent.
Sed procul obscuri tenebris ab inertibus Orci,

Gloria

Gloria sublimes illustri in luce reponet,
Præpetibúsque vehet per postera secula pennis.
At qui diuitiis aut incubuêre caducis,
Aut Veneris facibus, cæcóque Cupidinis astu
Ablati in terram diuina semina mentis
Merserunt: pecudum de more ignobilis otij
Tempora diuisêre velut per somnia, seclis
Ignotíque suis, ignorandíque futuris.
Námque vbi corpore labefacta est labe veneni,
Torpentémque bibit Lethæo è gurgite somnum
Mens cognata polo, vel molli laxa remisit
Frena voluptati, rebúsque elata secundis
Intumet, aut duris cadit, aut, velut orba carina
Remige, iactatur fortunæ impulsa procellis,
Nec videt aut sperat placida statione quieta
Littora, nec tutos à fluctu & flamine portus.
Victa malis igitur, quicquid vel profuit olim,
Vel nocuit, putat esse Deum. si murmure cœlum
Increpat, elisus fulsit sub nubibus ignis,
Corde micans trepidat, consternatúrque timore,
Soricis occentus metuit, coruíque volatum.
Exigit has pœnas vera ignorantia causæ,
Contemptúsque Dei, & nimium sibi credulus error.
Tantáque se nubes animis offudit, vt, ingens
Quà fouet ingentem Nereus complexibus orbem,
Vana superstitio miseras compleuerit vrbes:
Posse deos cogi Magicis parere susurris,
Et Solem obduci tenebris, cantúsque veneno
Æmonij plenæ vultum expalescere Lunæ.
At victricis anus ne carmine tracta deorum
Numina succumbant, cœlúmque inuita relinquant,
Æra crepant cunctis frustra auxiliaria terris.

Nec minor accessit pestis, scrutator Olympi
Assyrius taciti, cum Lunæ obscurior orbis
Palluit, obiectus aut Solis imago tenebris
Abstraxit, lucémque orbi rebúsque colorem:
Stultitia vulgíque & credulitate sequaci ab-
Vtitur Astrologus, magna atque horrenda minatur
Insanámque famem, populantémque oppida pestem,
Et bella, & quicquid bellorum insania cladis
Inuehit humanis, irátáque numina, rebus.
Quóque magis liceat grassari impunè per omne
Flagitium, & laxos sceleri permittere frenos,
Ascribit cœlum sceleri, Regúmque furores
Excusans fouet, atque insontibus imputat astris.
Nec metus hic tantum labefactat pectora vulgi,
Sed domini rerum, sed classe virísque potentes
Expauêre duces defectum lumine Solem,
Pallentem tenebris Lunam, cœlíque tumultu,
Fata rati exitium trepidis portendere terris,
Demisêre animos, consternatíque luerunt
Stultitiam clade ingenti patriáque ruina.
Is timor in Siculo Luna tabente profundo
Cecropias attriuit opes, educere classem
Dum pauet è portu non æquo numine ductor,
Victricem toties aciem, séque ipse, ratésque
Perdidit, & miseras hac clade afflixit Athenas.
Hæc eadem Emathium cœli ignorantia Persen
Perculit: hac vano Paulum trepidare tumultu
Fortè coëgisset, si non solertia Galli
Fortibus Æneadum firmasset pectora dictis.
At tu, commentis hominum cœlestia rogi
Corpora ne credas, mecum ratione sagaci
Timoleon rerum occultas disquirere causas

Ne

Ne pigeat, cur Sol nitidum caligine vultum
Rarius obnubat, cur Luna recolligat ignes,
Nunc noua se curuans in cornua, nunc velut orbis
Dimidium fingens, sinuatáque rursus vtrinque
In faciem tumidam dorso turgescat iniquo:
Orbe dein pleno, fraternæque æmula flammæ
Aequali illustret diuisum limite mundum,
Indè retrò rediens, totidem discrimina fingat,
Donec commissis curru cum fratris habenis,
Iam permensa Polum paruum decircinet annum.
Cur etiam pleno cum tota recanduit orbe,
Icta repentinis expalleat ora tenebris.
Nec semper nec tota tamen, persæpè sed vna
Parte nitens pura, reliquam ferrugine tingit,
Mox redit ad sese, & defuncta labore coruscum
Lucis inoffensæ mortalibus exerit orbem.
Quisquis es è tenebris tantis mortalia primus
Pectora qui soluisti, & clara luce locasti,
Dignus eras, seclis quem viuida fama futuris
Sacrasset, meritúmque polo statuisset honorem,
Vt Cepheo, vt Cephei genero nataque, torique
Consorti, átque aliis, qui templa per aurea cœli
Nocte micant nitidis variati corpora stellis.
At nos victuris potius committere chartis
Barbaricum Xerxis fastum iuuat, armáque duri
Cæsaris, & facta Emathij scelerata tyranni:
At benè promeritis de vita hominúmque salute
Negligimus Lethes tetra sub nocte iacentes.
Non ita: nam nostræ si qua est fiducia Musæ,
Littora non Lelegum non tantùm Latmia noscent
Saxa tuum nomen, sed quà complectitur orbem
Vsque ad Parrhasiam Nereus circumsonus Arcton,

Obliquos auertit equos, humilísque per oras
Circuit extremas decliuis mœnia mundi,
Porrigit & longam exiguis de collibus umbram.
Ergo pigra iacet sine fruge, sine arbore tellus
Aut niuibus canis horrens, aut frigore torpens,
Obruta vel tetra caligine, rara ferarum,
Nulla per incultas hominum vestigia terras
Occurrunt, gelidis Boreas effusus ab antris
Sæuit, & horriferis flabris sua regna flagellat,
Iratique maris lento torpore ligatas
Sternit aquas, stringítque gelu Neptunia regna,
Marmoreum findens per languida stagna rigorem.
Par habitus cœli atque soli sub cardine mundi
Aduerso, & similis concreti ignauia ponti.
Proxima post gelidas duplex plaga tenditur oras:
Sed quas cultura patientes mitior aer
Efficit, hinc flammis glaciem soluentibus, illinc
Frigoribus rapidum flammæ moderantibus æstum.
Altera finitima est aruis, quæ Parrhasis Arctos
Despicit, ad calidam à Thule porrecta Syenen:
Felix terra virûm ingeniis, & robore, felix
Frugibus, & fœtu pecorum, quæ postulat vsus
Natura, quæ luxuries profundere gaudet,
Quicquid delitiis peperit corruptior ætas,
Sufficit è gremio tellus fœcunda benigno.
At plaga ad algentem trans Ægocerota Canopon
Par cœlo, non æqua solo, propè tota refuso
Mergitur oceano, latè regna humida Nerei
Exercent canos vasto cum murmure fluctus.
Si qua patet magno tellus exorta profundo,
Barbaries inculta tenet, non legibus vrbes
Diuitibus tenues æquant, non pœna coercet
Carceri-

Carceribus sontes, nec sunt sua præmia laudi.
Sed fera sauities alterno sanguine gaudens,
Nec contenta odium fuso satiare cruore,
Ni laniet mandátque artus, dapibúsque nefandis
Exuat humanos polluto gutture mores:
Quale nec informes vrsi, nec Parthica Tygris,
Nec leo Marmaricis patrat vastator in oris,
Cædibus aut nullis rabies expleta luporum.
At Tropicos inter magnæ pars maxima terræ,
Sub medio porrecta die, pulsatur anhelis
Solis equis, illic semper nox æqua diei
Diuidit æquales tenebrarum & luminis horas.
Ergo quibus causas rerum quæsisse latentes
Cura fuit, studióque acri perfringere claustra
Abdita naturæ, & venturis prodere seclis,
Illic exustas flagranti sidere terras
Crediderant nullo sua viscera soluere fœtu,
Sed steril squalere situ, Phœbúmque propinquum
Ignibus epotos in cœlum haurire vapores:
Hinc fore nec siccis vt sese attollat arenis
Herba, nemus nullas ramorum exporrigat vmbras,
Vixque ferant rapidum sitientes dipsades æstum.
At melior cœcas naturæ expendere causas
Libra Posidonij, medio sub limite cœli
Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
Esse putat, viridésque æterno gramine campos.
Nam si sub Tropico feruenti fusca Syene,
Atque vltra fuscam tellus porrecta Syenen
Æthiopum colitur populis, moderatior ora
Interioris ager gignet pecudésque virósque,
Quæque virum præsens pecudúmque expostulat vsus.
Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancri,

Quòd feriat recta radiorum cuspide torrens
Illic Sol propiùs, lentásque retentet habenas,
Acriùs infestat cuncta & violentiùs vrit.
At medio subiecta Polo moderatior arua
Sol coquit, & quanquam radiis sublimis acutis
Figat humum, vt vix vlla arbor se protegat vmbra:
At rapidus lapsu celeri sic transuolat axis,
Vt terra afflatu nocturni frigoris algens
Concipiat modicos properantis sideris æstus.
Namque ibi perpetuò cum sit nox æqua diei,
Absentémque diem non longa crepuscula condant,
Quo magis est tenuis, citiùs vim frigoris aer
Induit, & densæ subiens penetralia terræ
Visceribus cæcis, Stigiáque in sede sepultum
Euocat ignauum supera ad conuexa rigorem.
Quid? quòd vbi minimas hîc Phœbus cōtrabit vm-
Nudáque maturis æstas flauescit aristis, (bras
Cùm Scythicus radiis Taurus propioribus ictus
Squalentes tumulos, obsessáque culmina longis
Frigoribus, cœlo ostendit, canæque propinquo
Tabescunt à Sole niues, glaciéque soluta
In mare spumiferos præceps rapit impetus amnes:
Tum nebulam tenuem, & sicci spiracula fumi
Halat humus, cum Riphæis erumpit ab antris
Sudificus Boreas, rupésque & saxa flagellans
Nubibus aerias nudat squalentibus Alpes,
Et Taurum, & mediis insertùm Caucasum astris,
Nigrantémque hyemem, & piceæ caliginis agmen
In medium cogit cœlùm stridentibus alis,
Æthiopúmque solo sitientes irrigat herbas,
Temperat & nimios fœcundis imbribus æstus.
Indè ruens præceps altis de montibus, vnà

Torrentes impellit aquas, pecudésque, ferásque
Villarum cum strage trahit, pérque arua refusi
Mille vias pandunt vasto cum murmure riui.
Quos ubi cæruleum Nilus collegit in alueum
Riparum impatiens, latè per plana iacentis
Ægypti diffundit aquas, genialiáque arua
Fœcundat Libyci felici vligine limi.
Quoque magis rapido cœlum candescit ab æstu,
Hoc magis obscuris vestit se nubibus aer,
Quo magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
Tela, minus densa cœlum nigrescit ab vmbra.
Nec minus aduersa mundi regione remotum
Cum Sol Ægocerota tenet contraria regna
Æthiopum pluuij flabris humescere ab Austri
Credibile est, & flamina Etesia, & annua cogi
Nubila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
Quà Zona occultum se torrida flectit ad axem.
Quamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis
Dia Posidonij mens, vis rationis, & author,
Vix paucis fecêre fidem, Calaica donec
Classis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
Fœcunda, & fuscos radiis propioribus Indos,
Deprêndit secreta orbis, tenebrísque sepulta
Eruit, innumeris & rura habitata colonis
Vidit, quà medium Phœbi terit orbita cœlum,
Percutit & recta subiectas cuspide terras
Taprobanen findens mediam, Brasiliáque arua
Arua voluptati teneræ blandísque dicata
Delitiis, quorum quæ copia larga benignè
Et veris genialis honos fouet, aurea duræ
Mala ferunt syluæ, reddit vestita colores
Terra nouos, odor Ambrosius de suauibus halat
Floribus, & blandis volucrum strepit aura querelis.

Hæc ad sidereos motus sermonis egestas
Transtulit, aptauitque vocabula, scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emersit ab ima
Parte poli, nostrísque oculis imperuia liquit
Regna, & ab infernis ascendens manibus, oras
Limitis euicit, qui nostrum terminat orbem.
Rursus vbi repetens inferni dema mundi
Transit horizontem, & nostris subtracta recondit
Sese stella oculis, obitum dixêre priores:
Ceu pereant falsis Neptuni immersa lacunis,
Quæ fugiunt nostros abeuntia lumina visus:
Aut vbi manè nouo redeunt Pontóque videntur
Exertare faces, subitò ceu nata decore
Cum retegunt vultus, stellarum hunc dicimus ortum.
Nec tamen occasus simplex est nomen & ortus,
Nec modus & ratio: nam cum velocior ignis
Assequitur Solem, & radiorum luce corusca
Obsessus, latet, & languentia lumina condit,
Hunc primus vigil excubiis de nocte requirens,
Occasum vocat, has vicino Sole latebras.
Indè vbi iam Phœbo se profert marè relicto.
Stella iterum, & paulùm Solis velocior axem
Præuenit emergens, ortum dixêre Poetæ.
Heliacum vulgus nomen fecêre, quòd ortum
Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
Quin etiam quoties cœli per cœrula templa
Stella pari cursu iungit sua lumina Soli
Vnà oriens, pariter sera se nocte recondens,
Cosmicon hunc ortum Graij dixêre, Latini
Matutinum: obitus, primo cum vesperus ortu
Cum stella occiduo se condit in æquore, Graijs
Achronicos, Latio sed vespertinus habetur.

At quæ Sole nouo subitò exoriente recedunt
Vltima de cœli statione, & lumina Ibero
Æquore demergunt, & rursus nocte resurgunt,
Eoique faces ostendunt margine cœli
Quum Sol Hesperias præceps descendit in vndas:
Cosmicum eum lapsum dicũt atque achronicum ortũ.
Vespertinum ortum matutinúmque receptum
Ausonij dixêre senes: quíque arua colentes
Spectabant cœli faciem, quíque æquora velis
Permensi, & ducibus per spumea cærula stellis
Iunxerunt varias vaga per commercia gentes,
Et qui per memores signarunt secula fastos.
Nec tamen astrifero fulgentia sidera cœlo
Omnibus in terris vno se tempore condunt,
Aut retegunt, cunctis neque sese æqualiter oris
Ostendunt spatio æquali, sed qua super vrbes
Euolat Æquator, luces cum noctibus æquans,
Sidera cuncta illis semper surgúntque cadúntque,
Momentis paribus lucent, paribúsque teguntur,
Condita sub terras vel condita lumine Solis.
Nec quicquam in latis flammarũ atque ætheris oris,
Quod non sese illis voluendo præbeat anno.
At quibus à terra sese altius exserit Arctos,
Peruigiles totis hi cernunt noctibus ignes,
Qui sibi commissa nusquam è statione recedunt.
Quoque magis fugit à flabris Aquilonis acutis
Stella oriens, vigiles ostendit tardius ignes,
Et tanto subit Hesperias maturius vndas.
Sed quibus infernis lucens Antarcticus oris
Luminibus vertex præcingitur, omnia nobis
Nox tegit, æternísque latent obsessa tenebris.
Nec minus & nobis tota lucentia nocte

Astra latent illos, aut sera ex æquore surgunt,
Aut vix visa iterum ponto sua lumina condunt.
At quibus Assyria scrutari sidera cura
Propositum, variásque vices deprêndere fati,
Non obitum stellæ vnius speculantur, & ortum;
Sed signorum ortus numerant à limite cycli
Finitoris, vbi inferni liquêre recessus
Orbis & Eoi surgentes margine cœli
Inuisunt nostras alterno lumine terras.
Iidem obitum dicunt, quoties se sidus Iberum
In mare præcipitat, mandíque extrema latentis
Claustra subit, seu manè nouo, seu vespere sero;
Seu medio flagrante die, seu nocte sopora,
Cum pigra implacidàs mulcent obliuia terras.
Ergo ter octonas bis sex cum signa per horas
Collustrent terras, non æquis singula surgunt
Momentis, æquísve cadunt, sed tardius illa,
Hæc spatio breuiore suas ex æquore flammas
Attollunt, quamuis signis mensura sit vna
Omnibus, & partes æquè dirimantur in æquas.
Hos varios signorum obitus Chaldæus in orbe
Astrolabo cernens docuit ratione sagaci
Mensura incertos certa deprendere motus.
Nam cum ter quinas partes Æquator in horas
Perpetuò attollat, totidémque sub æquoris vndis
Deprimat, hinc statuit signis discordibus ortus
Esse modum, & iusto metiri examine, quanto
Tardius hæc illis spatio emergântque cadântque,
Et velut apposita motus deprendere norma.
Nam cum signa trahunt ponto surgentia secum
Æquantis cycli iusta plus parte, vocarunt
Rectum ortum: at plures quoties ex æquore partes

R.

Signiferi emergunt, quàm spira, æqualiter orbem
Quæ secat ex æquóque à cardine distat vtróque,
Hunc rite obliquum signorum dixeris ortum.

Reliqua omnia huius Libri desiderantur.

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI
DE SPHÆRA, LIB. V.

MAgne animi heroes seclis melioribus orti,
Qui primi ingenij nixi pernicibus alis,
Pérque leues vecti stellas ióque orbibus orbes
Implicitos, magni intrastis penetralia cœli
Ausi ingens facinus, penitus penitúsque repostas
Naturæ in latebris causas ratione sagaci
Detexistis, & in cæca caligine mersi
Certa ostendistis terris vestigia veri.
Non cæca ambitio vobis, non blanda voluptas,
Non vigiles curæ, non lucris pallida tabes,
Sublimes fregêre animos, quin inuia rerum
Sensibus humanis mentis penetraret acumen,
Eque deûm arcanis adytis per secula longa
Astrorum erueret cassas interprete leges.
Ergo nec imperium vos formidabile lethi,
Nec quæ cuncta domant longis obliuia seclis,
Sub latebrísque suis & cæca nocte coercent.
Sed procul obscuri tenebris ab inertibus Orci,

Gloria

Gloria sublimes illustri in luce reponet,
Præpetibúsque vehet per postera secula pennis.
At qui diuitiis aut incubuêre caducis,
Aut Veneris facibus, cæcóque Cupidinis æstu
Ablati in terram, diuinæ semina mentis
Merserunt: pecudum de more ignobilis otij
Tempora diuisêre velut per somnia, seclis
Ignotique suis, ignorandique futuris.
Námque vbi corpore labefacta est labe veneni,
Torpentémque bibit Lethæo è gurgite somnum
Mens cognata polo, vel molli laxa remisit
Frena voluptati, rebúsque elata secundis
Intumet, aut duris cadit, aut, velut orba carina
Remige, iactatur fortunæ impulsa procellis,
Nec videt aut sperat placida statione quieta
Littora, nec tutos à fluctu & flamine portus.
Victa malis igitur, quicquid vel profuit olim,
Vel nocuit, putat esse Deum. si murmure cœlum
Increpat, elisus fulsit sub nubibus ignis,
Corde micans trepidat, consternatúrque timore,
Soricis occentus metuit, coruíque volatum.
Exigit has pœnas vera ignorantia causæ,
Contemptúsque Dei, & nimium sibi credulus error.
Tantáque se nubes animis offudit, vt, ingens
Quà fouet ingentem Nereus complexibus orbem,
Vana superstitio miseras compleuerit vrbes:
Posse deos cogi Magicis parere susurris,
Et Solem obduci tenebris, cantúsque veneno
Æmonij plenæ vultum expalescere Lunæ.
At victricis anus ne carmine tracta deorum
Numina succumbant, cœlúmque inuita relinquant,
Æra crepant cunctis frustra auxiliaria terris.

Nec minor accessit pestis, scrutator Olympi
Assyrius taciti, cum Luna obscurior orbis
Palluit, obiectus aut Solis imago tenebris
Abstraxit, lucémque orbi rebúsque colorem:
Stultitia vulgíque & credulitate sequaci ab-
Vtitur Astrologus, magna atque horrenda minatur
Insanámque famem, populantémque oppida pestem,
Et bella, & quicquid bellorum insania cladis
Inuehit humanis, iratáque numina, rebus.
Quóque magis liceat grassari impunè per omne
Flagitium, & laxos sceleri permittere frenos,
Ascribit cœlum sceleri, Regúmque furores
Excusans fouet, atque insontibus imputat astris.
Nec metus hic tantum labefactat pectora vulgi,
Sed domini rerum, sed classe virisque potentes
Expauêre duces defectum lumine Solem,
Pallentem tenebris Lunam, cœlique tumultu,
Fata rati exitium trepidis portendere terris,
Demisêre animos, consternatique luerunt
Stultitiam clade ingenti patriáque ruina.
Is timor in Siculo Luna tabente profundo
Cecropias attriuit opes, educere classem
Dum pauet è portu non æquo numine ductor,
Victricem toties aciem, seque ipse, ratesque
Perdidit & miseras hac clade afflixit Athenas.
Hæc eadem Emathium cœli ignorantia Persen
Perculit: hac vano Paulum trepidare tumultu
Fortè coegisset, si non solertia Galli
Fortibus Æneadum firmasset pectora dictis.
At tu commentis hominum cœlestia cogi
Corpora ne credas, mecum ratione sagaci
Timoleon rerum occultas disquirere causas

Ne pigeat, cur Sol nitidum caligine vultum
Rarius obnubat, cur Luna recolligat ignes,
Nunc noua se curuans in cornua, nunc velut orbis
Dimidium fingens, sinuatáque rursus vtrinque
In faciem tumidam dorso turgescat iniquo:
Orbe dein pleno, fraternæque æmula flammæ
Aequali illustret diuisum limite mundum,
Indè retrò rediens, totidem discrimina fingat,
Donec commissis curru cum fratris habenis,
Iam permensa Polum paruum decircinet annum.
Cur etiam pleno cum tota recanduit orbe,
Ista repentinis expalleat ora tenebris.
Nec semper nec tota tamen, persæpè sed vna
Parte nitens pura, reliquam ferrugine tingit,
Mox redit ad sese, & defuncta labore coruscum
Lucis inoffensæ mortalibus exerit orbem.
Quisquis es è tenebris tantis mortalia primus
Pectora qui soluisti, & clara luce locasti,
Dignus eras, seclis quem viuida fama futuris
Sacrasset, meritúmque polo statuisset honorem,
Vt Cepheo, vt Cephei genero nataque, torique
Consorti, átque aliis, qui templa per aurea cœli
Nocte micant nitidis variati corpora stellis.
At nos victuris potius committere chartis
Barbaricum Xerxis fastum iuuat, armáque duri
Cæsaris, & facta Emathij scelerata tyranni:
At benè promeritis de vita hominúmque salute
Negligimus Lethes tetra sub nocte iacentes.
Non ita: nam nostræ si qua est fiducia Musæ,
Littora non Lelegum non tantùm Latmia noscent
Saxa tuum nomen, sed quà complectitur orbem
Vsque ad Parrhasiam Nereus circumsonus Arcton,

Voce canent memores grata Endymiona minores,
Endymiona, suo quem Delia candida fratri
Pratulit, inuicta Veneris confixa sagitta,
Collibus in Lelegum, quà Caria celsa profundo
Imminet Ægeo, pulchros dum flumina propter
Pascit agens tauros, iuuenum pulcherrimus ipse,
Endymion teneris sensim imbibit ossibus ignem.
Non illi Dryades, nec amantes prata Napaæ
Perculsère animum, quanquam per prata Napaæ
Sæpe agerent choreas, nudatæ crura pedésque
Brachiáque, & flauam per lactea colla refusæ
Cæsariem, quanquam Dryades sub fronte latentes
Sæpe recedentem sequerentur, sæpe sequentem
Profugerent visæ, & cuperent fugiendo videri.
Vnius in vultu Lunæ sic vultibus hærens
Spectat inexpleto fugientem lumine, spectat
Manè recedentem, & tacito sua gaudia voto
Nutrit vota ausus nondum committere verbis.
Vt furor increuit, maiórque insania morbi
Expressit veras flagranti è pectore voces,
Sæpe super Latmi frondosa cacumina pernox
Spectabátque Deam, spectánsque fouebat amorem
Et gemitu, & vanis tundebat saxa querelis.
O nemora, ò fontes, & amictæ frondibus vmbræ,
Antráque sæuarum latebris horrenda ferarum,
Si qua latet radix aut graminis herba salubris,
Quæ leuet insanos vel tollat pectoris æstus,
Ferte salutiferum vestro medicamen alumno,
Sed neque surda meis flectuntur saxa querelis,
Nec nemora & fontes, nostro dea sola dolori
Auxilium tu ferre potes, dea cuius ab ore
Herba bibit sitiens rores, mare gestit, & æther

Ridet,

Ridet, & amissi solatur damna diei.
Sed quid ego hæc demens? aut quæ tam prospera rebus
Fata meis? decus ætheriæ regina choreæ
Præferat vt cœlo terras, & Sole relicto
Gaudeat vt pecoris duro placuisse magistro.
Quin morere infelix, ne credulitate dolorem
Falle tuum frustrà, neu spe te decipe vana.
Vna tuum mors est quæ soluere possit amorem.
Hæc iuuenis per saxa & inaußpta culmina Latmi,
Et nemora, & solis solus deflebat in antris.
Dum sopor in victos oculos & torpor in artus
Infusus lassum in viridi prosterneret herba.
Sed nec amor diuam nec segnior ignis edaci
Carpebat cura, nitidi de culmine cœli
Spectantem tenera teneri decus oris in herba,
Neglectámque comam per lactea colla, recentes
Colla niues, flauámque comam, quæ vinceret aurum.
Et nisi, cernentem ne falleret omnia fratrem,
Et timor & pudor obstaret, dilapsa per auras
Isset in amplexus, sed nec timor & pudor ægrum
Sic fregêre animum, fratrem quem obice nubis
Falleret, oppositaque latens telluris in vmbra,
Et cum vicina proiecta iaceret in herba,
Et leuiter roseo libaret ab ore modesta
Oscula, vota metúsque & spes alternat, amórque,
Dum vult, dum non vult somnos turbare, cupitque
Deprendi, & metuit, nescit, roget, annè rogetur:
Certa rogare, licet mallet tamen ipsa rogari:
Sponte super lentos pueri patefecit ocellos.
Vt pudor ex illo victus concessit amori,
Non contenta polo terras præferre, per auras
Sustulit, ínque sua iuueni super aera biga

Sublato, non nota homini penetralia regni
Ipsa sui spectare de dis, monuitque propinquis
Proderet vt populis, fingentes vana Sophistas
Argueret, quique astra putant Titania glebas
Ignitas, lapidésve, scaphásve, rotæve figura
Vertendo è medio flammas vmbone vomentes:
Aut arua aeriis populis habitata, & ab igne
Conceptum nostro vitreo sub corpore lumen
Condentes: hæc mox in Latmia pascua cælo
Redditus Endymion latè vicina per arua
Diffudit Lelegum, & flammis infesta Chimeræ
Pascua flauentis Lyciæ, riuísque superbam
Mæoniam auriferis, mitique vmbrosa Lyæo
Culta Phrygum, & molles ad durum litus Iönas,
Inde per Ægæos accepit Achaia fluctus
Transmissum studium astrorum, vix sera togatæ
Cura fuit genti cæli deprendere motus,
Et secreta deûm Ausonias vulgare per vrbes.
Primus enim Gallus mites cùm Pallade Musas
Castra sequi docuit, durum mollire Gradiuum,
Et iura Oenotriis cælestia prodidit oris.
Nam cum iam castris Macedûm collata Latina
Castra minarentur, pugnæ & spes certa propinqua
Hinc atque hinc tumidas animorum accenderet iras,
Lunáque iam toto propè cælo fratris ab orbe
Dissita, sanguineum ventura nocte ruborem
In vultus fusura foret, ne visa repentè
Res inopina rudes quateret terrore cohortes
Insolito, his Gallus firmauit pectora dictis.
Romulidæ magni quorum victoria penè
Imperij fines terris æquauit & astris,
Accipite hæc memorésque animis mea figite dicta.

Mox vbi tellurem nox atra inuoluerit vmbra,
Luna repentè suum si condet turbida vultum,
(Condet enim vultum) ne vos timor vrat inanis
Ceu cladem insolitis indicant numina monstris.
Namq; parens mundi cum prima exordia rerum
Fingeret, æternis sic nexuit omnia causis,
Quæq; suum immota seruent vt lege tenorem,
Vt tenebræ luces, vt lux alterna tenebras
Excipiat cæcas, vt nunc se liquidus aer
Denseat in nubes, pluuios modò soluat in imbres,
Nunc rutulet flāmis, nunc grādine verberet Alpes,
Hæc quia quotidiè fieri aut plerúmque videmus,
Afficiunt nulla trepidas formidine mentes.
At si deficiens contraxit Luna ruborem,
Sólve tenebrosis placidum caput abdidit vmbris:
Icta repentino saliunt præcordia motu,
Ora metu pallent, linguam sua verba relinquunt,
Cùm tamen hæc miranda minùs sint fulguris igne,
Et cælestis aqua & lapidosi grandinis imbre:
Vt quæ non vicibúsque statis, aut ordine certo
Missa fluant, contrà Solis Lunæque labores
Lex æterna & naturæ inuariabilis ordo
Alligat, éq; suis promptum est prædicere causis,
Cur, quibus in terris, quoties, quo tempore ponent
Astra suos, suméntque iterum Titania vultus.
Ac ne fortè alicui falsas affingere causas
Credar, & in rebus procul à tellure rematis
Ludere quòd crassos fugiant cælestia sensus,
Cernite, quæ manibus tractari penè oculísque
Conspicienda patet, naturam mobilis vmbræ.
Omne, quod officiet luci obiectúque tenebras
Efficiet, corpus vel par fateare necesse est,

Vel minus, aut maius lucentis corpore massa.
Si modus ambobus par est, æqualis vtrique
Vmbra fluit, teretem fingens sine fine columnam,
Sin angusta magis, lux se breuiore coercet
Circuitu, tenui incipiens à cuspide crescit
Latior vmbra, & quàm magis à fulgore recedit,
Tam magis in latum spatiosas porrigit alas.
At si forte minor mensura in corpore denso est,
Quàm quæ luce nitet, denso cum corpore primùm
Par modus est vmbræ, dein se breuioribus arctans
Concludit spatiis & cuspide finit acuta:
Nunc oculos animi ad cœlestia templa referte,
Quâq; licet nobis, conferte æterna caducis.
Namq; minor magno cùm tellus corpore Phœbi
Tota sit, angustum in teretis mucronis acumen
Vmbra fugit, specie & sensim tenuata rotunda
Parua sui circumscribit pomœria regni.
Nam clypeus Phœbi micans de corpore magno
Spicula, nec numero nec fine coërcita certo,
Inuoluit terram radiis latera ardua cingens,
Et sensim in teretem cogunt coalescere conum
Nigrantes tenebras vmbræ telluris opacæ,
Finibus & noctem angustis sic vndique claudunt,
Vt nec Atlantiadem cingant fastigia summa
Vmbrarum, aut vacuis latè palantia campis
Ætheris astra, suo variant quæ lumine mundum,
Et nunquam vigili cœli è statione recedunt.
Ergo vbi sol toto terraq; marisq; diremptus
Abscedit spatio, & nostrum nox occupat orbem:
Sensim Luna micans pura nitidissima cœlo,
Ambrosiámque comam, & diuinæ frontis honorem,
Et nitidum ingrata ferrugine purpurat orbem,

Paulatim

Paulatim in pulchram faciem serpente veneno.
Deinde vbi sese orbem virus diffudit in omnem,
Vnde rubor primum cepit subrepere, primum
Incipit exigua scintilla accendere flamma,
Atque iterum puro totum caput induit auro.
Namque globus Lunæ, qui tot mutatur in ora,
Lucis egens propriæ languet, nisi lumine cassam
Accendit molem aduersam fax ignea Phœbi,
Et velut in vitream radiorum spicula massam
Inserat, obscuramque abigat caliginis vmbram.
Ergo vbi se propius Phœbæo admouerit igni
Delia, pars suprema oculis imperuia nostris
Tota nitet, tota est fraterna obnoxia flammæ.
Proxima pars languet, dein quo magis illa recedit
Fratris ab amplexu, magis & magis ignea nobis
Se retegit facies, donec iam soluere currus
Cum parat, & vitream subiturus Nereos aulam
Phœbus agit lassos per iter decliue iugales,
Et contra ignicomans Phœbe se tollit ab Indo
Littore, tota nitens, tota auro insignis, & ore
Tota suum referens, & puro lumine fratrem.
Tum verò aduersi Solis referitur ab ictu,
Et lumen trahit illa oculis pars obuia nostris.
Qualiter ad solem vitrei si corporis orbem
Volueris aßiduè, tremula pars altera lucis
Icta nitet radiis, & puro accenditur igni,
Altera lucis inops pallet nigrantibus vmbris:
Aspice quamprimum complexu libera fratris
Vespere Luna redit, vel cum se manè recenti
Perfudit liquidis Nabathæa Doridos vndis,
Et tenuem tenui flexu falcatur in arcum.
Tum si perspicui facies innubila cæli,

Admisitque oculos, & se dedit illa videndam,
Quæ propior Phœbo est pars, aurea lumine puro
Splendet, & exiguo meditatur cornua flexu:
Altera languet hebes, liuenti pallida gyro
Area lucis inops, speculi ceu vitreus vmbo,
Cum nequit aduersi radios admittere Phœbi.
Atque ea cum facies Lunæ sit lumine cassa,
Nosse, reor, promptum est, cur Sol ferrugine vultus
Induat, & subita condat sua lumina nocte.
Nam cum Luna silens flectit per inane iugales,
Inferior nitidum si forte subiuerit orbem
Solis, & in terram radiorum intenta refregit
Spicula, subiecta compacti corporis vmbra
Induit obscuras subita caligine terras.
Nocte repentina oppressa volucresque feræque
Attonitæ fugêre, stupor quatit inscia veri
Corda, quòd æternis credant damnata tenebris
Secula, se scelerum meritas expendere pœnas,
Inque chaos rupto confundi fœdere mundum.
Donec ab apposito lampas Phœbæa sororis
Libera, clarauit iucundo lumine campos,
Et terram tenebris, homines formidine soluit.
Causa diu latuit, facti admiratio mansit,
Inde superstitio creuit, se in pectora vulgi
Paulatim insinuans, & credula corda fatigans:
Siue deos non ausa suos deprendere fama
In coitu, atque arcana poli spectando profanos
Conscelerare oculos, seu caligantia nemo
Lumina mortalis poterat contendere contra
Luminis æterni fontem, & iubar igne coruscum,
Quod spectantum hebetes radiorum cuspide visus
Arceat, & tenebris temeraria lumina plectat.

Hic aliquis veri studio flagrantior, & cui
Viuida vis animi spem consiliúmque fouebat,
Cùm iubar igniferum radiis fulgoris acutis
Lumina reiiceret spectantum, séque tuendam
Visibus humanis cælestis flamma negaret,
Fortè oculos hebetes liquidam deiectus in vndam,
Deprendit secreta poli, Lunaque nigrantis
Vmbram animaduertit tenebras prætexere Phœbo.
Et sibi suppositæ tenebras inducere terræ.
Hoc aliis deinde atque aliis mirantibus, alter
Pinxit acu penetrans non vno vulnere chartam,
Admisitq; diem permulta foramina fractum,
Oráque velatus malè parua vidit in vmbra,
Quid faceret magnam terris nigrantibus vmbram.
Multiforíque aliis radios dedit area cribri
Cernere, citra vllam diuiso lumine noxam.
Perseа sic olim clypei fulgentis in orbe
Fama est saxificæ faciem vidisse Medusæ.
Sic in multifidos diuiso gurgite riuos
Se minor Euphrates, nec iam pontísque vadíque
Impatiens tumidúsve hosti Babylona superbam
Prodidit, & domito induxit iuga Persica collo.
Illud in his rebus forsan mirabere, fulgens
Lumine Luna notho, cùm Phœbi subdita flammas
Secludat terris, cùm Lunam terra vicissim
Se Phœbo obiiciens spoliet fulgore corusco:
Cur quoties Phœbe cursum permensa peracto
Mense redit, properans radiis ὑπέρλοιs cincto
Iungere complexus, non semper mœret ademptum
Terra diem quærens, nec opimis victa tenebris?
Deinde deauratum cùm Luna recolligit orbem,
Occiduíque oriens cernit vestigia Phœbi:

Cur non interiectus eis tum corpore denso
Terrai globus obscura nos ambiat vmbra,
Et subita cogat sub nube rubescere Lunam?
Hîc quoque cum vulgo ne te rationis egentem
Deuius error agat transuersum à limite recto,
Mente memor reputa, quæ Solis diximus antè
De cursu obliquo Lunæque errantis orbe.
Esse quidem medio in spatio, quæ linea signet
Signiferum, Graij fecère Ecliptica nomen:
Sub qua perpetuo per signa obliqua rotatu
Delius in sese redeuntem circinat annum.
At non Luna suos agit hoc moderamine currus,
Sed modò torrentis Cancri ferit ardua spiram,
Interdum tepidos humilis declinat ad Austros,
Nunc medio secat orbe viam, pérque aurea signa
Nusquam flexa legit rosei vestigia Phœbi.
Hæc igitur quoties ecliptica linea centrum
Per medium penetrans Titania diuidit astra,
Si subiit Phœbum Lunæ pallentis imago,
Tellurem obscura latè caligine vestit,
Nec totam tamen, atra etenim Titanidos vmbra
Paulatim Solis radiis arctata rotundam
Cogitur in faciem, & mucronem fingit acutum.
At si subiectam dirimens ecliptica Lunam
Fecit inæquales diuiso in corpore partes,
Tum quota pars Lunæ Solis subtenditur orbi,
Pars ferruginea latitat tota solis in vmbra.
Quòd si signiferi cycli totas legat oras
Delia, rorifero peragrans confinia curru
Vel cancri æstiui vel brumalis Capricorni,
Clarus abit Phœbus nullique obnoxius vmbræ
Illustrat cœcas iucundo lumine terras.

Nec

Nec si plena volet toto nudissima cœlo
Delia, terrarum subita pallescit ab vmbra.
Scilicet has rerum genitor, cum fingeret orbem,
Fluxáque perpetuo vinciret secula nexu,
Esse vices iussit: nam cum secessit ab ima
Exclusus tellure polus, nox alta tenebris
Cuncta suis condens vacuo regnabat in orbe.
At postquam emisit nitido iubar igne coruscum
Solis, & obscurum iucundo lumine mundum
Clarauit, nox impatiens attollere vultus
Aduersùm auratis radiis Hyperiona cinctum,
Fugit in extremas trepido pede concita terras.
Seu pudor in causa est, & rapti iniuria regni,
Siue timor, mœsta ex illo se condit in vmbra
Terrarum, & quanuis spatiis pater optimus æquis
Temporis obscura lumen secreuit ab vmbra,
Liuor adhuc stimulis animos discordibus vrget,
Bella ciens, prædæque inhians, nec limite certo
Contentus vanas exercet inaniter iras.
Nam cum Phœbus equis cœlum velociter ambit,
Ne pereat celeri radiorum cuspide fixa
Vmbra fugax paribus cœlum collustrat habenis,
Cuius ab igniferis telis protecta tuetur
Sceptrum, regna tenebrarúmque & noctis opaca,
Et licet angustis hinc atque hinc finibus arctet
Imperium Phœbus, partem & sibi menstrua Luna
Vendicet ambitio, & fulgentia sidera certis
Incursent vicibus, tenuémque è paupere regno
Prædam abigant, non illa sui tamen immemor (etsi
Imbellem frenet populum pigrósque sopores,
Et somnos pingues, & sollicitantia mentes
Somnia vana leues, requiémque laboris iniqui

Pondere defessam, & fures nil fortiter ausos,
Et magis insidias occulta fraude timendas)
Non oblita sui tamen, aut prece supplice terram
Sollicitat matrem cognatáque flumina, densas
Vt Soli obiiciant nebulas, & spicula frangant
Ignea, sideribus tenebris vt lumen opacis
Eripiant, regerántque acceptos nubibus ignes.
Aut cum summa tenet Phœbus fastigia cœli
Signiferi nitidum peragrans altißimus orbem,
Illa mouet tardos lento molimine gressus,
Inque suis latebris venientem abscondita Lunam
Occupat, interdum cum Sol propioribus vrget
Tellurem radiis, properantem ad littora Calpes
Assequitur, tenebrísque inuoluit, & oris honorem,
Qui mare, qui terras, qui cœli cœrula templa
Exhilarat, furuæ caligine noctis opacat.
Nec satis vlta suum crudelis diua dolorem
Se putat hac pœna, solem quoque pellere regno
Nititur, & quoties trans Æthiopas remotos
Inuisit populos formosi Hyperionis axis,
Soluit & astricta glaciali compede lymphas,
Liberat & niuibus montes, nemorúmque comantis
Brachia fronde nouat, conuestit gramine campos,
Vmbra super Tanaim Riphæáque culmina biga
Inuehitur furua, & populos quos Arcticus ambit
Circulus, in tenebris claudit, faciémque serenam
Obscurat cœli & longa sub nocte recondit.

Pauci versus desiderantur.

FINIS LIBRI QVINTI.